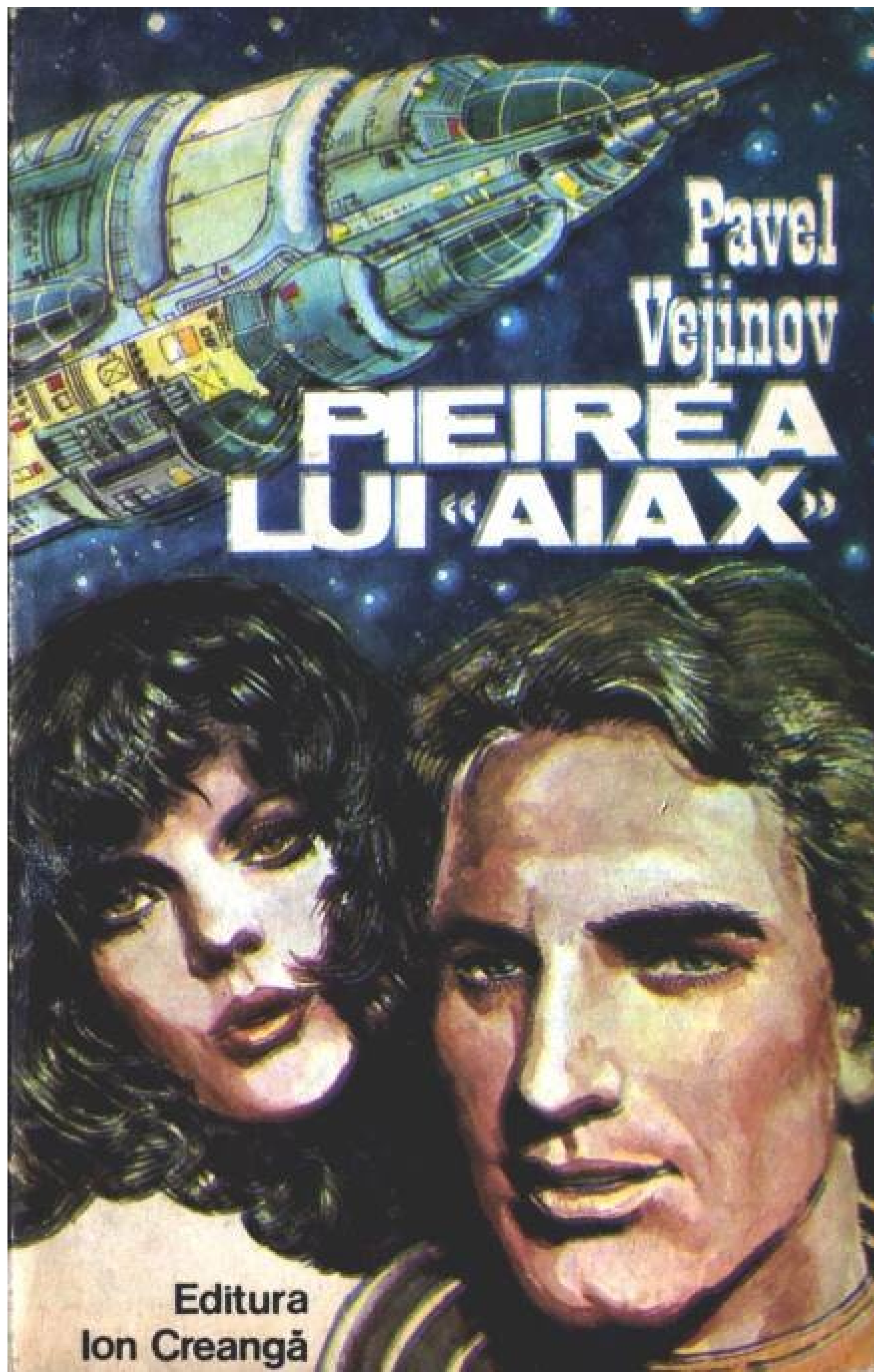

Pavel
Vejinov
PIEIREA
LUI "AIAX"
Editura
Ion Creangă

Pavel Vejinov

PIEIREA LUI «AIAX»

În românește de
CONSTANTIN N. VELICHI

EDITURA ION CREANGĂ
BUCUREȘTI, 1982

Coperta de VALENTIN TĂNASE

Павел Вежинов
Гибелта на „Аякс”
НАРОДНА МЛАДЕЖ
Софиа 1973

PARTEA ÎNTÂI

1

Ședeam împreună cu Seymour pe marginea lacului și priveam siluetele splendide ale rândunelelor, care săgetau văzduhul până departe. Zburau jos, aproape atingând suprafața verzuie a lacului și din nou țâșneau în sus. Cunoșteam acest joc. Uneori, dar foarte rar, se întâmpla s-o și atingă, și atunci se vedea lucind acolo o slabă scânteiere de soare. Ca totdeauna era o tăcere deplină, iar de pe panta dealului, acoperită cu brazi bătrâni, venea spre noi un ușor miros de rășină. Priveam și tăceam de parcă ne-am fi dezobișnuit să vorbim. Și totuși, spre mirarea mea, Seymour deschise vorba cel dintâi, chiar dacă o făcu foarte încet și cu vădită neplăcere. Nu era în stilul lui să înceapă el o discuție.

— Am auzit de la bunicul meu, zise el, că atunci când rândunelele zboară jos, o să plouă…

— O asemenea primejdie nu există, i-am răspuns eu.

El tăcu dar nu-și luă privirea de la apele lacului. Într-adevăr, pe bolta albastră a cerului nu se zărea nici un nor. Și chiar dacă s-ar fi văzut, ar fi avut oare vreo importanță?

— Aceasta este cea mai veche amintire a mea din copilărie, i-am spus eu. Cred că aveam doi ani… Afară cădea o minunată ploaie de primăvară… Parcă și acum văd cum se spărgeau bășicile de apă în băltoace… Ploaia mi-o amintesc, dar pe tata nu-l mai țin minte…

Seymour parcă nu mă auzi și-și consultă ceasornicul.

— Trebuie să mă duc la Tolea, zise el. Vrei să vii cu mine?

— Nu, i-am spus eu.

— De ce?

Seymour se întoarse și mă privi mirat.

— Nu știu… Tot mi se pare că boala asta e molipsitoare…

— Dar nu și pentru tine, răspunse ferm Seymour. În nici

un caz. Pur și simplu, nu există nici un motiv.

Poate că așa era. Și totuși nu-mi venea să merg. Aveam impresia că n-ar fi fost deloc bine. Mai fusesem la el de vreo trei sau patru ori și totdeauna ieșisem din camera lui foarte prost impresionat, cu un fel de depresiune sufletească pe care n-o mai încercasem.

— Haide, Sim, zise el pe un ton moale. Hai să mergem... Totuși voi doi sunteți prieteni buni... Asta o să-i facă mai bine decât cine știe ce pilule...

Ne-am ridicat în tăcere și am plecat. Mergeam încet pe cărarea strâmtă, prin iarbă proaspătă și udă, care poate numai mie nu-mi repugnă. Aici toți mergeau încet, chiar dacă nu-și dădeau seama. Pășeau rar, mai relaxați, nu se uitau în jurul lor și niciodată nu întorceau capul înapoi. Asta încă nu mă supăra, ba chiar mă bucuram că nu mă irită. Altfel poate că aș fi ajuns și eu ca ceilalți. N-am mers mult. Curând am sosit în fața frumosului bloc în care locuia Tolea. Știam că-i construit din materiale extrem de ușoare, atât de ușoare încât dacă, dintr-o cauză ce nu putea exista, blocul s-ar fi prăbușit, nimeni n-ar fi murit sub dărâmăturile lui. Tolea locuia la etajul patru într-o cameră mobilată ca o cabană de vânătoare. Cel puțin așa se spunea. Nu văzusem niciodată în lumea asta o cabană de vânătoare și probabil nici n-aveam s-o văd. Dar avea de toate - și grinzi de lemn, și cămin, și coarne de cerb, și cuțite scurte, și chiar o străveche pușcă de vânătoare cu de-alea - cum le ziceau? Da, da, cartușe. Dar, se înțelege, toate erau artificiale, făcute din cele mai ciudate materiale sintetice, toate afară poate de pușcă. Ascensorul se opri aproape într-o clipită la etajul dorit și noi ieșirăm. Un coridor de un albastru pal, o ușă albă dată cu lac - ca toate. Iar la ușă, ca la toate celelalte, doar o singură și modestă tăbliță pe care scria *Anatol Viktorov.* Broasca era automată, dar eu știam că are clanță numai pe dinafară - pe dinăuntru nu mai avea de mult, nici măcar cheie.

Tolea stătea întins pe divanul său larg, acoperit cu o

blană mare artificială. Avea pometii obrajilor ieșiți în afară și fața foarte bronzată, bineînțeles din cauza razelor lămpii de cuarț. Părul îi era blond, de culoarea inului. Avea niște ochi albaștri foarte frumoși, acum însă destul de stinși. Când ne văzu, aproape că nici nu se mișcă. Doar în ochii lui am zărit o slabă licărire. Data trecută, când fusesem la el, nici această lucire nu mai apăruse, ochii lui fiind aproape morți. Desigur, și Seymour observase imediat acest lucru - de altfel nimic pe lumea asta nu putea scăpa privirii lui. Stăteam amândoi în picioare, în mijlocul camerei, ne uitam la el, dar nu făcurăm nici o mișcare. Tare-aș fi vrut să-i surâd încurajator, dar n-aveam putere. Ba, și dacă aș fi avut, mai mult ca sigur că n-aș fi zâmbit. Căci niciodată nu făceam ceva în fața lui, fără a fi avut încuviințarea lui Seymour. Așa ne înțelesesem încă de la prima vizită pe care i-o făcusem.

— Luați loc, zise încet Tolea.

Ne-am așezat pe scăunelele scunde, cu trei picioare, al naibii de incomode pentru înălțimea mea.

Tolea oftă încet și-și pironi privirea lui indiferentă în tavanul de lemn. Așa cum mă așteptam, Jack nu se grăbi să vorbească.

— Ce mai faci, Tolea? întrebă în cele din urmă Seymour.

— Bine, răspunse sec Tolea.

— Da, văd că ești bine! zise Seymour. Azi ești cu mult mai bine... și mă bucur mult de asta...

Dar Tolea nici nu se mișcă de la locul său, privind tot atât de indiferent spre tavanul de lemn.

— Vrei să-ți dau ceva de mâncare?

— Nu, răspunse Tolea, și de astă dată în glasul său se simți o adevărată repulsie.

— De ce?

— Știi foarte bine de ce... Pur și simplu n-o pot suporta...

— Și nici nu vrei măcar să încerci?

— Nu...

— Atunci, Tolea, o să fiu silit să te adorm... Și să te

hrănesc în mod artificial... Îmi face impresia că ai ajuns la capătul puterilor tale fizice...

Abia acum Tolea întoarse capul spre noi și ne privi. Eram gata să jur că în clipa asta în ochii lui lucea ceva amenințător.

— Dar ai spus chiar tu că acum sunt bine! răspunse el.

— Da, văd... Dar știu și de ce te simți bine... Pentru că în sfârșit te-ai decis...

Tolea tăcu îndelung, după care întrebă:

— La ce anume?

— Ai luat hotărârea să te omori... Nu-i nevoie nici să confirmi și nici să negi... Știu că-i așa... Și de ce? - te întreb eu... Într-adevăr, de ce? Când suntem atât de aproape.

— De ce suntem aproape? întrebă Tolea.

— Cum de ce?... De țel...

— Ești un prost! răspunse Tolea cu indignare. Nici nu știi măcar ce-i aceea un țel.

— Și tu știi? întrebă liniștit Seymour.

— Pot să-ți spun doar ceea ce vor înțelege toți într-o bună zi... Și anume, că nu poate exista un țel... Niciodată, nicăieri, nici unul...

Tolea parcă se trezise dintr-un fel de vis și glasul său slăbit, din cauză că nu mâncase de atâta vreme, răsună ca un țipăt de pasăre.

— Bine, bine! zise Seymour. Asta-i mult mai bine decât mă așteptam... Și știi ce-i mai frumos? continuă Seymour ațintindu-și ochii săi cenușii și liniștiți spre nefericita sa victimă. E faptul că ai emoții. Dacă erai sigur că nu există nici un țel, n-ai fi avut emoții...

— Dar nu mă emoționez!... Pur și simplu mă enervez! răspunse Tolea supărat.

— Să fie cum zici tu!... Pentru că e aproape unul și același lucru... Iar acum, Tolea, o să-ți spun ce anume te enervează... Nu faptul că în general nu există scopuri. Pe tine te irită scopul nostru comun... pe care îl consideri prostesc, zadarnic, fără nici o șansă... Și prin moartea ta

vrei să te răzbuni pe noi… să ne pedepsești…

— Nu pe tine!... Ci pe toată omenirea voastră! A cărei existență este, în general, un fel de greșeală idioată.

— Așa, așa! zise Seymour bucurându-se. Foarte bine, Tolea, în sfârșit urmărești într-adevăr un scop… fie chiar și pe acela de a ne pedepsi.

Și zicând acestea nu-l slăbea cu privirea sa pătrunzătoare, de parcă ar fi vrut să-l hipnotizeze. Dar Tolea nu se mai uita la el.

— Asta nu e nici un fel de țel, răspunse el posomorât. Este pur și simplu lichidarea așa-ziselor țeluri…

— Da, da, poate că ai dreptate! zise Seymour. Dar eu tot cred că n-ai s-o faci... Asta dacă lucrurile stau așa. Deoarece, dragă prietene, nu ești un om prost... Și știi foarte bine că până și cea mai totală inepție are în ea oarecare logică... N-o s-o faci atâta timp cât nu vom înțelege și noi că scopul pe care-l urmărim a fost un lucru fals, o nerozie... E totuna ca și cum te-ai supăra pe Gemini... pentru că-și dă toată silința să-ți pregătească cea mai picantă și cea mai ispititoare mâncare…

Tolea tăcea. Dar strălucirea ochilor lui devenea parcă mai mânioasă. Și eu însumi mă simțeam foarte rău în clipa asta. N-aveam nici un fel de stabilitate pe micul scăunaș și eram ca amețit.

— Da, așa e! continuă Seymour cu liniștea sa calculată, nesuferită nouă... Nu vei scăpa această frumoasă ocazie de a-ți râde de noi toți într-o bună zi.

...Înțelegeam foarte bine sensul cuvintelor lui. Încerca pur și simplu să-i insufle ceva cu logica sa implacabilă. Prinsese o urmă sigură și știam că va merge pe ea până la capăt. Nu, niciodată n-am să cad în mâinile lui. Deoarece, deși sensibil din cale afară, eram totuși o fire tare. Și simțeam cum Tolea nu voia să-l mai asculte.

— Ai văzut-o pe Ada? mă întrebă el pe neașteptate.

— Da, acum câteva zile…

— Unde?

— Ca de obicei, la bazinul de sport...

— Cum ți s-a părut?

Întrebarea m-a surprins nepregătit. Și totuși vedeam că răspunsul îl interesează.

— Nu am reușit să vorbesc cu ea... Se antrena la cinci mii de metri...

Asta era adevărat, căci nu reușisem. Dar înotam pe culoare vecine și de câteva ori i-am întâlnit privirea. Poate de aceea am scurtat distanța dintre noi. Mi s-a părut foarte agitată, aproape veselă, cu niște ochi care aveau în ei o strălucire neobișnuită, fapt care nu mi-a prea plăcut. Și nu știam dacă trebuie să-i spun lui Tolea adevărul. Desigur, după teoriile lui Seymour, ar fi trebuit s-o fac, căci acum orice șoc ar fi putut să fie numai spre binele lui.

— Ada te place mult! zise pe neașteptate Tolea.

N-am răspuns nimic, dar am simțit că Seymour se încordează ușor. Dar n-a urmat nici un fel de observație sau întrebare nouă. Am tăcut destulă vreme până ce, în sfârșit, Seymour, deziluzionat, s-a ridicat să plece. Am făcut-o și eu. Și din nou am simțit o ușoară slăbiciune. Se pare că Tolea a observat acest lucru.

— De ce ați venit împreună? întrebi el tăios.

— Bineînțeles că pentru tine... Deoarece știu că sunteți buni prieteni.

Tolea îl privi disprețuitor.

— Te înșeli, Jack! zise el întunecat. Poate că inconștient! adaogă el continuând să-l fixeze. Nu pentru mine, ci pentru tine... Pentru că ți-e frică de mine, nu-ți dai seama de asta?... Ți-e teamă de adevărurile mele. Și atunci când ești singur, te simți mai slab și mai nesigur.

— La revedere, Tolea, răspunse liniștit Seymour.

Caută în buzunarul său și scoase de acolo clanța ușii, care se deschise fără zgomot închizându-se apoi în urma noastră. Mergeam pe coridorul albastru și tăceam. Mă uitam la el pe furiș - în clipele acestea fața lui mi se păru destul de chinuită. Sau poate numai obosită. Nu i-am văzut

ochii, ca să-mi dau seama de adevăr. Asta, bineînțeles, atât cât e posibil să citești în ochii lui Seymour.

— Și dacă, până la urmă, o face? l-am întrebat eu.

— Nu cred! răspunse Seymour.

Acum însă vocea lui nu era nici atât de sigură și nici atât de liniștită ca atunci când fusesem la Tolea.

— Nu mai este indiferent! continuă Seymour. De astă data e întristat și mânios... Asta e bine... Și va fi și mai bine dacă putem să turnăm puțin gaz peste foc...

— Da, e logic, am murmurat eu. Dar închipuie-ți că totuși o face.

— N-am să-i dau posibilitatea! răspunse Seymour. Îl ținem sub o continuă supraveghere - bineînțeles, de acolo, din cabinetele noastre... Zi și noapte... N-are cum s-o fadă.

Ne urcarăm în ascensor. Când am ieșit afară, nu mai era nici urmă de lac sau de pădure de brazi. În fața ochilor noștri se întindea o minunată vale muntoasă, liniștită și tăcută, cu un aer atât de pur, de parcă ar fi fost înghețat. Vedeam în depărtare stânci cafenii cu vârfurile ușor luminate de soare, vedeam arbori nemișcați, vedeam râul care clipocea vesel, scânteind printre ferigele umede. Și totuși inima mea era goală.

— O fi el Bezsonov ăsta genial, am zis eu, dar totuși exagerează!...

— De ce, Sim?

— Oare nu înțelegi?... Totul e mult prea frumos... Și exagerat de precis și de adevărat.

— Și ce-ai fi vrut să vezi? întrebă puțin indiferent Seymour.

Niciodată n-aveam încredere în tonul cu care spunea ceva. Niciodată nu eram sigur de cele ce se petrec în sufletul lui. Niciodată nu știam până unde poate merge cu stăpânirea de sine. Își trăda foarte rar adevăratele lui sentimente, și asta de obicei față de mine - doar atunci parcă își dădea drumul puțin mai mult. Și asta probabil pentru că mă socotea mult prea tânăr sau chiar prost.

— Știi ce? am izbucnit eu puțin iritat. Vreau să văd un pustiu, un pustiu adevărat, din cele mai obișnuite - nesfârșit, urât, ars de soare până la alb... Numai nisip și iar nisip, nici măcar o singură piatră.

— Asta e totul, Sim?

Iritarea mea dispăru deodată și murmurai: „Ba, poate și o cămilă oarecare, una costelivă... Sau poate chiar un leu... Da, da, mai bine un leu - unul așa, cu umeri puternici și ochi adormiți...”

— Tot mai scrii versuri, Sim?...

— Foarte rar.

— Treaba e că Bezsonov nu este vinovat! zise Seymour. Eu i-am dat toate subiectele... Le-am ales eu însumi dintre cele mai frumoase ale minunatului nostru Pământ... Acum văd și eu cât de prostește m-am înșelat.

În glasul său se simți un fel de amărăciune și el tăcu. Și fără asta spusese mai mult decât îi permitea mândria lui științifică. Știința lui despre viața sufletească a omului și despre extrem de complicatele ei legi. Parcă se împiedicase de ceva pentru o clipă, căci iar continuă, dar tot așa, fără plăcere...

— Vrei să vezi un pustiu?... Da, te înțeleg... Ba, eu aș vrea să văd ceva și mai urât... De pildă, o lapoviță. Știi ce-i aceea lapoviță?

— Cred că da...

— Lapoviță este atunci când ninge cu fulgi mari și uzi... Atunci totul e urât, ploios, vântul e deosebit de pătrunzător și de neplăcut...

— Cred că te înțeleg, am spus eu încet.

— Da, ești un băiat deștept... Și, în plus, cu totul normal. Sufletul omenesc are nevoie nu numai de ceea ce este frumos, măreț și liniștit, de ceva care, chipurile, ne-ar preamări fără măsură. Se pare că are nevoie și de ceea ce este urât, contradictoriu, de ceea ce îți stă împotrivă... Altfel, cum ai putea să-ți dai seama de valoarea, frumuseții?

Seymour tăcu din nou. Am mers așa pe cărările din iarba proaspătă și jilavă, această iarbă blestemată, făcută din materiale sintetice ușoare. Dar când am ieșit la loc deschis, am zărit în fața noastră un lac mare de munte, zăgăzuit aproape din toate părțile de blocuri de piatră cenușie. Îl văzusem și altă dată, dar acum în el se scăldau trei femei tinere. Nu se prea cădea să mergem mai departe, cu toată că, în mod obișnuit, alții o făceau. Ne-au văzut și ele dar au continuat să se scalde, liniștite și fără să ne dea atenție. Numai una dintre ele, cea cu părul mai închis, râdea tare și provocator. Era Ada.

— Să stăm puțin jos, Sim, zise Seymour.

Ne-am așezat sub copacul care nu lăsa nici un fel de umbră, copac blestemat, cu frunze proaspete și lipicioase făcute din material sintetic. Seymour se întinse fără grijă cu toate că purta pantaloni de culoare deschisă, fiind sigur că, în nici un caz, nu vor rămâne pe ei pete verzi ca de la o iarbă adevărată. Fața lui rotundă, ca totdeauna liniștită și indiferentă, își pierduse din nou expresia de amărăciune și supărare. Și privirea îi era absolut indiferentă, cu toate că se uita la cele trei femei.

— Asta nu e Ada? întreba el.

— Ba da, i-am răspuns eu. Ar fi putut măcar să nu chicotească atât de veselă.

— Și ce să facă?

— Nu știu, i-am răspuns eu sincer. Într-adevăr, nu știu... Dar mi se pare că nu se cuvine...

— La noi, nimic nu este cu totul firesc, adică omenesc, Sim! zise Seymour. Și totuși este neînchipuit de omenesc... Mai află că în natură nimic nu este mai răzbunător decât natura însăși... Nu iartă, nu trece cu vederea și nu uită nimic în drumul ei. Uite așa cum ni se pare la prima vedere de indiferentă. Pedepsește totul fără milă, fără cruțare... Cei care cred că o stăpânesc sau o conduc nu fac altceva decât își grăbesc pieirea.

— Asta nu poate fi adevărat! am spus eu.

Seymour tresări și se uită la mine.

— Da, sunt sigur că ai dreptate! zise el. Sau măcar trebuie să ai dreptate… Dar și eu uneori încep să cred, ca toți ceilalți, că *Aiax* nu este nimic altceva decât un mic balamuc.

Am tăcut amândoi multă vreme. Femeile continuau să se scalde, ca și mai înainte, fără să ne dea nici o atenție, ba chiar și Ada se liniștise cu totul.

— Vreau să te rog ceva, Sim… Spune-mi o poezie de a ta.

Am șovăit destul de mult.

— Bine, am zis eu în cele din urmă. O să-ți recit una dintre primele… pentru că e cea mai scurtă.

În această uriașă și albă pustie de lumină,
În această uriașă și neagră pustie de neant,
Sunt nenumărate stele moarte și vii,
Sunt nenumărate planete bogate, roditoare,
Sau nenumărate sterpe, sunt nenumărați ochi
Sângeroși, răpitori, sau goi, proști și plângăreți.
Un singur lucru nu văd. Cum o să-mi spui tu:
„Trezește-te, dragul meu! Afară-i o dimineață atât de caldă și senină!”

Mi s-a părut că Seymour a schițat o umbră de zâmbet. Și avea perfectă dreptate. Bineînțeles, nu m-am supărat deloc.

— E cam de modă veche, zise el. Dar altfel e frumoasă.

— Păi ce vreți să fac, dacă pe *Aiax* nu mai sunt alți poeți, am răspuns eu. N-am nici un fel de concurență…

2

Aiax!..

Încă nu mă născusem când a început construcția acestei excepționale nave cosmice. Într-adevăr, și înaintea lui Aiax au fost nave cu o viteză puțin mai mică decât cea a luminii,

totuși raza lor de acțiune fusese destul de limitată. Cea mai rapidă și cea mai perfectă dintre ele, *Steaua polară,* a putut sta în cosmos doar 11 ani de-ai noștri, după care s-a întors în bune condiții pe Pământ. Odată cu aceasta au luat sfârșit toate zborurile ei. Și asta pentru că, practic vorbind, n-a întâlnit în drumul său decât trei planete moarte. Doar pe una dintre ele s-a descoperit ceva asemănător unei atmosfere și slabe urme de viață vegetală. Asta a fost tot.

În drumul meu nesfârșit cu *Aiax* am studiat câțiva ani la rând analele călătoriilor în cosmos. Ceea ce m-a impresionat cel mai mult au fost prognozele exagerat de optimiste făcute în acele îndepărtate secole din trecut. Omul nu poate decât să zâmbească citind previziunile pe care le făceau oamenii pe la sfârșitul secolului al XX-lea, în ceea ce privește, să zicem, viitoarele călătorii cosmice. Ca să nu mai vorbim și de așa-numitele romane fantastice, atât de perimate, încât, la sfârșitul secolului al XXI-lea, au fost eliminate din rândul literaturii serioase.

Trecuseră mai bine de șase sute de ani de la marea capsulă a lui Gagarin[1] până la prima navă cosmică cu viteza ceva mai mică decât cea a luminii. Acest lucru a fost posibil datorită descoperirii acelei energii din particulele elementare, pe care acum o numim „terțiară”. Despre ea, în vremea lui Gagarin, nu aveau nici cea mai vagă sau cea mai generală idee. Față de energia termo-nucleară, puterea ei este într-adevăr incomparabilă. Dar în ciuda progresului simțitor al tuturor științelor, și mai ales al celor tehnice, a fost nevoie de aproape trei sute de ani pentru ca această energie să poată fi utilizată în reactoare, lucru care la început se considerase a fi imposibil de înfăptuit. Prima navă cosmică de acest fel a fost numită

---

[1] Iuri Alexeevici Gagarin (în rusă Юрий Алексеевич Гагарин; n. 9 martie 1934, Klușino, RSFS Rusă, URSS - d. 27 martie 1968, Kirjaci, RSFS Rusă, URSS) a fost un cosmonaut sovietic, *Erou al Uniunii Sovietice*. La 12 aprilie 1961, el a devenit primul om care a ajuns în spațiu și pe orbita Pământului.

Anteu și reprezenta, ca formă, un fel de monstru din mitologie. Închipuiți-vă, de pildă, un vultur uriaș cu aripile desfăcute. Numai ciocul său putea să fie utilizat pentru scopuri utile omului, restul fiind doar un complex sistem de reactoare. El a întreprins, așa cum era de așteptat, o călătorie până la Proxima. Și nu s-a mai întors niciodată, după cum nu s-a putut stabili nici cauza pieirii lui.

După o călătorie cu totul nereușită a lui *Odiseu*, ultima navă cosmică, pe Pământ a avut loc dacă nu o totală deziluzie, atunci măcar o apatie. Creștea tot mai mult numărul furioșilor adversari ai zborurilor cosmice îndepărtate. Explicația acestui fapt este foarte simplă. Navele cosmice costau extrem de scump. Dar nu numai prețul lor dădea de gândit locuitorilor Pământului. O societate prosperă, fără clase, cu scopuri și resurse comune putea să-și permită anumite sacrificii în numele unei idei atât de mărețe. Mai curând se punea problema resurselor naturale. Pentru navele cosmice cu o asemenea viteză se utilizau o scrie de materiale și materii prime extrem de prețioase, ale căror rezerve deveniseră și fără asta foarte reduse. Și atunci, într-adevăr, avea oare sens ca aceste ultime posibilități să fie aruncate zadarnic în cosmos? Cei mai de seamă învățați propuneau ca aceste mijloace să fie căutate în planetele cele mai apropiate, unde puteau fi prospectate și exploatate. Un mare număr de fizicieni afirmau că s-ar putea găsi, în principiu, o modalitate cu totul nouă pentru călătoriile cosmice - este vorba de așa-numitul mod subspațial, multă vreme socotit drept nereal de către un alt grup, nu cu mult mai mic, de savanți. Până la urmă, Consiliul mondial al republicilor a fost silit să recurgă la un referendum general. Rezultatul a fost exact cel așteptat - 59% din voturi împotriva călătoriilor cosmice îndepărtate, 40% pentru continuarea încercărilor, restul de 1% fiind format de cei care s-au abținut sau nu și-au exprimat în nici un fel opinia. E adevărat că toți cei care au votat au fost sută la sută de

părere că această hotărâre trebuie să fie ceva temporar.

Așa au trecut încă 60 de ani. Într-adevăr, omenirea a realizat mari succese în descoperirea unor noi resurse, în special pe Marte, unde și exploatarea lor era cea mai rentabilă. Excepționale succese s-au realizat în chimie și fizică, descoperindu-se noi materiale sintetice extrem de eficace. A avut loc un nou referendum. De data asta imensa majoritate a celor care au votat a răspuns afirmativ. În acest fel s-a trecut la construirea navei *Aiax.* Și într-adevăr aceasta a fost cea mai de seamă realizare a geniului omenesc. Numărul celor care au lucrat pentru producția materialelor necesare și pentru construcția ei a fost aproape de șaizeci de mii. Circa șapte mii de oameni au fost angajați la construcția nemijlocită a navei. Firește, toată asamblarea și tot montajul greu s-au făcut în spațiul cosmic - pe orbita cea mai apropiată de cea a Lunii. Oricine își poate închipui acest furnicar omenesc în spațiul negru al cosmosului. Am spus omenesc, deoarece idealurile unor fanteziști și viitorologi referitoare la utilizarea unor roboți, ca mecanici și chiar ca biologi, s-au dovedit a fi proiecte nerealizabile și mai ales total ineficace. În condițiile unei automatizări depline a aproape întregii producții, problema existenței omului a fost nu aceea a simplificării muncii omenești, ci mai ales a felului în care trebuia ca aceasta să fie utilizată. Idealul unei omeniri leneșe, care să nu prea facă nimic, s-a dovedit a fi mai primejdios decât cele mai pesimiste prognoze. Putea să se considere de-a dreptul fericit acela care aspiră să fie, să zicem, păstor. Reveneau câte unul aproape pentru fiecare vacă, mai ales la pășunile de pe munții cei mai înalți. Și nici un fel de câini mecanici atotștiutori. Candidații la acest serviciu erau gata să și latre, cu toate că de asta nu mai era nevoie. Și nici nu produceau lapte sintetic de la vaci artificiale, așa cum unii își închipuiseră odată.. Munca s-a dovedit a fi nu numai o chestiune de onoare, ci și o problemă de autoconservare.

Bineînțeles, înainte ca *Aiax* să părăsească Pământul, existau și roboți - construcții foarte perfecționate, asemănătoare omului - foarte rezistenți la frig sau la temperaturi extrem de înalte. Ei lucrau mai ales pe planete, unde condițiile erau insuportabile pentru oameni. Orice gând la bioroboți se socotea a fi aproape un sacrilegiu. Desigur, mașini electronice de calculat, extrem de perfecționate, și memoratoare de diferite feluri aveam din belșug. Însă nu ne gândeam nici pe departe să le utilizăm pentru jocul de șah și compunerea simfoniilor. De altfel în magaziile lui *Aiax* aveam și o duzină de roboți de dimensiuni nu prea mari, dar cu o putere de tracțiune extraordinară. Nimeni nu știa precis de ce anume vom avea nevoie, dacă vom găsi undeva alte lumi.

Construcția lui *Aiax* a durat aproape zece ani. Dimensiunile lui erau într-adevăr gigantice, și în această privință el depășea pe toți predecesorii lui. Nava avea o lungime de circa 1800 de metri, o lățime de aproximativ 800 de metri, iar partea ei cea mai înaltă atingea vreo 200 de metri. În ciuda formelor sale neregulate, *Aiax* era foarte armonios și plăcut. Nu era pur și simplu o navă cosmică, ci un orășel atât de perfect construit, încât reprezenta într-adevăr o capodoperă fără seamăn.

Cea mai mare parte a navei era ocupată de depozite, hangare, laboratoare și instalații de prelucrare. Știința atinsese un nivel foarte înalt pentru a putea înmagazina materialele și produsele de bază în spații cât mai mici - în special apa și aerul. În schimb, însă, toate alimentele trebuiau să fie naturale - conservate și păstrate în așa fel încât să nu se deosebească întru nimic de cele proaspete. În ceea ce privește legumele și unele fructe, aveam să le cultivăm într-o seră destul de mare. În general, spațiul juca pretutindeni un rol care era în legătură cu greutatea. De altfel, pe navă, care era un sistem absolut închis și izolat, foarte puține lucruri se pierdeau - de pildă vaporii de apă erau transformați din nou în lichid. Mii de specialiști din

diferite domenii ale științei prevăzuseră tot ce era necesar pentru viața de fiecare zi a omului, la norme despre care se putea spune orice, afară de faptul că erau exagerat de economicoase.

Forța gravitației ca și presiunea atmosferică erau la fel cu cele de pe Pământ, ca să nu mai vorbim de mediul biologic. S-a avut o deosebită grijă ca să avem și distracțiile necesare.

Cea mai mare mândrie a lui *Aiax* nu erau însă nici reactoarele sale, nici ultimele descoperiri geniale în legătură cu obținerea energiei terțiare. Aparatura cea mai complexă și cea mai perfectă era aceea a instalațiilor de radar, care trebuiau să ne ferească de întâlnirile nedorite în cosmos. Nu întâmplător trei dintre predecesorii noștri pieriseră în acest fel. Dar problema cea mai grea în această privință era viteză noastră uriașă, care făcea ca observația radar să fie în unele cazuri aproape simbolică. De aceea aveam toate motivele să considerăm că cel mai mare dușman al nostru nu erau meteoriții sau alte corpuri cerești rătăcitoare, ci cele mici. Oricum ar fi fost, în lupta noastră cu acești dușmani nevăzuți fuseseră prevăzute enorme rezerve de energie.

În sfârșit, după zece ani de muncă încordată, *Aiax* era gata până la ultimul și cel mai mic amănunt. Puternic și frumos ca anticul Aiax, această navă a noastră era nelipsită și în paginile ziarelor și revistelor, și în transmisiile televiziunii. Toți erau cu gândul la *Aiax,* toți vorbeau de el și, bineînțeles, așteptau cu cea mai mare nerăbdare când acesta urma să-și ia zborul.

Încotro trebuia s-o pornească gigantul? Aceasta se știa de mult și anume, înainte de a începe construcția lui. După lungi discuții, astronomii se opriseră la o stea din constelația Casiopeei, denumită cu modestie Sigma. Ea fusese studiată, ca sistem, mulțumită unei epocale descoperiri din domeniul astronomiei, este vorba de așa-numitul „telescop neutrin”. Construcția lui a fost atât de

complicată și incredibil de scumpă, încât pe vremea mea nu s-au putut realiza decât două asemenea telescoape - ambele situate pe niște cratere din Lună. Bineînțeles, fusese nevoie de un ascuțit spirit inventiv, nu numai pentru ca acele particule cosmice, greu de prins, să fie captate, ci și pentru ca din ele să se poată face imagini vizibile ochiului nostru. Și nu degeaba astronomii se opriseră tocmai la această stea numita Sigma. În primul rând, ca dimensiuni, ea era aproape egală cu Soarele nostru și avea aproximativ aceeași vârstă și putere de iradiere. Planeta cea mai apropiată de Sigma avea o orbită asemănătoare cu cea a lui Mercur. A doua, ca mărime și orbită, se apropia de Marte - învățații o numiseră, nici eu nu știu de ce, Reghina. Nu se putea spune nimic nici despre structura ei și nici despre prezența unei atmosfere. Dar după toate datele obiective reieșea că dacă undeva mai aproape, în acest infernal Cosmos, putea să existe viață, șansele cele mai mari le aveau aceste două planete din jurul Sigmei. Mai mult, ele nu erau prea departe una de alta - abia la 27 de ani - pentru posibilitățile lui *Aiax.* Adică un dus și întors, cu o rămânere cât de îndelungă, nu cerea mai mult de 60 de ani. Nu era cine știe ce, dacă avem în vedere că viața unui om fusese prelungită, pe acea vreme, în medie, la circa 350 de ani.

Firește, candidații pentru călătoria cu *Aiax* erau nenumărați. Dar după îndelungi studii și cercetări au fost aleși 273 de inși, care au obținut dreptul de a se urca la bordul navei cosmice. Erau, bineînțeles, cei mai cunoscuți specialiști din toate domeniile posibile ale științei și ale practicii omenești. Alegerea acestui număr fusese bine calculată, independent de faptul că unii îl socoteau prea mic. Atâția însă erau necesari pentru ca această uriașă mașină, uzină și laborator să poată funcționa normal și fără nici un fel de risc. Între ei erau 133 de bărbați cu soțiile lor. Cinci dintre ei declaraseră că pot face această lungă călătorie și singuri. O singură femeie, probabil cu mai mult

temei, fusese de aceeași părere, referitoare la bărbați. Cel mai vârstnic om al echipajului nu avea decât 116 ani, iar cel mai tânăr șase ani. Era de altfel și prima încercare a călătoriei unui copil în cosmos.

Probabil că v-ați dat seama că cel mai tânăr dintre toți eram chiar eu - fiind al șaselea bărbat dintre cei singuri. Nu știu cum vor fi judecat cei din Congresul mondial al pedagogilor, dar în practică aceasta înseamnă că voi rămâne toată viața necăsătorit sau, bineînțeles, măcar până la capătul călătoriei cu *Aiax.* Sau, ca s-o spunem și mai simplu, aveam să rămân singur, independent de faptul că îmi treceam astfel cei mai critici ani ai tinereții și ai maturității. Poate că nu au avut altă soluție sau poate că aceasta intră chiar în problemele experimentului. Dar de ce se opriseră tocmai la mine? Alegerea se datora mai multor cauze. În primul rând, aveam o sănătate perfectă și o formă fizică excepțională. La vârsta de șase ani terminasem primele trei clase ale programei de învățământ, fapt care se întâmpla, chiar în vremea mea, destul de rar. Și cel mai important lucru - nu aveam părinți și nici vreo rudă, mai apropiată. Când eram de doi ani, tata și mama au murit în cel mai stupid accident al unui taximetru aerian. Bineînțeles, am fost întrebat dacă eram de acord să plec cu *Aiax.* Dacă eram de acord? Mi-a venit să sar de bucurie chiar până la nava cosmică însăși, care, pe acea vreme, lumina noaptea ca cea mai strălucitoare stea de pe orizont. Între altele, vârsta de șase ani a celui mai tânăr călător din cosmos fusese aleasă de învățați, după lungi discuții și îndoieli, în primul rând cu caracter moral. În cele din urmă au hotărât că tocmai aceasta era cea mai fragedă vârstă la care un băiat poate să dea un răspuns rațional la o propunere de importanță crucială. După părerea mea îmi supraapreciaseră destul de mult vârsta, deoarece în răspunsul meu nu era nimic rațional. Pur și simplu, săream în sus de bucurie.

Vreți să știți cine era cel mai vârstnic? Este vorba de

același Bezsonov, vrăjitorul care ne crea iluziile că suntem pe Pământ prin imaginile sale holografe[2]. Era nu numai un virtuos în domeniul său, dar părea și unul din oamenii cei mai plini de viață de pe nava noastră cosmică - totdeauna vesel și glumeț, și un neîntrecut interlocutor. Dacă avea și el totuși o durere, aceasta era pentru luleaua lui, pe care și-o putea ține între dinți cât îi plăcea, dar nu avea voie s-o aprindă. Pe navă nu se prevăzuse oxigen și pentru ea.

Al doilea că vârstă era Henk, comandantul nostru, scandinav de origină. Acest puternic viking, ras în cap și cu mustăți de cazac, avea o sută și doi ani. Părea însă cu mult mai tânăr. Când te uitai la el, i-ai fi dat vreo cincizeci. Mi s-a părut un om sever, neînduplecat, neobișnuit de tăcut, ba chiar la prima vedere ostil. Aflasem că este membru al Consiliului superior al cosmonauților. Participase la trei din îndepărtatele expediții cosmice. Când l-am văzut, mai-mai să-mi înghețe inima, atât de rece îi era privirea. S-a uitat la mine destul de mult, fără că privirea lui să se înmoaie o clipă. Pe urmă m-a întrebat dintr-o dată:

— Ce carte ți-a plăcut mai mult până acum?

— Despre căpitanul Nemo - i-am răspuns eu, puțin tulburat.

Oare nu greșisem? Nu, n-am greșit. Mi s-a părut că privirea lui s-a îndulcit puțin. Mult mai târziu am aflat că era unul dintre cei cinci necăsătoriți. Nu fusese niciodată însurat, nu avusese niciodată copii. Mi-amintesc doar că atunci m-a bătut pe umeri și mi-a spus cu o voce destul de caldă:

— Nu te invidiez, băiete... Rechinii ăștia fără copii au să te mănânce de viu.

Sumbra lui precizare s-a împlinit, din nefericire, aproape în sensul strict al cuvântului. În timp ce creșteam, am suferit pur și simplu din pricina atenției exagerate a tovarășilor mei de drum. Am uitat să spun că, în interesul

---

[2] Holografie - Procedeu de înregistrare a imaginii spațiale a unul obiect, cu ajutorul luminii laserului.

echilibrului interior al navei, femeile n-aveau voie să nască pe *Aiax.* Într-adevăr mulți aveau copii, dar îi lăsaseră pe Pământ. Desigur, aceasta era cauza cea mai importantă pentru care își revărsau asupra mea dragostea lor față de copii, care avea în ea și puțină amărăciune.

3

Țin foarte bine minte ziua plecării.

Ședeam cu toții în fotoliile comode din salonul cel mare al navei și priveam, ca la teatru, prin uriașa cupolă de sticlă cu o limpezime de cristal, la Pământul nostru, deocamdată foarte apropiat. Abia mai respiram de emoție, atât de mare mi se părea acest glob uriaș și albăstrui, învăluit de ceața fină a norilor. Imaginea lui acoperea aproape întregul nostru ecran și conturul său neted era înconjurat de atmosferă. Aceasta avea o culoare ce bătea în nuanțe multiple - de la cafeniu-deschis până la albastru-violet de cobalt. Bineînțeles că Bezsonov reușise să se așeze alături de mine, și, ca întotdeauna, mă cam incomoda.

— Vezi, băiatule, inelul acela ce s-a învârtit deasupra Groenlandei?... Este începutul formării unui ciclon, dacă știi ce înseamnă asta.

Desigur că știam. Văzusem la televizor tot felul de cicloane și anticicloane. Dar un asemenea cerc, într-adevăr, nu - în internatul nostru nu le dăduse prin cap să ni le arate. Dar, în general, nu-mi plăcea deloc să mi se vorbească așa, ca unui copil, cu diverse comparații născocite și nereușite.

— Da, unchiule Volodea! i-am răspuns cu. Dar dumneavoastră ați văzut anticiclonul de deasupra mării Mediterane?

— Da, da, îngăimă distrat Bezsonov. Iar acolo, băiete, în pata aceea albă este Kursk... orașul în care m-am născut. Ai auzit ceva de Kursk?

De astă dată aproape că m-am simțit de-a dreptul jignit.

— Pot să vă spun ceva despre anomalia de la Kursk[3], i-am spus eu pe un ton cât se poate de respectuos. Sau de lupta de la Kursk în cel de al doilea război mondial...

— Eh, ce copii! zise cu prefăcută indignare Bezsonov. Cu ăștia nici nu se poate vorbi...

Bineînțeles, aveam tot timpul posibilitatea de a vedea pe un mare ecran tot ce se întâmpla pe planeta noastră. Toată lumea de pe Pământ tresălta de bucurie. În aceste minute, însă, ea se ocupa foarte puțin de treburile ei, ci mai mult de ale noastre. Oamenii urmăreau nava cosmică - atât pe acei care erau în plină activitate în fața aparatelor, cât și pe cei care se aflau în salon. Pentru prima oară am văzut uimitoarele instalații în interiorul cărora avea să bată puternica inimă a lui *Aiax.* Totul mi se parea de necrezut, atât prin formele lor fantastice, cât și prin dimensiuni. Și cât de mici erau, în acest haos de țevi și cilindri puternici, de sfere și conuri care vibrau, oamenii care erau stăpânii tuturor acestora.

Îmi făcea impresia că cel mai mult m-am văzut pe mine însumi - mai mult chiar decât pe Marele Henk. Camerele de luat vederi mă urmăreau și mă redau în toate mărimile și pozițiile. Nici n-am înțeles atunci că, în timp ce vorbeam cu Bezsonov, totul se transmitea acolo jos, pentru oamenii de pe Pământ. Doar cu coada ochiului am observat cu ce furtunoasă admirație reacționau, fără să înțeleg cauza. Până la urmă mi-a fost atât de rușine, încât aproape am încremenit. După care n-am mai îndrăznit nici să privesc în lături, nici să mă mișc de la locul meu.

Se apropiau minutele și secundele începerii zborului. Pe tablourile de semnalare treceau repede lumini colorate, semne și cifre. În sfârșit, pe un fond roșu-aprins străluci cuvântul „start”... Eram așa de amețit încât aproape nici n-am simțit prima zguduire ușoară. Mai degrabă am înțeles-o

---

[3] Anomalie magnetică provocată de bogatele zăcăminte de minereuri din regiune.

după furtunoasa reacție a oamenilor de pe Pământ, care se îmbrățișau, se sărutau și dansau ca nebunii pe străzi și în piețe. Focuri fantastice îi luminau, erau rachetele uriașe care răspândeau scântei de veselie. Întregul Pământ tresălta de fericire, cu toate că mie mi se părea că asta ar fi trebuit s-o facem doar noi, cei din navă.

M-am uitat neliniștit în jurul meu - nu, nimeni dintre noi nu jubila. În aceste momente fețele tuturor păreau serioase și gânditoare, ba chiar triste. În marele salon argintiu nu se auzea nici un zgomot, nici un oftat, nici o mirare. Și parcă nu se uitau nici la Pământ, nici la ecranele televizoarelor, ci priveau în ei înșiși. Până și Bezsonov mi se păru puțin posomorât în aceste clipe. Oare se mai gândea la neînsemnatul său Kursk, când îl așteptau lumi nevăzute și minunate? Eram atât de copleșit, încât nu știam ce să fac. Poate că aceasta a fost prima mare deziluzie din viața mea, și prima grea încercare a gândurilor mele de copil.

Au trebuit să treacă aproape două decenii ca să pătrund, în parte, în esența acestor clipe. Și să înțeleg, spre rușinea mea, cât de copilărește m-am purtat, cât de nedrept și de naiv. De fapt, toți, afară de mine, trăiseră acele momente într-adevăr adânc și omenește. N-am înțeles atunci că-și luau un bun rămas, că-și luau adio de la tot ce le era mai apropiat și mai scump. Își luau adio de la Pământ, poate unica planetă frumoasă în infinita pustietate a cosmosului. Nimeni nu știa dacă nu-l părăseau pentru totdeauna. În gândul lor își luau adio de la mamele lor, de la copii și de la prietenii lor. Mulți dintre ei n-aveau poate să-i mai vadă niciodată. Își luau adio, așa cum o face un om care merge la moarte. Într-adevăr moartea și neantul îi smulgeau în clipa asta din albastra și cunoscuta planetă. Pentru noi, cei de pe *Aiax,* avea să treacă puțin mai mult decât o jumătate de secol. Nimeni însă nu putea să calculeze câtă vreme va trece pe Pământ. Chiar dacă ne-am fi întors vreodată, nimeni n-ar fi putut să știe ce aveam să găsim.

— Ei, am plecat! vorbi în sfârșit Bezsonov. Am plecat, prostuțule!... O să vezi tu acum anomalia de la Kursk...

Dar, în realitate, nici nu pornisem. Acum lucrau puternicele rachete termonucleare ajutătoare, care aveau să ne ducă pe o nouă și îndepărtată orbită. Abia acolo aveau să intre în funcțiune adevăratele noastre motoare. Era pur și simplu o măsură de precauție - atât de puternice erau acele mașini, care aveau să dezlănțuie o nemaipomenită energie. Dacă ne-am fi început zborul de pe o orbită mai joasă, nici n-am fi fost în stare să prevedem ce groaznice distrugeri am fi putut aduce Pământului. Acum însă *Aiax* își mărea tot mai mult viteza, într-adevăr încă de melc în comparație cu aceea la care avea să ajungă peste doi ani.

O săptămână mai târziu ședeam iarăși în aceleași fotolii și priveam din nou Pământul prin cupola de cristal, care bineînțeles, era orice vreți în afară de cristal. Și acum Bezsonov era tot alături de mine. Așteptam să spună în orice moment, că Pământul seamănă cu un vechi ban de argint, dar n-o făcu. Acum totul mi se părea ceva foarte firesc și obișnuit. Pământul nu mai era adevăratul Pământ, ci un corp ceresc îndepărtat. Și oamenii mi se păreau cu totul alții. Trecuseră de momentul critic, cu toate că atunci n-am înțeles-o. Acum erau cu mult mai vioi și mai solemni, simțind că în această luptă trebuie să intre ca într-una adevărată. Nu mai spun că eram legați de fotolii cu niște centuri de siguranță, dar și cu fire care duceau spre centrul medical. Pe tablou apăru din nou cuvântul „start”, adevăratele motoare fură puse în mișcare chiar dacă funcționau la capacitatea lor minimă. Și totuși zguduitura fu puternică - vreo zece minute am rămas în fotoliu ca amețit. După aceea totul intră în normal și mișcarea abia se simțea. Comandantul se ridică de la locul său și ni se adresă.

— Drum bun, zise el, și călătorie fericită!...

Pe urmă zâmbi pe neașteptate, și dinții lui străluciră în

lumina aceea blândă. Și totuși era ceva deosebit în acest surâs, pe care și astăzi mi-l amintesc foarte bine, cu toate că nu l-am înțeles. În orice caz nu era un zâmbet nici vesel, nici ironic, nici provocator. Poate a fost acela al omului care știa mai multe. Acum înțeleg că nici surâsul Giocondei nu putea fi mai misterios. Se pare că numai Bezsonov a reușit să înțeleagă ceva din el, căci râse și el puțin, după care spuse:

— Numai diavolul ăsta își dă seama la ce treabă ne-am pornit...

În general, cele mai vechi și mai frumoase amintiri ale mele, toate sunt legate de Bezsonov. Totdeauna când mă întorc cu gândul la acei ani, îmi apare în fața ochilor un alt chip, parcă de nepătruns - o față rotundă, veselă, ba chiar puțin vicleană. Numai bunătatea pe care o avea mă lega de el. Și astăzi mi-e greu să-mi explic atașamentul lui față de mine. Cât am fost copil, pur și simplu, nu mă lăsa singur. Să fi fost oare grija unui suflet bun față de un copil orfan? Sau poate propria sa singurătate? Sau inima lui bună și gingașă care-l atrăgea în mod firesc spre ființa cea mai lipsită de apărare? Trebuie să spun că-și îndeplinea cu mare succes rolul de al doilea tată sau de al doilea bunic al meu. O făcea cu sinceritate și din toată inima. Și tocmai de aceea, așa cum se întâmplă cu toți băieții care-și depășesc prea repede vârsta, mă cam plictisea.

De cele mai multe ori mă anunța din timp de pregătirile sale pentru peisajele miniaturale. Cum deschidea ușa, mă și întreba:

— Ce dorești să vezi astăzi?... Un foc în prerie?

— Da, acceptam eu.

— Gata! răspundea el. E o capodoperă!

Era gata, ca totdeauna, cu tot felul de asemenea creații. Se instala în fotoliu lângă mine și zâmbea mulțumit. O clipă de întuneric și după aceea, dintr-o dată, ne trezeam în preria cea nemărginită, cafenie, arsă de soarele nemilos. Și nu o admirăm de departe, ci ne aflam chiar în mijlocul

ei. Și parcă alergam în zgomotul animalelor înnebunite de frică. Tropotul sutelor de copite mă amețea. Caii sforăiau și nechezau, și simțeam groaza în ochii lor întunecați. În spatele nostru se ridica perdeaua roșie și rea a focului, iar vântul împrăștia, aproape deasupra capetelor noastre, fumul cel negru. Mustangii galopau acum, înghesuindu-se unii într-alții, și spuma zbura din gurile lor. Sentimentul unei morți ce se apropia, fără cruțare, începea treptat-treptat să mă cuprindă, deși știam că totul nu este decât un fel de vis. Un cal cădea, ceilalți se împiedecau de el și vedeam copitele lor negre, burțile umede și coamele resfirate. Încă puțin, încă foarte puțin și voi cădea și eu călcat de copite, stâlcit printre coamele și cozile lor.

Tocmai în clipa aceea apărea dintr-o dată lumina blândă a zilei. Dar eu ședeam încă încremenit. Bezsonov mă privea cu ochii săi vicleni, totdeauna puțin înroșiți.

— Ți-a plăcut?

— Foarte mult, îi răspundeam eu sincer.

— Spui drept? întreba el cu o speranță, ca de copil.

— Mă jur pe securea cea sfântă! vorbeam eu serios, cu toate că știam că astea sunt copilării.

Totdeauna, în asemenea situații, se simțea foarte măgulit. Se pare că era puțin vanitos, ca toți oamenii în vârstă.

Dar să nu credeți că totul în viața mea a fost doar o petrecere nesfârșită și plăcută. Studiam foarte mult. Până la 12 ani trebuia să termin liceul, iar până la 17 și universitatea. În ce specialitate? Biologie și chirurgie moleculară... La 20 de ani trebuia să-mi fi luat doctoratul și să fiu un membru activ al întregii noastre familii științifice. De altfel, acest program l-am îndeplinit la termenele stabilite, cu toate că n-am avut o singură specialitate. Am studiat în mod facultativ și literaturile vechi. La vârsta de 12 ani știam pe de rost vreo 600 de versuri din Iliada, iar la 15 ani puteam să le spun în greaca veche. N-am intenția să afirm că am fost un fel de copil minune, cu toate că asta,

până la un punct, era purul adevăr. Dar pe vremea mea biologia realizase importante succese în special în domeniul stimulării memoriei omenești. Adaog că nici un alt copil de vârsta mea nu se putea lăuda cu asemenea profesori luminați.

Dar și dânșii erau tot atât de ocupați ca și mine, căci și ei învățau. Da, învățau, într-adevăr, nu lucrau doar pentru desăvârșirea cunoștințelor lor. La termene destul de scurte, fiecare dintre dânșii trebuia să-și însușească până la perfecțiune încă o specialitate, potrivit dispozițiilor Consiliului științific. Și asta nu se făcea doar așa, ca să treacă timpul, ci ne-o impuneau împrejurările foarte complexe. Nimeni nu știa ce se putea întâmpla cu noi în niște lumi necunoscute și fiecare trebuia să fie pregătit pentru orice, în cazul unor situații nefericite. Deosebit de mult timp era rezervat pentru cunoașterea navei însăși, până la cele mai mici amănunte ale ei. Chirurgul trebuia să fie și un mecanic electronist perfect, iar geologul un excelent chirurg.

Știam că până acum 100 de ani învățații se mai ocupau încă foarte serios de problemele anabiozei[4]. Dar practic vorbind, rezultatele obținute au fost nesatisfăcătoare și, treptat, interesul față de aceste cercetări a scăzut cu totul. Și cauza nu se datora numai insucceselor, ci, pur și simplu, se ajunsese la concluzia că anabioza nu are o aplicare practică. Care era prostul care admitea să fie adormit o mare parte din viața lui, când în această vreme ar fi putut să trăiască, să gândească, să afle lucruri noi. Când ar fi putut măcar să vadă chiar și pustietatea fără sfârșit a cosmosului. Acum însă îmi dau seama că subevaluaseră posibilitățile voinței omenești sau ale psihicului. În realitate, problema e mai serioasă. Dar omul, încrezător în sine și atotputernic, a gândit atunci în acest fel. Viața e mai presus de orice și-ar fi o prostie s-o scurtezi, chiar și

[4] Reducerea activității vitale, la unele organisme, în condiții neprielnice de viață.

printr-o moarte vremelnică.

Totuși, pe vremea mea, medicina ajunsese la practicarea unor letargii temporare, chiar dacă acestea nu erau în esența lor absolut nevătămătoare. Se permitea o astfel de letargie pentru un timp de cel mult un an. Dar, după statutul nostru interior, aceasta se admitea numai în cazul unor boli grave, cum ar fi de pildă turburările psihice. Am citit și eu lista acestor cazuri, este adevărat mai târziu, și acolo se menționa ceva și despre starea de adâncă melancolie. Cuvântul acesta mi se părea deosebit și straniu, dar în același timp și foarte atrăgător. Pentru mine el ascundea, în sinea lui, o lume necunoscută și enigmatică. Chiar dacă eram copil, înțelegeam foarte bine că nu eram capabil de asemenea senzații, și totuși ele mă atrăgeau cu ceva, ba chiar mă simțeam până la un punct nepregătit pentru ele. Poate că melancolia se asemăna întrucâtva cu iubirea?... Sau era ceva mai adânc și mai puternic decât aceasta din urmă? Cine știe!... Oricum ar fi fost, dragostea, dacă o judecăm după cele citite în cărți, era expresia sau starea celei mai mari fericiri omenești. Și tare mult aș fi vrut să mă aflu și eu în această situație, măcar pentru o oră-două.

Melancolie!... Ce frumos!...

4

Peste câteva zile Seymour mă găsi în sala de sport. Era un bărbat de 65 de ani, cu un trup foarte bine proporționat, un excelent alergător la garduri, reușind uneori să mă pună în situații dificile chiar și pe mine. Cu toate că era un adevărat atlet, părea foarte ușor. Picioarele lui subțiri, dar bine făcute, îl ajutau perfect. În afară de aceasta poseda și o tehnică admirabilă, sărind peste obstacole mult mai bine ca mine. Dar la 400 de metri era clar că nu-i mai ajungeau forțele, căci la finele cursei m-am impus cu ușurință.

Când am plecat spre dușuri, m-am uitat la el aproape cu invidie. Respira atât de ușor și de liniștit de parcă nu s-ar fi antrenat aproximativ o oră. Am simțit că vrea să-mi spună ceva, dar nu m-am grăbit să-l întreb. Totuși, după o prietenie atât de lungă, învățasem destul din tainele științei lui. Cu diavolii ăștia e totdeauna primejdios să vorbești foarte sincer, căci încep să-ți citească în suflet ca într-o carte cunoscută și plictisitoare. Nu știu însă dacă simțise că și eu începusem să citesc ceva dintr-al lui.

— Tolea vrea să te vadă! zise el în cele din urmă.

— Pe mine?... De ce?

— Nu știu, răspunse el.

— Pentru tine e imposibil să nu știi! am spus eu, glumind.

— Într-adevăr, nu știu... Și nici nu am cum să aflu... A adoptat cea mai înțeleaptă tactică pentru el. Nu mai vrea să discute nimic cu mine... Tace, pur și simplu, și mă privește ironic. Numai astăzi abia a îndrugat câteva cuvinte: *„Vreau să-l văd pe Sim!”* ...

— Ciudat! am spus eu. Ar trebui să știe că până la urmă îți voi spune tot ce am vorbit cu el...

— Adevărat, aprobă Seymour dând din cap. Și cu toate astea așa mi-a spus...

— Îmi face plăcere să te văd și eu odată pus în dificultate, i-am răspuns, și în glasul meu răsuna o notă răutăcioasă, abia simțită.

— De ce o dată? Totdeauna! mi-a răspuns el simplu.

Am făcut fiecare câte un duș cald și rece și am văzut că buna dispoziție îi revenise în mare parte.

— De fapt nu arată rău, reluă el dintr-o dată discuția noastră. Ba, astăzi a acceptat pentru prima oară să mănânce puțin...

— Nu e bolnav de ermetism! am spus eu. Asta e o criză de melancolie...

— Nu știu! răspunse Seymour fără plăcere. N-aș dori...

Avea dreptate. Crizele de melancolie aveau consecințe

mult mai grave.

— Cu voi, slavii, lucrez mult mai greu, continuă Seymour. Am încercat să-l studiez pe Dostoievski și mi-am pierdut timpul degeaba... Sau oamenii din acea epocă aveau o viață sufletească mult mai complexă, sau Dostoievski a fost un psihopat.

Fără voia mea am zâmbit.

— Dar dacă ar fi putut să te vadă el, știi ce ar fi gândit despre tine?... Că ești un fel de om-mașină!...

— Vrei să spui că nu am o viață sufletească? întrebă Seymour bănuitor...

— Eh, bineînțeles că nu... Totuși sentimentele nu sunt niște categorii... Mult mai mult seamănă, să zicem, cu norii... Mereu își schimbă formele...

— Au început și copiii să mă învețe, murmură nemulțumit Seymour, printre dinți.

Am ieșit afară. Bezsonov ne pregătise iarăși o surpriză. Acum ne plimbam pe Champs-Élysées, care era așa cum fusese, desigur, pe la mijlocul secolului al XX-lea. Era seară, vitrinele străluceau, iar pe larga parte carosabilă a bulevardului treceau, în șiruri fără sfârșit, acele mașini care lăsau un miros groaznic și aveau în spate două lumini roșii - cum se numeau? Ah, da, automobilele... Bineînțeles, Bezsonov nu scosese acest peisaj din buzunar - el a existat într-adevăr pe Pământ. Pe vremuri, pe toate continentele erau cel puțin 100 de asemenea „rezervații” - Piața Roșie, aproape jumătate din Roma, o parte din vechea Londră, și încă multe alte asemenea monumente istorice, restaurate și conservate, din diferite epoci. Seymour însă nici nu se uită în jurul său. Observația mea îl atinsese serios.

— La urma urmei, eu sunt un om de știință, zise el. Nu pot să lucrez cu norii... Trebuie totuși să-i clasific într-un fel oarecare...

— Se poate, am zâmbit eu, dar cu ceva mai multă atenție.

— Cum adică? Trebuie totuși să existe niște legi... E

imposibil ca fiecare fenomen în parte să aibă legea sa proprie.

— De ce? Pe *Aiax* nu este chiar atât de imposibil… La urma urmei, suntem aici o mână de oameni…

— O mână, dar ce fel de oameni? pufni el nemulțumit.

— Mai bine spune-mi ce atitudine să iau față de Tolea.

— Da, tocmai de asta vroiam să te previn! dădu el din cap. Să te porți cu el așa cum ai face-o cu un om cu totul normal… Fără nici un fel de menajament… sau indulgență.

— E puțin cam greu! i-am spus eu.

— Trebuie! mi-a răspuns. O să-ți explic eu după aceea.

Seymour trecu direct prin vitrina unui magazin de anticariat. Eram tocmai în fața blocului în care locuia Tolea.

— Iată-ți clanța! zise el. Nu te supăra și nici nu te grăbi să pleci.

Peste puțin timp mă aflam în cabană de vânătoare. Tolea stătea lungit pe divanul sau larg, acoperit cu piei de urs și, pur și simplu, privea în tavan. Dar fața lui nu era nici indiferentă și nici imobilă. Desigur, se gândea la ceva. Când mă văzu, se ridică și se așeză pe marginea divanului. Mi s-a părut că privirea lui era puțin zeflemitoare.

— Ia loc, Sim! spuse el cu un glas foarte prietenos. Cu ce să te servesc?

Eram foarte însetat.

— Ai o oranjadă? l-am întrebat eu.

— Nu, dar pot să-ți ofer un sirop natural de zmeură…

Nici nu știam că aveam așa ceva pe *Aiax.* Bineînțeles că toate băuturile se pregăteau cu ajutorul esențelor. Probabil că i se dăduse acest sirop, pentru că era bolnav. Băutura, răcită cât trebuie, s-a dovedit a fi excelentă. În timp ce gustam bând-o puțin câte puțin, mi-am dat seama că Tolea se uită la mine tot așa de batjocoritor. Am început să mă simt prost.

— Seymour te-a trimis la mine? mă întrebă el în cele din urmă.

— M-am gândit că tu vrei să mă vezi...

— Și totuși ți-a făcut un instructaj...

— Nu chiar așa, am răspuns eu. Mi-a zis să nu încerc să te duc.

El mă privi destul de mirat.

— Interesant! De unde știi vorba asta?...

— Eh, mai știm și noi câte ceva...

— Poate că te-a dus el pe tine! zise Tolea, și pe buzele lui apăru un surâs.

— N-am observat, am răspuns eu sincer.

La ceasul său de perete se deschise o ușiță mică. Apăru o păsărică galbenă, care deschise ciocul și începu: „Cu-cu, Cu-cu!” Spunea „Cu-cu” foarte frumos. După ce repetă aceste sunete de nouă ori, pasărea se retrase. Era ora nouă seara, după ceasul nostru convențional.

— Frumoasă păsărică, am remarcat eu. Desigur un cuc...

— Cucul nu este galben, zise Tolea. Și, în general, nici nu mai există pe Pământ cuci vii... Amicul nostru a văzut pe undeva un canar mic...

Mi s-a părut că Tolea era un pic distrat. Apoi însă s-a uitat la ceas și mi-a spus:

— Uite ce-i, Sim, nu vreau să mă port ca un laș față de tine... Am pus în siropul tău ceva... și peste puțin timp o să adormi buștean... Atunci o să-ți iau clanța și o să deschid ușa... Și, în modul cel mai simplu, o să sar de pe terasă... Seymour a avut dreptate cu diagnosticul lui...

În timp ce-mi spunea aceste cuvinte, mintea mea lucra febril. Eram sigur că era o provocare. Dar dacă totuși spunea adevărul?... Nu-mi rămânea nimic altceva decât să risc...

— Îți mulțumesc, Tolea... Mie și fără asta îmi era somn.

— Ai înțeles ce ți-am spus?

— Am înțeles perfect... Dar nici asta nu te poate ajuta...

— De ce?

— Deoarece Seymour nu e chiar atât de prost... A lăsat el un om de pază la ușă.

Ochii lui Tolea aruncară scântei - nu de mânie, ci mai degrabă de deznădejde.

— Spui drept? întrebă el cu o voce surdă.

— Bineînțeles că nu... După cum nu e adevărat nici că tu ai pus ceva în siropul meu...

Tolea tăcu îndelung, adâncit în gândurile lui. Dar fața, care i se crispase îngrozitor cu câteva clipe înainte, acum se destindea, încet, încet.

— Ascultă, Sim. Crezi că vom găsi ceva acolo? întrebă el în cele din urmă.

— Sunt aproape sigur...

— Și ce anume?... Oameni?

— Nu știu dacă vor fi chiar oameni, dar, oricum, ființe care gândesc.

— Dar dacă vom găsi acolo păianjeni care gândesc?... Asta o să-ți fie de ajuns?...

— Nu vor fi păianjeni, l-am întrerupt eu. Păianjenii n-au nevoie de inteligență.

— N-ai dreptate! zise el. Istoria omenirii e plină de păianjeni cu o gândire genială... Dacă-i găsim și acolo?...

— Atunci va trebui să ne împăcăm și cu această situație.

— Bine, ne vom împăca... Iar după aceea ne vom întoarce pe Pământ și le vom spune: „Scuzați-ne, dar am găsit acolo niște păianjeni care gândesc.”

— În orice situație vom fi, trebuie să le spunem adevărul.

— Bine, le vom spune... Dar ei ne vor răspunde: „Păcat de toată cheltuiala asta făcută pe degeaba”. Pe urmă, după ce se vor mai gândi puțin, vor adăuga: „Asta este întâmplător, se înțelege... păianjeni care gândesc... Dar nu se poate să nu existe undeva și oameni care gândesc!” Și vor începe să construiască o nouă navă cosmică și mai perfectă decât a noastră.

— Și poate că de astă dată vor reuși...

— Și ce-i dacă vor reuși? zise Tolea cu totul plictisit. Păianjeni sau oameni, nu e totuna? Ce nevoie avem de ei? Să-i ajutăm noi pe ei sau ei pe noi... Păi astăzi orice licean

o să-ți spună că fiecare element al dezvoltării se află în ea însăși. Orice element din afară golește, pur și simplu, de sens noțiunea de dezvoltare...

— Nu aici e problema, i-am răspuns eu. Omenirea vrea să știe ce este acolo, pe stele... Ba, și eu vreau să știu...

— Îmi dai niște răspunsuri cu totul neserioase... Ei bine, și ce-i dacă vrea să știe? Ar avea sens dacă știința asta și fericirea s-ar completa sau s-ar ajuta reciproc într-un fel oarecare... Dar, de fapt, de cele mai multe ori ele se contrazic...

Bineînțeles, cunoșteam aceste concepții, chiar dacă le auzeam acum pentru prima oară din gura unui om.

— Tolea, știi foarte bine că asta nu poate fi adevărat, i-am spus eu domol. O dovedește istoria. Cu cât au sporit cunoștințele oamenilor, cu atât s-au micșorat mai mult necazurile și durerile lor... Fără știința omenească puteai să fii acum doar un bătrân aproape fără dinți, cu un ficat bolnav și un cancer de prostată.

— Da, aici ai dreptate, răspunse Tolea. Asta-i evident, bineînțeles. Dar de ce consideri că fericirea constă în lipsa nefericirii? Acestea sunt două categorii diferite, chiar dacă între ele există o oarecare interdependență... Până acum omenirea s-a gândit cum să scape de nefericire... Dar ce este fericirea? Crezi oare că ne-am apropiat mai mult de ea, decât, de pildă, Romeo și Julieta? Sau decât nefericitul Hamlet?

— Da, așa cred! am spus eu.

— Și pe ce te bazezi?

— Pe faptul că nu suntem, să zicem, singuratici ca Hamlet...

— Iarăși legi fericirea de nefericire, zise plictisit Tolea.

L-am înțeles foarte bine în clipa aceea, dar puteam oare să-i explic niște lucruri pe care eu însumi nu le știam?

— Uite ce-i, Tolea, mie nu-mi place filosofia abstractă... Nici logica abstractă. Dar știu ceva cu totul simplu... Logica pură a individului duce la deplina autonegare și la

lipsa de sens a existenței. Nu există altă ieșire... Acum trebuie să te gândești că oamenii au nevoie de niște cunoștințe, pe care noi le vom aduce... Oricare vor fi ele.

— Vezi, aici e problema și anume, că n-au deloc nevoie de ele. Și eu îmi dau seama de acest lucru... Fericirea nu este în cosmos, fericirea e pe Pământ...

— Și ce-i cu asta?... Au sau nu au nevoie, oamenii le vor... Îmi amintesc plecarea noastră... Oamenii așteaptă ceva de la noi... Și suntem datori să le aducem. Fericirea nu înseamnă să primești... Ci să dai...

Tolea oftă adânc.

— Umanism naiv! zise el.

— Asta, ca să zic așa, nu este un răspuns... Eu aș fi putut să-ți spun - individualism naiv... dar, după cum vezi, e considerat drept o boală. Și într-adevăr e așa.

Tolea mă țintui cu privirea lui.

— Bine!... Atunci spune-mi sincer... Tu ești fericit?

— Nu mi-am pus această problemă! Dar omul se gândește de obicei la acele lucruri pe care nu le are.

— Da, te-ai strecurat în mod abil... Bine! Spune-mi atunci, ai fost vreodată îndrăgostii?

— Nu! i-am răspuns eu.

— De ce?

— De ce mă întrebi prostii de astea? De cine să mă îndrăgostesc? De vreuna din soțiile voastre?

El râse sec și puțin dușmănos.

— Și de ce nu?

— Tu într-adevăr o faci pe prostul! i-am întors-o eu puțin nervos. Aici lanțul e cu totul închis... Ca să am o femeie, trebuie să i-o iau altuia... Și oare am dreptul ca pentru mine să las un alt om complet singur?... Fără nici o posibilitate de alegere?

— Uite că te contrazici! zise Tolea. Nu ți-am spus să iei femeia cuiva... Ci pur și simplu să te îndrăgostești. Chiar și în taină. Și vei da, fără să primești... Asta-i fericirea, nu-i așa?...

Nu știu de ce, dar am început să râd. Era de-a dreptul caraghios.

— Nu, asta e o pură prostie, i-am răspuns eu. Omul poate să dea ceva de care ceilalți au nevoie... Și nu un lucru de care nu au trebuință.

— Ești impenetrabil ca *Aiax,* zise Tolea nemulțumit.

Am mai vorbit puțin, după care m-am sculat să plec. Abia când am ajuns la ușă, m-a întrebat:

— Ai văzut-o pe Ada?

— Da, acum câteva zile.

— Ce făcea?

— Se scălda în râu...

— Și era foarte veselă, nu-i așa?... Veselă și plină de viață?

— Trebuia să te aștepți la asta! i-am spus eu rece. Nici o femeie demnă nu plânge când este înjosită...

Tolea tăcu. Era clar că înțelegea că aveam dreptate. Nu știam dacă era treaba mea ca să i-o spun, dar el mă întrebase ce părere am.

Peste puțin eram la Seymour, nu în cabinetul medical, ci acasă la el. Locuia singur, ca și cei mai mulți dintre bărbații căsătoriți ai echipajului. Desigur, o făceau ca să nu fie incomodați în munca lor științifică - asta nu-mi era prea clar și nu mi se părea cu totul firesc. Bezsonov îmi spusese că și pe Pământ aceasta se întâmplă foarte rar. Seymour locuia într-o casă foarte elegantă, construită în vechi stil japonez, cu multe acuarele delicate pe pereți. Trebuia însă să stai jos, pe podea. Nu era deloc comod; genunchii mei, spre deosebire de ai lui, ieșeau mult în afară și mă jenau. I-am reprodus aproape cuvânt cu cuvânt întreaga convorbire. Seymour ascultă tăcut, fără să mă întrerupă cu vreo întrebare, dar mi s-a părut că e mulțumit.

— Cum se prezintă, după părerea ta? l-am întrebat eu.

— Bine, mi-a răspuns el. Mult mai bine decât m-am așteptat.

Și eu aveam aceeași impresie. Dacă lăsam la o parte concepțiile lui, totul mi se părea normal. Dar în lumea noastră nu se admitea că ar putea exista și concepții anormale.

— Acum înțeleg de ce te-a căutat tocmai pe tine, adăugă el îngândurat.

— Iar eu tocmai asta n-am înțeles... Putea foarte bine să discute și cu tine aceste probleme.

— Nu, nu putea... Orice i-aș fi răspuns, ar fi luat-o drept părerea unui medic... Numai doctorilor le este permis să mintă uneori... Din motive profesionale, bineînțeles... Și asta în interesul sănătății pacientului...

— Da, ai dreptate, i-am spus eu.

— Nu înțelegi ce s-a petrecut?... L-a prins, groaznic și chinuitor, o viitură apărută pe neașteptate... Și în desperare s-a agățat totuși de ceva... Să zicem de o mică rădăcină... Pe de o parte a scăpat de torentul râului, pe de altă parte rădăcina e prea slabă ca să poată ajunge la malul abrupt.

— Și tu socotești că eu sunt rădăcina cea puternică? l-am întrebat eu cu oarecare îndoială.

— Întocmai așa!... Căuta pe cineva care să-i contrazică, puternic și logic, propriile sale concepții... Pe acelea care l-au aruncat în năvalnica viitură... Spune-i instinct subconștient de autoconservare, dacă vrei... Și cu cât aceste riposte sunt mai tari și mai primitive, cu atât mai bine...

Cum putea să vorbească astfel!

— Consideri raționamentele mele drept primitive? l-am întrebat eu jignit.

Abia se vedea că ochii lui râdeau.

— Simpatic primitive! replică el.

— Sunt simple, le-am apreciat eu, dar nu sunt primitive... Oare ceea ce i-am spus nu este adevărat?

— În general vorbind - da...

— Și în particular?... Dă-mi măcar un exemplu.

El continuă să zâmbească, ba chiar și puțin indulgent. Asta m-a supărat.

— Păi să zicem, considerațiile tale referitoare la lanțul închis! zise Seymour. Nu se poate judeca așa... Lumea noastră este liberă, atât în ceea ce privește gândurile, cât și sentimentele oamenilor... La noi nu pot exista lanțuri închise și automulțumite...

— Faci o mică greșeală, Jack... Eu nu vorbeam de lumea de pe Pământ, ci de cea de pe *Aiax*...

— Totuna e... Mica noastră lume nu poate avea altă morală decât cea de pe Pământ. Chiar dacă suntem rupți de el, îi aparținem întru totul.

— Nu este chiar așa, am spus eu. În timpul Marii revoluții din Octombrie, bărbatul nu a fost doar bărbat și femeia n-a fost doar femeie. Toți au fost soldați... Dacă l-ai citit bine pe Ostrovski...

— Tocmai pe el l-am citit cu cea mai mare atenție, zise Seymour, deoarece este un fenomen psihic... Dar acestea au fost împrejurări excepționale. Nimeni nu ți-a dat dreptul să ne declari în stare de asediu. Tocmai asta este amoral și nefiresc!...

— Și cei bolnavi? am spus. Și victimele?

— Oare nu înțelegi că tocmai asta ne obligă să fim mai firești și mai normali?...

Mi-am dat seama că avea dreptate. Și totuși, ceva în mine se împotrivea cu putere. Se pare că Seymour m-a simțit.

— Tu nici formal n-ai dreptate, continuă el. Și pe drept cuvânt ai făcut bine că i-ai spus lui Tolea că și-a înjosit soția... Bolnavii noștri sunt ceva asemănător cu celulele canceroase... Înnebunesc dintr-o dată și se rup de organism... Încep să se grupeze și să se reproducă după legile lor, care în final duc și la moartea lor, și la aceea a întregului organism... Ele se despart nu numai de organismul comun ci, ca să spunem așa, de celula lor cea mai apropiată... În cazul nostru de soțiile lor... De fapt,

asta este mai rău decât cel mai rău adulter. Este o rupere sufletească totală... Lanțul tău închis nu este numai încălcat, ci pur și simplu rupt... Șase bărbați zac în camerele noastre biologice și nimeni nu poate prevedea sfârșitul lor... În concluzie, Tolea ți-a dat un sfat bun...

Din nou mi s-a părut caraghios.

— Vrei să spui că am dreptul măcar la femeile care sunt singure!...

— Nu, vreau să spun că ești un prostuț foarte simpatic, răspunse Seymour pe un ton glumeț. Nu există lanțuri închise pe lumea asta și niciodată n-au fost, nici măcar în vechile confrerii.

Se ridică ușor de pe podea și începu să se plimbe îngândurat prin odaie.

— Am un film despre astea, zise el. Vrei să-l vezi?

— Ce fel de film?

— Despre o frăție...

— Nu, prefer să dorm, am răspuns eu. Nouă, oamenilor primitivi, ne place să dormim.

— Ai un somn bun?

— Dorm foarte bine... Nu vrei să mă întrebi și ce visez? am adăogat eu ironic.

— Nu e nevoie. Știu și fără să-mi spui. Visezi că te trezesc într-o dimineață caldă și senină...

Își amintise de versurile mele copilărești, afurisitul. Dar nu era cinstit să mi le amintească tocmai acum.

5

Nu știu cum s-a simțit echipajul lui *Aiax* în primii zece ani, dar pentru mine au trecut ca un vis, ca o poveste frumoasă. Învățam, mă distram, făceam sport. S-ar putea să vi se pară ciudat, dar nu m-a preocupat lipsa Pământului. N-am simțit nici nevoia de a fi pe lângă cei de o vârstă cu mine, ci mai repede îmi părea bine că am scăpat de ei. În ceea ce privește Pământul, Bezsonov mi-l

arăta necontenit, tot mai variat și mai necunoscut. Iar pentru imaginația mea juvenilă, pentru sufletul meu tânăr și curat, iluzia și realitatea aproape se contopeau. Și totuși, pe măsură ce anii treceau, interesul meu față de creațiile lui Bezsonov a început să scadă.

— Știi ce ți-am pregătit astăzi? mă întrebă el din pragul ușii. Lupte de gladiatori la *Coliseum.*

Loviturile răsunătoare ale armelor îmi spărgeau urechile. Oamenii cădeau plini de sânge. Dar uneori îmi dădeam seama că nu mai eram atent. Priveliștea nu mă impresiona și inima nu-mi bătea mai repede. Spectacolul e spectacol și, oricât ar fi fost de interesant, la urma urmelor, îmi dădeam seama că nu-i adevărat.

— Îmi face impresia că nu-ți prea place, îmi spuse amărât Bezsonov.

— A, nu, de ce?

— Așa credeam... Data viitoare o să-ți arăt haremul unui sultan... Odalisce! Știi ce este aceea o odaliscă?

— Bineînțeles că știu.

— Ar avea haz să nu știi ceva, mormăia Bezsonov în timp ce-și strângea aparatul.

Dar nu mi-a arătat haremul. Socotea, desigur, că nu era potrivit pentru cei opt ani ai mei.

A fost o foarte lungă perioadă din anii mei de băiețandru când îmi plăcea să văd numai filme științifico-fantastice. Într-adevăr erau vechi de acum două-trei secole, dar asta nu mă deranja deloc. Mult timp aceste filme au ajuns pentru mine o adevărată pasiune. Am văzut cele mai incredibile lumi, am trăit aventuri nemaipomenite și, ceea ce e mai important, am întâlnit asemenea forme de conștiință și viață care m-au uimit și care au aprins la maximum imaginația mea de copil. Nori care gândeau, pești amorezați, uriași viermi subpământeni care discutau strălucit despre problemele cosmosului lor fără stele. Dar aceste lucruri mă și amărau în același timp. Oricât aș fi fost de tânăr, îmi dădeam foarte bine seama că nu este

posibil să găsim așa ceva în lumile necunoscute pe care le căutam. Simțeam că nimic nu poate fi mai bogat și mai interesant decât imaginația omului. Și mai fermecător și mai captivant decât ea. Vedeam uneori două-trei filme pe zi. Îndrumătorul meu direct până la vârsta de 12 ani, Gerd Krull, docent la catedra de pedagogie a Universității din Zürich, începu să fie îngrijorat.

— Imaginația nu trebuie să se dezvolte numai într-o direcție, îmi spuse el odată, când aveam zece ani. Sunt și alte filme... artistice, adevărate și adânci...

— Da, dar Pământul e foarte departe! i-am răspuns eu. Pe mine mă interesează lumea spre care merg...

— După părerea mea sunt niște lumi rău concepute și născocite, replică el.

În general vorbind, acest renumit docent mi se părea puțin cam limitat. Mi-o dovedea și fața lui extrem de uscată și de serioasă, ca și dorința lui de a-mi da mereu explicații și sfaturi.

— Trebuie să citești mai mult! La urma urmei, eu sunt acela care răspund de educația ta multilaterală și armonioasă.

— Bine, am fost eu de acord.

Era însă o problemă. El îmi alegea cărțile din bibliotecă și tot el mi le aducea. Desigur, făcea cu mine vreo experiență de-a lui. Pe Pământ puteam să citesc orice voiam. Îmi amintesc cum, într-un an, mi-a adus *Tom Sawyer.* În privirea lui era ceva solemn și ascuns. Gândea desigur că-mi face cine știe ce surpriză. Cartea însă nu mi-a plăcut, și el a fost foarte amărât când i-am spus-o. Bineînțeles, m-a întrebat ce anume nu mi-a făcut plăcere, i-am explicat și eu, simplu, ca asemenea mincinoși și escroci mărunți nu-mi sunt simpatici. A plecat dus pe gânduri și mi-a adus „În lanul de secară”[5], nu-mi amintesc acum numele autorului. Cartea asta a fost ceva mai frumoasă.

---

[5] „De veghe în lanul de secară” („*The catcher in the Rye*”) este un roman scris de autorul american *J.D. Salinger*.

Mai ales datorită celor doi copii: frățiorul și surioara, care, într-adevăr, țineau mult unul la altul. Și măcar am învățat câteva cuvinte interesante. Dar cinstitul Krull s-a aflat în mare dificultate când a trebuit să-mi explice ce înseamnă expresia „copil din flori”. Până la urmă am rămas cu impresia că este ceva care se poate spune la modul cel mai amical. Dar odată, când i-am spus lui Bezsonov „copil din flori”, acesta a rămas cu ochii holbați. Abia atunci am înțeles că pe pedagogii ăștia nu trebuie să te bazezi prea mult.

Până la urmă am ajuns cu îndrumătorul meu la un anume compromis. Ne-am înțeles să reduc numărul filmelor la două pe săptămână, dar să-mi dea câteva cărți științifico-fantastice.

— Bine, vom începe de la Bradbury! zise Krull. Oricum, el este scriitorul clasic al secolului al XX-lea.

Și mi-a adus „*Cronici marțiene*”. Cartea asta într-adevăr m-a zguduit. Dintr-o dată cinematograful a început să mi se pară stupid și prostesc. Am citit toate cărțile lui Bradbury, până la ultimul rând. Și când le-am terminat, am avut impresia că sunt alt om. Tinerețea mea se dusese și în suflet aveam un fel de tristețe liniștită. Gândeam și gândeam mereu. Eram și trist, și fericit. Și totuși, ce îmbucurător era că și cele mai întunecate presimțiri ale acestui mare om nu s-au împlinit. Și ar fi fost într-adevăr atât de aproape, atât de posibil să se împlinească.

Atunci Krull mi-a adus *Mănăstirea din Parma.* A pus-o ușor pe măsuța mea de noapte și a ieșit fără să-mi spună vreo vorbă. Iar gândurile au început din nou să mă frământe, am început încet și treptat să-mi dau seama că cel mai întunecat, cel mai enigmatic și cel mai necercetat cosmos este sufletul omenesc. Iar un an mai târziu, Dostoievski de-a dreptul m-a speriat. Știam că nu mai există pe lume ceea ce scrisese Balzac. Dar nu eram sigur că nu mai purtăm în sufletele noastre ceva din lumea lui Dostoievski. Mă simțeam apăsat numai când mă gândeam

la aceasta, și atunci mă întorceam iarăși și iarăși la Stendhal și Cehov.

Când am împlinit 11 ani, Krull mi-a spus:

— De acum înainte nu mai ai nevoie de îndrumător!... Îți dau drumul să zbori!... Cu toate că aici spațiile sunt cam strâmte.

Abia acum înțeleg că acest docent a fost unul din oamenii cei mai plăcuți de pe *Aiax.* Cu toate că Tolea îl considera cam de modă veche.

Preocupările mele literare nu-mi împiedicau deloc studiile universitare. Înaintam admirabil în biologie și în chirurgia moleculară. Dar în primii ani mă preocupau deosebit de mult ceea ce se cheamă bazele biologice ale psihicului. Simțeam nebulos că de-abia făceam primii pași în descoperirea esenței acestei puternice și delicate energii. Principiile fundamentale ale îmbătrânirii biologice și ale morții biologice erau într-adevăr descoperite. Dar nimeni nu putea spune nici un cuvânt mai cu conținut despre esența îmbătrânirii psihice. Și nici despre moartea psihică, ceea ce, câțiva ani mai târziu, a apărut ca o problemă atât de crâncenă în fața noastră. În ce laborator apăreau aceste procese?... Și ce sens avea lupta împotriva morții biologice?

Profesorul Potoțki, cu toate că avea și alți studenți, se ocupa de mine, în mod special. Simțeam că asta îi făcea plăcere. Era un om foarte delicat, cu o înfățișare superbă, de parcă fusese luat direct din cine știe ce miniatură veche. Dar, la cele mai arzătoare întrebări ale mele, îmi răspundea laconic:

— Nu vă grăbiți!... Vom ajunge și la asta.

Era singurul om de pe *Aiax* care mi se adresa cu „dumneavoastră”. Toți ceilalți încă mă tratau aproape ca pe un băiat.

În acest timp realizările în domeniul eredității dirijate erau într-adevăr remarcabile. Și totuși, nici pe departe nu răspundeau speranțelor celor mai înflăcărați fanteziști. Și

nici cei mai străluciți chirurgi - e vorba de cei ce se ocupau de chirurgia celulară și moleculară, nu lucrau decât cu extremă prudență în această materie. Și interveneau doar în cazuri extrem de grave, când era vorba de oameni. Căci până și cea mai neînchipuit de mică greșeală putea să transforme un geniu într-un monstru. În ereditate se lucra în special cu stimulatori și cu mijloace biochimice perfect verificate.

L-am întrebat odată pe Potoțki în ce direcție s-a acționat asupra propriei mele eredități. Știam că dosarele medicale sunt într-un anumit sens aproape secrete, dar la urma urmelor discutam aproape ca între colegi.

— Nu este necesar să știți! mi-a răspuns el. Sunteți un tânăr normal, admirabil dezvoltat...

M-am străduit să pătrund și să citesc ceva în privirea lui, dar ochii îi erau totdeauna foarte limpezi și liniștiți. Și pentru că am insistat de mai multe ori, în cele din urmă mi-a spus:

— Dar la ce vă este necesar acest lucru?

— Pentru că vreau să mă cunosc pe mine însumi.

— Dar dumneavoastră vă cunoașteți mai bine decât oricare altul.

— Vreau să știu ceva despre trecutul meu biologic, i-am răspuns eu, și să îndrept singur ceea ce știința n-a reușit s-o facă.

Potoțki șovăi puțin și apoi zise:

— De fapt, nu-i nimic deosebit... Ați avut o ereditate încărcată cu unele senzații de frică... și cred că în tratamentul aplicat s-a depășit puțin doza... Instinctul dumneavoastră de autoapărare e foarte slab dezvoltat.

Asta m-a interesat mai mult decât a putut bănui Potoțki.

— Senzații de frică, de ce tip? am întrebat eu.

— E puțin cam greu să vă explic... Dumneavoastră știți că, în trecutul îndepărtat, strămoșii dumneavoastră au fost, timp de 500 de ani, sub robie la turci... Vedeți și dumneavoastră, este vorba de un răstimp extrem de lung.

Aceasta a fixat foarte adânc, în spiritul și în subconștientul comunității dumneavoastră, o anumită teamă față de forță și asuprire și de aici pornesc câteva ramificații, o anumită înclinare spre dependență și supunere... În cazurile cele mai rele spre un anumit servilism... Dar și cele mai slabe manifestări de acest gen, să zicem, o cedare în fața autorității cuiva, nu sunt deloc corespunzătoare pentru un tânăr învățat ca dumneavoastră.

Nu știu de ce, dar aceste cuvinte m-au amărât foarte mult.

— În acest caz, mi se pare că nu mi-au dat deloc o doză prea mare! am spus eu. Și acum am un mare respect față de oamenii cu autoritate.

Potoțki schiță un surâs abia vizibil.

— Nu este chiar așa!... Krull mi-a vorbit despre dumneavoastră ca despre un scriitor... și este așa, deoarece dumneavoastră sunteți mai mult literat decât om de știință. În această privință aveți mai multă imaginație decât la cel mai înalt standard contemporan... Și sunteți o fire extrem de emotivă.

— Emotiv eu? Uite, asta n-o știam... Ba, pe deasupra și literat.

Pe vremea mea acest cuvânt înlocuia noțiunea de scriitor, care se utiliza mai ales pentru creatorii din secolele trecute. Dar la bordul lui *Aiax* nu era nici un scriitor, nu erau literați. La început faptul m-a mirat destul de mult, deoarece în această arcă a lui Noe, care era *Aiax* al nostru, aveam de toate. Mai târziu, când am început să cunosc, fără vreun interes deosebit, literatura cea mai nouă, mi-am explicat într-o măsură oarecare acest fenomen. Pe vremea mea scriitorii se interesau foarte puțin de împrejurările și de acțiunile oamenilor, îndreptându-și atenția mai ales spre psihologie și spre manifestările ei cele mai adânci și mai fine. Arta lor era analitică în ceea ce privește metoda, frumoasă ca formă, dar foarte plictisitoare în esența ei. Nu se ocupau în mod

deosebit de lumea exterioară - asta fiind treaba învățaților și a ziariștilor. De aceea călătoria lui *Aiax* îi interesa doar ca reflectare în psihicul contemporanilor lor de pe Pământ. Nu vreau să-i judec prea sever, dar cred că în legătură cu *Aiax* au greșit mult. Sunt sigur că vreunul dintre ei ar fi putut să scrie mult mai bine jurnalul de față.

Dar, independent de aceasta, continuam să citesc, să învăț și să fac sport. Vremea trecea pe nesimțite. Ba, mă temeam că vom ajunge la Sigma înainte de a ști tot. Acum mi se părea curios că mă interesasem cel mai puțin de oamenii de pe *Aiax.* Într-adevăr, îi cunoșteam pe toți, și după figură, și după nume. De multe ori eram invitatul lor și se purtau cu mine extrem de frumos și de cald. Eram adânc convins că pentru *Aiax* fuseseră într-adevăr aleși cei mai desăvârșiți oameni, firește în limitele în care poate fi desăvârșit un om. Cei mai tari, cei mai hotărâți și mai ales cei care înțelegeau cel mai bine marele nostru scop. De aceea, tot ce s-a întâmplat mai târziu a însemnat pentru mine o adevărată surpriză.

Primele simptome ale acestor tragice îmbolnăviri, care erau gata să ducă la pieirea lui *Aiax,* au apărut după vreo zece ani, când eu aveam 16 ani. Terminasem cursurile universitare și-mi pregăteam aspirantura. Oricât aș fi fost de tânăr, simțeam totuși că ceva în jurul meu se schimbase. Oamenii parcă nu mai erau cu toții aceiași. Toți, afară de Bezsonov, deveniseră mai inerți, mai înceți, mai duși pe gânduri. Rar se adunau între ei și încă mai rar îi vedeai râzând.

Începu încet să se stingă și entuziasmul din munca științifică, de parcă frigul cosmic, de după pereții navei, pătrundea într-un fel oarecare în *Aiax* și răcea inimile oamenilor. Toate acestea, bineînțeles, erau de așteptat, dar nimeni, nici măcar Seymour, nu știa că o să atingă forme atât de acute.

Mă împrietenisem cu Seymour. El numea cele două boli fundamentale, la modul general, „melancolie” și

„ermetism”. Pe vremea noastră medicina reușise să facă față tuturor bolilor, inclusiv celor psihice. Chiar și cele mai grave forme de schizofrenie și nevrozele cele mai acute se vindecau, uneori într-un timp extrem de scurt. Dar aceste noi boli nici Seymour nu le putea lecui. Toate mijloacele medicale cunoscute nu dădeau nici un rezultat.

Seymour numea melancolia „logica albă”. Era ceva straniu și de neînțeles. Conștiința umană se rupea, parcă, din toate legăturile ei de mediul înconjurător. Începea să lucreze numai pentru sine și să țină seama numai de aceasta.

Logica albă, abstractă, începea cu un fel de furtunoasă dezvoltare a independenței. Lucrând pentru propria sa existență, conștiința ajungea la absurdul ei, la negarea și la lipsa ei de sens. Dintr-o dată scopurile își pierdeau importantă, iar problemele esența lor. Întrebarea „de ce?” nu găsea niciodată un răspuns satisfăcător. Categoriile „tranzitoriu” și „relativitate” se absolutizau în asemenea măsură, încât orice direcție și orice mișcare devenea cu totul fără rost. Infinitul începu să fie înțeles ca o lipsă de început, ca o inexistență. Veșnicia, fărâmițată în marea varietate a tuturor formelor ei tranzitorii, se nega total ca noțiune.

— Dar aceasta este un lucru cunoscut, i-am spus eu o dată lui Seymour.

— E cunoscut ca filozofie decadentă, răspunse Seymour, mai ales la începutul secolului al XXI-lea... Cel mai de seamă reprezentant al ei este Bogart. Am studiat cu multă atenție biografia acestei personalități, celebră pe vremuri. De fapt, a fost un escroc căruia îi plăcea să trăiască bine, și un om extrem de vanitos. În plus, s-a remarcat și prin faptul că era un om excepțional de gurmand.

— Și totuși a înțeles el ceva... dacă acum acest lucru există, măcar și ca o boală, am spus eu.

Seymour se încruntă.

— Ca proces social acest lucru a existat într-adevăr,

chiar dacă s-a manifestat într-o formă foarte slabă. Pe atunci oamenii erau prea primitivi și lacomi ca să renunțe la cel mai mic lucru. Dar ca boală psihică acută nu e nici cunoscută și nici descrisă în literatura medicală de specialitate. Și e ceva cu totul diferit de bolile psihice cunoscute până acum... Tocmai de aceea nici unul din mijloacele noastre medicale nu dă rezultate.

— Cum adică, diferit? l-am întrebat eu. După câte știu, melancolia e una dintre cele mai vechi boli psihice.

— Ce bine ar fi fost să fie așa, zise Seymour cu amărăciune. Eu am numit-o melancolie cu totul convențional... De fapt, însă, e o boală cosmică, absolut nouă...

Într-adevăr, Seymour era foarte îngrijorat. Sau poate chiar speriat, dar în nici un caz nu lăsa să se vadă că se afla într-o asemenea situație. În schimb, bolnavii săi se stingeau încet, fără să prezinte nici un fel de simptome ale unor stări anormale. Mureau sufletește, se epuizau și se stingeau până la moartea lor biologică. Aveam până acum unul care murise - era Mauro, astronomul nostru șef. Neștiind ce să facă, Seymour îi adormea, lăsându-i în letargie cu lunile, ba chiar și cu anii. Îi trezea din când în când, și atunci parcă erau mai vioi și capabili să trăiască. Nu trecea însă multă vreme și începeau din nou să se stingă. Și din toate mijloacele medicale posibile, Seymour descoperi că cel mai bun era acela pe care el îl denumise „convorbiri terapeutice”. În această situație, cel mai greu era să-l provoci pe bolnav la o discuție. Să-i explici absurditatea ideilor lui despre absurd.

Dar toate aceste lucruri le-am aflat mult mai târziu, căci la început le ascundeau cu multă grijă de mine.

O boală relativ mai ușoară era aceea pe care Seymour o numea „ermetism” - nesuportarea, repulsia față de spațiul închis. Această maladie era și ceva mai veche, simptome ușoare fuseseră observate și în trecutele călătorii cosmice îndepărtate. Dar pe *Aiax* ea s-a manifestat cu toată

virulența ei. După Seymour, ermetismul nu avea nimic comun cu claustrofobia - cunoscuta nevroză caracterizată prin frică de spațiu închis. Pacienții, care sufereau de noua boală, nu se temeau să rămână singuri, ba chiar preferau aceasta. Manifestările lor exterioare nu se deosebeau esențial de acelea ale melancolicilor. Dar, în schimb, „ermeticii” nu mai filozofau, ci pur și simplu nu puteau să suporte spațiul închis al lui *Aiax.*

— De fapt, nu știu dacă o putem numi boală, spunea îngrijorat Seymour; mai degrabă e un protest, cu totul firesc, al psihicului omenesc împotriva spațiului închis și al izolării... Milioane de ani omul a trăit în spațiu liber și puternic legat de Pământ... Nu poți să-l arunci, nepedepsit, pentru zeci de ani, în pustiu.

Poate suna paradoxal, dar în cele mai ușoare cazuri ermetismul se transforma, trecând la accese puternice de schizofrenie. Bolnavii erau tratați și vindecați ca nebunii obișnuiți, și aceasta cu mare succes. După un anumit timp, se întorceau din nou la viața normală, atât de firesc încât parcă nu li s-ar fi întâmplat nimic. În cazurile obișnuite, boala consta dintr-o suferință foarte grea, aproape insuportabilă. Aceasta era ușurată în mod temporar cu mijloace euforice foarte eficace. Dar după ce efectul medicamentului trecea, suferința revenea. Atunci Seymour era silit să-i adoarmă. După un anumit timp ei se reîntorceau la viață, chiar dacă nu erau deplin vindecați, fiind totuși niște oameni aproape normali.

Vremea trecea încet, iar situația nu se îmbunătățea. Apărură noi și noi cazuri. Deasupra lui *Aiax* plutea o primejdie imensă și îngrozitoare. Și nici nu știam încă atunci că va apare și una nouă...

Melancolie? Nu, nu!... Mi-e groază să mă gândesc!...

6

Ultimele convorbiri cu Seymour și cu Tolea m-au apăsat

mult mai mult decât puteam crede. Oarecum instinctiv, am început să fug de oameni. Nu mă duceam aproape nicăieri, ci ședeam acasă și citeam. Mă gândeam mult la ceea ce se petrecea pe *Aiax* și gândurile mele nu erau deloc vesele. Nu înțelegeam de ce inima mea se răcise atât de mult față de Tolea. Evitam, pur și simplu, să mă gândesc la el. Amintirea oricărui cuvânt al lui îmi era neplăcută și apăsătoare, având sentimentul că ne sluțește pe amândoi. Acum îmi dau seama că aceasta era reacția firească a omului sănătos sufletește față de cel bolnav psihic - înstrăinare și ostilitate. Dar pentru că nu voiam s-o admit nici măcar ca umbra unui gând sau sentiment, mă chinuiam să nu mă gândesc la el.

Se pare că nu a fost numai asta. Mă surprindeam că mă gândesc din ce în ce mai des la Ada. Și asta nu era întâmplător. O întâlneam aproape în fiecare zi - când la bazin, când la restaurant, când la fântâna Trevi, cu ochii ațintiți spre apa verzuie. N-am oprit-o niciodată și nici nu i-am vorbit. Cu un efort de voință fugeam din calea ei. Sau poate mă speriam de ea, de asta nu puteam să-mi dau bine seama nici eu. Vedeam însă foarte clar că ochii ei mă urmăreau. Nu cu insistență, bineînțeles, ci delicat și fugitiv, dar îi simțeam acut privirea. Nu o puteam defini, nici chiar în visul meu, cum era - bună și măgulitoare sau poate însoțită de un mic surâs. În orice caz nu era aceea a unei femei care vrea și caută ceva.

Oricât aș fi fugit eu de oameni, ei totuși mă găseau. Seymour venea deseori la mine, vorbeam de una de alta, dar nici măcar nu pomenea numele lui Tolea. Am înțeles că starea asta nu era deloc firească și trebuia să uzez de toate forțele mele. Am reușit destul de ușor.

— Ce mai face Tolea?

— Relativ bine, mi-a răspuns el. Sau, nu mai rău ca ultima dată... Din timp în timp binevoiește să schimbe un cuvânt cu mine...

Probabil că devenisem foarte bănuitor, dar mi se părea

că și în atitudinea lui, la prima vedere liniștită, se simțea o oarecare tensiune disimulată. Nu-mi spunea totul și, de altfel, nici nu era dator s-o facă. Dar parcă devenisem incapabil pentru o muncă mai serioasă.

A doua zi aveam o mică întrecere sportivă la bazin. Când am ajuns primul la potou, la întrecerea de două sute de metri craul, Ada stătea acolo, în tricoul său galben, și zâmbea. Am ieșit în fața ei puțin tulburat. Era o brunetă înaltă și subțire și i-ai fi dat cu greu mai mult de 20 de ani. Avea o siluetă neobișnuit de frumoasă și elastică. Poate era puțin mai lată în umeri, deoarece înota mai mult decât mine. Ochii ei, însă, chiar dacă în clipa asta surâdeau, erau adânci și înțelepți ca aceia ai unei femei mature.

— Ar trebui să aveți puțină rușine, zise ea. Să concurați cu acești bătrâni obosiți...

Nu erau deloc așa. Cu tot trupul meu atletic, în comparație cu Arthur eram, pur și simplu, un vierme.

— Nu am alte posibilități, i-am răspuns eu în glumă. Dar dumneavoastră nu vă e rușine să faceți curte unui băiat nevârstnic?

— Ba, puțin da! zise ea. Dar nici eu n-am alte posibilități...

Ne-am dus la bufet și am băut câte o citronadă. Ochii Adei râdeau tot așa.

— Nu vreți să-mi faceți o vizită? zise ea. Vă voi oferi o cafea minunată... Din rezervele mele personale...

Am simțit o durere în inimă, dar mi-am dat bine seama că drum de retragere nu aveam.

— Bine! am zis eu. Cu toate că nu sunt specialist în cafea...

— Slavă Domnului! zise ea. Aici nu mai ai loc de specialiști... Și tocmai de aceea toți vă iubesc, Sim... Și vă fac curte, râse ea încet. Pentru că nu sunteți specialist.

Odăița ei mi s-a părut extrem de plăcută și de feminină. Nu avea nici un fel de birou. Oare unde lucra, unde scria? Nu erau nici scaune, așa încât am fost silit să stau pe pat.

În timp ce pregătea cafeaua, m-am uitat cu multă atenție la tablourile de pe pereți. Erau abstracte și toate în galben. Ea se întoarse și mă privi cu un surâs foarte cald și prietenos.

— Eu le-am pictat! zise ea.

— Sunt foarte frumoase… Dar de unde această dragoste pentru galben?

— Culoarea asta mă liniștește.

— Sunteți foarte neliniștită?

— Da, așa e, răspunse ea. Și totuși sunt ceva mai puțin decât dumneavoastră…

Abia am găsit putere să-i spun:

— Asta e firesc, deoarece sunteți mai în vârstă… Și mai matură…

— Se vede? întrebă ea pe un ton glumeț.

— Știți foarte bine că nu…

— La dumneavoastră, însă, da… Groaznic se vede cât sunteți de tânăr și în același timp cât sunteți de drăguț.

Aduse cafelele. Aroma lor caldă și plăcută umpluse toată încăperea. Le-am băut în tăcere. Aveam senzația că Ada este cu mult mai caldă și mai parfumată decât cafeaua pe care o băusem.

— A fost bună?

— Da, am răspuns eu sincer.

— Va fi și mai bună! zise ea luându-mă de mână.

Tare aș fi vrut să-l întâlnesc pe Seymour în acele zile, dar el parcă dinadins se ascundea de mine. Și totuși l-am zărit într-o zi pe o liniștită stradă florentină, sub un umbrar portocaliu. Ședea lângă o măsuță albă de fier forjat, pe un scaun alb și delicat. Avea în față un pahar, cu o băutură roșie ca sângele. Când m-a văzut, m-a salutat prietenește cu capul. Mi s-a părut că în privirea lui era o sclipire de veselie.

— Vino, Sim…

M-am așezat pe scăunașul alb de lângă el.

— Ce-i asta? am întrebat eu.

— Suc de rodii... Nu știu dacă o să-și placă...

Intră în cafenea și se întoarse de acolo aducând un pahar plin cu suc de culoarea sângelui.

— E puțin amărui! zise el. Și cam înțeapă... Dar omul trebuie să cunoască și aceste lucruri în viață.

— Îți mulțumesc, Jack! i-am răspuns eu. Dar nu știam că poți să vorbești și în metafore.

— Am ținut seamă, pur și simplu, de înclinările tale pentru literatură, replică el pe un ton glumeț.

Am băut paharul. Am tăcut amândoi puțin. Îmi dădeam seama foarte bine că Seymour era dator să-mi dea anumite explicații.

— Nu-i nevoie să te duci la el! zise Jack în cele din urmă. Și fără asta, știe tot...

— De unde? am tresărit eu.

— De la Ada, bineînțeles...

— I-a spus-o ea?

— De ce era necesar să i-o spună! răspunse el. Asta se vede atât de clar pe fața ei...

— Până la urmă ți-ai atins scopul, am spus eu.

— Nu cu totul... Dar după socoteala mea sunt aproape gata.

— Crezi că se va face bine?

— Acum sunt absolut sigur. Ascultă, Sim, el avea nevoie de un asemenea șoc... Trebuia ceva care să trezească în el sentimente vii, omenești... Asta-i era mai necesar decât aerul... Și tu te-ai descurcat excelent în această problemă...

Seymour râse dintr-o dată, cu adevărată plăcere.

— Uneori devii cinic, i-am spus eu.

— Asta face parte din profesia mea, replica Seymour. Cine cunoaște bine oamenii este totdeauna puțin cinic.

— Și, spune-mi, de ce ai pus la cale această complexă combinație? Numai ca să-l salvezi pe Viktorov?

Cutele din jurul ochitor lui se strânseră puțin curios. Acum nu mai puteam să citesc în ei.

— Bine, voi fi sincer... Pe toți trei, Sim... Dar am făcut-o mai ales pentru tine... Oare nu ți-ai dat seama că am o deosebită slăbiciune față de tine... ca față de nimeni altul de pe navă?... Puteai oare să crezi că te voi lăsa să te întorci schilodit sufletește pe Pământ... peste cincizeci de ani, ca un nu știu care bătrân și caraghios fecior... La urma urmei toți au avut ceva de câștigat din combinația mea...

Seymour râse din nou, dar de data asta puțin forțat. Acum mi-e rușine că l-am înțeles atunci atât de puțin. Pe *Aiax* el avea cele mai multe greutăți, el era cel mai îngrijat și poate cel mai speriat. Prea multe răspunderi apăsau mai ales pe umerii lui.

— Dar acum experimentul a luat sfârșit, băiete! continuă el. Trebuie să lași pistă liberă...

— Și dacă nu sunt de acord? l-am privit cu.

— Nu mă tem de tine, Sim! răspunse liniștit Seymour.

— Și dacă vei vedea că nu mă cunoști?...

— O să rezolv eu într-un fel și situația asta. Nu uita că jocul ăsta nu-l joci singur.

— Din nefericire, nu e joc, i-am răspuns eu cu amărăciune.

— Știu! zise el. Știu mai bine și decât tine... Iar acum hai să mergem să alergăm puțin...

— Aleargă singur! i-am replicat eu sec, și m-am ridicat de la locul meu.

Două zile mai târziu, Ada mi-a spus ceea ce mă așteptam. Era foarte târziu, pe la cinci dimineața. Am simțit că tocmai atunci mi-o va spune, atât era de delicată și de neliniștită.

— Pentru totdeauna? am întrebat-o eu.

Nu mi-a răspuns imediat.

— Trebuie să crezi că este pentru totdeauna... Așa e cel mai bine... Dar niciodată omul nu știe ce înseamnă pe această lume „pentru totdeauna”.

— Vrei doar să mă liniștești, am spus eu. Să-mi lași încă o mică speranță.

Am plecat de la ea în zori. Deasupra pădurii de brad se vedea lumina dimineții, iar veverițele zburdau printre ramurile întunecate ale copacilor. Mirosea puternic a rășină și a flori de pădure. Bezsonov se întrecuse de-a binelea în această dimineață. Eu însă mergeam de parcă eram orb sau suferind. Eram bolnav de durere. M-am închis în odaia mea și două zile n-am ieșit nicăieri. A treia zi a venit la mine Seymour.

— Tolea vrea să te vadă...

— Nu exagera! i-am răspuns eu dușmănos. Uneori, într-adevăr, întreci măsura...

— Ți-am spus că Tolea vrea să te vadă...

— Dar eu nu vreau...

Seymour tăcu îndelungă vreme, dus pe gânduri.

— Bine! zise el. Nu e necesar să te duci la el... Întâlnirea poate avea loc și cu totul întâmplător...

— Ți-am spus că nu vreau...

— Să știi că nu te aud.

— Și de ce este necesar tot teatrul ăsta? Ca să faci o nouă experiență?

— Necesar este să treacă pragul! răspunse el nervos.

Tonul lui nu mă miră. Se părea că-și pierduse destul de mult din admirabila sa stăpânire de sine.

— Și pe urmă?

— Da, aici e lucrul cel mai important... La această întâlnire trebuie să fii liniștit, prietenos și vesel... Înțelegi?... Chiar dacă te provoacă... Cu toate că nu cred... Știi ce băiat minunat este Tolea...

— Da, știu... Cu toate că nu înțeleg sensul jocului.

Seymour mă privi aproape cu amărăciune.

— Păi, e foarte simplu! răspunse el. Tolea nu trebuie să înțeleagă, în nici un caz, că lucrurile dintre voi au fost atât de serioase...

— Combinațiile tale, Jack, sunt uneori cu totul elementare.

— Ca toate medicamentele tale! răspunse el. Niciodată

nu poți să fii cu totul sigur de binele și răul pe care ți-l fac...

— Atunci așa să fie! am răspuns eu cu repulsie.

7

Împlinisem douăzeci și unu de ani, când pe navă a murit al doilea om. Este vorba de geologul șef de pe *Aiax* - Jean Paul Marat, un om liniștit și mereu dus pe gânduri, extrem de simpatic. Făcea parte dintre singuratici, adică dintre cei care veniseră pe *Aiax* fără soții. În ciuda tuturor eforturilor echipei de medici, într-o zi s-a stins ca o lumânare, în fața tuturor. A murit atât de liniștit și de tăcut cum trăise, fără să spună măcar un cuvânt de „adio”. În ultimele săptămâni se rupsese parcă total de *Aiax* și de oamenii de pe el. Semăna cu cineva venit din altă lume, căzut întâmplător într-un mediu străin, pustiu și fără speranță, pe un corp monstruos, care se mișca cu o viteză nebună, contrară lui. Jean Paul Marat nu putea să rămână pe el.

De astă dată moartea lui ne-a zguduit pe toți. În timp ce, în primul caz de moarte, mulți erau înclinați să creadă că era vorba de un incident întâmplător, acum simțeau că boala se putea transforma într-o epidemie pustiitoare. Nimeni nu mai putea garanta dacă *Aiax* nu avea cumva să treacă pe lângă locul la care trebuia să ajungă, ca un corp oarecare mort și nelocuit.

Totul era posibil, dar noi știam că imposibil era un singur lucru: să întoarcem nava cosmică înapoi, spre îndepărtatul Pământ.

Bezsonov era foarte posomorât.

— Oare nu cumva blestematele mele de proiecții sunt cauza acestei nenorociri? mă întrebă el odată. E totuna ca și cum ai arăta o bucățică de brânză unui șoarece căzut în capcană.

— Și de ce nu-l întrebi pe Seymour?...

— Ăsta nu vrea să mai scoată nici un cuvânt pe chestia

asta.

Eram total de acord cu dânsul. Nu puteam să mi-l închipui pe *Aiax,* în ciuda splendidei sale arhitecturi interioare, gol și pustiu. Nu puteam să cred că atunci când voi ieși din casă voi vedea nu cerul, ci tavanul său neted, vopsit în alb. Asta, mintea mea nu putea să înțeleagă. Nu, Bezsonov nu era vinovat, ba poate că el ne scăpa de ce era mai îngrozitor. De altfel, viața decurgea în mod obișnuit, oamenii lucrau, învățau și râdeau, glumind între ei. Dar fiecare simțea că între noi se strecurase, nevăzută și necruțătoare, moartea aceea pe care o cunoșteam cel mai puțin și de care ne temusem cel mai puțin. Acum nimeni nu mai glumea și nu mai zâmbea din toată inima.

Iar între timp *Aiax* continua să zboare tot atât de liniștit și de sigur în infinitul ocean cosmic. Viteza lui amețitoare nu a dus la nici un fel de accidente. În tot timpul, numai de șapte ori instalația radar a dat semnalul „Alarmă”. Dar puternicele salve energetice au distrus cu ușurință nepoftiții oaspeți cosmici. Micul nostru leagăn al civilizației extra-terestre călătorea mai sigur și mai fără teamă decât pe vremea lui Columb și Magellan. Și totuși alarma care venea dinăuntru, din inimile și sufletele noastre, nu numai că nu scădea, ci creștea mereu.

8

Cu Tolea Viktorov ne-am întâlnit întâmplător la „restaurantul italian” așa cum numeam noi în glumă cantina noastră cu bucătărie sudică. Tocmai mă așezasem la masă când l-am văzut venind cu tava albastră de serviciu. Într-adevăr, după toate aceste primejdii, își recăpătase perfect pofta de mâncare, deoarece am observat pe masa lui niște mâncăruri foarte apetisante - o pizză bine aromată și pui „făcut în draci”, specialități dintre cele mai greu de pregătit în cantina noastră. Eu l-am văzut întâi, și asta era în avantajul meu. Tava lui de

gurmand pretențios m-a înveselit, dar am avut timp să mă stăpânesc și să-mi vin în fire. Când mă văzu, a fost evident surprins și tulburat, a râs amabil și s-a așezat alături de mine. Cu toate că părea absolut liniștit, am simțit că privirea lui mă urmărea cu atenție, căutând să descopere în înfățișarea mea ceva din trecutul meu.

— Ai slăbit puțin, zise el.

— Toți am slăbit puțin, i-am răspuns eu. Ziegler ne-a făcut un regim ca la școala de gladiatori.

Ziegler era instructorul nostru sportiv. Capul său rotund și lucios ajunsese să fie o adevărată sperietoare pentru noi toți.

— Pe mine încă nu m-a prins! zise Tolea. Dar am început să mă antrenez singur.

— Și ce faci?

— Box, zise el surâzând.

— Nu e cam târziu pentru treaba asta? am glumit eu.

— Omul învață toată viața.

— Nu te văd în chip de luptător, am spus eu. Vrei nu vrei, va trebui să susții meciuri în defensivă...

— A, nu, greșești!... Stilul meu este contraatacul fulgerător!... mi-a răspuns el, clipind din ochi puțin cam prostește.

— Mi-e greu să mi te închipui așa, am spus eu, când mă gândesc cât de rău bolnav ai fost.

— E adevărat, zise el.

— Acum îl înțelegi?

— Eh, nu total... Dar, după cum vezi...

Și el îmi arătă cu capul puiul pe care îl avea în fața sa.

— Ascultă, Tolea, calea cea mai sigură ca să ajungi la adevăr este să-l privești și din partea lui umoristică.

— Parcă am citit eu asta undeva...

— Se poate... Dar, în ceea ce mă privește, am ajuns la această concluzie.

— Da, ai dreptate, răspunse el serios.

— Ce face Ada? l-am întrebat eu.

— Bine… Mult mai bine decât m-am așteptat.

Ochii lui albaștri, buni, mă priviră brusc, dar eu n-am clipit și nici surâsul n-a dispărut de pe fața mea.

— Ada știe totdeauna ce face…

Mă privi tot atât de cercetător, după care mă întrebă pe neașteptate:

— Ascultă, Sim, înadins mi-ați jucat, împreună cu Jack, festa aia teribilă?

— De ce mă întrebi pe mine… Întreabă-l pe Jack…

— Cretinul ăla îmi răspunde la fel ca tine…

— Va să zică, este în interesul tău ca să știi asta…

Tolea se încruntă, dar reuși să-mi răspundă printr-o glumă.

— Să nu uiți că într-adevăr mă antrenez serios.

— Și eu mă antrenez… Alergări pe toate distanțele…

După această convorbire m-am simțit îngrozitor de rău, timp de două zile. Asemenea relații între oameni onești și cu judecată nu erau absolut deloc în stilul meu. Și nu mă deprinsesem deloc să privesc adevărul prin latura lui umoristică. Cât de corect trăiau, în această privință, oamenii primitivi! În asemenea cazuri se aruncau unul asupra celuilalt, înarmați cu oase de mamut sau cu buzdugane. Nu duceau între ei convorbiri ascunse, josnice și abile.

A treia zi, la mine acasă, sună ușor video-telefonul. Am apăsat pe un buton și în aceeași clipă am văzut fața aspră a lui Henk. Eram gata să cad de pe scaun, atât de surprins am fost.

— Sim, vino la mine! zise el scurt.

Și în aceeași clipă dispăru de pe ecran. Stăteam în picioare în mijlocul camerei și-mi mușcam buzele. Ca toți ceilalți, mi se adresase cu numele meu mic. Și nu schimbasem cu el, până acum, decât două-trei cuvinte, și asta totdeauna în prezența altora. Mă chinuiam să-mi dau seama de expresia privirii lui și nu reușeam. Era supărat?... Îmi făcea un reproș?... Nu, n-avea nici un sens

să încerc să ghicesc. Ochii aceștia scandinavi, cenușii, erau într-adevăr parcă de oțel, fără strălucire, dar și fără expresie. De fapt, Henk era unul din acei comandanți care apăreau în vechile filme fantastice. Niște oameni de fier, aproape fără nervi, oameni reci, hotărâți, puternici... Oameni fără șovăieli și fără mustrări de conștiință. Un comandant!... Numai mustățile lui pleoștite stricau până la un punct această formidabilă expresie.

Când am intrat la el, stătea cu privirea fixată spre uriașul luminator. Nu știu de ce, dar în clipa aceea mi s-a părut puțin adus de spate. Sau a fost o simplă impresie. Când a auzit sunetul ușor de avertizare, s-a întors. Acum nici fața lui aspră nu mi s-a mai părut atât de severă. Ci mai degrabă puțin îngrijată și îngândurată.

— Ia loc, Sim, îmi spuse el pe un ton intim.

Se așeză lângă mine, continuând să se uite la luminator. Nu se mai săturase oare să tot privească în acest pustiu? Comandantul tăcu puțin, după care spuse:

— Știi care-i steaua asta?

— Care anume?

— Uite, aia, cea mai mare, cea mai strălucitoare. Din colțul stâng.

— Nu știu, am răspuns eu rușinat.

Ca toți ceilalți, în afară de astronomi, mă uitam foarte rar dincolo de pereții rezistenți ai lui *Aiax.* Era groaznic nu numai să știi, dar mai ales să și vezi că nu ești nicăieri...

— Aceasta este Ancor, zise comandantul. Sau acest nume nu-ți spune nimic?

Bineînțeles că-mi spunea.

— Aceasta este desigur cea mai interesantă stea a cerului nostru, zise el. Acum cinci sute șaizeci de ani era cu totul nouă...

— Da, mi-aduc aminte, am răspuns eu. Făcuse o adevărată senzație.

— Este interesantă și în altă privință, continuă el. Vom trece destul de aproape de ea. Pe lângă nici o stea nu vom

trece atât de aproape.

Acum o priveam și eu cu interes; era o stea foarte frumoasă, albă, cu o strălucire moale.

— Într-adevăr, e splendidă! am răspuns eu.

— Da, bineînțeles. Ceea ce vezi deocamdată e încă învelișul ei de gaze. De aceea pare și așa de mare... Când vom ajunge mai aproape de ea, va fi cât o portocală...

Tăceam amândoi, cu ochii mereu la ea.

— Atunci o să-i chem pe toți! continuă el. Vreau să simțiți că într-adevăr nu călătorim în pustiu... Navigăm într-o uriașă lume vie... O lume în care pulsează puternica și infinită materie.... Un ocean de foc și lumini...

Nu știam că se poate exprima într-un asemenea stil.

— Dar entropia[6]? l-am întrebat eu.

— Entropia e pentru proști! a răspuns el puțin tăios. Iar focul, pentru adepții lui Prometeu... Dar asta sună puțin cam demodat. Nu-i așa, Sim?

— Niciodată n-am gândit astfel, am răspuns eu serios.

— Da, știu! zise el. De aceea te-am și chemat.

Abia acum mă privi direct, cu hotărâre, ochi în ochi.

— Sim, am nevoie de tine într-o misiune specială... De aceea te previn, nici o slăbiciune... Oricare ar fi situația... Trebuie să fii gata, hotărât și tare ca oțelul...

— Gata - pentru ce? am întrebat eu.

— Când o veni vremea, o să-ți spun... Sunt sigur că n-ai să mă deziluzionezi...

— Vă mulțumesc! am spus eu.

Într-adevăr, mă intriga. O misiune specială!... Ce putea să fie asta?... Să trec pe lângă Ancor cu racheta noastră anti-termică... Se pare că Henk simțise ce gândesc și de aceea surâse.

— Nu te mai chinui să ghicești. Este mai mult decât ceea

---

[6] O funcție de stare termodinamică, ale cărei valori nu pot să scadă în cursul evoluției unui sistem izolat. Existența ei este o consecință a principiilor unu și doi ale termodinamicii oglindind gradul de organizare (sau dezorganizare) al uni sistem.

ce presupui...

— N-o să vă fac de râs! am răspuns eu.

— Da, acesta este un răspuns de bărbat! zise el. Și acum poți să te duci.

De unde puteam să știu în clipa aceea că aveam să-i aduc cea mai mare amărăciune. Că-l voi lovi drept în inima lui tare, dar bună. Henk își pironi ochii la steaua cea luminoasă, uitând parcă de existența mea. M-am ridicat și am părăsit încăperea fără zgomot. Tare aș fi vrut să știu cărui fapt se datora această neobișnuită atenție. Dacă nu cumva și această întâlnire nu era una din nesfârșitele combinații ale lui Seymour. Dacă nu o fi socotit necesar să mă ajute și pe mine cu un astfel de șoc neașteptat. Știam că Seymour și Henk se întâlnesc deseori, stând de vorbă ceasuri întregi. Și desigur nu despre entropia cosmică... În mod sigur de ceea ce era în inima oamenilor. Sau, pur fi simplu, Henk însuși mă alesese pe mine. Acum aș fi dorit foarte mult ca aceasta din urmă presupunere să fie cea adevărată.

Câteva zile mai târziu, am întâlnit-o întâmplător pe Ada la bazinul de înot. Era în costumul ei galben, elegantă și elastică, așa cum fusese întotdeauna. Bineînțeles m-a văzut și ea și privirea ei era caldă și mângâietoare. Nu am îndrăznit să mă apropii mai mult - atât de puternic îmi bătea inima.

PARTEA A DOUA

1

Ne apropiasem de țelul nostru. Mai erau doar câteva luni și uriașul *Aiax* avea să rămână în imensa pustietate, ca un satelit independent al Reghinei. În sfârșit aveam să aflăm dacă a avut un oarecare sens călătoria noastră atât de îndelungată. Curând urma să știm dacă era acolo o lume vie, dacă existau oameni. Eram pur și simplu ahtiați să întâlnim ființe omenești, chiar dacă ar fi fost din era preistorică, atât de insuportabil devenise pentru noi gândul că suntem poate singurii care rătăcim în acest Cosmos, atât de accesibil și inaccesibil totodată.

Ultimii trei ani au trecut parcă mai ușor. Echipa noastră de învățați găsise în sfârșit mijloace medicale care să acționeze eficace asupra acestei nevroze pe care o numisem ermetism. Dar ultima ei victimă avusese o moarte groaznică și grea. Tânărul profesor August Morgenstern, unul din biochimiștii noștri, se sinucisese într-un mod de necrezut. Îmbrăcat în cel mai perfect costum de scafandru cosmic, sărise în gol, printr-una din trapele celei mai mici rachete de cercetare. Bineînțeles deschiderea trapei alarmase toate posturile de control. Primejdioasa rană făcută în corpul lui *Aiax* a fost închisă imediat, dar din nefericire prea târziu. August rămăsese afară, în neant. Avea să trăiască încă 100 de ore, după care murea din lipsă de aer.

Am fost cu toții cutremurați. Găsise în sfârșit ceva de care ființa sa fusese atât de însetată - infinitul spațiu deschis. Și avea să rămână acolo pe vecie. Poate până la moartea galaxiei noastre, această micuță figurină albă avea să zboare prin frig și întuneric, înfiorătoare și singuratică, întocmai ca o stafie, printre îndepărtatele stele. Măreață ca un monument al spiritului omenesc, neliniștit, cercetător.

Dacă reușisem să învingem acea nevroză pe care am

numit-o ermetism, n-am putut însă decât limita, până la un punct, melancolia cosmică. Încă opt oameni au murit în fața medicilor noștri, care nu au putut să-i ajute cu nimic. Alți șaisprezece oameni se aflau în camere biologice. Dar când ne-am apropiat de Reghina, medicii au început să le dea drumul. Până și cea mai simplă curiozitate putea să-i aducă la viață, dacă era suficient de omenească și de puternică.

În ce mă privește, nu mai eram un băiat. Ba chiar nici un tânăr. În ultimii ani devenisem un învățat și liniștit cercetător științific, cu ușoare alunecări spre literatură. Ca înfățișare nu mă schimbasem prea mult, dacă oglinda nu mă mințea. Păream mereu același. Scrisesem însă două lucrări științifice serioase. Transformasem purcelușul de mare - aducându-l aproape la dimensiunile unui adevărat porc, dintr-aceia cum aveam pe Pământ. Cântărea aproape 50 de kg și mă privea destul de enigmatic cu ochii lui de albinos. Uneori aveam impresia că o să-mi vorbească. În afară de asta se remarca printr-o excelentă poftă de mâncare și o neobișnuită vitalitate și mobilitate. Numai prezența lui Seymour îl enerva. Nu știu de ce, dar cum îl vedea devenea neliniștit și iritabil.

— La ce ți-e bun monstrul ăsta? se încrunta Seymour. Dacă am putea cel puțin să-l punem într-o frigare.

Purcelușul tresări și ne privi mânios.

— Vorbește mai încet! i-am spus eu nemulțumit, poate că ne înțelege...

— Nu m-ar mira! zise Seymour. Din partea unui monstru te poți aștepta la orice. Chiar și să sară vreodată și să-ți sfâșie gâtlejul...

— Pe mine mă iubește, i-am răspuns eu.

Nu eram foarte departe de adevăr. Căci Toni au mai putu de fericire când l-am scărpinat pe burta lui moale. Seymour se încruntă și mai tare.

— Dar nu-ți dă prin minte că toate astea n-au nici un sens?

Bineînțeles că-mi dădea. Și nu numai mie. Dacă ne întorceam vreodată pe Pământ, acolo aveau să fi trecut veacuri. Realizările noastre științifice li s-ar fi părut noilor locuitori ai Pământului de-a dreptul caraghioase. Printre ei noi am fi fost niște profani, siliți să începem din nou învățătura. Tocmai de aceea, în ultimii zece ani, cercetările științifice au mers destul de slab. E greu să faci descoperiri când nu vezi în ele nici un sens. Oamenii lucrau doar pentru o gimnastică a minții, pentru a avea un oarecare scop, chiar dacă și acesta era înșelător, sau pur și simplu ca să-și omoare timpul. Altfel aparatura n-ar fi fost de ajuns pentru a-i ocupa pe toți.

Ceva se întâmpla cu Ada. Nu era fericită. Privirea ei mângâietoare își pierduse parcă din vitalitate. Devenise mult mai adâncă și mai pătrunzătoare, dar în străfundurile ei se simțea o oarecare tristețe ascunsă. Sau poate asta era doar o închipuire a mea. Altfel, aparent, vorbea tot atât de vesel și firesc cu prietenii și avea o grijă, plină de atenții delicate, față de Tolea al ei. Iar oceanologul nostru se vindecase complet. Cu toate că nu avea nici măcar un pumn de apă de ocean, continua să lucreze. Iar în timpul liber făcea mult sport, în nici un caz nu mi-aș fi dorit să apar în fața lui pe un ring de box.

Și Bezsonov parcă obosise. Acum nu el, ci eu eram acela care treceam, ca să zicem așa, aproape în fiecare zi pe la el. Vorbeam de toate. Dar de cele mai multe ori îmi povestea ceva, își depăna amintirile din copilărie și din tinerețea lui, ba chiar din acelea ale bunicilor lui. Aveam impresia că aceste amintiri ajunseseră să fie hrană lui sufletească de bază. Oare nu era un semn de bătrânețe?... Da de unde!... Pur și simplu îi era dor de Pământ, de luleaua lui, de aroma florilor simple, dar adevărate, de acolo.

De altfel, lucra cu tot atâta inimă ca și înainte. Și pentru că toate rezervele sale erau de mult epuizate, acum se consacrase cu toată pasiunea montajului. Puteai, de pildă,

să stai liniștit în Champs-Élysées și să observi parlamentul englez. Sau să cazi din cascada Niagara de-a dreptul în craterul Vezuviului. Pentru el nu erau lucruri imposibile. Odată, de un An Nou, ne-a prezentat „balul stafiilor”. Lucrase la el timp de doi ani, numai cu materialele pe care le avusese la îndemână. Făcuse însă ceva uimitor.

În ultimul timp îl găseam de multe ori fredonând cântece. Se acompania singur la o chitară pe care o scosese, acum vreo câțiva ani, cine știe de unde. Cânta încetișor, puțin trist, și-și asculta cu un aer anume glasul său gutural, dar plăcut.

— Tare aș bea o vodcă! vorbi el o dată, așa cu totul pe neașteptate, lăsând chitara jos. O vodcă adevărată...

Citisem, bineînțeles, în vechile romane rusești, atât de mult despre această băutură, încât dintr-o dată mi se făcu și mie poftă. Dar știam că producerea ei pe Pământ era de mult oprită.

— Tu ai băut vreodată vodcă?

— Bineînțeles că am băut! răspunse Bezsonov aproape jignit. Să știi că nu este atât de vătămătoare cât scrie în enciclopedie... În locul lui Seymour, eu aș fi încercat-o ca medicament... Ori te omoară, ori te face bine pentru totdeauna....

Oftă, își luă chitara și făcu câteva acorduri. Simțeam că în sinea lui cânta ceva.

— Volodea, am zis eu, am auzit vorbindu-se mult de un cântec vechi...

— Ce cântec?

— „Un glob albăstriu se rotește, rotește…”

Întreaga lui față străluci.

— Ai dreptate! zise el. Simțeam eu că-mi lipsește ceva și nu știam ce... Dar l-am uitat de tot…

Tăcu destul de mult și era clar că se chinuia să-și reamintească vechea melodie. Nu era un lucru prea ușor.

— Gata! exclamă el în sfârșit. Stai să-mi reacordez chitara.

Nu știam că e atât de plăcut să asculți cum se acordează o chitară veche. Mă săturasem până-n gât de perfecțiunea fără reproș a sunetelor. Când fu gata începu în sfârșit să cânte, cu o parte a feței întoarsă spre tavan de parcă asculta ecourile din adâncurile chitarei:

Un glob albăstriu se rotește, rotește,
Deasupra capului meu se-nvârtește...

Pe urmă toată săptămâna m-a urmărit melodia acestui minunat cântec vechi.

2

În sfârșit, reactoarele de pe *Aiax* au fost oprite și am intrat pe orbita Reghinei. Eram totuși destul de departe de ea. Cu ochiul liber, se vedea ca Luna noastră, când era plină. Și îndată toate instrumentele de observare au fost puse în funcțiune.

Sosise ceasul cel mare al Cunoașterii. Venise ora deznădejdii, sau a speranței? De câteva zile oamenii abia se atingeau de mâncare. Așteptau pur și simplu, și emoțiile mergeau până aproape de leșin. Numai Seymour părea cu totul liniștit și zâmbetul său ironic, abia perceptibil, nu-i pierea de pe buze.

— N-o să găsim acolo nici pe dracu'! Altfel, până acum ar fi intrat în legătură cu noi, măcar prin radio...

— Poate că n-au ajuns încă până la acest nivel, i-am răspuns eu. Și poate că nu vor ajunge niciodată... De ce trebuie neapărat să legi rațiunea de tehnică?...

— În condiții asemănătoare... începu el.

— Nici un fel de condiții nu pot fi cu totul asemănătoare, i-am replicat eu. Închipuie-ți că au o legătură radiofonică pe bază fiziologică... dar cu slabă putere.

— Prostii! mormăi el disprețuitor.

Îl înțelegeam foarte bine. Îi era frică de speranțe

exagerate, mai mult decât de ciumă. Se temea că nu cumva deznădejdea să nu ducă la un nou val de boli psihice. Și, bineînțeles, avea dreptate. Chiar de la început, primele date, obținute prin observare, au fost amețitor de neplăcute.

Reghina s-a dovedit a fi pur și simplu un pustiu înghețat, un uriaș bloc de gheață. Ce-i drept, existau și oceane neînghețate, care ocupau cam a treia parte din suprafața ei. Dar restul era tot numai gheață. Specialiștii, fără excepție, susțineau că, în această situație, pe Reghina nu putea exista viață rațională. Chiar dacă în depărtatele ere geologice ar fi fost așa ceva sau chiar o oarecare civilizație, ele n-ar fi putut rezista procesului glaciar milenar.

Așa vorbeau ei și, deși aceasta era rațional, totuși nimeni nu-i credea. Sau, mai bine zis, nimeni nu era pregătit sufletește ca să-i creadă. De ce oare să nu supraviețuiască și unele ființe raționale?... Chiar dacă trăiesc ca amfibiile, în ocean.

Într-adevăr, instrumentele noastre de observare, în special telescoapele, nu erau atât de perfecționate ca acelea de pe Pământ. Erau destul de puternice, dar în ocularele lor nu se vedeau decât troiene și formațiuni de gheață. Fotografiile erau, să zicem așa, total descurajante - nu se deosebeau cu nimic de cele făcute pe Pământ în zona arctică.

Erau totuși unele date care ne trezeau mirarea. În primul rând, atmosfera. Cu toate că era mult mai subțire și mai rarefiată decât a Pământului, era bogată în oxigen. Nici temperaturile nu erau atât de scăzute cum te puteai aștepta - în jur de minus 10-15 grade în regiunea ecuatorială, la amiază.

S-au trimis trei sonde, dintre care două s-au întors pe *Aiax.* S-a constatat prezența unei vieți bacteriene la suprafața planetei. A doua a adus o probă de apă din ocean - era neobișnuit de bogată în plancton și vegetație

inferioară. A treia, înzestrată cu emițător de televiziune, a rămas pe planetă. Zi și noapte specialiștii vegheau la ecran. Și pe acesta a apărut ceva care i-a uimit pe toți - un fel de obiecte netede și întunecate ce se mișcau și dispăreau de pe suprafața oceanului. Ceva ca niște submarine sau spinări ale unor pești gigantici. Ba, o dată s-au putut vedea niște ciudate obiecte albe, care zburau în văzduh - poate bucăți de gheață purtate de vânt, poate păsări.

Consiliul științific de pe *Aiax* era cu totul nedumerit. Nici o ipoteză nu putea elucida asemenea fenomene, legându-le într-o explicație concretă și necontradictorie. Răcirea lentă și treptată a planetei, ca urmare a scăderii activității Soarelui, presupunea fotografii cu totul diferite. Și totuși faptele rămâneau fapte. Desigur, exista o abundentă vegetație oceanică, care emana oxigen. Era probabil și o oarecare viață - poate pești și chiar morse care putuseră să se adapteze la acest îngheț lent. Se făceau tot felul de presupuneri și ipoteze, dar toate se contraziceau între ele. Lucrurile s-au încurcat cu totul când în probe s-au descoperit și unele virusuri legate de obicei de forme superioare de organizare a proteinelor. Dădusem peste o planetă foarte asemănătoare cu a noastră, și totuși complet diferită.

Rămânea să trecem la ultimul pas - să trimitem pe Reghina una din rachetele noastre cu echipaj. Aveam numai trei rachete la bord - cea mai mare având zece locuri. De fapt, acestea erau posibilitățile lui *Aiax.* Rămânea să se studieze dacă nu cumva mediul bacterian sau virotic nu era primejdios pentru viața oamenilor. Iar experiențele ce trebuiau făcute în această direcție aveau să dureze destul timp.

După descurajarea inițială, echipajul lui *Aiax* se învioră din nou. Fiecare lucra cu înfrigurare în specialitatea lui asupra probelor. În ce mă privește, munceam și eu împreună cu grupul biologilor. N-am avut nici o surpriză.

Atât structura celulară cât și cea moleculară a probelor nu se deosebea cu nimic de cele de pe Pământ. Aceiași aminoacizi, aceeași înmulțire, aceleași schimburi, aceeași organizare, aceleași lanțuri moleculare. Nu s-a ajuns la nimic cât de cât senzațional sau enigmatic.

În mod teoretic, nici mediul bacterian, nici cel virotic nu puteau să fie primejdioase pentru viața oamenilor. Dar toate acestea trebuiau verificate și în mod practic. Iar în ce privește aerul, presiunea atmosferică și forța gravitației - nici nu puteam spera ceva mai bun. Aveam să ne simțim nu ca pe Pământ, ci mai bine.

În acest timp *Aiax* continua să se învârtească, liniștit și fără nici un obstacol în cale, în jurul Reghinei. Marea planetă albă lucea de parcă era un soare. Aproape ca soarele nostru strălucea și Sigma. Prima planetă, așa cum ne așteptam, s-a dovedit a fi întru totul asemănătoare lui Mercur al nostru. A treia - ca Saturn. Acum nu mai aveam nici o îndoială că Reghina rămânea singura și ultima noastră speranță.

Peste vreo zece zile, pe neașteptate, Henk mă chemă la el. Nu uitasem nici o clipă ultimă noastră discuție. Dar el? Până acum nu-mi încredințase nici o misiune specială.

L-am găsit în bună dispoziție, ba chiar plimbându-se ușor neliniștit prin încăpătorul lui cabinet. De astă dată îmi strânse mâna foarte cordial, ba chiar puțin solemn, cum mi se păru.

— Chiar acum s-a terminat ședința consiliului, spuse el. Și am pentru tine o noutate bună...

Tăceam în totală necunoștință de cauză. Noutățile puteau fi de toate felurile.

— Consiliul a hotărât ca racheta noastră *Fortuna,* cu un echipaj de opt oameni, să meargă pe Reghina... Ai fost numit comandant...

Orice așteptam să aud, numai asta nu. El observă, probabil, expresia feței mele, deoarece se grăbi să adauge:

— Nu e nimic curios în asta!... Într-adevăr, ești cel mai

tânăr... Dar în același timp ești cel mai sănătos din punct de vedere fizic și cel mai tare din punct de vedere psihic... Și, după mine, dacă-ți place acest cuvânt uitat, cel mai capabil pentru o asemenea măreață misiune... Deoarece tu însuți nu ești un om al Pământului, ci copilul lui *Aiax*.

— Vă mulțumesc din toată inima! i-am răspuns eu copleșit. Dar nu știu... nu știu dacă nu cumva exagerați calitățile mele.

— Dar tu însuți te simți în stare să duci la bun sfârșit această sarcină? mă întrebă el puțin tăios.

— Bineînțeles! am exclamat eu. Dar nu în asta constă problema... Nu e vorba aici doar de o sarcină, ci de onoarea pe care mi-o faceți... Și cred că alții o merită mai mult decât mine...

— Această hotărâre a fost luată în mod definitiv! zise Henk. Și nu având în vedere meritele, ci utilitatea... Expediția va fi foarte grea și eu am nevoie de un om tânăr, hotărât și rezistent...

Prin aceasta se dădu de gol că el însuși fusese acela care hotărâse alegerea mea.

— Bine, am spus eu. Și cine vor fi ceilalți?...

— Pilotul va fi Zverev, cred că-l cunoști bine...

Da, într-adevăr, așa era. Acest siberian înalt ca un catarg, uscățiv și vânjos, își petrecuse jumătate din viața lui în regiunea polară. A doua puternică și interesantă personalitate era Castello, fost director general al uneia dintre cele mai mari rezervații din Africa. Desigur, șansa de a găsi pe Reghina elefanți și girafe era egală cu zero, dar Castello era un om obișnuit cu viața aspră din mijlocul naturii. Nu zadarnic se spunea în glumă că era capabil să gâdile sub bărbie și cel mai furios crocodil. Bineînțeles, figura și Tolea Viktorov ca oceanolog. Dar grupul se încheia, în modul cel mai neașteptat, cu Seymour.

— Și el la ce-mi folosește? am întrebat eu mirat.

— Dacă vorbești de merite, trebuie să fie și unul ales după acest criteriu, răspunse Henk. Acum te las pe tine să-

ți aduni oamenii și să le comunici noutatea.

În ziua următoare s-a întâmplat ceva care ne-a surprins pe toți - postul nostru de televiziune care emitea de pe Reghina s-a stins dintr-o dată. Echipa de serviciu afirma că orice fel de defecțiune tehnică era exclusă. Ea observase pentru o clipă ceva alb, ca un troian de zăpadă, care se prăbușise peste emițător. Noi știam însă, chiar din imaginile transmise de același emițător, că în jurul lui nu erau nici troiene și nici blocuri de gheață. Se afla pe o suprafață cu totul netedă, aproape ca sticla. Îi știam precis locul și n-a fost prea greu să-l descoperim cu locatorul nostru de raze infraroșii. Într-adevăr, aceasta n-ar fi fost posibil dacă ar fi fost îngropat sub un troian de zăpadă. Pe *Aiax* oamenii începură să glumească, dând vina pe Omul zăpezilor. Trecând întâmplător pe acolo, supărat, i-a dat un picior acestui lucru necunoscut și inutil, după care, șchiopătând ușor, cu un deget de la picior zdrobit, s-a îndepărtat într-o direcție necunoscută.

Am trimis imediat pe Reghina un nou post de emisie, dar nici acesta n-a reușit să descopere taina. Pustiul de gheață era tot atât de singuratic și de surd, ca totdeauna. Numai pe ocean apăreau, din timp în timp, pete întunecate, dar niciodată n-am reușit să le intersectăm cu locatorul nostru. Până la sfârșit toți au început să creadă că nu păreau a fi de origină animală.

Iar micul și fericitul nostru grup și-a început de îndată pregătirile. Bineînțeles, ne-au supus întâi unei aclimatizări, care a durat destulă vreme. Oricât de bine am fi fost noi antrenați și căliți, locuisem totuși aproape trei decenii într-un mediu steril și la temperaturi constante. Plămânii noștri se dezobișnuiseră cu totul de gerul aspru. A trebuit să stăm douăzeci de zile într-o încăpere specială în care temperatura era scăzută treptat. Toți am trecut cu bine prin această încercare, inclusiv Ulla Schermann, delicata noastră doctoriță. Umblam prin această încăpere în costumele noastre speciale și ne culcam în sacii de dormit -

în ultimele zile la o temperatură de minus treizeci și cinci de grade, chiar dacă aveam și măști de protecție. Toate astea erau destul de neplăcute și de plictisitoare, dar trebuia să trecem prin ele. Ne mângâiam cu gândul că nu eram singurii care suportam acest tratament. Toți cei care trebuiau să vină după noi erau supuși la aceleași probe.

În sfârșit întreaga pregătire a fost încheiată. Puteam coborî liniștiți pe Reghina, fără să fim amenințați de primejdii sau riscuri deosebite. Sau măcar așa gândeam și speram.

3

Fortuna a „aterizat” atât de ușor și de lin, încât eram gata să aplaudăm.

În calitatea mea de comandant, aveam cinstea să pășesc cel dintâi pe ghețurile Reghinei. N-am să uit toată viața acele splendide minute. Stăteam în picioare, uluit, în mijlocul pustiului alb ce strălucea, și nu îndrăzneam să respir - atâta puritate și măreție liniștită radia întreaga priveliște. Uitasem desigur adevărata culoare a cerului nostru de pe Pământ, dar ceea ce vedeam acum mi se părea infinit mai frumos. Copleșitor era soarele cu strălucirea sa luminoasă diamantină, un adevărat soare de tropice, ce se afla drept la zenit. Nu mi-era deloc frig, nici chiar la obraji. Simțeam doar prospețimea cerului și ușurința neobișnuită cu care am făcut primii mei pași. Pe scara *Fortunei* coborî Zverev și ochii lui păreau că vrăjiți.

— Uf! făcu el ușurat.

Dar exclamația lui era entuziastă. Se apropie de mine, mă îmbrățișa puternic, după care spuse:

— Ei, bine am venit!...

O spuse în rusește, după care se întinse ca un băiețandru, care s-a trezit brusc din somn. Ochii lui albaștri străluceau ca seninul cerului.

— Și noi care credeam că o să ajungem să trăim cine știe

ce coșmar tropical! zise el vesel. Plin de țânțari cât vulturii și de crocodili cât submarinele...

— În schimb, aici nu-i nimic!

— Nu se poate să nu fie foci și urși albi! zise Zverev.

Bineînțeles, cei de pe *Aiax* ne observau tot timpul și ascultau convorbirile noastre. Unul după altul coborî tot echipajul. Numai Ulla Schermann părea neliniștită.

— Puneți-vă ochelarii! zise ea. O să vă doară ochii...

Ne-am apucat imediat de lucru. Trebuia să dăm jos sania, casa noastră și tot celălalt bagaj. În timp ce munceam cu osârdie, Zverev continua să examineze pustiul din jurul său, cu binoclul. Entuziasmul său inițial începu să pălească.

— Halal peisaj! bombăni el. Să nu vezi măcar un pinguin pleșuv.

După ce am descărcat bagajul, am început îndată să construim locuința noastră improvizată. Treaba asta era atât de ușoară și atât de simplă, încât putea s-o facă și un copil. Dar acest material ușor avea calități izotermice excepționale. În orice caz era un adăpost de nădejde, mai ales la un atac din partea unor elefanți sau dinozauri. Aici însă nu ne amenința o astfel de primejdie.

După programul primei zile, noi trei - Tolea, Castello și cu mine - trebuia să mergem la malul oceanului. Ne aflam la o distanță de circa 20 km de țărm, deoarece nu eram siguri de grosimea ghetei. Până acolo urma să mergem cu sania, care avea patru locuri și un portbagaj destul de mare. Era acoperită, și construită din materiale extrem de solide. Avea un motor puternic cu plasmă, cu o rezervă care ne ajungea să parcurgem circa 2000 km. Bineînțeles, ne-am luat armele automate cu raze având o mare putere de pătrundere. Știam că ne vor fi cu totul de prisos, dar eram obligați să respectăm instrucțiunile. Am luat și destule alimente, iar Castello a băgat în portbagaj un scurt sul cilindric.

— Asta ce-i? l-am întrebat eu.

— Cum ce-i? Păi, e o undiță...
— Crezi că o să prinzi pește?
— Ocean fără pește nu am văzut! zise el sigur de sine.
— Și dacă ai să prinzi niște șerpi cu clopoței?
— O scot eu la capăt într-un fel...

Am lăsat în jos capota, care se închidea ermetic, și am pornit însoțiți un timp de întregul grup. În mod practic, sania putea atinge viteze foarte mari, dar noi nu venisem aici pentru întreceri, ci pentru cercetare. Pe botul saniei era instalată o cameră panoramică de luat vederi și care transmitea numai imagini, nu și sunete. Mergeam cu circa 30 km pe oră. Eu conduceam, iar Castello și Tolea erau numai ochi, căutând să observe tot. Dar ei, ca să zicem așa, își pierdeau vremea degeaba. Terenul era foarte tare, înghețat, acoperit cu un strat de zăpadă extrem de subțire. Foarte rar întâlneam asperități sau mici troiene înghețate - asta era totul. Pustiul era doar pustiu, fără nici un fel de urme de viață. Pe stratul subțire de zăpadă ar fi putut să se vadă chiar și urmele unor păsări.

Un ceas mai târziu stăteam pe țărmul oceanului și priveam, ținându-ne respirația, nesfârșita întindere de apă. Nu semăna întru totul cu oceanele de pe Pământ. În albastrul său adânc era ceva artificial, aproape chimic. Nu era prea transparent și nici valuri nu brăzdau nemărginita lui întindere. Spre orizont părea aproape negru și aceasta îi dădea un aspect destul de sinistru. În timp ce Tolea lua probe, Castello își pregăti cu îndemânare undița. Firul foarte subțire era neobișnuit de tare - cu el ai fi putut să tragi la mal și o morsă.

— Dar momeala? am fost eu curios să aflu.
— La pește, pește! răspunse el în glumă.

Și-mi arătă o bucățică de carne de somn, admirabil conservată, cu o plăcută culoare roz.

— E puțin sărată, zise Castello, dar să sperăm că peștele de aici nu este atât de pretențios.

Aruncă undița cu dibăcie. Se vedea că e pescar bun -

momeala căzu la circa 50 de metri de țărm. N-am așteptat nici două minute și pluta a început să se afunde. Când m-un uitat - fața lui Castello mi s-a părut albă de emoție.

— Este ceva! exclamă el, teribil de încântat.

— Ești sigur?...

— Absolut sigur... Îl simt cum trage.

Și noi doi - eu și Tolea - nu eram mai puțin emoționați. Orice ar fi căzut în undiță, ar fi fost prima vietate nepământeană, adică nu de pe Pământul nostru, pe care ochii unor oameni aveau s-o vadă. Castello înfășură destul de încet firul, bucurându-se evident de succes. În clipa asta îmi venea să-i trag un picior.

— Nu se poate puțin mai repede?

— Stați liniștiți! răspunse Castello. N-o să ne scape...

Și, într-adevăr, așa cum ne așteptam, scoase un pește cu totul obișnuit. De fapt nu era chiar așa, măcar la culoare, acesta fiind aproape negru, cu mici pete roz pe spate, ca păstrăvul. Dar, bineînțeles, nu era prea plăcut să-l vezi. Avea ceva mizantrop în forma gurii lui. Castello îl studie vreo zece minute, uitându-se atent la bronhiile și dinții lui.

— Un pește ca toți peștii! constată el în sfârșit. Să bați atâta drum pentru un pește obișnuit...

Schimbă cârligul cu unul nou, mare cât un deget îndoit. Ca momeală puse tot carnea de somn, așa cum prinsese cu câteva minute mai înainte.

— Să vedem ce se va întâmpla! murmură el.

De astă dată am așteptat mai bine de o jumătate de oră. Aproape că-mi pierdusem speranța când Castello începu să tragă energic. După privirea lui, care strălucea, am înțeles că succesul era mai consistent.

— E mare! zise el. Mor de curiozitate...

Iar după puțin timp adăugă:

— Cel puțin o focă!...

Într-adevăr, animalul se împotrivea cu furie. Oricât de tare ar fi fost coarda, lanseta nu se mai putea înfășura. Castello fu silit să tragă de undiță cu ambele mâini. Peștele

de la capătul corzii se împotrivea cu toată puterea, schimbându-și mereu direcția mișcării. În sfârșit parcă se propti orizontal, trăgând cu o neobișnuită forță. Acum sau coarda avea să reziste, sau peștele avea să scape. La un moment dat am avut impresia că se va petrece a treia și cea mai neplăcută posibilitate - că aveam să-l văd pe Castello tras și țopăind prin apă împreună cu undița.

Dar nu o făcu, ci rezistă și până la urmă scoase la mal ceea ce trăgea. Aproape că ne-am speriat când am văzut ceva negru, acoperit de un păr scurt și lucios. Semăna în același timp și cu o vidră, dar și cu o focă mică. Capul însă îl avea ca de pește. Și pe uscat animalul se zbătea și se lupta furios, băgând în noi o frică instinctivă pe care nu o mai simțisem până acum.

— Vai, ce monstru! am exclamat eu cu repulsie.

Castello mă privi vinovat.

— Cred că va trebui să-l împușcăm.

— Și cât se poate mai repede! am adăogat eu.

Treaba asta o făcu Tolea. El potrivi automatul la cea mai mică intensitate, se apropie și trase în capul lui. Animalul furios se potoli dintr-o dată. Acum puteam să-l examinăm în liniște. În cele din urmă Tolea se ridică și zise mirat:

— Poate să vi se pară caraghios, dar acesta este un pește-mamifer, zise el. Respiră prin bronhii, dar își hrănește puii cu lapte, ca o pisică obișnuită...

Zâmbi și adăugă cu satisfacție:

— E o femelă!... Se pare că oceanul ăsta e plin de minuni.

Dar Castello parcă pierduse orice dorință de a mai face alte probe. Schimbă din nou cârligul undiței și puse în el o bucățică de somn. În acest fel, în mai puțin de o oră prinse câteva kilograme de pește. Nu erau toți ca primul, cu toate că aceștia erau mai numeroși. Dar, în general, se asemănau între ei, erau într-adevăr pești și nu mamifere.

— E timpul să mergem! l-am spus eu. Încălcăm graficul.

— Să mergem atunci! admise cu neplăcere Castello. Dar

o să prăjesc la pește în seara asta...

— Exponatele nu se mănâncă, am spus eu cu un ton evaziv.

— Ce, astea sunt exponate? mă privi Castello. Oceanul e plin de pește. Mâine o să-ți prind o tonă întreagă.

Am strâns toate probele și am plecat. De astă dată am luat-o spre vest, adică în direcția Soarelui care apunea. Castello intră în legătură cu baza, prin radio. Acolo totul decurgea normal și plictisitor, pentru că, bineînțeles, nu se întâmplase nimic.

Câmpia de gheață se întindea în fața noastră, moartă, tot atât de pustie și lipsită de viață. Noi eram destul de agitați și nu-i acordăm nici o atenție. Vorbeam numai despre ocean și despre posibilitățile pe care acesta le ascundea. Deosebit de mult ne bucura faptul că descoperisem un mamifer, chiar dacă acesta avea și bronhii. Tolea presupunea, pe drept cuvânt, că în ocean trăiau și alte specii de mamifere, de tip superior.

— Poate că aici întreaga evoluție s-a petrecut în ocean, iar uscatul, de la un timp încoace, este pustiu.

— Așa se pare, am răspuns eu.

— Oprește, zise dintr-o dată Castello, dar fără să frânezi...

Am stins doar motorul și sania a continuat să lunece, fără zgomot, în virtutea inerției...

— Ce este?...

— Ia privește acolo! zise el aproape în șoaptă, de parcă se temea să nu-l audă cineva.

M-am uitat în direcția indicată. Oricât de obișnuit era ceea ce vedeam, asta m-a impresionat mult mai mult decât peștele mamifer. Pe o înălțime de gheață, puțin spre dreapta noastră, stătea, șezând pe picioarele din spate, un animal cu totul cunoscut. Era pur și simplu un câine. Într-adevăr, semăna puțin și a hienă, dacă te uitai cu atenție la părul din jurul gâtului, dar era totuși un câine.

— Asta nu se poate! exclamă Castello stupefiat.

Și noi credeam la fel - că nu se poate. Câinele ședea tot așa, pe picioarele din spate, nemișcat. Nu cumva aveam halucinații? Nu puteam să le avem toți trei în același timp... dar parcă puteai să știi...

— Ia-o puțin la dreapta! zise Castello.

Am virat puțin spre dreapta, dar sania începu să-ți piardă din inerție. Acum însă vedeam foarte bine că animalul se uita direct spre noi. Dar nici el nu părea speriat, ci mai degrabă surprins și curios.

— Dă drumul la motor, zise Castello, și ia-o spre el.

Am pornit motorul și sania a lunecat ușor pe o pantă. Aveam impresia că animalul se uită chiar în ochii mei, dar privirea îi era speriată și rea. Când ne-am apropiat la vreo 10 metri de el, a scos deodată un urlet îngrozitor și a luat-o la goană înapoi.

— Poți să-l ajungi? mă întrebă Castello aproape agitat.

— Bineînțeles! am răspuns eu.

Am apăsat pe accelerator și sania a început să zboare. Cu toate acestea încercarea s-a dovedit nereușită. Câinele fugea cu o viteză neobișnuită - aproximativ 70 km pe oră. Asta nu era nimic pentru sania noastră, dar tocmai aici terenul era accidentat, plin de gropi, din cauza cărora ne-am lovit cu capetele de capotă. N-avea nici un sens să ne rupem gâturile alergând după cel mai obișnuit câine. Castello deschise capota saniei și puse mâna pe automatul său.

— O, nu trage! am spus eu.

— De ce?

— Poate voi mânca pește prăjit, i-am răspuns eu, dar câine fript, nu...

— Lasă glumele! zise Castello supărat. Vreau să-l văd...

— Și eu... dar prefer să fie viu... O să-l prindem...

Castello închise capota, iar eu am micșorat viteza, ca să întorc sania. Ca și mine, Tolea era deziluzionat și amărât.

Curând câinele ieși din raza vederii noastre. M-am orientat cu ajutorul stației radio și am pornit din nou spre

bază. Multă vreme tăcurăm.

— Și totuși, un câine! vorbi în cele din urmă Castello. Dar cu ce se hrănește aici?

— E un câine sălbatic! am răspuns eu. Mănâncă animale mai mici și mai slabe decât el.

— Ești genial, Sim! zise Castello ironic. Și animalele alea ce mănâncă? Iarbă? Insecte?...

— Pește! i-am răspuns eu.

— N-am văzut nici un fel de alte urme de animale.

— Nici de câine n-am întâlnit, am răspuns eu, și totuși sunt.

Într-adevăr, descoperirea noastră era senzațională. Un mamifer în ocean - asta era firesc și admisibil. Dar un câine pe gheață?... Nu putea fi altceva decât ultimul inel al unui lanț evolutiv foarte lung. Iar procesul însuși a trebuit să aibă loc în condiții aproape egale cu cele de pe Pământ, pentru a se ajunge la același rezultat. Dar atunci cum au dispărut celelalte animale?... Și cum a putut să supraviețuiască o singură specie în îndelunga perioadă a glaciațiunii?

— Dar poate că nu e singurul, zise Castello dus pe gânduri. Cu toate că nu-mi pot închipui că ar mai putea fi și alții. Și unde?...

— Numai pe lângă ocean, am răspuns eu. Numai aici există hrană.

— Logic așa este! admise Tolea.

Acum mergeam mai repede și curând am ajuns la bază. Casa era gata și în interior era foarte plăcut. Temperatura era cu totul normală, așa încât cel puțin puteam să dormim foarte comod. Peștele pe care-l prinsesem a provocat o adevărată senzație. Toți s-au îngrămădit să-l vadă. Acum însă nu aveam timp să mă ocup de ei - trebuia să intru în legătură cu Henk, înainte ca *Aiax* să treacă de cealaltă parte a Reghinei. Desigur, cei de pe navă văzuseră totul, dar trebuia să le mai dau unele explicații verbale. Curând am observat pe ecran fapt bucuroasă a lui Henk - ochii lui,

reci și cenușii, acum străluceau.

— Vă felicit pentru succes! zise el. Și totuși, ca să vă spun sincer, mă așteptam să văd orice afară de un câine...

I-am vorbit de presupunerile pe care le făcusem, dar, și fără noi, cei de pe *Aiax* se gândiseră la aceste probleme.

— Trebuie să-mi prindeți un câine viu! zise el. Încercați cu o încărcătură narcotică. Cred că ați luat...

— Da!... Dar n-am avut-o cu noi în sanie...

— Omul trebuie să fie gata pentru orice! zise Henk cu un ușor reproș.

— O să vă aduc un câine, am afirmat eu categoric. Chiar dacă ar fi singurul de aici tot o să-l aveți!...

— Fiți totuși prudenți, adăugă Henk. Închipuiți-vă că se adună în haite mari... Trei inși trebuie să doarmă în rachetă - să zicem Zverev, Ulla și Newmann... Ceilalți puteți rămâne la bază.

— Castello vrea să prăjească pește! am spus eu prevăzător.

— N-are decât! replică Henk. Dar de astă dată o să și-l mănânce singur! zâmbi el. Sunt sigur că e comestibil... Totuși nu trebuie să ne supunem unor riscuri exagerate... Iar Ulla să fie pregătită...

Într-adevăr Castello își prăji peștele în modul cel mai obișnuit, cu puțin undelemn într-o tigaie mare. Toate acestea s-au făcut în fața casei, cu puțin înainte de apusul soarelui. Nu voiam ca încăperea unde dormeam să miroasă a pește chiar din prima zi. Și abia când începu să-l întoarcă în tigaie și în jurul nostru se răspândi aroma de pește prăjit, pe care n-o mai simțisem încă de pe Pământ, mi-am dat seama că m-am speriat degeaba. Acum nu-mi mai rămânea nimic altceva decât să înghit în sec. Și să-l opresc cu forța pe Tolea, care voia neapărat să guste și el.

— Cum este? îl întrebă el pe Castello, care mânca cu poftă peștele.

— Minunat! răspunse Castello cu gura plină. Ceva între păstrăv și cegă, dar mult mai bun...

Chiar și dacă n-ar fi fost chiar așa, n-ar fi scăpat el prilejul să-și bată puțin joc de noi.

— Acum intri în istorie! zise Tolea cu o notă de invidie în glas. Ești primul om de pe Pământ care mănâncă o vietate extrapămînteană...

Îndată după apusul soarelui s-a făcut foarte frig. Temperatura scăzu până la treizeci de grade sub zero. Cei trei, care trebuiau să doarmă în rachetă, se îndreptară spre ea. I-am ajuns din urmă.

— Ai declanșat câmpul de forță? l-am întrebat eu pe Zverev. Așa va fi mai sigur.

Zverev mă privi mirat.

— *Fortuna* nu poate fi clintită din loc nici de un mamut, zise el.

— Ba, unul ca ăsta sigur că poate! i-am răspuns eu. Și, în general, execută ceea ce ți se ordonă.

M-am întors la locuința noastră - înăuntru era cald, plăcut, lumină, puteai să dormi și în pijama. Cineva încercă să pună muzică, dar ceilalți protestară. Ni se părea un adevărat sacrilegiu să profanăm cu zgomote această veche și neprihănită liniște, prima adevărată noapte polară pentru noi. Fix la ora zece am stins lumina.

— Noapte bună! am zis eu. Vise plăcute...

Nici un fel de vise. Se pare că aerul adevărat, pur și simplu, mă adormise - m-am scufundat dintr-o dată într-un fel de beznă adâncă și fără sfârșit, ca moartea. Dacă ar fi rămas în mine vreun rest de conștiință, m-aș fi speriat crezând că n-am să mă mai scol niciodată. Și totuși m-am trezit, dar într-un moment, din cauza unei bubuituri puternice. M-am uitat speriat deasupra mea, dar n-am văzut nici un fel de acoperiș. Nu era decât un cer negru, cu stele strălucitoare, și chiar în clipa următoare a izbucnit o altă lumină orbitoare, care a cuprins totul. Ceea ce vedeam depășea orice imaginație. Deasupra capului meu stătea aplecată, ca un troian alb de zăpadă, o fiară uriașă. Doar pentru o clipă am zărit fălcile ei căscate și dinții masivi.

Monstrul era întărâtat. În clipa următoare am tras - am văzut foarte clar pata de foc, care a izbucnit în pieptul lui. În ciuda iuțelii cu care am acționat, am tras foarte precis. Fiara s-a clătinat puțin pe locul ei, de parcă s-ar fi pregătit să dea înapoi, dar s-a prăbușit peste rămășițele casei noastre. Abia acum mi-am dat seama că globul cel mare al rachetei fusese aprins transformând noaptea în zi. Am sărit cu toții. Într-o clipă mi-am numărat oamenii. Lipsea unul și anume, Newmann. Am înțeles îndată că fiara l-a acoperit în căderea ei. Cu multă trudă am reușit să-l tragem de sub burta ei uriașă și moale - aproape mort, desigur cu șira spinării ruptă, cu mâinile și picioarele zdrobite. În acest timp au venit în fugă și cei trei din rachetă. Ulla îl examină repede și atent pe Newmann.

— Sper că-l vom salva! zise ea.

Dar pe fața doctoriței se citea o mare îngrijorare.

— Trebuie să-l operez imediat! adăugă ea. Și asta pe *Aiax*....

Nu mai era vreme să aștept până prind legătura cu *Aiax,* și de aceea i-am ordonat lui Zverev:

— Trebuie să zbori imediat cu Ulla și Newmann. Pe răspunderea mea.

— Bine! dădu din cap afirmativ Zverev.

Și-mi spuse la repezeală ce se întâmplase. Evident, ursul se apropiase mai întâi de cel mai mare dintre obiective și anume, de rachetă. Aici, însă, își plătise scump curiozitatea. Câmpul de forță îl rănise dureros - asta am văzut-o după uriașele lui labe arse. Bineînțeles, atingerea de câmpul de forță declanșase semnalul de alarmă al rachetei. Zverev sărise de la locul lui și se uitase prin hublou. Nu văzuse însă nimic în întunericul negru al nopții. Atunci a aprins globul și a zărit fiara, care fugea înnebunită direct spre casa noastră. N-a mai avut timp să întreprindă nimic - restul îl făcusem chiar eu, în ultima clipă.

Abia după ce l-am transportat pe Newmann și l-am urcat

în rachetă, am avut timp să ne uităm la uriașul animal. Semăna foarte mult cu un gigantic urs alb, cu labe viguroase care, până la un punct, aduceau și cu niște vâsle. Se deosebea de urșii albi de pe Pământ, mai ales prin coada lui scurtă, dar foarte puternică, și pe care desigur se proptea. Avea o blană moale și cu firul foarte lung. Tolea măsură ursul - o lungime de aproximativ patru metri.

— Și cel mai teribil grizzly e un bebeluș în comparație cu el! zise Tolea. Dacă ai mai fi întârziat doar câteva secunde...

Slavă domnului - am tras la timp. Am controlat aparatura - totul era în deplină ordine. Puțin mai mult, suferise casa noastră. Nu ne rămânea altceva de făcut decât să trecem la repararea stricăciunilor. Dar în gerul aspru al nopții, asta nu a fost deloc ușor.

În zori am intrat în legătură cu Henk și i-am raportat ce se întâmplase. S-a uitat și el cu curiozitate la monstru.

— Păi, noi suntem de vină, zise el necăjit. Nu era chiar atât de greu de ghicit... Dacă sunt câini, de ce să nu fie și urși?... În ce situație este casa voastră?

— Cred că vom reuși s-o refacem... Avem și materiale de rezervă.

— Faceți tot ce puteți... Vă voi trimite o casă nouă...

Pe urmă se gândi puțin și adăugă:

— Să vă poarte noroc...

Ca totdeauna utiliza imagini foarte vechi, dar și foarte precise.

4

Fortuna făcu cinci curse una după alta. Acum pe gheață eram 20 de oameni și dispuneam de echipament îndestulător. Am construit trei noi corturi și am montat o vedetă. Aveam la dispoziție și o puternică mașină pe șenile, care putea merge pe orice teren, și în mod practic nu-i putea rezista nici o piedică de pe Reghina.

În caz de nevoie putea trece, ca o cârtiță, și pe sub un adevărat munte de gheață.

Și la baza noastră, și pe *Aiax,* munca nu mai contenea, nici ziua, nici noaptea. În primul rând se alcătuise o hartă geografică foarte precisă, trasându-se pe ea țărmurile oceanului. Cei mai înalți munți din interiorul continentului abia depășeau 2500 de metri înălțime. Tabăra noastră era construită anume pe un foarte gros strat de gheață, ce plutea pe ocean. După toate datele se părea că planeta se află într-o eră geologică stabilă - desigur gheața își oprise înaintarea sa, măcar temporar, în apele oceanului. Toți specialiștii considerau că schimbările climatice au intervenit destul de repede. Acum învățații cercetau asiduu Sigma. Această stea luminoasă și stabilă suferise desigur o criză inexplicabilă, care nu poate fi înțeleasă în esența ei după cunoștințele noastre pământene. Toți erau de părere că, în condițiile unei răciri lente, în decurs de sute de mii de ani sau chiar de milioane de ani, nu s-ar fi putut păstra această viață pe care o descoperisem pe Reghina. Era vorba, bineînțeles, de animalele de pe uscat - acest incredibil urs și acel și mai incredibil câine.

Dar Henk parcă nu se grăbea, în mod deosebit, să ne zorească la lucru. Cercetările continuau, dar enigmele, în loc să se simplifice, deveneau tot mai complexe. Peste o săptămână am împușcat al doilea urs alb, într-adevăr mult mai mic sau, mai exact, cu mult mai tânăr. După atenta disecție a chirurgilor s-a constatat că avea inima, ficatul, rinichii și în general totul la fel ca la animalele de pe Pământ. Poate că nu avea intestin subțire - toate erau îngrozitor de groase. În stomac s-au găsit urme de pești și resturi din acel pește mamifer. Cu toate că avea dinți foarte tari, ursul nu se străduise să-și mestece prea mult hrana. Desigur că în asemenea bucăți mari ne-am fi putut transforma și noi în stomacul primului urs. Castello prăji cu nerușinare ficatul și declară, firește, că-i teribil de gustos. Dar nimeni nu încercă să verifice dacă era

adevărat.

Curând colonia crescu, ajungând la 30 de inși. Abia acum Henk admise pregătirea a două expediții - una pe mare cu vedeta, alta pe uscat. Din nou am fost numit conducător al acesteia din urmă. I-am luat cu mine pe Castello, pe Tolea și pe canadianul Schermann, soțul Ullei. L-am rugat cu insistență pe Henk să plecăm cu sania și nu cu tancul atât de greoi. Cea dintâi era cu mult mai ușoară și mai rapidă, având de pe ea și o perfectă vizibilitate. Trebuia să parcurgem circa 400 km în cinci zile și să facem observații și cercetări științifice. Tot timpul ambele expediții aveau să fie în legătură televizată cu baza și cu *Aiax.*

Și astfel, într-o bună dimineață, am pornit la drum. În prima zi am parcurs 100 km, cu toate că ne-am oprit de vreo zece ori pentru diferite cercetări. Am prins pește destul și de astă dată am făcut această treabă eu și cu Tolea. Ne-am încredințat că peștele de pe Reghina este foarte gustos. Seara l-am prăjit, iar peste noapte am dormit pe rând. A doua zi ne-am continuat drumul dinainte trasat. Mergeam tot timpul pe malul oceanului și foarte rar ne îndepărtam în interiorul uscatului. Henk fusese de acord cu noi că viața trebuia căutată în special lângă apă. Tolea lua probe și noi prindeam pește, cam la astea s-au redus și succesele noastre. N-am întâlnit nici un fel de urme de viață și nici măcar de urs. A doua zi totuși am văzut ceva, însă pe mare. Schermann, care ne supraveghea de pe o mică înălțime, la vreo 100 de metri de țărm, strigă deodată:

— Sim!... Ia uite colo!...

Am privit în direcția arătată. Nu prea departe de țărm apăruse o mică insuliță de o culoare verde închis. Când ne-am uitat mai atent, am observat că se mișca, iar după câteva minute a dispărut. Asta a fost tot.

Eram în a treia zi a expediției noastre. Aici țărmul era destul de neregulat, tot mai des întâlneam mici golfuri

foarte liniștite. Apa lor era aproape verde, părând să aibă multe alge sau plancton. Spre prânz Tolea strigă pe neașteptate:

— Oprește, Sim!...

Am oprit atent, dar Tolea nu privea înainte, ci spre cer.

— Păsări!...

Am deschis îndată capota. Erau trei uriașe păsări albe, care semănau mult cu albatroșii. Nu zburau într-o direcție anume, ci se învârteau în cerc, fără să bată din aripile lor puternice și frumoase. Ne-am dat seama îndată că de la această distanță ar fi destul de greu să le nimerim.

— Mai mergi puțin înainte, spuse Castello, dar mai încet, căci s-ar putea să le speriem.

Într-adevăr, sania noastră era camuflată în alb, dar și păsările aveau, desigur, ochi foarte buni. Am mai parcurs încă vreo câteva sute de metri, după care am oprit din nou. Castello ochi și trase. Nimeri abia a patra oară. Uriașa pasăre căzu pe gheață, grea ca o piatră. Celelalte două nu s-au alarmat deloc, continuând liniștite să se învârtească încet.

— Dă-i drumul! zise calm Castello.

Am pornit imediat. Nu eram atât de emoționat de noua noastră descoperire, ca să nu privesc încotro merg. O mică înălțime mă împiedica să văd unde căzuse pasărea. Și dintr-o dată exclamația tuturor mă făcu să opresc pe loc sania. Mă uitam și eu acolo unde priveau toți. La o sută de metri de țărm, zăcea un animal gigantic. Avea o lungime de circa cincizeci de metri, dacă nu chiar mai mult. Semăna foarte bine cu un cașalot uriaș și era mort, aruncat de ape pe malul pustiu.

Dar nici unul dintre noi nu se uita la cașalot, ci toți priveam, uluiți, la oamenii din jurul lui.

Da, oameni!...

Oricât ar fi fost de necrezut, dar pe Reghina locuiau oameni. Erau la o distanță de cel mult 200 de metri, așa încât îi observam foarte bine. Sania se oprise chiar pe

culmea unei mici înălțimi, așa încât îi vedeam ca în palmă. Erau oameni adevărați, îmbrăcați în ceva care semăna a blănuri. Toți țineau în mâinile lor sulițe.

Ceea ce s-a petrecut mai departe mi-a amintit o veche poveste.

Oamenii erau gata de luptă, pregătindu-se pentru o grea bătălie pe viață și moarte. Îi vedeam foarte clar, așezați în semicerc, cu sulițele îndreptate înainte. Spatele le era apărat de enormul corp al cașalotului, așa încât de acolo nu puteau avea nici o surpriză. La vreo zece metri de ei, ca un turn alb, stătea pe labele din spate un urs gigantic. Probabil că șovăia puțin, cu toate că oamenii din fața lui păreau mici ca niște cățeluși. Sau poate că mai cunoscuse sulițele oamenilor și încercase pe pielea lui ascuțișurile lor. Desigur, înțelegea că riscă. Oricât ar fi fost de puternic, totuși sulițele nu erau puține. Iar pe deasupra, după cum știam și noi, burta lui era destul de moale. Priveam cu toții tabloul cu respirația tăiată. Era într-adevăr ceva străvechi în această luptă dintre oameni și animalul de pradă. Până și albatroșii pândeau pentru mica lor parte din uriașa masă. În cele din urmă, ursul mormăi surd și porni la atac.

— Castello! am spus eu încet.

Și noi eram oameni, și ei erau oameni. Nu aveam să lăsăm în primejdie pe aproapele nostru, oricare ar fi fost el. De unde putea să știe ursul că aveam să-l atacăm din spate! Deseori se luptase pentru partea sa împotriva sulițelor ascuțite. Castello trase și mi s-a părut că am văzut cum arde cu flacără părul alb de pe puternicul său spate. Ursul mai făcu un pas înainte, după care se prăbuși. Acum ne puteam permite să lăsăm ca spectacolul să continue încă vreo câteva minute.

Iar oamenii parcă nu-și puteau crede ochilor. Rămăseseră în aceeași poziție, ca împietriți. Desigur, le înțelegeam foarte bine situația. Nu exista nici o cauză vizibilă ca această fiară teribilă să cadă în fața ochilor lor. Niciodată până acum nu se întâmplase așa ceva și chiar

dacă, la fel ca toți oamenii primitivi, credeau în zei, știau totuși că aceștia nu interveneau în asemenea împrejurări. Până la urmă ordinea lor de luptă se rupse și unul dintre ei înaintă încet și prudent.

L-am văzut cum se apleacă deasupra capului ursului, pentru a se încredința că e mort. Pe urmă ridică mâinile și începu să joace. Era un dans ritmic și rapid, așa cum mai văzusem în vechile filme cu indieni. Dacă la început jucă singur, după aceea intrară în joc cu toții. Era într-adevăr interesant de privit.

— Nu-mi cred ochilor, zise încet Schermann. Mai degrabă seamănă a vis.

— E probabil un dans ritual, interveni Castello. Ceva ca un fel de mulțumire față de divinitatea care i-a scăpat...

— Iar acum au s-o vadă în carne și oase, am spus eu. Ceva ce n-a mai pomenit nici unul din ei până azi...

Într-adevăr, ideea de a apărea în fața lor ca niște divinități albe mi s-a părut interesantă. Costumele noastre ne dădeau întocmai această înfățișare.

— Pariez că vom produce panică și vor fugi! zise Schermann.

— Asemenea pericol nu există! dădu din cap Castello. Ca la toate popoarele primitive, reprezentările lor despre divinități sunt destul de pământene.

Mai făcurăm o sută de pași spre dânșii, dar, antrenați în jocul lor, încă nu ne observară. Ne-am oprit din nou. Am hotărât ca Tolea și Schermann să rămână în rezervă, iar noi să continuăm a ne apropia de ei, mergând pe jos. Pentru orice eventualitate păstram armele gata de tras - căci, chiar dacă erau oameni, erau totuși de pe o planetă străină. Nu puteam ști dacă nu cumva triburile nu obișnuiau aici să-și mănânce zeii.

— Lasă-mă pe mine, zise Castello. Cred că o să mă înțeleg mai bine cu ei.

În sfârșit, ne văzură. Dansul se opri dintr-o dată, iar ei se întoarseră spre noi. N-am observat să fie deosebit de uluiți,

ba încă și mai puțin speriați. Stăteau doar și se uitau la noi, tăcuți și serioși. Ca înălțime păreau ceva mai mărunței decât noi, iar fețele lor rotunde erau albe ca de cretă. Ochii, de culoare închisă, puțin cam rotunzi, ne priveau liniștiți și cu înțelegere. În ciuda sulițelor lor primitive și a dansului sălbatic, nu păreau deloc așa. Mai degrabă semănau cu niște clovni puțin triști.

Când am ajuns la vreo zece metri de ei, Castello s-a oprit. Am făcut și eu la fel, la doi pași în spatele lui. În cele din urmă, din grupul lor ieși unul mai înalt, mai uscățiv și desigur mai vârstnic. Atunci Castello îi făcu o plecăciune adâncă. Ca la o comandă, întregul grup se închină la fel, și, după cum mi s-a părut, mult mai frumos și mai grațios. Castello își duse mâna dreaptă la inimă. Și ei făcură la fel. Oricât de serioasă era situația noastră, oricât de hotărâtoare pentru viitorul nostru, m-am simțit în clipa asta ca un figurant stângaci, într-o piesă ceremonioasă. Atunci Castello își arătă cu degetul pieptul și zise cu voce tare și clară:

— Castello!

Căpetenia lor făcu și ea aceeași mișcare și zise cu o demnitate vădită:

— Toko!...

Un nume simplu și frumos, nimic mai mult! Atunci Toko își zvârli sulița la pământ și o porni înainte. L-am simțit pe Castello șovăind o clipă, dar l-am văzut și pe el aruncându-și arma. Când Toko se apropie și mai mult, pentru prima oară Castello făcu un gest nepotrivit. Îi întinse mâna. Toko privi mirat mâna lui goală și aveam impresia că se simțea jignit. Pe urmă apucă cu ambele mâini umerii lui Castello și-și lipi obrazul său de al lui.

Am rămas stupefiat!... Păi, un asemenea salut există și până în ziua de azi pe Pământ. Sau asta era ceva mai mult decât un salut, semănând, să zicem, a înfrățire. Grupul din spatele lor scoase un strigăt de bucurie și oamenii își agitară sulițele scurte în semn de binețe. La urma urmelor,

o meritam. Îi salvasem de un dușman teribil.

După aceea Toko își ridică sulița, iar Castello automatul lui. Inegalitatea forțelor fu din nou restabilită. În sfârșit, Castello găsi necesar să mă prezinte și pe mine:

— Sim! zise el.

Nu mi-am dat seama cum ne-am amestecat. Simțeam că nu mă mai tem de nimic. Mi aflam între prieteni. Ei ne priviră cu interes și începură să ne pipăie îmbrăcămintea. A lor era din blană, puțin cam grosolan croită, dar practică și comodă - un pantalon și o haină lungă până la genunchi. După toate probabilitățile pielea era de pește-mamifer - destul de bine tăbăcită, deoarece o simțeam între degete ușoară și moale. Un deosebit interes l-au trezit ochelarii noștri. I-am oferit să-i probeze, dar m-am speriat că voi rămâne fără ei, atât de repede au pierit din fața ochilor mei. Într-adevăr, îi încercau dându-și importanță și schimbând păreri între ei. Judecând după expresiile fețelor lor, mi-am dat seama că după ei n-avea nici un sens ca lumea să le pară ceva mai întunecată decât era în realitate.

Cel mai mare interes l-au manifestat față de armele noastre. Înțelegeau oare că astea i-au scăpat de fiară cea teribilă?... Probabil că da, judecând după prudența cu care încercau să le atingă. De astă dată ne-am împotrivit cu hotărâre să le lăsăm în mâinile lor. Ne temeam, în special, de vreun foc întâmplător. Ei, parcă, n-au părut jigniți de acest lucru. Atunci am hotărât să le arătăm puterea acestora - bineînțeles, mai mult pentru autoritate.

Cei doi albatroși se învârteau tot atât de nerăbdători deasupra capetelor noastre. Unul dintre ei nu avea să mai apuce să mănânce din pradă. Castello ochi atent și trase. Albatrosul căzu jos, la pământ. În aceeași clipă localnicii încremeniră pe locurile lor. Și totuși nu păreau atât de mirați, cum ne așteptam, ci își păstrau seriozitatea. Nu se aruncară cu fața la pământ și nici nu o luară la fugă. După prima tresărire, începură să vorbească repede între ei, dar nici de astă dată, mi-am dat bine seama, nu erau speriați.

Aveam impresia că localnicii nu se temeau de oameni și prezența lor li se părea ceva cu totul firesc.

Trebuie să recunosc sincer că noi eram aceia care ne miram cu mult mai mult de armele lor. Castello observă imediat că sulițele erau de os, dar aveau vârfurile de fier bine ascuțit. Ceva ca niște securi de fier cu coada scurtă am văzut la cingătorile lor. Ce putea să însemne asta?... De unde-și procurau fierul pe această planetă înghețată?... Aveau oare mine și cuptoare de topit?... Asta mi se părea cu totul absurd. Și atunci?

După ce m-am sfătuit cu Castello, am hotărât să aducem aici și „rezerva” noastră. De astă dată senzația a fost cu mult mai puternică. Sania a ajuns la noi, capota s-a deschis, iar Schermann și Tolea au ieșit afară. Se înțelege, nu oamenii îi mirau atâta cât sania. Se îngrămădiră ca niște copii în jurul ei și agitația atinse punctul culminant. Nu era greu de ghicit că totul era pur și simplu, o mare bucurie pentru ei. Ne uitam și nu ne venea să credem. Localnicii puteau să-ți închipuie, într-un fel oarecare, că o armă poate omorî o fiară fără s-o atingă. Dar li se părea cu totul de necrezut ca un lucru să se miște singur. De fapt, probabil că amândouă li se păreau la fel de absurde.

— Care-i situația? întrebă Tolea uitându-se puțin neliniștit la ei.

— După cum vezi - excelentă! am răspuns eu.

— Ne socotesc drept divinități?

— Câtuși de puțin, interveni Castello, destul de mirat. Pur și simplu, prieteni. Dar în nici un caz căzuți din cer.

— Interesant! murmură Tolea. Înseamnă că dacă este cineva care se miră, aceștia suntem noi...

— Întocmai! confirmă Castello.

— Atunci reiese că sunt mult mai deștepți decât noi! zise Tolea cu sinceră amărăciune.

Și el se interesa mult de vârfurile de fier pe care le aveau sulițele. Ba chiar luă una de la un localnic și îi încercă ascuțișul cu degetul. Posesorul ei îl observa cu

mândrie și mulțumire.

— Kata! zise el.

— Nu știu dacă e „kata”, bombăni Tolea, dar văd că e oțel curat...

— Asta-i situația, am zâmbit eu. După părerea ta, de unde l-au luat?

— Există o singură explicație rațională, răspunse Tolea. Înaintea înghețării a existat pe Reghina o civilizație dezvoltată. Ea a dispărut, dar au rămas câteva rezerve de fier pe care acum le folosesc...

Acest raționament simplu îmi trecuse și mie prin minte.

— Problema însă e că oțelul ăsta nu mi se pare atât de vechi! am replicat eu. Și uită-te ce bine e ascuțit... Cu ce?... Cu pile de fier?...

— Sigur că da! răspunse Tolea. Dacă n-o fi așa, să știi că-mi las barba să crească până la brâu.

Vreau să spun din capul locului că Tolea nu s-a ținut de cuvânt. Nu am găsit nici un fel de pile, dar el a continuat să se bărbierească. În această privință își păstrase întru totul caracterul lui de slav.

— Și specialiștii noștri au dreptate, continuă el. După toate probabilitățile, catastrofa nu s-a produs acum câteva milenii. Ea a avut loc cel mult acum câteva secole...

Curând după aceea ne-am uitat la cașalotul cel mort. De fapt, nu era nici un fel de cașalot, cum îi spusesem noi în mod convențional. Semăna mai degrabă cu o morsă uriașă. Avea însă capul aproape pătrat și dinți de balenă. Ceva mai târziu am văzut că are și dinți obișnuiți pentru a-și mărunți hrana, înainte de a o înghiți.

N-a fost greu să ne dăm seama că animalul a fost ucis pe mal și nu aruncat mort de apele oceanului. Ce căutase însă pe mal?... Și cum se târâse atât de departe cu ajutorul înotătoarelor sale din față, destul de scurte pentru el, dar care pentru noi semănau cu niște lopeți uriașe. Marele Șa, cum numeau localnicii acest enorm animal, reprezenta un considerabil depozit de hrană. O parte din trupul lui fusese

tăiat, dar n-am văzut unde duseseră rezervele. Poate că îngropaseră carnea în cel mai firesc frigider, adică în gheață. Gazdele noastre ne urmau fără să ne plictisească și fără să ne supere cu ceva. Ne-au invitat să mâncăm și noi din Marele Șa, tăindu-ne, cu multă dibăcie, cu securile lor grele, felii de carne destul de subțiri. Cea pe care mi-au oferit-o mie avea culoarea roz și era foarte fragedă. Deși de astă dată nu mai putea fi vorba de ceva otrăvitor, totuși... În timp ce șovăiam, Castello își și înghițise bucata lui.

— E minunată! zise el.

Într-adevăr, carnea avea un gust admirabil și, pe lângă asta, era și puțin sărată. Mai târziu, cercetătorii noștri au stabilit că avea calități nutritive excepționale, fiind și bogată în vitamine. Conținea și suficiente săruri, ba chiar și sare obișnuită, pe care localnicii nu o cunoșteau în starea ei naturală.

În timp ce mestecam cu plăcere carnea roză și fragedă, am simțit că în tabără s-a produs o mică înviorare. S-au auzit strigăte de bucurie, iar unii au dat fuga spre mică înălțime de gheață. Am privit și noi într-acolo. După toate cele ce ni se întâmplaseră, nimic nu ne mai putea mira. Undeva, în depărtare, se vedea un șir lung și negru ce se mișca. Curând se apropie mult și am văzut că aceștia erau cei mai obișnuiți câini înhămați la sănii.

Va să zică ăștia erau câinii sălbatici!... Acum totul ne era clar!... Cum de nu ne venise până acum în minte această simplă judecată - unde sunt câini, acolo sunt și oameni... Fusesem prea mult robiți de ipoteza că n-ar fi posibil ca pe această planetă înghețată să existe viață rațională.

Erau cam treizeci de atelaje, fiecare din ele trase de șase câini - toți mari și foarte bine hrăniți. Se pare că străbătuseră un drum foarte lung, deoarece răsuflau greu, cu limbile scoase.

— Exact ca la eschimoși! zise printre dinți Castello.

La început câinii se uitau unt la noi, mârâiau și lătrau.

Dar localnicii îi potoliră repede. După cum am aflat mai târziu, cu aceste mijloace fusese transportată în interiorul uscatului carnea Marelui Șa.

5

O jumătate de oră după aceea, am intrat în legătură cu *Aiax.* A apărut Henk în persoană, cu o față triumfătoare și veselă. Avea și de ce!... Pentru prima oară în istoria ei, omenirea pământeană întâlnise alți oameni în măreţul Cosmos. Fusese rezolvată, în sfârșit, o problemă care preocupase secole la rând nu numai pe învățați, ci și întreaga noastră lume. Se înfăptuise unul din cele mai mărețe visuri ale ei și fusese înlăturată una din cele mai negre ipoteze și anume aceea că omul, ca om, e singur în Universul necuprins. Sau măcar în cel accesibil științei omenești. Sufeream groaznic la gândul că oamenii de pe Pământ nu vor afla curând această extraordinară noutate.

— Sper că emisia a fost bună, am zis eu.

Dar Henk parcă nu mă auzi.

— Vă felicit din toată inima! începu el. Și trebuie să vă mărturisesc că nu sunt câtuși de puțin surprins. Poate că am fost singurul care m-am așteptat la o asemenea veste...

Acest mare și romantic călător, al cărui nume ar trebui să rămână pentru totdeauna în istoria omenirii, alături de numele lui Columb și al tuturor celorlalți mari descoperitori, își atinsese într-adevăr scopul pe care-l urmărise. Mai trebuia doar s-o afle și lumea.

— Dar cum a fost emisia? am insistat eu.

— Totul s-a înregistrat, bineînțeles, răspunse Henk. Materialul este extraordinar...

I-am povestit tot ceea ce aflasem de la localnici. Pe atunci nu aveam încă acele computere, hai să le zicem magice, care puteau să traducă direct orice limbă necunoscută. Posedam, bineînțeles, utilaje de memorare, chiar portative, care, după un anumit rodaj, puteau nu

numai să traducă, dar să și compună texte destul de complexe. Chiar și eu aveam un asemenea aparat, care vorbea perfect latinește. Din nefericire, nu adusesem așa ceva cu noi - atât de convinși fusesem că n-o să avem nevoie de ele. Deocamdată dispuneam de câteva magnetofoane, și asta nu însemna prea puțin.

— Vă aprob să le vizitați așezarea... Și în cel mai scurt timp posibil să le învățați limba... Nu cred să aibă mai mult de cinci sute de cuvinte.

— N-am această impresie, am replicat eu. Văd că pălăvrăgesc destul între ei.

— Da, am auzit, dădu din cap Henk. Hans a și început s-o studieze din punct de vedere fonetic... Spune că nu e grea și că o s-o învățați ușor...

Asta era adevărat - localnicii vorbeau foarte articulat și clar, cu o mică intonație muzicală. Henk ne-a dat apoi o mulțime de alte instrucțiuni amănunțite. L-am întrebat cum merg lucrurile la bază...

— Mâine trimitem vedeta într-o expediție, mi-a răspuns el. Sunt sigur că nu ne va deziluziona.

Noaptea aceea am dormit în sania bine încălzită. Așa cum ne așteptam, gazdele noastre își construiseră o locuință din blocuri de gheață. Este adevărat că înăuntru era al dracului de frig, totuși nu ca afară. După toate probabilitățile nu cunoșteau focul, sau cel puțin nu-l aveau. Era o adevărată prostie că nici noi nu puteam să li-l arătăm. Toate aparatele și motoarele noastre erau legate de baterii energetice, care nu puteau produce foc direct. Castello nu mai putea de supărare că-i scăpase acest lucru și se tot gândea ce combinație putea să facă. Noaptea am dormit destul de bine, făcându-se, bineînțeles, și de gardă. Căci Marele Zu, așa cum numeau localnicii ursul alb, putea să-și permită vreo glumă proastă cu noi, mai ales că și el căuta, desigur, locurile pe unde putea găsi ceva pradă.

A doua zi de dimineață localnicii începură să-și încarce săniile cu carne și cu alte părți din cașalot, dintre care cea

mai prețioasă era grăsimea. O deosebită atenție i se dădu Marelui Zu. L-au jupuit cu multă grijă și i-au tăiat pielea în fâșii lungi. Mai târziu am înțeles că pentru ei nimic nu era mai prețios decât blana acestui uriaș urs alb. Din ea făceau până și hamurile pentru câinii de la sănii.

Cu puțin timp înainte de plecare s-a petrecut însă ceva care era gata-gata să strice bunele noastre relații. Toko ne-a explicat prin gesturi că doreau armele noastre. Aveau, bineînțeles, dreptate... Se temeau de noi întâlniri cu Marele Zu și ne cereau ajutorul.

La început ne-am prefăcut că nu-i înțelegem, atitudine foarte puțin lăudabilă, ba chiar nedemnă pentru niște oameni ca noi. Dar ce puteam face? Nu era aici vorba de încredere, ci de faptul că ei nu știau să le mânuiască, dată fiind complexitatea lor tehnică. Vedeam că purtarea noastră era de neconceput pentru Toko, care era amărât peste poate. Până la urmă însă lui Castello i-a venit în minte cea mai simplă soluție.

— O să rămân eu cu ei! Trebuie să-i păzească cineva de fiara asta...

Hotărârea era în același timp și simplă, și grea. Castello avea să se supună mult timp unei vieți foarte aspre. Eram impresionați de gestul lui și nu aveam de ce să nu-l acceptăm. Am înțeles că va face cel mai bine față acestei grele sarcini.

— Bine, rămâi, am fost de acord eu. Dar cu obligația de a menține o legătură permanentă cu noi, prin radio...

Castello a trebuit să joace o întreagă scenă ca să-i explice lui Toko hotărârea noastră. Localnicul a înțeles-o. Desigur, i se părea cu totul firesc, deoarece îl vedeam foarte mulțumit. Veni înaintea noastră, se înclină și rosti aproape un mic discurs.

— Pot să ți-l traduc eu în câteva cuvinte, zise în glumă Castello: „Micul frate alb mulțumește marelui frate alb pentru inima lui bună. El îl va răsplăti așa cum trebuie... și va rezerva ficatul Marelui Zu și una din cele mai grase

femei din trib.”

— Dă Doamne, zise Schermann.

Am plecat abia a doua zi în zori. Ne-am luat un călduros rămas bun de La Castello și ne am urcat în sanie. Toko s-a bucurat foarte mult când l-am invitat să meargă cu mine. Castello era puțin trist, deoarece își dădea seama că o să vedem lucruri mai interesante decât el. I-am lăsat spre mângâiere tigaia la care ținea mult, undița și un radiator foarte puternic. Ne închipuiam cum se vor încălzi gazdele sale, chiar în seara asta, în palatul lor înghețat.

Am pornit cu o viteză mică și încetul cu încetul am mărit-o. Din nefericire trebuia să mergem în urma caravanei, deoarece nu cunoșteam drumul. Dar, spre bucuria noastră, săniile cu câini mergeau destul de repede, cu toate că duceau o încărcătură grea. Într-adevăr, erau niște animale foarte puternice și rapide, întrecându-le cu mult pe cele ale eschimoșilor. Toko era bine dispus și cu totul impresionat de sania noastră. Dar orgoliul său nu-i permitea să se mire peste o anumită măsură. Acceptă faptul ca fapt și-i făcu repede față. Câteva ore mai târziu era un pasager obișnuit al acestui mijloc de locomoție necunoscut pentru el.

Am călătorit patru zile, noaptea instalând tabăra pentru odihnă. Toko dormea în cortul nostru, ceea ce nu era un lucru prea simplu, deoarece blănurile în care era îmbrăcat miroseau destul de tare. Căldura, după cum se vedea, era pentru el greu de suportat, nefiind obișnuit cu ea. Ar fi preferat, desigur, să doarmă cu ai săi, dar socotea că asta nu ar fi politicos. Așa încât toți am fost victimele politeții noastre exagerate. Ne așteptam ca mijloacele noastre de iluminare să-l impresioneze deosebit, dar de data asta n-am ghicit. Nici noi nu știm de ce, însă le-a primit ca pe ceva firesc, dar, bineînțeles, demn de cea mai mare admirație. Dar într-o noapte, când am aprins, în glumă, farurile saniei, în tabără a izbucnit aproape o adevărata panică. Până și câinii s-au speriat și au început să urle

sinistru.

Nu puteam deloc să înțelegem de ce localnicii locuiau atât de departe de mare. Mult mai firesc ar fi fost să fie acolo unde era și hrana. Ne treceam zilele învățându-le limba. Deși clară din punct de vedere fonetic, era totuși destul de grea. Cuvintele semănau foarte mult între ele – „cao”, ,,coa”, „coua”, „ouac”, „acucaocoa”. Nu era deloc ușor să te orientezi în această polifonie simplă. Cel mai ușor era la substantive. Noi arătam doar obiectul și Toko spunea cum se cheamă. Verbele derivau, în principiu, de la substantive și erau legate de obiectul acțiunii. Așa, de pildă, verbele „a mânca” sau „a alerga” erau total diferite dacă se refereau la un câine sau la un om. Învățam cu multă sârguință, iar magnetofonul înregistra tot. Bineînțeles că din timp în timp trebuia să conversezi. Dădeam drumul magnetofonului și acesta lucra sârguincios – „acu”, „cao”, „coa”, „șacoa”, reproducând cu fidelitate vocile și convorbirile noastre.

În primele clipe Toko a ascultat mirat. După aceea s-a uitat uluit la gurile noastre. Noi, firește, tăceam și ascultam. Și atunci, pentru prima oară, Toko s-a speriat într-adevăr, a uitat de orice demnitate și stăpânire de sine și a zbughit-o afară. Abia am reușit să-l liniștim, i-am arătat mașina, dar totul a fost zadarnic. A rămas în sanie, dar încremenit, fără să-și mai piardă, până la capăt, stăpânirea de sine. Imaginația lui fusese total depășită. Putea să-și închipuie orice, afară de faptul că niște sunete, de mult pronunțate și moarte, se puteau întoarce.

A cincea zi am sosit la așezarea lor. Nimic nu ar fi arătat că aici era un sat, dacă înaintea caravanei n-ar fi ieșit un întreg roi de copii zgomotoși. Altfel, în fața noastră se întindea aceeași câmpie de gheață, semănată ici și colo cu niște cupole, care abia se puteau observa. Localnicii își construiau adăposturile săpând în interiorul gheții, iar deasupra ridicau, cu multă măiestrie, doar acoperișul. Copiii s-au îngrămădit, bineînțeles, în jurul saniei noastre,

dar nu erau atât de uimiți pe cât m-aș fi așteptat. Mult mai târziu am înțeles că, în general, localnicii nu aveau posibilitatea psihică de a analiza lucrurile pe care nu le înțelegeau. Le socoteau, pur și simplu, necunoscute, tot așa de firesc ca și pe cele cunoscute. De pildă, dacă în fața lor ar fi apărut dintr-o dată un urs negru în locul unuia alb, asta nu i-ar fi mirat deloc.

Toko ne-a invitat în căsuța lui de gheață. Era un fel de șef sau de căpetenie a tribului, după cum am aflat mai târziu, deși nu era prea bătrân. Adăpostul lui era într-adevăr destul de spațios și mai ales neașteptat de plăcut. Podeaua de gheață era în întregime acoperită cu blană de urs. De asemenea, pereții erau și ei căptușiți, până la acoperiș, cu piei de pește-mamifer. Înăuntru ne-au întâmpinat cu adânci plecăciuni trei femei - una destul de vârstnică, celelalte două relativ tinere. Dar în prima clipă n-am observat nici femeile și nici iurta. Privirea mi-a fost atrasă de altceva. În iurtă se vedea flacăra unui foc... Da, foc... M-am apropiat mirat și emoționat. Era o flacără înaltă și galbenă, care venea dintr-un vas de os, probabil craniul unui urs. Și, așa cum mă așteptam, plin cu grăsime de cașalot. Era întreținută de ceva asemănător unui fitil făcut dintr-o materie necunoscută pentru noi. Lumina ei era liniștită și constantă. Flacăra nu tremura.

— Ce este asta?

— Zea! a răspuns el.

În glasul lui răsuna nu numai mândrie, ci și o recunoștință nesfârșită. O săptămână mai târziu, când învățasem destul de bine limba lor, l-am întrebat în mod amănunțit:

— De unde aveți focul?

— Focul trăiește! a răspuns el mândru.

— Așa, pentru totdeauna?

— Da!... Focul s-a născut înaintea lumii... Din el e făcut și Soarele...

— Dar când focul moare, de unde luați unul nou?

— Nu moare niciodată, răspunse el.

Îmi venea greu să cred.

— Oare focul tău n-a murit niciodată? l-am întrebat eu.

— În casa mea focul a murit de trei ori, zise el. Dar am luat de la vecini...

— Dar la ei n-a murit?

— Nimeni nu-și amintește de o asemenea nenorocire. Dar dacă moare și la vecini, arunci o să luăm de la alte triburi.

— Și sunt multe triburi de astea în lume?

— Multe...

— Mai multe decât stelele?

— Nimeni nu poate spune câte triburi sunt pe lume!... răspunse Toko. Pentru că nimeni nu a mers peste tot...

— Și unde se termină lumea?...

— Acolo unde începe cerul....

— Și din ce e făcut cerul?...

— În cântecele vechi se spune că din aer... Și ca în el plutesc Soarele și stelele... Dar eu nu înțeleg. Cum poate să plutească ceva care e mai greu decât aerul?... Pentru că în aceste cântece vechi se zice că aerul e mai ușor chiar decât flacăra.

O cosmogonie convenabilă. Se pare că triburile vechi au avut o cultură mai înaltă decât cele de acum, dar înghețul a întors totul cu veacuri în urmă.

Asta s-a petrecut însă o săptămână mai târziu. Iar acum am făcut tulburat ceea ce și ceilalți doi o făcuseră înaintea mea - m-am înclinat în fața celor trei femei, îmbrăcate în blănuri, și am încercat să mă uit la ele. Un păr scurt, negru și lucios, foarte asemănător cu cel al bărbaților, acoperea capetele lor rotunde. Aveau fețe cu trăsături destul de delicate, aproape drăguțe și care ar fi putut, să fie și frumoase, dacă n-ar fi fost albe ca făina. Mi s-au părut cam grăsuțe și cam pântecoase în comparație cu femeile noastre de pe Pământ. Așa cum prevăzusem, cea mai în vârstă era nevasta lui Toko, iar cele tinere fiicele lui. Mai

târziu mi-am dat seama că erau niște ființe extrem de bune, grijulii și devotate. Și poate puțin leneșe. Dar așa fuseseră învățate de secole. În casă nu era prea mult de lucru, căci totul se primea de-a gata de la natură, firește în ceea ce privește femeile. Pentru bărbați agonisirea hranei era legată de o luptă pe viață și pe moarte.

În noaptea asta trebuia să dorm în iurta lui Toko - am simțit că un refuz l-ar fi jignit extrem de mult. Tolea și Schermann aveau să înnopteze în alte două iurte. De altfel, patul meu era foarte comod și moale, având pentru învelit o blană a Marelui Zu. Mă supăra doar mirosul greu al pieilor și al fitilului de la opaiț. Noaptea ei acopereau intrarea cu o blană, așa încât aerisirea era minimă. Am avut un somn foarte zbuciumat și plin de vise neplăcute. M-am trezit devreme și tare aș fi vrut să ies afară, la aer curat, dar gazdele s-au arătat a fi foarte somnoroase. Când în cele din urmă s-au sculat și au dat la o parte blana de la ieșire, am țâșnit afară ca un dop din sticlă. Singurii oameni care umblau prin sat erau Tolea și Schermann. Mă așteptau ca să luăm legătura cu *Aiax.* La videofon a apărut, ca totdeauna în timpul din urmă, Henk. Figura lui mi-a făcut impresia unui om care se află în fața unei primejdii sau nenorociri. Părea foarte îngrijat.

— Vedeta a dispărut! zise el posomorât.

— Cum adică, a dispărut? am tresărit eu.

— Așa cum ai auzit!... Totul mergea normal, vasul plutea la zece kilometri de țărm. Postul de emisie funcționa perfect. Ofițerul de serviciu nu vedea nimic altceva decât apa și țărmurile îndepărtate... Și dintr-o dată transmisia a încetat. N-am mai putut lua nici un fel de legătură.

— Nu cumva o fi vreo defecțiune tehnică? l-am întrebat eu, cu o mică speranță.

De fapt, ipoteza mea era stupidă. Toate aparatele de pe vedetă erau dublate și aveau o eficacitate garantată.

— Exclus! mormăi necăjit Henk. Bănuim că este victima vreunuia din acele animale îngrozitoare, așa cum este

cașalotul vostru...

Am tăcut supărați și copleșiți.

— Și nu faceți nici o încercare ca să-i găsiți?

— Bineînțeles că da. Într-acolo zboară *Aurora*... Dar până acum n-a descoperit nimic.

Aurora era un aparat de zbor, ușor, de tipul taxiurilor aeriene. Dar raza ei de acțiune era uriașă. Echipajul vedetei era alcătuit din cinci persoane - trei bărbați și două femei, și cunoșteam foarte bine și gândul că nu aveam să-i mai văd niciodată îmi era insuportabil.

— Voi căutați-vă de treaba voastră! zise Henk. Și fiți totuși atenți... Nu mai avem oameni de pierdut.

Iar principala noastră treabă era să învățăm limba localnicilor. Cu fiecare zi ce trecea îmi dădeam seama cât era de bogată și de complexă. Tot mai greu îmi explicam cuvintele necunoscute. Pe unele dintre acestea nu le puteam, în general, înțelege. Dar Toko era un profesor de o răbdare excepțională. Și se lăuda la toți că are un elev capabil și silitor. Vedeam că-l obosesc, dar nu puteam să-l las. Trebuia să aflăm tot ceea ce știau localnicii. Și într-adevăr, în fiecare zi descifram câte o enigmă.

Curând ne-am convins că triburile acestea au putut să-și continue existența pe planeta înghețată mulțumită unei fericite întâmplări din natură. Faptul consta în aceea că Marele Șa, spre deosebire de semenii săi de pe Pământ, își năștea puii numai pe uscat, îi creștea aici cinci-șase zile, până ce începeau să „meargă”, după care se întorcea în mare. Sau, mai precis, nu se mai întorcea. Avea putere și știa să se bată cu Marele Zu, altfel ar fi dispărut. Nu putea însă să lupte cu oamenii, care îl atacau de la distanță cu sulițele lor ascuțite. Cașalotul era aproape singura hrană a localnicilor. Ei știau să prindă pește și pești-mamifer cu ajutorul unor undițe făcute, cu multă iscusință, din oase. Această hrană era însă și insuficientă, și incompletă. Fără Marele Șa triburile ar fi degenerat și până la urmă ar fi dispărut. Și nu ar fi putut nici măcar să mențină focul.

— Marele Șa naște câte doi pui, mi-a spus Toko. Foarte rar trei... Noi nu-i ucidem niciodată. Așteptăm cinci-șase zile ca Marele Șa să-i crească. După aceea îl omorâm... Iar puii îi lăsăm să se întoarcă în mare.

— Asta e foarte frumos! am zis eu emoționat.

Dar Toko s-a grăbit să-mi explice sensul generozității lor.

— Dacă omorâm puii, într-o bună zi Marele Șa o să dispară, și atunci o să piară și oamenii. Noi apărăm puii și de Marele Zu.

Așezarea număra vreo sută de căsuțe și desigur vreo cinci-șase sute de oameni. Nu era deloc mică și avea o viață bine organizată. Într-o zi l-am întrebat pe Toko:

— De ce v-ați așezat atât de departe de mare?... Că doar ea vă dă mâncarea.... De ce trebuie s-o transportați la distanțe atât de mari?

— Din cauza Marelui Zu, răspunse Toko. El este cel mai aprig dușman al nostru. Și nu se îndepărtează prea mult de țărm. Ne ascundem aici de dânsul.

L-am înțeles foarte bine. Într-adevăr, niciodată oamenii de pe Pământ n-au avut un dușman atât de puternic și de primejdios.

— Odinioară strămoșii noștri s-au așezat aproape de mare, continuă Toko, dar totdeauna au suferit de foame... Ca și noi, ei ascundeau carnea Marelui Șa, în gropi săpate în gheață. Dar Marele Zu e foarte viclean. Venea noaptea, dezgropa carnea și o mânca. Oamenii noștri nu aveau liniște. Și atunci s-au mutat mai departe de apă, dar Marele Zu a pornit după ei... Și așa am ajuns în locurile astea... Marele Zu e foarte deștept. Poate chiar mai deștept decât noi.

Toko oftă și adăugă:

— De obicei, Marele Zu nu atacă oamenii... Știe că asta e primejdios... Și nici noi nu-l atacăm. Dar când vede carnea Marelui Șa, arunci își pierde mințile... Și vine asupra noastră... Dar oricât de puternic e Marele Zu, tot noi

suntem mai tari decât el... Și totdeauna îl omorâm... Dar nici el nu se lasă... Marele Zu l-a omorât pe tatăl meu și mai înainte de asta pe bunicu-meu. La noi, foarte puțini bărbați mor de bătrânețe.

Continuă să povestească cu amărăciune. Din cauza marilor pierderi, bărbații au rămas de trei ori mai puțini decât femeile, dar cu toate astea familiile au rămas monogame. Nu era însă de condamnat dacă o femeie necăsătorită rămânea însărcinată și năștea. Mai ales dacă avea un băiat.

— Eu am avut doi fii! oftă din greu Toko. Dar au murit amândoi. Fetele mele au rămas fără bărbați, și cu toate astea am trei nepoți - toți trei băieți...

— Și unde sunt? am întrebat eu. Nu i-am văzut.

— Băieții rămân la tatăl lor, iar fetele la mamă. Trebuie să-i învețe cineva pe băieți să se lupte cu Marele Zu...

— Eu cred că Marele Zu nu-i chiar atât de deștept! am spus eu. De ce vă atacă? Marele Șa are atâta carne, încât ajunge și pentru voi, și pentru el...

Toko clătină din cap în semn de înțelegere.

— Așa face Bătrânul Zu cel înțelept. El începe totdeauna să mănânce de la coadă... Iar noi luăm cealaltă parte. Bătrânul Zu se uită la noi supărat și-i gata mereu de ceartă... Dar nu ne atacă... Știe foarte bine cât sunt de ascuțite sulițele noastre și cât de moale e burta lui. Ne atacă numai Tânărul Zu. El are mai mult sânge decât creier.

Aceste vorbe ale lui Toko au fost pentru noi o adevărată revelație. Localnicii știau deci că în creier era centrul gândirii.

— Și Marele Zu n-a venit niciodată până aici, la voi?

— O singură dată! răspunse Toko. Era un Zu foarte, foarte bătrân. Cei tineri îl goniseră de la malul mării și-i luaseră locul. L-am lăsat să sape într-una din gropile noastre cu carne... Era atât de flămând și a mâncat atât de mult, încât a adormit adânc... Atunci am venit asupra lui și

l-am omorât cu sulițele, fără ca vreunul dintre noi să fie rănit sau ucis.

Nu fusese prea corect din partea lor să ucidă în mod laș pe bietul animal bătrân izgonit de semenii săi. M-am abținut însă să i-o spun. La urma urmelor, era dreptul lor să lupte pentru existență.

— Și cum vă dați seama că a sosit vremea ca Marele Șa să iasă la mal șl să-și nască puii?

Toko mi-a explicat totul foarte simplu. Atunci când proviziile scad simțitor, ei trimit două sănii pe malul mării ca să-l cerceteze mereu, așteptând să iasă Marele Șa. Uneori aceasta durează mai bine de o lună. Îndată ce apare Marele Șa, cea mai rapidă sanie vine și dă de veste celorlalți, după care începe lupta.

Numai la întrebarea cea mai grea, Toko nu a putut să-mi dea un răspuns satisfăcător.

— Dar de unde luați fierul? am întrebat eu. De unde îl aveți că să faceți vârfurile sulițelor?

— De la tribul vecin... Acesta se află la trei zile de drum de aici...

— Și ei de unde-l iau?...

— Păi, de la alți vecini ai lor.

— Bine, dar până la urmă tot trebuie să facă cineva fierul ăsta. În această privință cântecele spun ceva?...

— Nimeni nu știe de unde vine fierul, răspunse Toko.

Dar nu părea amărât de acest lucru. În definitiv, se aducea de undeva, îl aveau, și ăsta era lucrul cel mai important. Cu toate că prețul lui era mare - multe sănii încărcate cu carne și multe blănuri. De altfel, se găsea foarte greu și-l păstrau având grijă de el ca de ochii din cap...

Treptat-treptat m-am convins că tribul ducea o viață simplă, firească și poate chiar fericită, cu toată existența lui, aparent, grea. Și parcă într-adevăr nu avea probleme de ordin intern, moral și social. Așa, de pildă, hrana se împărțea nu în părți egale după numărul oamenilor.

Fiecare își lua din depozit atât cât putea să mănânce. Nu aveau nici un fel de autorități, nici măcar judecătorească. Căpetenia conducea și rezolva treburile comune doar în zilele de vânătoare. Și nu era aleasă. Împrejurările înseși o scoteau în prim plan, în decursul timpului. Nu existau certuri între oameni, conflicte și neînțelegeri familiale. Nu erau nici măcar divorțuri. Femeile se supuneau în mod firesc bărbaților lor, care le respectau având grijă de ele și fiindu-le devotați. În limba lor nu existau cuvintele „iubire” și „dragoste”. Am înțeles însă că se iubeau. Într-adevăr, aparent, viața lor părea foarte monotonă, fără distracții, fără plăceri vizibile, afară doar de mâncarea de fiecare zi, care era din abundență. Și totuși mi se păreau senini, amabili, îndatoritori și foarte bine dispuși. M-am chinuit să-mi explic cauzele - poate puritatea naturii, poate absoluta simplitate a vieții lor, poate curăția lor sufletească și moralitatea naturală. Dar poate și lipsa de ambiții, de patimi și de vicii. Într-o zi le-am împărtășit aceste gânduri tovarășilor mei.

— Tocmai așa este, răspunse Tolea. Sunt într-adevăr fericiți și vă spun drept că-i invidiez. Trăiesc simplu și firesc... Sunt ca arborii... Și aceștia sunt fericiți...

Era în stilul lui Tolea să facă asemenea afirmații. Dar cu totul pe neașteptate îl sprijini și Schermatin.

— Să știi că ai dreptate! spuse el cu o voce energică. Copacii sunt fericiți... Încă de mic copil am avut acest sentiment, care la început era cam nebulos, dar odată cu timpul s-a transformat într-o solidă convingere. Sunt sigur că au o conștiință... Bineînțeles, nu ca individualități... ci numai ca existență, în veșnicie.

Știam că nu avea nici un sens să discut în contradictoriu cu dânșii și de aceea am socotit că e mai bine să tac.

Din cinci în cinci zile, toată populația satului ieșea să danseze. Aveau ceva asemănător unor fluiere, făcute din oase uscate, cu care cântau niște melodii cu ritmuri simple. Și jocurile lor erau la fel. Începeau cu mișcări

foarte lente, după care acestea deveneau tot mai vii, ajungând la un apogeu care semăna cu un fel de vifor. Era într-adevăr straniu cum reușeau acești oameni, greoi la prima vedere, să treacă la mișcări atât de iuți. După aceea ritmul scădea treptat, până la potolirea lui totală. Dar asta dura câteva ore și oamenii nu se retrăgeau în adăposturile lor decât atunci când erau rupți de oboseală. Nu am putut înțelege dacă acest dans le făcea o adevărată plăcere - fețele lor păreau pur și simplu chinuite. Dar mi-am dat seama, mai mult decât ei, cât era de util pentru viața lor sedentară.

Aveau și un fel de cântec, fără melodii, sub forma unor recitative monotone. Foarte greu de înțeles, aveau părți pe care de fapt nu le mai pricepea nimeni. Limba lor conținea o mulțime de cuvinte neînțelese, pe care Toko n-a putut să mi le explice.

— Acesta este un animal, zicea el.

— Ce fel de animal? insistam eu. Cu cine seamănă?

El dădea însă din cap abătut - nu știa. Desigur și cântecele astea rămăseseră din epoca precedentă înghețului, ca ultimele rămășițe ale unei vechi culturi mai înalte.

Într-o bună zi, după ce-l plictisisem mult pe Toko cu întrebările mele, el îmi spuse pe neașteptate:

— Trebuie să te duc la Marele Sao... El știe tot.

Bineînțeles, nu mai puteam de curiozitate. Am început să-l chestionez, dar Toko răspundea, evident, fără plăcere. Am înțeles însă că Sao era cel mai bătrân om al unuia din triburile apropiate, fiind considerat și cel mai înțelept. Nimeni nu știa când s-a născut. Ba unii ziceau chiar că nașterea lui coincidea cu cea a lumii. Nu-i plăcea însă să primească vizite. Nu mergea nicăieri, nu vorbea cu nimeni, ci repeta doar, toată ziua, cântecele vechi, ca să nu le uite.

— Vreau să mergem la el! i-am spus eu hotărât.

Toko șovăi în mod vizibil.

— Trebuie să-i duci ceva! zise el. Lui Sao îi place să

primească în dar diferite lucruri.

— Bine, o să-i oferim ceva...

— Locuiește foarte departe, mă preveni el. Trebuie să călătorim cinci zile și tot înspre sud... Și poate că nici nu-l vom găsi... N-am fost acolo de foarte mult timp. Poate că am uitat și drumul.

Dintr-o dată fața i se lumină.

— Dăruiește-i cutia de foc! zise el. E foarte bătrân, și de aceea totdeauna îi este frig... Cutia asta fierbinte îi va face o mare bucurie.

„Cutia de foc” era numele pe care Toko îl dăduse radiatorului nostru. Când a pus mâna pe el pentru prima oară, era gata să sară în sus de frică. Nu putea să creadă în nici un chip că un obiect alb și lucios poate să te frigă ca o flacără.

— Ce are înăuntru? m-a întrebat el.

— Foc! i-am răspuns eu râzând.

— Focul nu poate trăi fără aer! a zis Toko, pe bună dreptate.

Așa încât nu ne-am putut înțelege.

Am cerut aprobarea lui Henk ca să-l vizitez pe Sao. A fost îndată de acord, dar m-a prevenit să fim foarte atenți și prudenți. Pierderea celor cinci oameni de pe vedetă încă îl mai apăsa.

Ne-am hotărât să-l lăsăm pe Schermann în sat și să-l iau cu mine pe Tolea. Drumul nu ne speria - ceea ce săniile parcurgeau în cinci zile, noi puteam să facem cel mult în două zile. Toko păru însă îngrijorat.

— Nu știu! zise el. Câinii găsesc drumul mai sigur, pentru că au miros bun... Pe când noi putem să trecem pe lângă sat fără să-l vedem.

Cu toate acestea am hotărât să riscăm. Și s-a întâmplat așa cum s-a așteptat Toko. Ne-am rătăcit în pustiul de gheață. Două zile am tot mers în toate direcțiile. În cele din urmă întâmplarea ne-a ajutat. Am descoperit urmele unei sănii trase de câini. Două ore mai târziu ele ne-au dus

drept în sat.

Toko s-a dus să vorbească cu bătrânul, iar noi am rămas să așteptăm. În jurul nostru se strânsese o mare mulțime de oameni, care ne cercetau în tăcere și cu respect. Bineînțeles, sania noastră a produs cea mai mare senzație.

Toko se întoarse mult mai repede decât ne așteptam. Pe fața lui se vedea emoție și mulțumire.

— Marele Sao a spus să vă conduc imediat la dânsul!...

— Atunci să mergem! am zis eu.

— Cu sania, adăugă Toko. Marele Sao vrea s-o vadă cum merge singură.

Ne-am urcat în ea și curând am oprit în fața unei căsuțe. Se cunoștea după cupola ei că e mare și frumoasă. Toko intră primul. Atitudinea și mișcările lui arătau un deosebit respect, dacă nu chiar adorație. Ne-am aplecat în fața intrării joase, am dat la o parte blana care o astupa și am pătruns înăuntru.

Orice s-ar întâmpla cu mine mai departe, amintirea asta nu se va putea șterge niciodată din mintea mea. Și va fi mereu atât de vie de parcă aș vedea totul încă o dată.

Îndată ce am intrat, mi-a făcut impresia că era mult mai luminoasă decât celelalte adăposturi. Și, într-adevăr, am văzut trei flăcări care erau mai puternice decât cele obișnuite. Marele Sao ședea întins, nu chiar pe podea, ca în celelalte căsuțe, ci pe un divan larg acoperit cu blănuri de urs. Într-adevăr, era neînchipuit de bătrân. Avea părul cu totul alb - iar pe această planetă nu văzusem până acum așa ceva. Impresia cea mai puternică mi-a făcut-o însă fața lui. Era neobișnuit de slabă și osoasă și avea o culoare mai închisă ca a celorlalți. Poate tocmai de aceea ochii lui, foarte vii, inspirați, luceau cu atât mai mult.

Ne-am oprit aproape de intrare și ne-am înclinat adânc în fața lui. Când ne-am ridicat capul, el se și sculase în picioare cu o vioiciune neașteptată. Părea foarte înalt, puțin adus de spate, dar zvelt, aproape ca un tânăr. Marele Sao făcu câțiva pași și se opri în fața mea. După aceea

urmă ceva cu totul neobișnuit - îmi luă ambele mele mâini într-ale sale, care erau uscate și reci. Mă privea drept în față cu ochii săi pătrunzători și vii. Am simțit că mă studia.

În cele din urmă zise:

— Dumneavoastră nu sunteți dintre cei triști…

— Nu! am răspuns eu. Suntem dintre cei veniți de departe...

— Cât de departe?

— Nu suntem de pe tărâmurile voastre... Suntem veniți din stele...

Bătrânul nu-mi dădea drumul mâinilor, de parcă se temea că, dacă ar fi făcut-o, ar pierde contactul cu realitatea umană.

— În cântecele noastre nu se spune că pe stele trăiesc oameni, răspunse Sao. Ci doar că ele sunt făcute din foc... Dintr-un foc sfânt și veșnic.

— E adevărat, Mărite Sao... Dar stelele făcute din foc nu se mișcă. Cele care se mișcă sunt ca a noastră... Și dumneavoastră, Mărite Sao, locuiți pe o stea care se mișcă...

Bătrânul stătu puțin pe gânduri.

— Da, într-unul din cântecele noastre se spune așa ceva. Dar am crezut că este o greșeală…

— Nu! Cântecul acesta este cu totul adevărat.

Bătrânul dădu încet din cap.

— Acum văd că e adevărat... deoarece pe tărâmurile noastre nu au trăit oameni ca voi. Cu păr de culoare deschisă și cu ochi albaștri, nici în cântece nu există. Într-adevăr, voi sunteți veniți de pe o stea.

În cele din urmă îmi lăsă mâinile și se îndreptă spre Tolea.

— Acesta este fratele tău?

— Nu, e un prieten...

— Semănați unul cu altul ca două păsări!...

Am avut impresia că Tolea a roșit puțin. Bătrânul i-a apucat și mâinile lui.

— Ca păsările! repetă el. Vreau să fiți oaspeții mei, tineri veniți din stele.

M-am îndreptat spre una din blănurile care serveau drept scaune. Și în aceeași clipă am văzut pușca. Era atârnată pe unul din pereți, tocmai așa cum se expun puștile în muzeele de pe îndepărtatul nostru Pământ. Era o armă veche, primitivă, cu două țevi, cu pat de lemn și pentru care trebuie praf de pușcă. Am privit-o pur și simplu, încremenit. Acum era sigur că pe Reghina existase o civilizație cu mult mai înaintată decât ne așteptasem.

— Ce este asta? l-am întrebat eu pe un ton cât se putea de liniștit.

Am simțit că și Tolea o privea cu ochii holbați.

— Șeșua! răspunse bătrânul.

— Și la ce servește șeșua?

— Trebuie să știți, tineri din stele... Șeșua omoară de la distanță.

— Da, știm, am dat eu din cap afirmativ. Ea aruncă o bucată de fier. Una mică, dar care ucide îndată.

— Dumneavoastră aveți șeșua?

— Avem, dar mult mai puternice. Ele ucid fără zgomot și fără fier. Omoară numai cu forța lor de foc...

Bătrânul ne privi puțin neîncrezător.

— E adevărat, Mărite Sao! confirmă Toko. A ucis cu ea pe Marele Zu. Ba, și o pasăre albă, care zbura sus de tot... Și au murit într-o clipă.

Eu continuam să mă uit la pușcă.

— Și asta ce e? am arătat eu patul armei.

— Cua! zise bătrânul.

Știam acest cuvânt din cântecele lui Toko. Dar el nu putuse să-mi explice se înseamnă.

— Dar ce este asta „cua”?... Și unde se găsește?

— Cua nu mai există! răspunse bătrânul. Dar era foarte mult înainte de a veni gheața. Cântecele spun că focul se năștea din cua.

Pentru mine nu mai era nici o îndoială că acest cuvânt,

„*cua*”, însemna lemn. Și totuși am insistat:

— Și cu ce seamănă cua?

Bătrânul dădu din cap. După aceea întoarse una din blănuri. Partea ei fără păr era bine tăbăcită, curată și netedă. Îl observam curioși - ce se pregătea oare să ne arate? Și el făcu exact ceea ce bănuiam - arse puțin capetele unei bucăți de piele. Pe urmă, încet și destul de stângaci, desenă pe piele un arbore. Era într-adevăr un copac - puternic și cu coroană bogată. Am luat negru din mâna lui și am desenat o frunză.

— Co-cua! dădu din cap, mulțumit, bătrânul.

Începutul era într-adevăr fericit. Ne-am dat seama că vom afla încă multe.

În noaptea aceea am rămas amândoi să dormim la bătrân. Bineînțeles, înainte de aceasta am cinat - noi obișnuita noastră porție grasă de Șa. Dar bătrânul ne-a făcut și de data asta o surpriză. Fără să se grăbească, a scos dintr-o traistă de piele o cană de metal. Era foarte veche și frumoasă, probabil de nichel, cu toate că se înnegrise mult de vreme. Abia când ne-am uitat mai atent, am văzut pe ca figuri de animale, gravate cu multă iscusință. Semănau mult cu niște cerbi, deși coamele lor erau scurte și întoarse, ca de capră tânără. Sao a observat imediat surprinderea noastră.

— Este un animal! zise bătrânul. Îl numeau „haar”... Multe animale de astea erau pe pământ înainte de a veni gheața... După aceea au murit de foame.

Bătrânul puse în cană ceva care semăna cu niște bucățele de gheață. Pe urmă le topi la flacără. Cana se umplu cu un fel de lichid alb, care semăna perfect cu laptele, numai că era puțin mai gălbui și mai gros. Și, într-adevăr, era lapte - de Șa. După moartea animalului, laptele lui, firește, îngheța la aceste temperaturi joase. Atunci îl tăiau în bucăți ca pe gheața obișnuită și-l păstrau împreună cu carnea. M-am mirat că nu-l văzusem până acum în așezarea noastră.

— Bărbaților noștri nu le place ușa! ne explică el. Îl dau copiilor când sunt mici. Dar eu mi-am dat seama că e bun și pentru bătrâni... Dacă bei din el nu ajungi să fii gras, ca un câine bine hrănit.

Eu și Tolea ne-am uitat unul la altul zâmbind - oare acestui lapte fermecat îi datora bătrânul longevitatea sa? În sfârșit, cu multă jenă, ne întrebă de cutia noastră arzătoare și spuse exact „cutia”, așa cum învățase cuvântul de la Toko. O uitasem în sanie, dar Toko o aduse imediat. Bătrânul o pipăi cu prudență - era bineînțeles rece.

— O să vezi acum! am zis eu.

Și am făcut contactul. Câteva minute mai târziu, bătrânul puse mâna din nou și și-o retrase repede. Nu era însă foarte mirat.

— Înăuntru este foc? întrebă el neîncrezător.

De data asta n-am îndrăznit să mint.

— Nu e foc....

— Dar ce este?

— Plasmă, am zis eu. Ceva mai puternic decât focul stelelor...

— Plasmă! repetă bătrânul. Ce cuvânt frumos!

Am lăsat radiatorul deschis toată noaptea. A doua zi însă bătrânul mi s-a plâns în termeni cuviincioși:

— E mai bine să stingeți focul vostru din stele. A fost foarte cald peste noapte și n-am putut să dorm.

Bătrânul avea dreptate. Nu trebuia să-i forțăm organismul obișnuit cu condițiile aspre de aici. Am luat gustarea de dimineață și îndată am trecut la lucru. Sao a început să-și recite încet cântecele lui, oprindu-se din când în când ca să ne explice cuvintele necunoscute. Toate erau foarte vechi și aveau caracterul unei epopei. Din conținutul lor se putea înțelege că totul se petrecuse „înainte de a veni gheața”. Era o poezie simplă, dar plină de imaginație și luminoasă. Nici bătrânul nu mai cunoștea sensul tuturor cuvintelor și pentru înțelegerea unora se folosea de context. Întâmplările aveau mai mult un caracter eroic

decât dramatic. În afară de oameni, era vorba de gheţuri, viscole puternice şi gheţari. Dar şi de plante, flori şi arbori. De asemenea, şi de numeroase animale. Zi după zi şi ceas după ceas, imaginea planetei moarte apărea ca o lume vie în faţa ochilor noştri, chiar dacă aceasta se petrecea treptat-treptat. Acolo unde cuvintele, prin care bătrânul ne dădea explicaţii, nu-i erau suficiente, el desena cu mâna sa uscată şi tremurândă. Schiţa flori, peşti şi animale marine înfiorătoare. Apăreau de asemenea arme - securi şi săbii ascuţite. Nu vedeam însă arcuri şi săgeţi. Nu erau scuturi şi armuri. Nu se vorbea nici de războaie.

N-am ajuns să vedem puştile. Oare când apăruseră? Sau ele nici nu erau cunoscute triburilor?... Oare aparţineau altei civilizaţii? L-am întrebat bineînţeles pe Sao, dar acesta ne-a răspuns surâzând:

— Omul deştept nu se grăbeşte să sară peste umbra lui... O să-i vină rândul şi lui şeşua...

Într-adevăr, uimitoare era memoria acestui bătrân, care trecuse de mult de o sută de ani. Dar din ce izvor provenea această poezie pură?

— Şi tatăl meu a fost cântăreţ, iar bunicul la fel. Toţi cei din neamul meu au fost cântăreţi, iar cântecele s-au transmis din tată în fiu, din negura anilor, şi s-au păstrat...

Clătină apoi din capul său albit zicând:

— Nu e uşor să le ţii minte... Am îmbătrânit şi au început să pălească în mintea mea... Le repet zi şi noapte ca să nu le uit. Ba, uneori le şi visez.

— Dar fiul vostru nu le ştie? l-am întrebat eu.

Abia după aceea am înţeles cât am fost de lipsit de tact. Bătrânul dădu trist din cap:

— Pe fiul meu l-a ucis Marele Zu, acum „o sută de una”... Am rămas singur pe lumea asta, doar cu un strănepot...

Ştiam cum măsurau ei timpul - o sută de „una” însemna circa patruzeci de ani.

— Dar strănepotul?... Nu-i plac cântecele?

— Cântăreţii se nasc! zise el cu amărăciune. Nepotul

meu s-a născut vânător și a murit. Strănepotul meu s-a născut tot vânător... Zi și noapte duce lupta cu Marele Zu. Nu-și poate uita tatăl. Și inima lui rămâne rece la cântecele mele.

Tăcu puțin, după care adăugă:

— Le știe... Dar foarte curând le va uita... Și cine știe dacă le va transmite fiului său.

Bătrânul avea dreptate: cântărețul se naște - și lumea noastră parcă uitase cu totul această veche înțelepciune. Putem să mai construim încă o sută de nave cosmice ca *Aiax*... Putem să facem și un nou Soare, dar dacă într-o zi moare ultimul cântăreț, nici o forță de pe pământ n-o să-l poată crea din nou. Și uneori, în nopțile de pe *Aiax,* mi-a trecut prin minte acest gând îngrozitor - oare, de fapt, nu a murit? Nu cumva ceea ce creăm acum nu este altceva decât o foarte rafinată imitație?

Acum, însă, când mă uitam la Sao, la bătrânul blând, pur ca zăpada și atât de inspirat și de trist, acest gând mă obseda și mai mult.

A zecea zi Sao îmi spuse:

— Uite acuma a venit și rândul lui șeșua... Pregătește-te să asculți.

Acesta însă nu mai era cântec, ci un adevărat poem epic. De astă dată îl ascultam împreună cu Tolea, fără să îndrăznim să ne mișcăm de la locurile noastre. La început înțelegeam tot. Cuvintele erau cunoscute și glasul bătrânului răsuna limpede și ascuțit. Recită mult - mai bine de două ore. Am văzut că a obosit - glasul lui era tot mai slab, dar strălucirea ochilor nu s-a stins nici o clipă.

Eroul principal al poemului era Istemu, fiul lui Temu. Întreaga lui familie locuia în tundră, în pace și fericire. O dată, Istemu și fratele lui mai mic Korci au plecat la vânătoare de cerbi. Acolo i-a atacat un Zu negru și rău, care era flămând și furios. S-a repezit asupra lui Korci, care mergea înainte. Istemu a aruncat în el cu sulița, dar Zu cel negru, care era nu numai rău, ci și viclean, a reușit

să se ferească. Și sulița l-a străpuns pe fratele său Korci, care a murit imediat.

Înfuriat peste măsură, Istemu a tăiat cu securea lui craniul tare al lui Zu cel negru. A îngenuncheat în fața lui Korci, care murise, dar nici lacrimile și nici durerea nu l-au ajutat. Istemu era deznădăjduit. Cum să se mai întoarcă în sălașul natal și cum să-i spună bătrânului Temu că și-a ucis fratele? Și atunci Istemu s-a hotărât să se retragă în tărâmuri necunoscute, pentru a-și îneca durerea în lupte și grele încercări.

Și a străbătut Istemu drumuri lungi prin tundre și locuri mlăștinoase. A trecut peste râuri foarte mari, și a urcat dincolo de vârfurile albe ale marelui Ia, care atingeau cerul și norii. A coborât apoi în niște locuri pustii și uscate, unde rătăceau haite de câini sălbatici. A fost rănit de nenumărate ori și a stropit potecile spinoase cu mult sânge, negru și gros. Și abia atunci a ajuns la drumul de fier, unde locuiau oameni cu ochi galbeni, cu păr lung și cu pielea arsă de soare.

Mai departe poemul era aproape de neînțeles. Se vedea clar însă că Istemu ajunsese într-o lume cu mult mai civilizată. Se vorbea de „fumuri rele” și de „râuri ferecate în piatră și fier”. Aici stăpânul cel mai puternic era șeșua. Oamenii parcă nu vorbeau, ci lătrau asemenea câinilor. Beau o apă iute, care ardea limba și gâtlejul. Până și blândul „Șu”, care nu făcea nici un rău nimănui, acolo trăia în turme, supus de biciul omului.

Mult a suferit Istemu pe acest pământ necunoscut „cu un cer întunecat și cu un Soare ascuns în spatele unor nori negri”. Mulți ani a trăit tânjind după locurile natale. Tăia gâturile blânzilor Șu, le usca pieile, iar carnea o trimitea departe. În cele din urmă a socotit că și-a răscumpărat vina prin chinurile îndurate și că a sosit timpul să se întoarcă acasă.

Vocea bătrânului se stinse cu totul. De la o vreme închise și ochii și mi s-a părut, pentru o clipă, că a adormit.

Când, după câteva minute, i-a deschis, mi s-au părut foarte obosiți și plini de lacrimi.

— Mâine! zise el încet. O să continuăm mâine.

Am tăcut multă vreme, zguduiți sufletește și triști.

— Văd, Mărite Sao, că în inima ta e multă durere! i-am spus eu.

Bătrânul oftă:

— Simt că drumul meu se apropie de sfârșit! răspunse el. Durerea mea cea mare este pentru acest cântec... Sunt sigur că voi sunteți cei din urmă care-l ascultați... Va muri și el, pentru totdeauna, odată cu mine.

— Nu, aici nu ai dreptate. Mărite Sao... Cântecul tău nu va muri niciodată.

— Crezi că o să-l ții minte? mă întrebă bătrânul cu o oarecare speranță, abia ascunsă. Oare poți face asta, tinere venit din stele?

— Desigur că nu pot... Dar o va face pentru mine această „cutie vorbitoare”.

Bătrânul mă privi neîncrezător.

— Până acum am văzut că poate da căldură! zise el. Dar în lumea asta numai omul poate să vorbească...

— De fapt, ea însăși nu vorbește, i-am spus eu. Dar ține minte totul, mai bine decât omul... Așa a făcut-o și cu cântecul tău.

Marele Sao mă privea la fel de neîncrezător. Atunci am reîncărcat rola, după care am apăsat pe buton. Și în liniștea iurtei, la lumina tremurândă a făcliei, glasul bătrânului a început să răsune tot atât de limpede și de clar, dar mai puternic și mai impresionant:

Să-ți fie iertat, Istemu, copil al tundrei albe,
fiu al lui Temu și frate al lupilor negri.
Greșeala ți-e iertată, lacrimile tale în veci secate
doar faptele tale eroice vor luci ca vârfurile lui Ia.
Câtă vreme a trecut, nici noi nu mai știm,
bătrânii cărunți cu pielea înnegrită de vreme.

Dar din sălaș în sălaș, din om în om,
va dăinui în veci chinul tău!

Bătrânul asculta încremenit. Ochii lui obosiți se înviorară dintr-o dată, și în ei apăru încet, încet, un fel de exaltare și figura lui luă o expresie inspirată și triumfătoare, pe care nu o voi putea uita niciodată.

Am ascultat vreo zece minute, după care am apăsat din nou pe buton și magnetofonul amuți.

Marele Sao tăcu uluit, iar apoi întrebă speriat:

— Doar atât a putut ține minte?

— Nu, nu! i-am răspuns eu. Știe tot cântecul, până la ultimul cuvânt.

— Atunci să vorbească! spuse rugător bătrânul. Vreau să aud totul.

Și așa am reluat de la început până la sfârșit. L-a ascultat cu atâta încordare, de parcă îl auzea pentru prima oară. Când s-a terminat, Marele Sao spuse agitat:

— Păi, atunci să continuăm... Pentru ca această cutie să țină minte tot cântecul.

— O s-o facem mâine! am spus eu. Ai obosit, Mărite Sao, și vocea ți-a slăbit... Vreau ca mâine cutia să-ți audă glasul puternic și clar.

— Și dacă mor în noaptea asta? O să piară și cântecul odată cu mine.

Fără voia mea am zâmbit:

— N-o să mori, Mărite Sao... Ai trăit atâta vreme, încât ai și uitat când te-ai născut. Și-ți urez încă o dată pe atâta.

Bătrânul era amărât, dar orgoliul său înnăscut nu-i permitea să mai insiste. N-o să-mi iert niciodată că nu l-am ascultat atunci. Glasul său obosit și stins era cu totul în armonie cu tablourile sumbre din această parte a poemului.

Seara, ca de obicei, am luat legătura cu *Aiax* și i-am raportat amănunțit lui Henk tot ce aflasem. El mă ascultă atent, după care întrebă:

— N-o fi cumva vreo născocire artistică?

Pentru prima oară mă supără.

— Așa s-a spus pe vremuri și despre „Iliada”…

— Cu un oarecare temei! zâmbi el. Sau crezi că acest Paris a dat într-adevăr mere zeițelor?…

— După mine, nu există nici o îndoială că a existat și o altă civilizație! am spus eu.

— Asta-i absolut sigur!

— N-a fost dintre cele mai strălucite! interveni Tolea. Acest Istemu a tras destule…

Următoarea legătură cu Henk trebuia să aibă loc peste două zile, în jurul prânzului. Luasem tocmai gustarea de dimineață și ne pregăteam să continuăm înregistrarea, când în iurtă intră Tolea.

— Te cheamă Henk! zise el.

Faptul m-a alarmat destul, deoarece până acum nu mă chemase niciodată la o convorbire în afara programului.

— Nu cumva s-o fi întâmplat ceva?

— Nu știu, răspunse Tolea. Mi s-a părut puțin cam ciudat… Dar, în orice caz, nici speriat și nici alarmat… Nu cred că e vreun accident…

Într-adevăr, pe fața lui Henk se citea o oarecare surprindere.

— Ascultați cu atenție! zise el. Azi de dimineață, în zori, am înregistrat semnale radio de pe Reghina…. O stație destul de puternică… Trei semnale, absolut aceleași, timp de douăsprezece minute și jumătate… Erau evident chemări… Le-am răspuns imediat în același fel. Și am localizat cu precizie locul de unde au fost emise.

Ascultam încremeniți.

— Asta înseamnă că și cântecul este real! am spus eu. Dar atunci de ce dau un semn de viață atât de târziu?… Mi se pare ceva foarte îndoielnic.

— Ba, nu e! zise Henk. În locul lor și eu m-aș fi gândit bine.

Și totuși era ceva suspect în toată această istorie.

— Dar unde locuiesc?... În peșteri de gheață?

— Presupun că o să aflăm chiar astăzi. Acum trimit pe Castello și Seymour cu *Aurora...* Dar trebuie neapărat să porniți și voi cu sania. Și asta imediat...

— De ce atâta grabă?

— Pentru că tu știi cel mai bine limba localnicilor... Și presupun că și ei o cunosc...

— Dar cântecul? am întrebat eu cu inima strânsă.

Henk mă privi aproape plictisit:

— Ce cântec?... Păi tu mergi chiar la izvoarele acestuia...

— Bătrânul... am început eu...

— Ia lasă-l pe bătrân!... N-o să fugă nicăieri... O să te întorci din nou la el și o să înregistrezi cântecul...

Henk preciză pe harta noastră comună locul de unde fuseseră trimise semnalele radio. Se afla la circa opt sute de kilometri, spre sud de noi. Mult în interiorul continentului, în apropiere de munții lui Marat, cum îi numiserăm noi în cinstea răposatului Jean Paul.

— Vom ține tot timpul legătura prin radio cu *Aurora,* zise Henk. Și vă veți conduce după îndrumările ei...

Îmi mai dădu încă câteva explicații suplimentare, după care opri emisia.

Și eu, și Tolea ședeam în sanie ca încremeniți, și parcă amuțiserăm. Se petrecuse lucrul cel mai neașteptat și poate cel mai dorit. Îmi dădeam foarte bine seama de emoția și bucuria lui Tolea. Dar eu însumi, nu știu de ce, mă simțeam oarecum apăsat - îmi părea și rău, și bine. Desigur, îmi venea greu să-l părăsesc, așa, pe neașteptate, pe Marele Sao. Știam că-l voi amărî. Tare mult dorea să asculte și să înregistreze întregul poem. Și grozav se speria că aceasta ar putea să nu se întâmple... Dacă aș fi crezut în presimțiri, atunci a mea nu era dintre cele mai bune. Era foarte probabil că acest cântec să moară întradevăr. Dar nu, aceasta nu trebuia să se întâmple...

— Găsește-mi-l îndată pe Toko! i-am spus eu lui Tolea. Iar între timp eu îl voi pregăti oarecum pe bătrân.

M-am întors din nou în iurtă. Marele Sao mă aștepta nerăbdător, așezat pe divanul său.

— Iartă-mă, Mărite Sao, dar trebuie să plec imediat, i-am spus eu.

— Știam că așa se va întâmpla! dădu din cap, trist, bătrânul. Cântecul va muri...

— Ba nu, Mărite Sao, eu mă voi întoarce curând și nu va muri.

— Se poate... Dar, nu mă vei mai găsi...

— Ba da... Dar, pentru orice eventualitate, îți voi lăsa o cutie care vorbește... Și te voi învăța cum să lucrezi cu ea... Este foarte simplu și ușor...

Într-adevăr așa și era. În timp ce-i explicam cum să manipuleze magnetofonul, sosiră Tolea și Toko.

— Ia să vedem acum ce ai învățat, am spus eu.

Bătrânul recită un cântec, după ce eu dădusem, în prealabil, drumul magnetofonului. Cântecul se termină, el reîncărcă rola și apăsă pe buton. În odaie răsună imediat, limpede, glasul său bătrânesc.

— Eh, ai văzut?... Poți și astăzi să înregistrezi întregul cântec... Și eu o să-mi iau partea mea...

Bătrânul oftă ușurat.

— Și o să-mi spui, fiule, încotro pleci?... Nu cumva v-a chemat steaua voastră călătoare?

— Nu, Mărite Sao, vom rămâne încă multă vreme la voi... Dar frații mei au găsit aici un alt popor... Cu totul deosebit de al vostru... Ei au cutii și șeșua...

Bătrânul căzu pe gânduri și capul lui se plecă în jos tot mai mult.

— Aceștia sunt, desigur, „cei triști”, spuse el în cele din urmă.

Am tresărit. Abia acum mi-am amintit că pomenise de „cei triști” chiar la prima noastră întâlnire.

— Și cine sunt aceștia?...

— Am auzit despre ei ceva de la tatăl meu. Se vorbea atunci că ei făceau fierul... Dar n-am văzut pe nici unul

dintr-înșii... Și nici măcar pe vreunul care să-i fi întâlnit...

De fapt, aceasta era tot ceea ce știa - nici un fel de legende, nici un fel de tradiții despre originea lor. După convorbirea cu Henk, lucrurile s-au complicat și mai mult. Cine putea fi acest popor tainic... De ce se ascundea cu atâta grijă, chiar de triburile astea pașnice?

Ne-am luat rămas bun, mai întâi de la Toko și apoi de la bătrân. Lui Toko i-am dat în dar binoclul meu, extraordinar de bun. Îl văzuse, știa la ce folosește și s-a bucurat foarte mult. Ne-am înclinat adânc în fața lor și am plecat. Tolea pregătise sania, așa încât ne rămânea doar să pornim. Eram atât de amărât și de răscolit sufletește, încât l-am lăsat pe el la volan. Am întors capul pentru ultima oară. Marele Sao și Toko ieșiseră în fața căsuței și încă mai priveau spre noi. Păreau foarte triști. Le-am făcut semn cu mâna și ei s-au înclinat tăcuți. Iar sania a început să meargă tot mai repede înainte.

— Făcând daruri în dreapta și-n stânga, o să rămânem curând și fără sanie, zise Tolea râzând.

Mie însă nu-mi ardea de glume. Câteva minute mai târziu am intrat în legătură cu *Aurora.* Mi-a răspuns Castello.

— Ce mai faceți, băieți? întrebă el.

Ca de obicei, glasul lui era vioi și glumeț.

— Bine... Dar tu?

— Excelent!... Dacă nu țineți seama că miros a pește din cap până-n picioare.

— Unde te afli?

— Deasupra oceanului... De la această înălțime mi se pare absolut respingător. Ca un fel de groapă...

— Ai învățat limba localnicilor?

— O vorbesc ca pe cea maternă... Și am ucis încă două fiare de alea. Acum toți mă binecuvântează și mă socotesc drept binefăcătorul lor.

— Tigaia o ai cu tine?

— Păi, tu ce crezi?... Pot pleca undeva fără ea?

O oră mai târziu, îmi comunică:

— Ne apropiem de țărm... Aici e foarte abrupt... Se ridică la câteva sute de metri deasupra oceanului. E foarte frumos, Sim. Ascultă-mă ce-ți spun. Merită să-l vezi.

Înaintea noastră terenul era foarte neted și lucios, dar nu ne-am lăsat antrenați să mergem cu viteza maximă. O crăpătură neașteptată în gheață și totul se putea sfârși. Mă simțeam încă neliniștit și apăsat sufletește. Și, fără să vreau, îmi reveniră în memorie versurile poemului:

„Beau apă iute, care arde limba și gâtlejul”... sau „Lătrau ca niște câini”. Oare ne îndreptam spre același popor?... Sau erau cu totul alți oameni?...

Mereu se grăbesc zgomotoși, neliniștiți și răi,
lovind greu pământul cu încălțămintea lor ferecată.
Și chiar când surâsul îndulcește fața lor negricioasă, tu nu te pripi...

— Nu-i frumos, am îndrugat eu.

— Ce nu-i frumos?

— Cuvintele cântecului.

— Și eu tot la asta mă gândeam, recunoscu Tolea. Dar dacă într-adevăr sunt triști?... Oamenii triști nu sunt niciodată răi.

După puțin timp, Castello vorbi din nou:

— Îngrozitor pustiu! zise el. Un haos de ghețuri... Cum pot trăi aici oamenii?... Mi se pare absurd...

— Dar locatorul?

— Da, se înțelege... Însă nu vă invidiez, băieți... Când o să vă apropiați, deschideți bine ochii... Sunt niște crăpături și niște prăpăstii îngrozitoare.

— Dar tu unde ești?...

— Foarte aproape... Dar nu văd nici un fel de urme de viață... Numai...

Și dintr-o dată tăcu. Aveam impresia că a dispărut în beznă.

— Castello! am strigat eu neliniștit. Castello!...

Tăcere. După aceea, o voce slabă și emoționată.

— Stai puțin!

Am așteptat încremeniți.

— Trei rachete roșii!... vorbi el din nou.

Acum însă glasul lui era plin de viață și bucurie:

— Rachete obișnuite de semnalizare, adăugă el.

Tăcu vreo câteva minute, după care zise:

— Văd trei siluete de oameni... Cobor...

Trecu vreo jumătate de oră. Niciodată cele treizeci de minute nu mi s-au părut atât de lungi. În cele din urmă, glasul lui Castello se auzi din nou, limpede și liniștit:

— M-am întâlnit cu oameni... După cum probabil îți dai seama, nu sunt eschimoșii noștri.

— Să-ți spun cum arată? l-am întrebat eu.

— Ar fi interesant! a răspuns el glumeț.

— Ochii galbeni, părul lung, pielea bronzată.

Castello tăcu un moment. Mi l-am închipuit cum rămăsese cu gura căscată de mirare în fața postului de emisie.

— Întocmai așa! De unde știi?

— Mai știm și noi câte ceva, i-am răspuns eu. Cunosc limba triburilor?...

— Numai unul dintre ei...

— La izolarea lor, nu mă miră.

— Cum o să vă înțelegeți?

— Avem totuși un translator... Sunt un popor civilizat... Cel mai vârstnic dintre dânșii poartă chiar ochelari... Și, după cum mi s-a părut, cu ramă de aur...

— Rame de aur într-un pustiu de gheață, am bolborosit eu. Este într-adevăr interesant...

— Voi însă continuați să mergeți după indicatoarele emițătorului meu. Vă chem din nou la prima posibilitate...

Ne-am urmat drumul prin pustiul de gheață. Semnalul țiuia mereu, dar Castello tăcea. Se însera. Castello continua să tacă. În sfârșit se întunecă de tot și am aprins

farurile. Semnalul radio ne îndruma fără greșeală. Am mers ceasuri întregi, dar Castello tot nu vorbea. Din nou mă cuprinseră presimțiri negre.

— Ia, nu fi copil! mă certă, în cele din urmă, Tolea. Ce i se poate întâmpla?... În afară de faptul că o să tragă un gât de apă iute, care arde limba și gâtlejul...

La asta ne puteam aștepta, deoarece Castello era destul de curios și de nestăpânit. Și, într-adevăr, Tolea avea dreptate. Era greu de presupus din partea localnicilor vreo acțiune vicleană. Desigur, își dădeau bine seama că suntem mult mai puternici decât ei și s-ar fi temut măcar de pedeapsa noastră.

Și cu toate astea, am fost siliți să oprim sania și să ne odihnim. Am dormit când unul, când altul, așteptând vești de la Castello. Dar când mi-a venit rândul meu, am adormit greu. Eram neliniștit de atâtea gânduri. De ce nu locuiau și ei pe malurile oceanului, ca ceilalți?... Acolo era totuși viață, hrană, oameni... De ce oare nu l-am întrebat pe Castello dacă oamenii aceștia latră asemenea câinilor?

— De ce nu dormi? întrebă Tolea?

— Pentru că nu pot...

— Ia un calmant!... Sau un somnifer...

— Atunci n-ai să mă mai poți trezi...

— N-am știut că ai asemenea nervi, zise Tolea. După părerea lui Henk, tu aveai nervii cei mai tari, dintre noi toți.

— Ăștia nu sunt nervi! i-am răspuns eu. E doar o imaginație prea bogată...

A doua zi de dimineață am pornit foarte devreme, cu toate că nu dormisem pe săturate. Bineînțeles, cafeaua ne-a înviorat, dar asta nu era suficient. Cu voia sau fără voia noastră, am înghițit câte o pilulă. Era un excelent stimulator și ne-am simțit dintr-o dată foarte bine. Din presimțirile mele negre n-a mai rămas nimic, ba acum și pustiul de gheață mi se părea ademenitor. În sfârșit, pe la orele nouă Castello a vorbit:

— De ce ai tăcut până acum, momâie italiană? zise Tolea fără răutate. De ce n-ai dat nici un semn de viață?

— Pentru că n-am putut! răspunse Castello.

— Ce se petrece la voi?

— Nu vreau să vă spun.

— De ce?

— Pentru că-mi sunteți doi buni prieteni! răspunse Castello. Și nu vreau să vă stric plăcerea. Prefer să vedeți totul cu ochii voștri...

— Iar o să dispari?...

— Nu!... Acum însă o să iau postul de emisie cu mine. Mergeți tot înainte, băieți!... Și fiți atenți...

În ziua aceea am parcurs numai 250 kilometri. Deși gândeam că vom sosi în două zile, am ajuns după patru. Mi-e pur și simplu neplăcut să-mi amintesc acele zile nesfârșite de coșmar. Drumul devenea tot mai abrupt și cu tot mai multe obstacole, iar priveliștea tot mai sălbatică. Până la urmă Castello se alarmă serios de soarta noastră și ne propuse să vină să ne ia cu *Aurora.*

— Nu! i-am răspuns noi aproape în cor. O să venim linguri. Nu vrem să pierdem sania...

— N-aveți nici o grijă... O s-o lăsați și o vom lua pe urmă, într-un fel oarecare.

Am refuzat din nou. Eram și destul de ambițioși - nu voiam să ne lăsăm învinși de pustiul de gheață și de haosul de prăpăstii și ghețari. Ne luptam pentru prima oară cu o natură aspră și neospitalieră. Asta nu avea să ni se întâmple niciodată, nici chiar pe Pământ. Voiam să câștigăm această luptă, să fim și noi întrucâtva asemenea marilor descoperitori din vechime. Spre marea noastră mirare, Henk ne înțelese foarte bine.

— Bine, continuați, fu el de acord, chiar dacă nu-i prea bine. Deși o să pierdem un timp prețios...

— Noi nu-l pierdem...

— Și totuși fiți atenți, măcar să nu vă frângeți gâturile... Celelalte, oricum ar fi, se pot repara...

Ne-am continuat drumul singuri prin haosul de gheață. Urcam mereu, tot mai sus. Afară era din ce în ce mai frig, mai tăcut și mai groaznic.

PARTEA A TREIA

1

Într-adevăr, ochii lor erau alungiți și galbeni, pielea aurie, iar părul lung și negru le cădea liber pe umeri. Mai târziu am aflat că la naștere aveau părul albăstrui deschis, dar se închidea treptat, până ce la maturitate ajungea cu totul negru. Oricât m-am uitat eu la fața lor, n-am putut descoperi în trăsături nici un fel de urme de cruzime sau răutate. Aveau figuri liniștite și nobile și lăsau într-adevăr impresia unei adânci îngândurări și tristeți.

Numai glasul lor îmi amintea ceva de cuvintele din cântecul lui Sao. Era subțire, foarte sacadat și într-adevăr dacă, să zicem, s-ar fi cerut, se putea spune că lăsa impresia unui lătrat. Dar nu puteam să-mi închipui cum oamenii aceștia, stăpâni pe sine, tăcuți și liniștiți, se pot certa. Erau puțin mai scunzi decât noi, dar parcă mai frumoși. În general, înfățișarea lor exterioară m-a liniștit cu totul. M-a impresionat și tonul foarte prevenitor cu care li se adresa Castello. De fapt el vorbea numai cu unul dintre dânșii - un om voinic și cu pielea feței ceva mai închisă. Bineînțeles, discuția se ducea în limba triburilor.

Ne-am apropiat de o poartă mare de fier, cu încrustații de bronz. Chiar la mijlocul ei era ceva ca un fel de blazon - un cap de antilopă. Bărbatul cel voinic, care se numea Fini, începu să apese pe un complicat sistem de pârghii. Poarta s-a deschis și am intrat într-un coridor larg, care avea pereții îmbrăcați în plăci de marmoră foarte fină. În fund erau alte trei uși de fier, mai frumos lucrate decât cea exterioară. Fini se îndreptă către cea din dreapta și o deschise. În fața noastră am văzut o cabină, destul de încăpătoare, care avea o culoare portocalie plăcută. Știam că aceasta aparține unui ascensor. Și mai știam că ne va duce adânc sub pământ. Dar la ce adâncime?... Castello tăcea enigmatic.

Fini atinse un buton metalic și ascensorul porni. Nu puteam să-mi dau seama de viteză, deoarece mișcarea lui făcea un zgomot mare. Abia acum Castello zâmbi și-mi făcu ușor cu ochiul. Era prima manifestare a adevăratului său caracter. Altfel, până aici se purtase serios și reținut ca și gazdele. Desigur, voia să facă vreo glumă în legătură cu ascensorul lor destul de primitiv. Dar oricât ar fi fost de rudimentar, era totuși un ascensor electric adevărat. Și asta pe o planetă înghețată, pe care o socotisem pustie.

— Când a sosit *Săgetătorul?* am întrebat eu.

Aceasta era a treia noastră rachetă, cea mai mică, dar cea mai ușor de manevrat.

— Ieri, răspunse Castello.

— Și acum, câți oameni avem aici?

— Cu dumneavoastră, șase...

— Cum e jos?

— O să vedeți! răspunse el. Pot să spun doar că femeile lor sunt extra!...

O spusese cu un ton sever, dar ochii lui râdeau.

— De ce ești atât de serios? l-am întrebat eu.

— Te sfătuiesc să fii și tu ca mine! răspunse Castello. Aici nu se admite deloc, dar absolut deloc, ca omul să râdă...

— Vrei să spui că nu au simțul umorului?

— Cam așa ceva...

După aceea se gândi puțin și adăugă tot atât de serios:

— În general, sus era cu mult mai vesel...

Nu mă îndoiam. Oricât de stranii situații am întâlni aici - aveam totuși să locuim într-o vizuină. Iar în plus, oamenii cu care aveam să trăim împreună nu arătau nici un fel de semne de curiozitate, prietenie sau amabilitate. Ba, nici nu se uitau la noi. Mai târziu am aflat că a te uita prea mult la omul dă lângă tine era pentru ei, în cel mai bun caz, un semn de prostie sau de lipsă de educație. Numai într-un singur punct semănau oarecum cu oamenii triburilor, și anume prin hainele lor negre de blană. Bineînțeles că aici

ele erau foarte bine croite, ba s-ar putea spune chiar elegante...

Ascensorul se lăsă în adâncimile pământului și coborârea dură foarte mult. În sfârșit se opri. Fini deschise ușa și ne făcu loc să ieșim primii. Am intrat într-un hol foarte spațios, îmbrăcat în întregime într-o marmură de un roz pal. Globuri electrice, dintr-o sticlă mată, dădeau o lumină blândă. De-a lungul pereților se vedeau așezate zece cărucioare electrice, cele mai multe pentru transportul mărfurilor. Mi s-au părut foarte vechi și destul de grosolan lucrate. Ne-am urcat într-unul din ele și ne-am așezat pe scaunele îmbrăcate în piele, care erau însă foarte tari. Din acest hol porneau trei tunele boltite ce duceau în direcții diferite. Am pornit-o prin cel din mijloc. Și acesta era îmbrăcat în marmură, chiar dacă nu chiar atât de frumoasă ca aceea din hol. Cât puteam vedea înainte era numai un lung șir de lămpi, care dădeau o lumină tot atât de blândă. Vagonetul mergea destul de încet, angrenarea mecanismelor lui era destul de primitivă, așa încât zdrăngănea pe podeaua moale.

Am mers destul de mult. Nicăieri în tunel nu erau nici uși, nici orice altfel de deschideri. Și totuși, aerisirea părea bună, aerul era foarte curat, chiar dacă era cam cald. În sfârșit, prin tunelul boltit am ajuns la celălalt capăt al lui, care dădea într-un hol mare, absolut la fel cu cel dintâi. Și aici se aflau multe cărucioare electrice. Am coborât dintr-al nostru și ne-am continuat drumul pe jos, printr-un adevărat labirint de coridoare. Aici pereții erau îmbrăcați într-un material necunoscut, moale, și aveau o culoare cafenie plăcută. Am văzut multe uși, desigur numerotate, dacă judecăm după semnele ce se aflau pe ele. Și podeaua era destul de moale, fiind așternută cu ceva care semăna puțin cu un linoleum. Am mers mult și totuși n-am întâlnit nici un om. Lumea aceasta subterană lăsa impresia de ceva mort și nelocuit.

În sfârșit ne-am oprit în fața unei uși de lemn mari și

solide. Pe ea erau încrustate trei cruci de aur. Mai târziu am aflat că acestea nu erau simboluri, ci semne ierarhice. Fini a bătut cuviincios în ușă.

— Șeful! zise încet Castello.

— Cel mai mare?

— Așa se pare...

Fără să aștepte vreun răspuns, Fini deschise și noi intrarăm. Ne aflam într-un cabinet foarte spațios și elegant, cu pereții îmbrăcați în lambriuri făcute dintr-un lemn vechi de culoare cafenie. Chiar în fața noastră era un birou masiv, absolut la fel ca cele de pe Pământ, dar bineînțeles din timpuri de mult trecute. Orice mă așteptam să văd în pustiul de gheață, afară de un asemenea birou impresionant și mare, la fel cu cele de la noi. În spatele lui stătea în picioare un bărbat de vârstă mijlocie și cu o figură neobișnuit de plăcută și de caldă. Cu totul pe neașteptate, surâse. Era unul din rarele zâmbete pe care le-am văzut în această lume subpământeană. Privirea lui era prietenoasă. Se înclină puțin în fața noastră și zise ceva în limba lui sacadată.

— Hibao al nostru vă salută și vă spune bun venit, traduse Fini. Și vă urează ședere plăcută la noi.

I-am mulțumit „din toată inima”, dar Fini n-a tradus aceste cuvinte. Poate i s-au părut nelalocul lor, sau poate, pur și simplu, nu le știa.

— Numele meu este Kunei! continuă gazda noastră. Iar aceasta este fiica mea, Li.

Bineînțeles, o văzusem de la început pe tânăra fată. Chiar și pentru gusturile noastre pământene era copleșitor de frumoasă și delicată. Avea un păr albastru, iar pielea era foarte puțin aurie. Dar cel mai frumos lucru la ea erau ochii ei mari și galbeni. Fața nu era cu totul simetrică, partea de sus domina ușor ovalul extrem de delicat al bărbieia. În privire avea ceva foarte plăcut și copilăresc, fără nici un pic de curiozitate.

— Bine ați venit! zise ea în limba triburilor. Plăcută și

lungă să fie ziua voastră...

Acest salut era ceva obișnuit, dar ea îl ciripi în modul cel mai fermecător. Mai târziu am aflat că numai trei oameni din această lume subpământeană cunoșteau limba triburilor. Printre ei se număra și Li. Bineînțeles că nici unul din toți trei nu o știau atât de bine ca mine.

Ne-am așezat pe niște scaune de lemn ce se aflau de-a lungul peretelui. Poate că în aceasta era ceva ceremonios.

— Drumul dumneavoastră a fost foarte greu, zise Kunei. Chiar și noi înșine avem curajul să-l străbatem destul de rar...

— Da, știu! am dat eu din cap afirmativ. Triburile vă aprovizionează cu alimente. Dumneavoastră aveți cu ele legături comerciale.

— Ele v-au spus asta? întrebă Kunei.

În glasul lui se simțea curiozitate și interes.

— Da, dar pentru ei aceasta este ca un fel de tradiție... Știți că vă numesc „cei triști”?

Aveam impresia că Fini traducea fără plăcere vorbele mele. Poate că nu era semnul celei mai bune educații, dar l-am provocat înadins.

— Într-adevăr?... Pentru prima oară aud asta! zise Kunei.

Am simțit că vorbele mele i-au făcut o puternică impresie, chiar dacă aceasta, aparent, nu se trăda.

— Și dumneavoastră găsiți că ei sunt veseli?

— Nu, bineînțeles... Nu e în firea lor, dar sunt cu totul mulțumiți de viața pe care o duc...

— Asta e firesc pentru ei! răspunse Kunei. De fapt, își trăiesc adevărata lor existență. Înainte de îngheț locuiau în ținuturile arctice...

— Dar dumneavoastră sunteți mulțumiți de viața pe care o duceți? întrebă Li. Acolo, pe steaua dumneavoastră călătoare?

— Da, suntem mulțumiți... Cu toate că nu ne place prea mult acest cuvânt...

— Nici nouă, zise Kunei. Dar dumneavoastră știați că

steaua noastră călătoare se află într-o mare nenorocire?

— Nu, bineînțeles... Acest lucru l-am descoperit abia aici.

— Atunci, în ce scop ați întreprins această călătorie?

Mi-am dat seama că răspunsul meu era extrem de important pentru ei.

— Nu știu dacă mă veți înțelege... Pur și simplu, voiam să cunoaștem...

— Vă înțeleg foarte bine... Dar aceasta este singura cauză?

— Nu, am recunoscut eu. Omul nu poate trăi singur, chiar și pe propria să stea... Și totdeauna am visat să întâlnim și alți oameni pe cerul înstelat... Să găsim frați...

Privirea lui Kunei luci ușor.

— Răspunsul dumneavoastră îmi place foarte mult, zise el sincer.

— Dar dumneavoastră știați că există și alți oameni pe stelele călătoare?

— De această problemă s-au ocupat numai cei mai învățați dintre noi! răspunse Kunei. Credem că timpul când oamenii din stele vor putea vorbi între dânșii este foarte îndepărtat. Iar ca să poată să călătorească până la stele - asta, în general, nici nu am presupus-o...

— Și totuși noi suntem aici. Ce ați dori să primiți de la noi?

— Cunoștințe! răspunse el simplu.

Iar după ce se mai gândi puțin, adăugă:

— Acum scopul științei noastre este să găsim soluția salvării din această nenorocire. Să scăpăm de ghețuri...

— Asta nu este deloc ușor! i-am răspuns eu.

— O știm și noi. Și totuși, într-o zi vom reuși.

Afirmația sa era făcută pe un ton foarte categoric. Ne privi atent și adăugă:

— Dumneavoastră sunteți obosiți!... Mergeți și vă odihniți... Vom avea posibilitatea să stăm de vorbă de multe ori.

Am primit și eu, și Tolea două camere separate, alăturate de cea a lui Castello. A mea semăna destul de mult cu cabinetul lui Kunei, doar că era mai mică. Lambriurile ei mi s-au părut relativ noi și făcute dintr-un lemn de culoare mai deschisă. În timp ce mă tot miram unde puteau să găsească acest material lemnos, cei doi prieteni intrară la mine. Am stat puțin de vorbă și Castello ne-a comunicat ultimele instrucțiuni ale lui Henk.

— Acum trebuie să învățăm încă o limbă zise el plictisit. Și să încărcăm computerele noastre cu informație suficientă... Abia atunci în locul nostru vor lucra și vor traduce aparatele.

— Asta e o muncă de un an de zile, interveni Tolea, tot atât de plictisit. În vizuina asta groaznică.

Eram însă într-adevăr obosiți și trebuia să ne odihnim puțin.

— Somn ușor! zise Castello. O să vă caut pe la orele opt. Vom merge să cinăm împreună....

Și cu aceste vorbe îmi arătă o ușa mică.

— Acolo e camera de baie... Puteți să faceți o baie bună.

Această veste m-a înviorat. Am intrat îndată într-însa - era destul de mare, îmbrăcată în plăci de faianță, albastre pe vremuri, dar acum cu totul decolorate. Și cada era destul de mare, îngropată. Avea două robinete, frumos aurite, care lăsau să curgă, după nevoie, apă caldă și rece. Am umplut cada potrivit gustului meu și m-am întins fericit. Nici eu nu mai știam de când nu mai făcusem o baie. Mă simțeam într-adevăr fericit după atâta drum prin nesfârșitul pustiu de gheață. Eram însă atât de obosit, încât aș fi fost gata să adorm în baie. M-am spălat bine cu săpun pulverizat, dar senzația n-a fost deloc plăcută. Aveam și un prosop, țesut dintr-un material cam grosolan, semănând destul de bine cu inul nostru. Dispuneam, în general, de toate cerințele unei civilizații elementare. În camera mea se afla un pat puțin cam strâmt și cam scurt pentru măsura mea, dar totuși un pat. Mai erau două

scaune de lemn, cu trei picioare, un garderob și un cuier. Nu era chiar atât de rău în această vizuină, cum o numise Tolea.

Pe la orele opt Castello ne-a chemat că cinăm. Restaurantul nu era prea departe. Semăna mult cu localurile luxoase de la începutul secolului al douăzecilea - marmură, lemn, fier, policandre de cristal - totul destul de uzat, însă curat, înăuntru erau numai vreo zece oameni, dintre localnici. Mi s-au părut puțin mai slabi decât aceia pe care îi întâlnisem până acum, dar tot atât de tăcuți. Abia ne învredniciră cu o privire, de parcă am fi fost niște străini plictisitori și inutili, și au continuat să mănânce în tăcere. La o masă mai lăturalnică, ședea singur Seymour. Când ne văzu, i se lumină fața. Ne-am așezat, bineînțeles, lângă dânsul, strângându-ne călduros mâinile. Mi s-a părut bine dispus, liniștit și, spre mirarea mea, chiar puțin mai plinuț.

— Cum îi găsești? am arătat eu cu capul spre vecinii mei.

— În ce sens? întrebă Seymour.

— Păi, din punctul tău de vedere, profesional.

Seymour stătu puțin pe gânduri.

— Liniștiți și foarte echilibrați! zise el. O neobișnuită concentrare interioară... Și extrem de muncitori.

— Ce au atâta de muncit?

— Mai mult decât bănuiești! răspunse Castello.

— Nu-mi par prea ospitalieri...

— Nu te grăbi să-i judeci! mă preveni Seymour. Sunt foarte reținuți... Dar aceasta se datorește, după cât mi se pare, mai ales educației decât firii lor. Și totuși sunt mult mai reci decât noi... Și mult mai raționali.

La masa noastră veni, cu pași abia auziți, chelnerița. Castello avea dreptate - și ea era foarte frumoasă. Spre mirarea mea, Seymour îi spuse ceva, evident în limba ei. Chelnerița dădu din cap și plecă cu niște pași tot atât de liniștiți.

— Ce i-ai spus? l-am întrebat eu curios.

— I-am dat comanda pentru cină...

— Câte un șnițel de vițel?

— Ceva mai simplu, supă de ciuperci...

— Ha!... Glumești? zise Tolea.

— Câtuși de puțin... Au zarzavaturi, ba chiar și fructe...

— Mă interesează ce va fi la felul doi?

— Creier pane!...

— Sper că nu este de urs alb! am spus eu.

— Nici nu îndrăznesc măcar să întreb! zâmbi Seymour. Mănâncă liniștit. Bucătăria e bună, dar să nu exagerezi... Castello e veșnic flămând! adăugă el. Și se îndoapă suplimentar cu pateul nostru idiot.

— Dar dimineața? continuă Tolea. Ceai?... Un ou moale?

— Oul e ou! răspunse Castello. Știi cât e de mare? Dar în schimb pute a pește.

După-masă ne-am retras în camerele noastre. M-am întins comod și am dat drumul magnetofonului. Și îndată a răsunat glasul gutural, dar plăcut, al Marelui Sao:

Fiul al tundrei albe, cu ochi plini de cer și de Soare,
de păsări ce zboară, de flori și de nori prelungi...
Ce tristă e ziua, ce întunecat e soarele
când apare acum de după fumul cel negru...

„Ce lume o fi fost asta? gândeam eu. Și cum a murit?...”

2

Cred că trebuie să devansez evenimentele. Poate că e bine să povestesc ceea ce am aflat după multe luni de ședere aici. La urma urmelor, eu nu scriu un roman, ca să mențin până la capăt tensiunea și curiozitatea cititorului, ci doar amintirile mele personale.

Oamenii care trăiau sub pământ își numeau planeta lor „Tis”. În traducere exactă aceasta înseamnă un „corp

solid”. Pe ea se dezvoltase o civilizație puțin stranie și totuși destul de înrudită cu cea de pe Pământ. Nu voi povesti aici lunga ei istorie. O voi face poate într-o altă carte. Voi avea destulă vreme să scriu multe cărți, cu toate că știu că la început o să am foarte puțini cititori.

Pe Tis a existat un singur continent cu mări uriașe care pătrundeau adânc în el, neavând, cele mai multe, nici o legătură între ele. Aceasta a determinat și dezvoltarea unei singure civilizații. Într-adevăr, în epocile cele mai vechi au existat popoare și triburi care s-au luptat între ele. Aceasta n-a durat însă foarte mult. Partea centrală a continentului era locuită de puternicul popor al huarilor. El era nu numai cel mai numeros, dar și cel mai civilizat. Și armele lor de luptă erau mai perfecționate. Într-un răstimp de numai o sută de ani, huarii au supus întregul continent, cu toate popoarele lui, și aceasta cu o cruzime care apare chiar în documentele lor istorice. Unele triburi sălbatice, pe care ei le numeau „hidoase”, au fost pur și simplu exterminate, fără să-i intereseze nici măcar ca mână de lucru. Pe întreaga planetă s-a stabilit o adevărată *„pax romana*”, menținută în mod absolut prin forța armelor. Bineînțeles, la început au fost unele încercări de răscoale, dar acestea au fost înăbușite fără milă. Pacea de care vorbesc a continuat până la moartea planetei.

Este interesant că pe Tis nu au existat religii. Într-un anumit sens a fost zeificat doar cârmuitorul suprem - împăratul. El nu apărea niciodată în fața oamenilor, figura lui fiind necunoscută muritorilor de rând. Împărații trăiau într-un lux extraordinar. Palatele lor se aflau pe cele mai frumoase locuri ale planetei și le depășeau cu mult, prin arhitectura lor monumentală, pe cele de pe Pământ. Și totuși, în esență, regimul era feudal, cu deosebirea că aproape toți huarii erau, într-o măsură mai mare sau mai mică, nobili. Pentru întreținerea lor muncea întreaga lume supusă.

Trecerea la orânduirea burgheză s-a făcut aproape fără

violență. Puterea împăratului a scăzut treptat, iar burghezia s-a întărit mereu. Și deoarece provenea numai din huari, deținea o mare parte a puterii politice.

Tocmai această burghezie a hotărât să limiteze voința unui împărat ceva mai ambițios. Dar, bineînțeles, nu a reușit. Revoluția burgheză a fost săvârșită de fapt într-o singură zi. Împăratul, întreaga lui suită și marea nobilime au fost uciși până la unul. Toată puterea a trecut treptat în mâinile oligarhiei industriale. În câteva secole s-au consolidat vreo douăzeci și patru de trusturi, extrem de puternice, care stăpâneau de fapt întregul continent. Dar și ele erau întrucâtva deosebite față de cele de pe Pământ. Consiliul superior al monopolurilor căuta să netezească contradicțiile și chiar să introducă o anumită planificare. Și cu toate acestea, concurența ducea deseori la lupte și zguduiri interne. În aceasta, de fapt, consta viața politică a continentului. Noțiunea de democrație nu exista, în general, în limba huarilor.

Civilizația lor s-a dezvoltat destul de unilateral. Dintre științe, de cea mai mare cinste se bucura matematica. O dezvoltare mai înaltă atinsese chimia și unele domenii ale fizicii și mecanicii. Succese mai mici se realizaseră în medicină, iar biologia era încă în fașă. Interesul față de astronomie era cu totul slab și se datora în special activității unor amatori. Pe huari nu-i interesa cerul. Cu mult mai mult îi atrăgea pământul cu imensele lui bogății. Tis dispunea din abundență de cărbuni, petrol și gaze naturale. Filozofia nu se constituise ca știință. Și întrucât existau totuși unele manifestări în această direcție, ele se caracterizau printr-un pragmatism cu totul primitiv.

De o mare cinste se bucura logica. În ea intrau chiar o parte din problemele matematicii, ale geometriei, ba chiar și ale fizicii. De pildă, așa-numita teoremă a lui Pitagora, sau legea vaselor comunicante se învățau la logică. Huarii! se caracterizau printr-un realism și raționalism excepțional. Viața lor emoțională, chiar dacă se judecă

după situația lor de astăzi, era mai săracă decât a oamenilor de pe Pământ. Ba chiar noțiunea de imaginație se utiliza mai ales când era în legătură cu una dintre științe - să zicem cu geometria. Omul nu cunoștea existența pasiunilor, într-atât lipsea acest cuvânt, ca noțiune. Evident, existau puternice sentimente omenești, dar ele erau considerate drept probleme personale ale individului în sine. Etica se reducea la o serie de norme de purtare ale oamenilor. Nu exista în adevăratul sens al cuvântului o legislație generală a statului - fiecare din micile imperii ale monopolurilor conducându-se după legile lor nescrise.

În această situație, oricine își poate închipui dezvoltarea artelor. Cele care atinseseră un nivel mai înalt erau arhitectura și pictura monumentală. De o cinste relativă se bucura și muzica. Lirica era cunoscută mai ales prin cântece. Orice huar normal ar fi surâs batjocoritor la noțiunea de roman. Orice fantezie artistică ar fi fost numită o minciună de prost gust. Lirica și epopeea, în forme nescrise, existau doar la popoarele lipsite de drepturi. Dansul era considerat drept o manifestare sălbatică. În general, viața sufletească a huarilor nu se distingea nici printr-o forță și nici printr-o adâncime deosebită.

Așa cum am mai spus, interesul față de astronomie era cu totul neînsemnat. Una din cauzele care explică această situație era vizibilitatea foarte slabă, ca de altfel și navigația foarte puțin dezvoltată. În mări trăiau primejdioase animale de pradă, între care cel mai teribil era o caracatiță uriașă, care în ultima vreme ataca până și vapoarele mai mari. Se înființase o flotilă specială pentru a lupta împotriva lor, dar înghețul pusese capăt stârpirii definitive a acestora. Partea centrală și cea mai mare a continentului se caracteriza printr-o mare umiditate, cerul fiind mereu acoperit cu un strat subțire de nori. Și totuși clima din regiunile cele mai populate era relativ plăcută.

În istoria planetei Tis sunt cunoscuți câțiva mari astronomi. Printre ei se numărau chiar un împărat și câțiva nobili de seamă. În timpurile din urmă, astronomia devenise un fel de *hoby* pentru mulți reprezentanți de seamă ai oligarhiei. Unul dintre ei se numea Ghersi, mare proprietar de mine de cărbuni, fier, sulf și diamante. Dispunea de cel mai bun și mai modem observator, construit pe unul din vârfurile înalte ale munților de pe continent. Șeful observatorului, funcționarul și prietenul său personal, era Siri - mare astronom și fizician de excepțională valoare. El calculase cel dintâi viteza luminii, fără să aibă o concepție precisă despre esența ei. Tot el fusese primul care formulase și legea gravitației. Lucrările lui nu aveau o răspândire în masă, căci trusturile își țineau în mare secret descoperirile lor științifice. Dar manuscrisele lui dactilografiate se păstrează și acum în Biblioteca acestei lumi subterane. Dacă în existența lor se poate vorbi de ceva asemănător Bibliei - acestea sunt lucrările lui Siri.

Între altele, trebuie să spun că, în această comunitate sălbatică a oligarhiilor, a luat naștere o nouă clasă, în esența ei vrăjmașă orânduirii existente - este vorba de o intelectualitate formată din oameni ai tehnicii și ai științei. Era numeroasă, dar total lipsită de drepturi politice. Provenea aproape în întregime din neamul huarilor. Era foarte bine plătită și dispunea de o independență de invidiat în ceea ce privește munca ei științifică. Tocmai în sânul acestei pături au apărut primii muguri ai umanismului - ideile drepturilor omului, ale libertății și dreptății sociale. Dacă judecăm după unele documente, foarte puține la număr, în sânul lor începuse a lua ființă și o organizație ce lucra în adâncă ilegalitate. De altfel, formele luptei de clasă erau foarte slabe - armata oligarhiei, extrem de bine înzestrată și alcătuită numai din huari, înfrânsese cu cruzime orice încercare activă de împotrivire.

După toate datele se pare că Siri a fost unul din cei mai de seamă reprezentanți ai acestei intelectualități cu atitudini umaniste. De altfel, el se bucura de prietenia și protecția puternicului său șef. Fără Ghersi, nici una din acțiunile lui Siri n-ar fi putut să fie dusă până la capăt. Nu există nici un fel de date care să ne arate dacă Ghersi a simpatizat ideile lui Siri sau dacă acestea, în general, i-au fost cunoscute. Credea însă, necondiționat, în lucrările lui științifice. Și cele ce descoperise Siri erau de ajuns ca personalitatea lui să se bucure de o deplină siguranță.

Iată acum, pe scurt, și istoria acestei lumi subpământene.

Urmărind de la observatorul său mișcarea corpurilor cerești, Siri a remarcat la un moment dat un fenomen straniu. Una din stelele constelației Pasărea[7] a început să-și schimbe încet locul său față de celelalte stele. Într-adevăr, deplasarea nu era prea mare, dar, cu toate acestea, vizibilă. Peste doi ani steaua s-a întors din nou, treptat, la vechiul său loc.

Lui Siri i-a fost absolut imposibil să-și explice acest fenomen. Se părea că steaua căzuse în alt câmp de gravitație, puternic, și care, temporar, o abătuse de pe orbita ei permanentă. Ciudățenia consta în inexistența unei cauze vizibile pentru apariția acestui câmp de gravitație - căci în jurul stelei rătăcitoare nu se afla nimic.

Curând o a doua stea repetă strania mișcare a celei dintâi. Și ea era mai aproape de Soarele lor. Apoi, după un an și jumătate, și aceasta s-a întors la vechea ei poziție. Atunci Siri a emis o ipoteză, care, pentru timpul său, părea aproape absurdă. Prin constelația Pasărea, pe direcția

[7] *Pasărea Paradisului* - pe numele mai folosit, *Apus* (din latină) - este o constelație de pe cerul austral. Numai două dintre stelele sale ating o magnitudine aparentă mai mică de 4^m. Constelația ar reprezenta o pasăre tropicală. Prima referire cunoscută la constelația *Păsării Paradisului* apare în *Uranometria* lui Johann Bayer în 1603, dar este posibil ca originea denumirii sale să provină de la navigatorii neerlandezi Pieter Dirkszoon Keyser și Frederick de Houtman.

Soarelui lor, se mișca o stea invizibilă, cu o uriașă forță de gravitație. După ce aceasta se îndepărta, și câmpul ei de gravitație dispărea, stelele, influențate de ea, se întorceau la vechile lor orbite.

Siri a fost profund alarmat de apariția unui asemenea fenomen. Dacă steaua invizibilă avea să treacă prin apropierea Soarelui lor, putea da naștere unei adevărate catastrofe în sistemul lor solar. Din nefericire, ultimele sale calcule s-au pierdut fără urmă, dacă nu cumva au fost distruse în mod intenționat. Ce anume a aflat el, ce a gândit și ce a presupus că se va putea întâmpla - nu se știe. Se pare că și-a împărtășit temerile doar lui Ghersi. Căci numai cu ajutorul său a putut să-și înfăptuiască planul. Dar, după toate probabilitățile, el nu i-a spus niciodată lui Ghersi ce anume se ascundea în adâncul planurilor sale. Există doar un singur document indirect, care arată că Siri se aștepta ca această catastrofă să se producă peste aproximativ treizeci de ani.

Pe atunci Ghersi nu mai era prea tânăr, având circa cincizeci de ani. Vreo treizeci și cinci avea și Siri. Desigur, amândoi s-au gândit mult la ceea ce aveau de făcut. Și, după cum s-a văzut mai târziu, au ales o soluție care nu era rea. În regiunea muntoasă din apropierea observatorului, Ghersi poseda un complex de mine. Cele mai importante dintre ele erau cele de diamante, aproape total epuizate. Erau și cele mai adânci, la circa două sute cincizeci de metri sub pământ, și, mai ales, cele mai mari - numai galeriile subpământene aveau o lungime de treizeci de kilometri. Atunci, multimiliardarul a început să amenajeze minele, transformându-le într-o gigantică locuință subpământeană. A făcut-o fără să cruțe nici un fel de mijloace, dorind să fie cât se putea mai comodă și mai sigură. În afară de locuințe, Ghersi a construit și depozite uriașe. Dacă socotim după imensele cantități de oxigen concentrat, este aproape sigur că Siri a presupus că planeta va rămâne o anumită vreme fără aer, sau măcar cu

o atmosferă rarefiată. După toate probabilitățile, a socotit că va dispărea nu numai specia umană, ci, în general, întreaga viață a planetei. În depozite a pus la păstrare semințe ale tuturor plantelor mai importante. Mai grea a fost problema animalelor. Aici numărul speciilor a fost relativ mai modest, păstrându-se doar câteva dintre cele mai utile animale domestice - între ele „blânda șu”, care era ceva între oaie și lamă, dând însă un lapte mai abundent decât oaia și având o lână extrem de fină. Al doilea animal, care de fapt a rezistat în timpul secolelor de îngheț, a fost așa-numitul „sepu”, care, dacă nu ca înfățișare, măcar după calitățile sale de bază aducea foarte bine cu porcul nostru de pe Pământ. Fiind un animal care mânca orice, el a fost singurul care a reușit să reziste în lunga perioadă glaciară.

Rămânea lucrul cel mai important - alegerea oamenilor. Oricât de abundente ar fi fost rezervele, oricât de spațioase încăperile, Siri nu a îndrăznit să riște. El a presupus, într-adevăr, că nenorocirea va fi temporară și că Soarele și planetele vor reveni la vechile lor orbite. Nu știa însă cât va dura această catastrofă, și nici urmările ei. De aceea Siri s-a oprit numai la cincizeci de familii ale unor tineri învățați din toate domeniile științei - adică întocmai așa cum ne-am orientat și noi pentru *Aiax.* Prin cele mai bogate remunerări, Ghersi a reușit să-i atragă pe toți acești oameni tineri în numeroasele lui acțiuni și să-i rețină acolo pentru a fi gata în orice împrejurare. Se pune întrebarea de ce acest învățat și umanist genial, care a fost Siri, a procedat cu atâta cruzime față de restul omenirii? De ce nu a făcut cunoscută groaznica sa descoperire și de ce nu a ajutat și pe alți oameni să se salveze din teribila catastrofă? Această întrebare își are și răspunsul ei. Există un document, ceva ca un fel de mărturisire a lui Siri în pragul morții. El și-a dat foarte bine seama că, în condițiile existente atunci, se putea salva doar un număr cu totul limitat de oameni. Și nu era nici o îndoială că aceștia

urmau să fie exclusiv din clasa cea mai înaltă, mai bogată și mai favorizată. Siri nu și-a ascuns repulsia față de ei. În afară de asta, își dădea seama că în zilele catastrofei era posibil să se producă o panică extraordinară, care putea să distrugă întregul sistem de salvare. Oricum ar fi fost, popoarele erau sortite pieirii. Atunci de ce să-i păstreze și pe paraziți? Acest lucru nu intra deloc în planurile sale. El visa că pe pământul pustiit să ia naștere o nouă omenire pe baza noilor principii de dreptate și libertate. Și înaintea morții a conjurat micul său popor să rămână credincios testamentului său.

Aceasta s-a întâmplat însă mult mai târziu. Siri lucra stăruitor și aștepta. Pe acea vreme știința și tehnica se găseau pe o treaptă de dezvoltare asemănătoare celei de la începutul secolului al XX-lea, al nostru. Numai motoarele electrice și cele cu ardere internă se aflau la un nivel ceva mai ridicat. În schimb nu erau nici măcar semne ale unui început de navigație aeriană. Nici radioul nu fusese descoperit. Din fericire pentru noi exista fotografia, dar cinematograful nu a fost cunoscut până în ultimele zile. În cele din urmă, s-a dovedit că Siri făcuse niște calcule foarte apropiate de cele exacte, începutul catastrofei s-a produs după douăzeci și șase de ani.

3

Chiar a doua zi am trecut la noua mea preocupare. Conform dispoziției lui Henk, am fost atașat la centrul electronic de învățare a limbii. Acolo mai lucrau încă trei filologi specialiști, dar cu toate astea vocabularul meu personal era cel mai bogat, deoarece știam foarte bine limba triburilor. Speram că în cel mult două-trei luni computerele noastre să poată traduce liber circa 15 000 de cuvinte - independent de faptul că aparțineau limbii vorbite sau literare. Consideram de asemenea că aceasta va fi cu totul suficient pentru a ne înțelege în toate

problemele ce ne interesau reciproc.

Această sarcină nu era deloc ușoară. Gazdele noastre nu dispuneau nici măcar de un manual de gramatică. Limba se învăța în mod practic, iar în cadrul logicii se studiau câteva aspecte ale sintaxei. Nu aveau nici enciclopedii și nici dicționare. Până și cărțile lor se tipăriseră în tiraje extrem de mici, servind doar intereselor trusturilor și monopolurilor. Totuși aceasta era suficient pentru început. Acolo unde nu le ajungeau cuvintele pentru a ne da explicații, gazdele recurgeau la expunerea obiectelor, a unor desene și fotografii.

Împreună cu mine lucra Li. Era o fată foarte liniștită, tăcută și concentrată asupra muncii ei. Niciodată nu întreba ceva și nu manifestă nici cele mai mici semne ale cunoscutei curiozități feminine.

Uneori o observăm, pe furiș. Era o adevărată plăcere să-i vezi ovalul delicat al feței și să te uiți la ochii ei adânci și frumoși. În acele zile monotone numai chipul ei era în stare să-mi țină treze forțele, dându-mi și un sentiment ciudat de liniște și satisfacție. Desigur, vreunul din viitorii mei cititori va fi interesat să știe dacă nu eram îndrăgostit de ea... Nu, într-adevăr!... Sau nu încă, deoarece aceasta ar fi fost mai mult decât firesc. Era atât de frumoasă, de o frumusețe atât de liniștită, armonioasă și perfectă! Era atât de sensibilă și delicată, atât de gingașă... Atunci, de ce nu?... Oricât ar părea de ciudat, totuși nu o puteam simți ca pe o adevărată ființă umană. Pentru mine era tot atât de reală sau de ireală ca și imaginile lui Bezsonov. Simțeam uneori nevoia să-i strâng mâna. Tare mult voiam să știu cum e căldura ei, și anume dacă semăna cu aceea a unor oameni ca noi, sau era rece și depărtată ca planeta Tis cea ferecată în ghețuri? Nu-mi dădeam seama cum trebuia să procedez și mă jenam s-o fac. Oamenii aceștia, care trăiau sub pământ, nu-și strângeau niciodată mâinile și nu-și apropiau obrajii, așa cum făceau triburile de sus.

Li era ghidul nostru în lumea subterană. Ea ne conducea

prin laboratoare și biblioteci. În această lume locuiau mai mulți oameni decât bănuisem noi la început. Pe baza tuturor observațiilor noastre reieșea că erau vreo 500 de inși. Aproape toți bărbații erau ocupați cu cercetarea științifică. Caracteristic aici era faptul că, de obicei, teoria și ipoteza precedau experimentul. Iar principalele lor eforturi erau îndreptate în acest sens - să confirme sau să infirme unele din ipotezele lor. Desigur, această metodă risipea deseori eforturile lor în diverse direcții inutile. Dar în același timp îi dusese și la câteva descoperiri excepționale, la care, cu posibilitățile lor tehnice limitate, ar fi ajuns foarte greu dacă ar fi lucrat în mod pur experimental.

Am cunoscut nu numai laboratoarele de cercetări științifice, ci și instalațiile lor fundamentale. Principalul lor izvor de energie îl constituiau gazele naturale. În această privință dispuneau de resurse inepuizabile. Iar energia lor de bază, așa cum trebuia să ne așteptăm, era electricitatea. Uzina electrică, cu tot zgomotul ei înfiorător, făcea într-adevăr impresie puternică. Cel mai mult ne-au plăcut spațioasele lor sere, în care se cultivau în special tot felul de legume și fructe. Aveau și suprafețe întinse însămânțate cu un fel de plantă textilă, care dădea niște fibre asemănătoare inului. Am petrecut în această uimitoare lume vegetală câteva ore, într-un adevărat extaz, și am fi rămas aici toată ziua dacă timpul nu ne-ar fi fost atât de limitat.

Am văzut multe lucruri, dar adânc, în sinea mea, simțeam că n-am cunoscut totul. Ne scăpa ceva, anumite probleme rămâneau pentru noi nesoluționate. Și această impresie n-am avut-o numai eu.

O dată am aflat că se pregătea una din obișnuitele expediții pentru aprovizionarea cu produse alimentare. Am rugat-o pe Li să iau parte și eu la ea. Voiam să mai văd din nou, măcar pentru câteva ore, frumosul cer senin al planetei Tis și să-mi umplu plămânii cu aerul ei curat. A

doua zi Li mi-a răspuns afirmativ, adăugând că vrea să meargă și ea cu mine.

— Vreau să văd sania ta! zise ea puțin stânjenită, de parcă ar fi vrut să-și justifice curiozitatea.

În acel timp relațiile noastre parcă făcuseră un pas înainte, dacă ne gândim la esența lor umană. Mi se părea că între acești oameni, exagerat de serioși și de raționali, Li era singura care avea întrucâtva simțul umorului. Mă străduiam să găsesc câteva glume, delicate, fine, bazate în special pe compararea unor elemente grotești. Făcusem această încercare cu Fini, dar glumele mele treziseră într-însul doar mirare și nelămurire. În schimb, pe buzele lui Li apăru de câteva ori un surâs, dar și acesta abia schițat. Am considerat aceasta drept o mare cucerire, o adevărată victorie omenească. Și nu a fost singura. În legătură cu precizarea unor anume noțiuni, deseori puneam la magnetofonul meu o bandă cu înregistrări din cântecele Marelui Sao. Am observat că le ascultă cu o deosebită atenție și interes. Mi se părea că în ochii ei liniștiți vedeam o oarecare emoție. O dată am lăsat-o să asculte o mică parte a poemului despre Istemu. Episodul era destul de simplu, dar poetic. Istemu ajunge la un fluviu mare. E primăvară, florile cele mai gingașe au înflorit, iar dincolo de râul puternic și întunecat se vede o pădure verde. Istemu e singur, șovăitor și apăsat de negre presimțiri. Va reuși oare să ajungă viu la celălalt mal?... Niciodată n-a luptat cu o apă atât de mare și de vijelioasă. Speranța lui că va ajunge viu și nevătămat e foarte mică. Și totuși știe foarte bine că trebuie să treacă dincolo, deoarece drum de întoarcere nu are. Și într-adevăr, după o luptă grea cu stihia apelor, reușește să ajungă la celălalt mal.

Am oprit aparatul. Li tăcu multă vreme.

— Niciodată n-am auzit în viața mea ceva mai frumos, zise ea încet.

Nu știu cum m-am stăpânit să nu sar în sus de bucurie. În aceeași seară am găsit în odaia mea o uriașă floare

portocalie. Nu m-am îndoit nici o clipă că e un dar de la Li - căci Fini nu era în stare de așa ceva.

Ziua în care am plecat era foarte rece, dar, ca de obicei, senină și însorită. Caravana se compunea din mașini acoperite, care mergeau pe șenile. Numai Fini și încă unul aveau o sanie ușoară cu motor. Dar bineînțeles acestea nu se puteau compara nici pe departe cu a noastră.

— Mărește puțin viteza, Sim! zise ea. Cunosc perfect drumul...

Ne-am îndepărtat atât cât să nu mai auzim zgomotul mașinilor lor greoaie. Mergeam printr-un haos de stânci și de ghețari albăstrii, alunecând aproape fără zgomot.

— Iau parte la aproape toate expedițiile, zise Li. Nu pot trăi fără cer.

— Dar fără Soare? am întrebat-o eu.

— Pentru noi, Soarele este acum simbolul fericirii omenești, zise ea. Al uneia la care nu putem ajunge... Ne temem, pur și simplu, să ne gândim la ea... Atât e de departe...

— Și ce este fericirea?

Ea tăcu puțin, după care răspunse:

— Soarele, asta-i fericirea.

— Numai atât? am întrebat-o eu insistent.

Ea șovăi din nou.

— Fericirea este armonia și bogăția lumii sufletești, răspunse apoi. Aceasta însă n-am spus-o eu, ci Sin.

Am avut impresia că nu mi-a spus tot ce gândea despre fericirea omenească.

N-am călătorit mult - vreo cincizeci de kilometri. După aceea am lăsat toate mijloacele noastre de transport în spatele zidului unui ghețar. Am mai mers vreo doi kilometri pe jos. Toți bărbații, care ne însoțeau, duceau în ranițele lor niște lucruri foarte grele.

Locul întâlnirii părea o adevărată adunare de oameni, aproape un trib întreg și mai bine de o sută de atelaje, cu câini mari, înhămați la sănii. Oamenii așteptau liniștiți și în

tăcere. Am avut impresia că pentru ei timpul nu însemna nimic. Poate că așteptau de o zi, poate de o săptămână - totuna. Pentru ei nu exista nici grabă și nici agitație. Viața era așa cum era, orice s-ar fi întâmplat, chiar dacă venea și moartea. Aceasta era, de fapt, esența filosofiei lor simple.

Schimbul s-a făcut repede, fără nici un fel de tocmeli și discuții. Tribul își descărcase mai de mult marfa - grămezi de carne, pește, lapte, creier și piei înghețate. Ba erau și ouă. Știam acum că acestea proveneau de la acele uriașe păsări albe, care semănau cu albatroșii. Într-unele golfuri din jurul Ecuatorului, ele se găseau în număr mare. Colonii întregi ouau și cloceau, ceea ce înlesnea colectarea ouălor. În schimbul acestor uriașe rezerve alimentare, gazdele noastre au dat doar o grămadă de fier. Erau mai ales vârfuri de sulițe, cuțite, securi de fier. Mi s-a părut cam puțin pentru ceea ce primiseră. Tribul și-a încărcat în sănii modesta marfă obținută, bărbații s-au înclinat tăcuți și au plecat tot atât de demni cum veniseră.

Ba, mai mult, păreau foarte mulțumiți de marfa pe care o luaseră, fapt care se vedea după bucuria, abia reținută, cu care o priveau. Am așteptat cam vreo două ceasuri până ce tribul s-a îndepărtat mult. Abia atunci au sosit și mașinile noastre. Evident, huarii își dădeau silința să nu le arate tot ceea ce aveau. Și mai ales să nu trădeze locul de unde veneau.

Până la urmă nu m-am putut reține și m-am dus la Fini. Acesta aștepta liniștit și răbdător, cu fața lui indiferentă lucind la soare ca o lumânare aprinsă.

— Foarte inegală mi s-a părut negustoria dumneavoastră, i-am spus eu.

El abia mă învrednici cu o privire, fapt ce mă irită și mai mult.

— De ce?...

— Le-ați dat o grămăjoară de fier pentru un munte de produse... La noi, în vremurile de demult, se făcea un astfel de comerț doar cu sălbaticii... Iar aceștia nu sunt

deloc așa...

Abia acum Fini mă privi cu adevărat.

— Avem foarte puțin fier! zise el. Și-l obținem foarte greu...

M-am îndoit mult de adevărul acestei afirmații. În atelierele lor de strungărie văzusem grămezi întregi de fier.

— Asta nu e adevărat, Fini! i-am spus eu cu o voce severă. Le dați înadins puțin, ca să mențineți prețurile mari. Cu cât vor avea mai mult fier, cu atât vor veni mai rar aici, la voi... Și vă vor sili să mergeți după hrană până la ocean.

El mă privi mirat.

— Asta așa este! îmi răspunse. Și oare nu avem dreptate?... Noi suntem foarte ocupați... Și ceea ce facem - nu o facem numai pentru noi.

Nici de astă dată nu eram sigur că mi-a spus adevărul, chiar dacă atitudinea lui corespundea întru-totul concepției lor raționale despre lume.

În acest timp oamenii își încărcau mașinile. Lucrau cam încet, dar sigur și metodic, de parcă erau roboții noștri de pe *Aiax*.

— Noi doi nu mai avem aici nici o treabă! m-am adresat eu lui Li. Să mergem.

— Bine! zise ea.

La început am călătorit în tăcere. Soarele strălucea tot așa, și în depărtare se vedeau, puternic luminate, vârfurile în formă de conuri ale munților. Acolo, undeva, fusese observatorul lui Siri. Li mi se părea neliniștită. Simțeam asta, cu toate că fata nu se trăda prin nici un gest.

— Ești supărat! spuse ea în cele din urmă.

— Nu sunt supărat, i-am răspuns eu. Aș zice mai curând că sunt amărât...

— De ce?

Mă temeam că și ea va înțelege greu argumentele mele. De aceea m-am hotărât să le subliniez ceva mai insistent...

— Li, de ce nu vindeți triburilor puști?... Au atâta nevoie de ele... Știi că mulți dintre ei mor în luptele pe care le duc cu urșii albi?... Iar asta le face viața primejdioasă și grea.

— Ne temem să le dăm, răspunse Li.

— De ce?

— Pușca este o armă teribilă. E mai bine să nu o cunoască... S-ar putea să se ucidă între ei... Sau chiar să înceapă unele războaie între triburi...

— Asta nu este adevărat, Li... Războaiele se pot duce și cu sulițe. Eu știu însă că triburile nu s-au luptat niciodată între ele și că nici nu e posibil s-o facă. Sunt niște oameni excepțional de buni și de pașnici...

— Da, e adevărat, zise ea. Și totuși... Vechea noastră lume a fost cu mult mai bună înainte de a se descoperi pușca... Tata a spus totdeauna că nu e necesar să li se dea arme.

— O să-ți spun și de ce! i-am răspuns eu. Până la urmă se vede că vă temeți de ei. Credeți că pot să vă atace... Și să vă ia cu forța marfa cu care faceți acum schimb...

Era evident că Li se află în încurcătură. Șovăia și nu știa ce anume trebuia să-mi răspundă.

— S-ar putea să fie și așa! răspunse ea în cele din urmă. Noi suntem foarte puțini și nu trebuie să sacrificăm oameni.

— Nu veți avea nici un fel de pierderi! am replicat eu. Sunt buni și curați la suflet ca niște copii. Trebuie să le acordați deplină...

Voiam să spun „încredere”. Dar acest cuvânt îmi era necunoscut în ambele limbi. Și poate că nici nu exista.

— Sigur că ai dreptate! zise încet fata.

Am simțit îndată că acum era cazul să continui până la capăt.

— Voi ascundeți ce aveți nu numai față de ei! i-am spus eu. La fel vă purtați și cu noi... Cu toate că am venit aici cu inimile deschise... Și cu unicul scop de a vă ajuta...

— De ce crezi asta? întrebă Li.

— Păi, e foarte simplu... Nu ne-ați arătat totul... Unde prelucrați minereul de fier?... Unde faceți puștile?... Asta nu ne-ați arătat până acum... De ce?... Oare puștile noastre nu sunt infinit mai puternice decât ale voastre?...

Fata tăcu multă vreme. Desigur că era adânc tulburată, chiar dacă nu se trăda.

— Nu pot să-ți spun adevărul, Sim...

— De ce?

Ea întoarse capul și mă privi drept în ochi. Făcea asta pentru prima oară.

— Pentru că nu am dreptul... Tu însă îl ai și poți pune aceste întrebări tatălui meu... Să-ți răspundă el...

Am călătorit multă vreme în tăcere. Drumul devenea tot mai abrupt și tot mai sălbatic, dar Li se orienta fără greș prin acest haos de ghețuri. Am intrat din nou în canionul - curat și transparent ca de cristal lustruit. Mă simțeam puțin apăsat de gânduri. Nu fusesem oare nedrept? La urma urmelor, proveneau dintr-o lume crudă și inumană. Și trăiseră, de veacuri, sub pământ, o viață aspră și singuratică, departe de Soare și de oamenii pe care nu-i cunoșteau deloc. În această situație nu era cu totul firesc să fie puțin bănuitori și neîncrezători! Adevărul și dreptatea ei o văzuseră doar în visurile lor.

— Sim! zise fata. Dacă vă cerem puștile voastre, o să ni le dați?

— Dar, și fără asta, ele se află în mâinile voastre... Oare le ascundem de voi, le ținem încuiate?

Asta era într-adevăr așa. Și totuși, în acest moment am simțit că sunt nesincer. Nu, nu noi eram în mâinile lor, ci ei într-ale noastre. Puteam să le distrugem întreaga lor planetă, doar în câteva clipe. Nu aveam motive să ne temem de ei, dar dânșii le aveau. Întreaga noastră putere o vedeau cu propriii lor ochi.

— Spune-i tatălui tău că vreau să stau de vorbă cu el.

— Bine! răspunse ea.

În aceeași seară am luat legătura cu Henk și i-am relatat

tot ce se petrecuse. Comandantul rămase mult pe gânduri.

— Bine! răspunse el în cele din urmă. Vorbește sincer cu dânsul Dar fii extrem de delicat și de atent.

4

Catastrofa a început pe nesimțite și fără nici un fel de zguduiri vizibile. La început ceasurile arătau alte ore decât cele reale, dar diferențele erau foarte mici. Numai Siri, care observa alarmat corpurile cerești, și-a dat seama că acesta era începutul. Și îndată micul grup a și plecat spre minele de diamant. Planeta continua, încet, să se deplaseze și să se îndepărteze de Soarele ei. După o primăvară timpurie și blândă, a venit din nou o iarnă aspră. Cantități nemaipomenite de zăpadă au acoperit drumurile și orașele. Oamenii au fost pe neașteptate blocați în case, care s-au transformat în mormintele lor veșnice. Omenirea a murit dintr-o dată, de parcă cineva i-a astupat gura cu o labă uriașă de gheață. N-a fost timp nici pentru luptă și nici pentru adaptare.

De fapt, nimeni nu a descris această grozăvie. Oamenii lui Siri, ascunși adânc în pământ, aveau doar o singură grijă: să nu fie și ei blocați sub zăpezi. A fost o luptă groaznică, dusă zi și noapte, până la totala epuizare a forțelor. Nici chiar Siri nu a știut câtă vreme a durat deplasarea planetei, deoarece nu putea să vadă cerul. Cât timp au mai trăit ultimii oameni de pe Tis - luni, ani? Aceasta nimeni nu o poate spune... În orice caz tragedia și suferințele lor au fost de nedescris.

Au reușit să scape doar o parte din triburile arctice. Cu toate că temperatura a scăzut dintr-o dată, ninsorile nu au fost atât de abundente. Nu s-a schimbat cu totul nici felul lor de viață. Triburile arctice erau obișnuite și cu cele mai mari geruri. Nu în asta consta principala problemă a existenței lor. Bineînțeles, erbivorele au murit repede, dispărând apoi și animalele de pradă, legate de existența

celor dintâi. Unicul izvor de hrană a rămas marea, care se îndepărta tot mai mult, cuprinsă în îmbrățișările de gheață ale frigului. Dar oamenii au mers după ea. Nimeni nu știe exact cum s-a desfășurat această grea luptă pentru existență, dar fapt este că triburile arctice au rezistat. Și în decursul veacurilor au crescut ca număr și s-au răspândit pe întreaga planetă.

Micul grup de oameni din lumea subpământeană trăia în așteptare. După presupunerile lui Siri, după doi-trei ani, Soarele și planetele trebuiau să revină la vechile lor locuri. Posedau suficiente rezerve de hrană și în această privință nu aveau de ce se teme. Cel mai important lucru era că nu se petrecuse nenorocirea cea mai mare la care se așteptaseră - în atmosfera lui Tis nu se produseseră schimbări esențiale. Singurul care și-a pierdut total curajul a fost Ghersi, care era și foarte bătrân. Curând a devenit apatic, nemaiinteresându-l nimic din cele ce întreprindeau oamenii. Și-a concediat chiar numerosul său personal de serviciu, reținându-și doar valetul care - după cum se vorbea - era un strămoș de departe al lui Fini. Deznădăjduit, nemaicrezând în nimic, lipsit de putere și autoritate, ajuns egal cu toți ceilalți, Ghersi se stinse repede.

Siri însă rezistă. După calculele sale, perioadă glaciară ar fi trebuit să se termine demult, începând procesul unei rapide dezghețări. Și totuși aceasta nu se petrecea... De ce?... Începu să fie cuprins de neagră presimțire că nenorocirea a devenit permanentă. Ce eroare săvârșise, unde era greșeala? S-a întors din nou la vechea ipoteză și la calculele sale. A lucrat zi și noapte.

După o muncă de mulți ani de zile, descoperi în sfârșit adevărul. Mișcarea stelelor și revenirea lor la vechea orbită era de fapt aparentă. Descoperi adevărul atât de simplu că lumina are masă. Și că nevăzutul corp ceresc a abătut nu stelele, ci lumina lor. Câmpul lui de gravitate a influențat planetele, deplasându-le, într-adevăr, foarte

puțin, dar suficient pentru a da naștere unei ere glaciare. Și înțelese bine că acest îngheț va fi veșnic, deoarece Tis nu avea să mai revină niciodată pe vechea sa orbită.

Descoperirea lui a constituit cea mai teribilă tragedie. După ce a șovăit puțin, a împărtășit-o și colaboratorilor săi științifici. Lovitura a fost îngrozitoare și mai ales fără nici o speranță de îndreptare. Toți își vedeau sfârșitul pe această planetă pustiită. Numai Siri a reușit să-și păstreze prezența de spirit. Oricât ar fi fost de teribilă descoperirea lui, în același timp, lăsa loc și unei slabe și îndepărtate speranțe. Siri începuse să-și dea seama de uriașa energie pe care materia o conține în ea însăși. Ce se va întâmpla dacă vor reuși într-adevăr să dezlănțuie aceste energii? N-ar fi putut oare să-și încălzească din nou planeta lor și s-o readucă la viață? N-ar fi putut să-i creeze un Soare artificial?

Ideile lui erau atât de îndrăznețe și de fantastice, încât toți colegii săi le socoteau de-a dreptul nebunești. Siri însă a făcut, și în acest caz, dovada excepționalei sale personalități. Zi de zi inspira încredere în micul grup de oameni, pregătindu-l pentru încercările ce urmau să vină. Siri înțelegea că avea pe ce se sprijini. Era vorba nu numai de știință, ci și de esența naturii umane. Conștiința omenească, după cât știa el, nu se putea împăca niciodată cu distrugerea și cu moartea. Prin exemplul său personal inspira în oameni încredere și speranță, impulsionându-i la luptă.

Anii treceau și Siri își pierdea tot mai mult forțele. Numai focul nestins din inima lui ardea și mai tare. Continua să lucreze, cu toate că era foarte bătrân, iar flacăra din el reuși, treptat, să-i contamineze pe toți. Dacă el era nebun, cum fusese socotit la început, după mai multă vreme și ceilalți deveniri tot atât de nebuni ca și dânsul. Când Siri muri, toți jurară să ducă mai departe, până la ultima lor suflare, opera sa. Și asta indiferent dacă vor avea să reușească sau nu. Important era să meargă pe

drumul lui. De fapt, aceasta constituia unicul sens al existenței lor.

Așa cum am mai spus, pe planeta Tis nu a existat niciodată vreo religie. Abia acum a apărut cea dintâi - credința în Siri, în măreția și justețea cauzei lui. Toate celelalte erau socotite fără nici un fel de importanță.

Între timp produsele lor alimentare începuseră să scadă într-un mod amenințător. Atunci au hotărât să iasă din nou la suprafață, în căutarea hranei. Important era să ajungă la o mare deschisă - aceasta ar fi însemnat salvarea lor. Aveau arme, au pregătit sănii și bărci. După ani și ani au ieșit din nou la suprafața pământului, în lumină și strălucirea Soarelui viu.

Au găsit de mâncare, iar după mulți ani au dat și de semenii lor, au ajuns la oameni. Credința cea oarbă a început încet-încet să se transforme într-o speranță rațională.

5

A doua zi Li veni la lucru liniștită și tăcută, ca de obicei. Numai ochii ei mi se părură ceva mai gânditori.

— Când va fi gata mașina? întrebă ea deodată.

— Cel puțin peste vreo douăzeci de zile...

Li oftă abia vizibil.

— Abia atunci vei vorbi cu tatăl meu! zise ea. V-ați înțelege greu în limba triburilor...

Voiam sau nu, trebuia să fiu de acord cu ea. S-ar fi putut să reușim însă și mai devreme. Într-adevăr, mica noastră colonie lucra cu abnegație. Cu nimic mai prejos nu erau nici oamenii din adâncuri, care trudeau, umăr la umăr cu noi, tot atât de reținuți și de tăcuți, dar neobișnuit de conștiincioși. „Clara”, cum îl numisem noi pe primul nostru computer, se îndopa zi și noapte, manevrată pe schimburi, cu cuvinte și cunoștințe. Nu, nu era departe ziua când avea să vorbească.

Ne vedeam numai la prânz și seara la restaurant - obosiți, dar totdeauna în bună dispoziție. În comparație cu gazdele noastre tăcute și serioase, semănăm cu o bandă de oameni veseli. Uneori Castello îi făcea să tresară cu râsul lui zgomotos. Îl priveau mirați și-l socoteau puțin într-o ureche.

Chiar Seymour se miră de reacția lor față de râs și de umor. Simțeam simpatia lui față de acești oameni neobișnuit de corecți ca atitudine, față de perfecta lor mașină sufletească. Ca medic, desigur, privea asta ca pe o sănătate psihică fără reproș. Cu toate acestea, seriozitatea lor exagerată îl irita.

— Aceasta se datorește logicii lor extraordinar de sănătoase! ne explica el. Și lipsei de imaginație artistică... Orice asimetrie, deformare, ilogism sau absurditate le provoacă fie nedumerire, fie senzația de anomalie...

— Și totuși i-am văzut zâmbind! zise Tolea.

— Asta e cu totul altceva! răspunse Seymour. Pentru ei surâsul reprezintă doar un grad de prietenie și mulțumire... Dar râsul le repugnă... Le-am arătat niște caricaturi... De pildă, un om cu un nas foarte mare... Au crezut, pur și simplu, că e o boală a nasului. Și erau înclinați să compătimească, dar nu să și râdă. Să fii mulțumit de nefericirea sau prostia altcuiva este de neconceput pentru ei și este lipsit de etică...

Mi-am dat seama că Seymour avea dreptate. Dar Castello era de-a dreptul iritat.

— Așa trebuiau să fie roboții noștri biologici! zise el. Dacă ne-am fi apucat să-i și construim...

Chiar în prima săptămână, *Fortuna* ne-a adus de pe *Aiax* o mulțime de produse de pe Pământ. Bineînțeles, le-am dat la bucătăria restaurantului nostru, iar Castello a fost de acord, cu plăcere, să-i inițieze în secretele bucătăriei de pe Pământ. Fripturile noastre de porc la tigaie le-au plăcut foarte mult. Cu toate că mâncau reținut și în tăcere, se vedea clar mulțumirea lor. Ne-au exprimat-o și prin

cuvinte. I-am înțeles foarte bine - erau și ei destul de plictisiți de aceeași mâncare în fiecare zi. Au fost curioși să știe cum se cheamă animalul și cum este.

— O să vi-l arăt! a zis Seymour.

— Viu? au întrebat ei, cu deosebită încordare și interes.

— Bineînțeles că nu... Așa, ca imagine...

Au tăcut deziluzionați. Desenul e desen, și nu se poate mânca. Într-adevăr, aveau și ei *sepu* vii, singurul animal care a putut rezista. Dar îi păzeau cu grijă și tremurau când era vorba de sănătatea și înmulțirea lor. Știau că dacă vreodată vor reuși să-și dezghețe planeta, acesta va fi singurul lor animal domestic.

— Voi face mâine un experiment! zise Seymour. Le voi proiecta un film... Așa ceva n-au văzut... Va fi interesant să observăm cum vor reacționa.

Ne-am văzut abia seara. Seymour părea foarte mulțumit.

— Cum a ieșit? întrebă Castello sceptic.

— Au fost pur și simplu stupefiați! răspunse Seymour. Nici *Fortuna* nu le-a făcut o impresie atât de puternică, deși le-am explicat în prealabil principiul care este atât de simplu...

— Și ce le-ai arătat?

— Un film documentar... „Arhitectură și natura”.

— Să știi că n-au fost impresionați atât de descoperirea științifică, ci mai mult de natură, i-am spus eu.

— Da, dar pentru pruna oară au avut în față o natură vie... De fapt, ei și-au văzut visele... Și tocmai asta i-a impresionat atât de mult.

Seymour stătu puțin pe gânduri.

— Da, ai dreptate! zise el. Explicația ta e într-adevăr mai rațională. Și știi ce s-a întâmplat?... M-au întrebat, uluiți, cum poate vorbi capul unui om care a fost tăiat de trup.

În primul moment nu l-am înțeles.

— Filmul era sonor, continuă Seymour. Și apoi, erau momente când se vedea numai capul... Au îndrugat destule prostii... Le-am explicat din nou principiul fotografiei

consecutive a mișcării... Le-a fost grozav de rușine de greșeala lor...

— Uite unde poate duce logica fără reproș, zise Castello zeflemisitor.

Cu toate că am introdus în computer mai multe cunoștințe decât plănuisem la început, el a putut fi gata cu cinci zile înainte de termenul fixat. Prima încercare a avut loc într-un cadru solemn. Erau de față Kunei și întregul lor consiliu științific. El s-a ridicat de pe scaunul său, la fel de atent și de politicos ca totdeauna.

— Bună ziua, dragi prieteni! a zis Kunei. Vă rog să-mi permiteți să vă felicit pentru succesul dumneavoastră...

— Bună ziua, președinte al oamenilor demni! am răspuns eu. Ne bucurăm că vă vedem între noi... Și vom fi fericiți, dacă aceasta se va întâmpla mai des.

Clara traduse nu numai exact, dar, după părerea mea, și cu un accent foarte corect. Kunei amuți pentru o clipă, atât respect trezi în el buna noastră Clara.

— Cum vă simțiți printre noi? continuă Kunei. Sunteți mulțumiți de felul în care ați fost găzduiți?... Cum vi se pare mâncarea noastră?

— Excelentă, am răspuns eu.

— Dumneavoastră sunteți un tânăr cu o foarte bună educație! răspunse Kunei. Dar și eu am gustat din fripturile dumneavoastră de porc. Și într-adevăr sunt minunate...

Kunei privi îndelung instalațiile interioare ale Clarei, și abia după aceea întreba:

— Pe ce principiu e construită?

— Al electronicii...

— Cuvântul acesta nu mi-e cunoscut! răspunse Clara în ambele limbi, pe un ton destul de rece...

Biata Clara - știa atât de multe, dar nu cunoștea esența propriei ei existențe.

— O mașină admirabilă! zise Kunei. Nici n-am bănuit măcar că se poate crea așa ceva...

— Putea să fie și mai bună! am spus eu. Dacă am fi pregătit-o cu întreaga informație de care dispunem... Pe când așa, cu greu vom găsi o limbă comună pentru cele mai importante probleme științifice...

Kunei mă privi pătrunzător - era cu totul evident că înțelesese aluzia mea.

— Mâine voi sta de vorbă cu dumneavoastră, Sim! răspunse el simplu.

Într-adevăr, a doua zi convorbirea noastră a avut loc. Kunei mă aștepta în plăcutul său cabinet de lucru, ca totdeauna politicos și liniștit. În apropierea biroului său, frumos lustruită, ne aștepta și ascultătoarea noastră Clara.

— Am întârziat înadins această convorbire, Sim! zise Kunei. Am vrut să vorbesc cu dumneavoastră fără traducători și fără martori vii...

M-am simțit puțin jenat.

— Nu va fi absolut fără martori...

— Ce vreți să spuneți?

Și mă privi nedumerit.

— Clara știe nu numai să traducă... În același timp ea va memora tot ce vorbim...

— Și va putea să reproducă discuția noastră?

— Da, până la ultimul cuvânt.

Kunei rămase puțin pe gânduri.

— Acum nu mai are nici o importanță! răspunse el, dar am simțit că nu este prea mulțumit.

— Eu n-am ce să ascund, nici de dumneavoastră și nici de ceilalți... Dar sunt dator să transmit convorbirea noastră șefului meu...

— Da, înțeleg asta! aprobă el din cap.

— Și, în general, nu are nici un sens să vorbim, dacă nu vom fi cu totul sinceri, am continuat eu. Altfel nici nu am putea să vă ajutăm...

— Bine, Sim... Dumneavoastră socotiți că vă ascundem ceva. Asta este adevărat. Dar, spuneți-mi, nu faceți și dumneavoastră la fel față de noi?

— Nu! i-am spus eu pe un ton categoric. Răspundem absolut precis și adevărat la tot ceea ce vreți să știți... Problema este însă alta și ea constă în faptul că dumneavoastră ne-ați pus până acum foarte puține întrebări...

— Și în viitor veți răspunde tot așa la toate întrebările noastre?

— Asta se înțelege de la sine...

— Nu cred că este așa... Închipuiți-vi că vom continua să fim nesinceri cu dumneavoastră... Sau chiar că vom fi fățarnici și vicleni...

— Noi nu putem crede acest lucru.

— Dar dacă veți avea motive să credeți?...

— Ne este egal! am răspuns eu. Noi vă vom spune atunci adevărul.

— De ce?

— Măcar pentru a verifica toate posibilitățile. Căci noi vrem să vă ajutăm... Dar nu vom face nimic împotriva voinței și dorințelor voastre... Dacă nu aveți nevoie de noi, suntem gata să plecăm imediat...

— Vă înțeleg, Sim... Și asta mai bine decât presupuneți... Dumneavoastră vă puteți permite această atitudine, deoarece nu vă temeți de noi... Și asta pentru că sunteți incomparabil mai puternici.

Da, avea într-adevăr dreptate. Am tăcut stânjenit, gândindu-mă cum să răspund mai politicos.

— Iată, văd că tăceți! zise Kunei mulțumit. Închipuiți-vă că eram tot atât de puternici ca dumneavoastră... Ați fi fost oare la fel de sinceri și fără rezerve?

— Recunosc că nu!... În cazul acesta am fi fost mai prevăzători.

— Vedeți? Puneți-vă acum în situația noastră... Cum putem fi cu totul sinceri cu dumneavoastră, când încă nu vă cunoaștem... Și nici nu știm care vă sunt adevăratele intenții...

— Da, asta e logic! am spus eu. Dar nu vă dați seama și

de altceva... Dacă am urmări într-adevăr ceva, ce ne poate împiedica să-l obținem, chiar dacă dumneavoastră nu sunteți de acord!... Trebuie să ne credeți că unica noastră dorință este aceea de a vă ajuta și nimic altceva...

Kunei tăcu. Am simțit că l-am atins cu ceva, cu toate că nu-mi dădeam seama cu ce anume. Și am avut îndată dovada că nu m-am înșelat.

— Dumneavoastră, Sim, utilizați extrem de mult cuvântul „ajutor”, zise el. Pentru tradițiile și obiceiurile noastre, această vorbă are un sens puțin jignitor. Huarii au fost un popor mare... Și s-au bazat numai pe propria forță și pe calitățile lor...

— Vă rog să mă scuzați dacă îl înțelegeți așa... Dar pentru noi cuvântul acesta înseamnă relații de egalitate între oameni și între frați...

Mi-am dat seama că nu sunt sincer până la capăt și că, într-adevăr, chiar dacă o făcusem inconștient, îl pusesem într-o poziție inegală...

— Dar să uităm asta, zise Kunei, și să ne continuăm convorbirea... Vă plângeți că nu v-am pus suficiente întrebări, deci, iată, vreau să-mi răspundeți la câteva.

— Vă ascult...

— Câți oameni sunt pe nava dumneavoastră?

— Vreo sută și cincizeci de inși, i-am răspuns eu.

— Și nava este înarmată?

— Da, cu arme excepțional de puternice.

— Și la ce vă sunt necesare?... Cu cine vă pregătiți să luptați?

— Vreau să mă înțelegeți bine! i-am spus eu. Armele noastre le avem nu pentru a lupta contra cuiva... Dar nava noastră zboară cu o viteză uriașă într-o lume necunoscută și necercetată... Se poate întâmpla ca drumul nostru să-l taie pe acela al altui corp ceresc... Oricât de mic ar fi, la viteza noastră, ciocnirea ar fi catastrofală... Avem aparate care descoperă, dacă nu cumva pe traiectoria drumului nostru, la milioane de kilometri, se află ceva care ne-ar

putea împiedica. Și armele noastre îl fac să explodeze într-o clipă. Avem încărcături cu o putere energetică foarte mare.

Kunei tăcu destulă vreme. Desigur că în acest timp mintea lui de învățat lucra cu încordare febrilă. Dar oricât de departe l-ar fi dus gândurile, știam că ele vor fi mult mai sărace decât realitatea.

— Sim, vreau să văd și eu nava voastră cosmică, zise el în cele din urmă. Și după aceea vă voi răspunde la tot ceea ce veți dori să aflați de la noi...

— Sunt de acord! i-am răspuns eu.

— Dar nu l-ați întrebat pe șeful dumneavoastră?...

— Ara dreptul să răspund în locul lui...

— Se pare că obiceiurile dumneavoastră se deosebesc mult de ale noastre! răspunse Kunei. Nici unul dintre supușii mei nu are dreptul să răspundă în locul meu...

Cu aceasta convorbirea noastră a luat sfârșit. Eram într-o dispoziție excelentă și am mâncat la prânz cu mare poftă. Spre bucuria lui Tolea, de astă dată ne-au servit înghețată. Era pregătită așa cum trebuie, cu lapte, cu zahăr, cu toate că nu era prea dulce. Dar de unde aveau zahăr?... Desigur, nu-l obținuseră pe cale sintetică, căci atunci nu l-ar fi economisit atât de mult.

Chiar în aceeași zi am luat legătura cu *Aiax.* I-am comunicat lui Henk propunerea pe care mi-o făcuse Kunei și i-am promis să-i trimit imediat înregistrarea convorbirii noastre.

— Precizați cine va face parte din delegația lor, zise Henk, și însoțiți-o amândoi, dumneavoastră și cu Seymour.

Abia m-am stăpânit să nu sar în sus de bucurie. Atât mi-era de dor de bătrânul și bunul nostru *Aiax.* Și, bineînțeles, și de Bezsonov. După atâtea zile aspre și înghețate, după atâtea nopți pline de neliniști, îmi veni pofta deodată să mă aflu pe Champs-Élisées. Aveam să stau cu Bezsonov pe terasa unei cafenele, să bem o cafea caldă și aromată, să pălăvrăgim încet și să privim cum trec pe străvechiul

bulevard acele caraghioase mașini cu benzină numite automobile.

A doua zi am și hotărât cine va face parte din delegație - numai Kunei și Li. Poate că așa era cel mai bine. Îmi închipuiam cu plăcere cum va privi fata cu ochii galbeni pe femeile noastre dragi, puțin cam îmbătrânite, dar tot atât de fermecătoare.

6

Am mers pe jos, toți patru, spre *Fortuna.* Zverev a rămas să doarmă în rachetă, sub cupola mare și transparentă, deasupra căreia sclipeau puternic, ca diamantele, stelele de pe un cer străin. Uriașului siberian nu-i prea plăcea lumea subpământeană. Coborâse acolo doar o singură dată, părăsind-o dimineața acru și prost dispus. Ghețurile veșnice și albăstrui îi plăceau mult mai mult.

În fața noastră, zveltă și cu pași ușori, mergea Li. Nu și-a luat ochii nicio clipă de la racheta noastră, atât de frumoasă și de elegantă pe fondul cerului albastru. Metalul din care era făcută strălucea, iar cupola, pur și simplu, îți lua ochii. De departe părea atât de delicată și de gingașă, încât nici nu-ți venea să crezi ce putere enormă se ascundea în ea. Curând am ajuns și ne-am urcat pe scările ei, în cabina rezervată pasagerilor. Fotoliile erau comode și moi, având o culoare plăcută. În general, întreaga cabină era exagerat de elegantă - ca interiorul unei cutii de bijuterii. Stevardesă, radiofonistă și pilot adjunct era Monica. Silueta ei atletică și zveltă, ca și părul ei argintiu făcură, vădit, impresie asupra oaspeților noștri. Pe lângă ea, Li părea o vrăbiuță.

— Vă rog să vă strângeți centurile, îi preveni Monica politicos.

I-am ajutat eu s-o facă și le-am atras atenția:

— Primele minute nu vor fi prea plăcute...

— N-are importanță răspunse Kunei. Pentru

dumneavoastră asta e ceva cotidian. Nu-i așa?

Totuși încercarea fu suportată mai greu decât m-am așteptat. Kunei deveni livid și am avut impresia că i se va face rău. M-am speriat puțin, cu toate că-i supusesem, în prealabil, unui control medical. Li se purtă cu mult curaj, chiar dacă mi s-a părut că și-a pierdut cunoștința câteva minute.

Pe urmă însă totul se petrecu normal. În cele din urmă Kunei își reveni - puțin nemulțumit și necăjit de slăbiciunea sa. Monica ne servi o gustare ușoară și plăcută, cu toate că mâncasem ceva în așezarea lor subpământeană. Ei divinizau cafeaua noastră aromată, preferând-o însă foarte dulce. Se pare că acționa asupra lor oarecum îmbătător, provocându-le o ușoară euforie. Și nu-și mai luau privirea de la cupolă. Cu toate că pornisem în zori, cerul de deasupra noastră era negru, dens, și racheta îl străpungea ca un sfredel de argint. Voiau să-și vadă planeta lor, dar Zverev nu se grăbea. Desigur, aștepta momentul cel mai potrivit. Și într-adevăr, curând vorbi:

— Sim, invită oaspeții să-și vadă încântătoarea lor planetă.

I-am condus în cabina de comandă. Sub noi, albă, strălucitoare, neînchipuit de frumoasă, se vedea Tis. O priviră amândoi ca vrăjiți.

— Oare aceasta este într-adevăr Tis? întrebă cu glas înăbușit Kunei.

— Păi, ce altceva?

— Nu credeam că este chiar atât de frumoasă!

— Așa a fost mereu, interveni Li. Și totdeauna am iubit-o.

Kunei însă avea altă părere.

— Dar a fost crudă cu noi!... Și totdeauna ne-am chinuit să-i înfrângem cruzimea... Cum să iubești ceva, pe care te chinuiești să învingi?

— Nu poți să învingi fără să iubești! am spus eu. Acum, la noi, oamenii așa gândesc!

Oaspeții noștri au rămas în cabina lui Zverev aproape o oră. Kunei era foarte interesat de aparatura atât de complexă. I se părea curios că Zverev nu face nimic - ședea doar la locul lui și asculta *„Lacul lebedelor*”. În două rânduri intră în legătură cu dispecerul lui *Aiax* prin videofon. Această operațiune îl copleși din nou pe Kunei.

— Imagini de la distanță, zise el pe cât de mirat, pe atât de încântat. Bineînțeles, acesta nu-i cinematograf...

— Sigur că nu! am răspuns eu. Mai degrabă radio... Principiul este foarte simplu. O să vi-l explic...

După aceea ne-am așezat la masă și, după prânzul atât de bun, spre rușinea mea, am moțăit. Pesemne că acest lucru li s-a părut oaspeților noștri foarte straniu. În așezarea lor subpământeană nimeni nu dormea în timpul zilei. M-a trezit o discuție emoționată, purtată în șoaptă. Am deschis ochii tulburat - nu mă prezentasem în modul cel mai convenabil.

— Aceasta este nava dumneavoastră cosmică? întrebă Kunei, și-mi arătă spre cupolă.

Strălucitor, pe cerul negru, se vedea într-adevăr *Aiax.* Curând am ajuns. Trapa din spate s-a deschis încet și ne-am strecurat ușor, ca pe niște șine, în camera hangarului. Am așteptat puțin, până s-a umplut cu aer, după care am coborât. În fața noastră, uriaș, liniștit și măreț, ne aștepta Henk. Lângă el, vesel și emoționat, zâmbea Bezsonov. Se înfăptuia una din cele mai mari întâlniri din istoria omenirii. De astă dată nu se întâmpinau nici domnitori și nici împărați. Nu se întâlneau învingători și învinși. Nu erau nici călești aurite, nici fanfare, nici togi de purpură. Nu erau de față strălucite gărzi de onoare cu pene la coifuri. Erau doar câțiva oameni emoționați.

După un salut cordial, Henk întrebă:

— Doriți să vă odihniți puțin?

— Nu, nu! răspunse energic Kunei.

Henk îi conduse mai întâi la punctul de comandă. Acolo consiliul era în plen. Trebuie să recunosc că acești învățați,

doritori de a ști cât mai multe și conștiincioși, se uitau mai mult la Li decât la Kunei. Aveau, firește, dreptate. Nimeni nu se aștepta să găsească în cosmos o ființă atât de minunată.

Kunei și Li au rămas trei zile pe *Aiax* și au văzut tot ce se putea arăta și vedea. Cu toate minunile neașteptate pentru ei, și-au păstrat tot timpul stăpânirea de sine - n-au fost prea curioși și nu au pus întrebări de prisos. Așa cum m-am așteptat, cea mai puternică impresie le-au făcut-o reprezentațiile lui Bezsonov, care le-a arătat vârfurile amețitoare ale Alpilor, văile lor și lacurile albastre din munți. Au urmat vechile bulevarde, piețele și fântânile cu apă țâșnitoare de la Roma. I-a plimbat prin palate și prin vestitele galerii de pictură. Până la urmă Kunei s-a înmuiat de tot și a încetat și se mai intereseze de tehnica noastră extraordinară. Li tăcea, dar ochii ei deveneau tot mai triști.

— Sim, nu cred că planeta noastră a fost la fel de frumoasă. Pur și simplu nu înțeleg cum ați putut și părăsiți minunatul vostru Pământ... Sunteți cu totul deosebiți de noi, Sim!...

— Nu cu totul, am răspuns eu. Nu ajunge ca omul să vadă doar... El vrea să și știe... Oare voi nu vă petreceți toată viața într-o luptă pentru a ști cât mai multe?...

— Da, dar noi nu avem altă ieșire... Niciodată n-aș fi părăsit o planetă atât de frumoasă ca să vin pe această Tis, moartă și înghețată. Sau v-ați așteptat să găsiți aici ceva mai frumos decât Pământul?

— Nu, se înțelege...

— Și atunci?

— Într-adevăr, ai dreptate... Și totuși, dacă nu aș fi plecat, nu te-aș fi văzut pe tine...

Am spus-o, bineînțeles, pe un ton glumeț. Ea m-a privit destul de mirată. Ba, chiar mai rău - se uită la mine surprinsă și curioasă. În privirea ei nu era nici un fel de recunoștință, nu părea nici măcar măgulită, cum ar fi fost orice femeie de pe Pământ.

— Femeile voastre sunt mult, mult mai frumoase! răspunse ea serios.

Această convorbire a avut loc în prima zi. A doua zi am întâlnit-o pe Ada. Eram singur și ea mi-a zâmbit foarte drăguț, cu toate că puțin deprimant. Părea tot atât de frumoasă și de zveltă. Parcă slăbise un pic și era tristă.

— Mă bucur mult că te văd. Sim. zise ea. M-am temut pentru tine...

— Și eu mă bucur, Ada...

— Și sunt fericită pentru tine. Fata ta e într-adevăr minunată...

— Te înșeli, Ada... E tot atât de a mea, cât este și Gioconda...

— Și totuși ești îndrăgostit de ea...

Vocea ei m-a impresionat. Ada mi s-a părut foarte nefericită.

— Bineînțeles! i-am răspuns eu. Tot atât cât sunt de îndrăgostit și de Gioconda...

În clipa asta nu mai știam nici eu ce-i cu mine. Nu mi-am dat seama dacă am mințit sau dacă am spus adevărul. Și asta era mai bine. Pentru noi toți era mai bine..

— Ce face Tolea? m-a întrebat ea.

— După cât mi se pare, foarte bine. E vesel, plin de viață și gata să se ia de piept cu toți... Seymour e foarte mulțumit...

— Dar de ce n-a venit și el cu voi?

— Henk a indicat doar două persoane...

— Nu-i asta cauza, răspunse amar Ada. Se teme de mine, cum se teme omul de trecutul său...

Am tăcut încurcat. Numai asta nu mă așteptam să aud din partea ei. Și poate că, pe deasupra, avea și dreptate. Cât timp fuseserăm pe Tis, Tolea nu-i rostise niciodată numele de față cu mine. Crezusem că din delicatețe, dar acum nu mai eram sigur.

— Nu ai dreptate! i-am spus eu. Și de ce nu cobori tu, măcar o dată, pe planetă?... Poate că gândește și el la fel...

— Nu, nu vreau! răspunse ea hotărâtă.

A treia zi după prânz, Henk convocă consiliul. Acum era rândul oaspeților noștri să ne spună ceva despre ei. Kunei vorbi aproape două ore. Bineînțeles, cel mai mare interes l-a trezit comunicarea sa despre acel corp ceresc nevăzut, cu un câmp de gravitație neobișnuit de puternic, care abătuse planeta Tis de pe orbita ei. Aproape toți erau de părere că acest corp era o stea stinsă, poate aceea, cu totul nouă, pe care o observasem și noi când călătorisem spre Sigma. Dar direcția mișcării ei contrazicea legile cunoscute ale mecanicii cerești. S-au expus multe ipoteze. Cea mai probabilă, dintre toate, era că această bătrână stea rămăsese să rătăcească în galaxia noastră la încrucișarea ei cu altă galaxie, poate acum vreun miliard de ani.

Kunei ne-a povestit apoi despre drumul cel greu pe care l-au parcurs după moartea lui Siri. Bazându-se pe lucrările lui, ei au ajuns la ideea structurii atomului și la energia extraordinară care se putea obține prin dezagregarea lui. Dar ceea ce fusese la început doar o teorie nebuloasă, ajunsese să ducă la rezultate practice în decursul veacurilor. Le lipseau mai ales materialele și instalațiile tehnice pentru construirea unui reactor atomic. Nu aveau fier și nici uraniu. Începuseră să construiască un tunel spre complexul vecin de mine. Bineînțeles, nu aveau nici suficientă mână de lucru. În ciuda tuturor eforturilor, natalitatea nu era suficient de mare. Și totuși reușiseră să mărească populația așezării subpământene până la 1000 de oameni. Săpând ca niște cârtițe, fără să aibă suficiente materiale de susținere, eforturile lor suferiseră un eșec total. Prăbușirile făcuseră și victime omenești. Atunci au început să străpungă tunele prin zăpada înghețată, până la pădurile din apropiere. Această luptă grea durase decenii întregi. Acum însă aveau material lemnos suficient. Și așa, pas cu pas și bucată cu bucată, ajunseră până la minele extrem de bogate unde găsiră cărbuni de calitate

superioară. Și-au continuat munca lor cu mai mult curaj și cu mai multe speranțe. Treptat, au descoperit și fier, și plumb, și cupru. Iar acum 100 de ani au dat de un foarte bogat zăcământ de uraniu. Problemele de bază erau rezolvate.

După multe încercări nereușite, au construit și primul reactor atomic. Era desigur destul de primitiv. Abia acum zece ani făcuseră, în sfârșit, un reactor atomic foarte puternic și o centrală atomică pentru energie electrică. Visurile lor începuseră să se transforme în realitate. Scopul pe care-l urmăreau acum era construirea unor sori atomici, cu ajutorul cărora să topească gheața care acoperea planeta. Bineînțeles, și până în clipa de față aceasta rămăsese ceva pur teoretic, neputând să facă nici un proiect concret, care să înceapă să fie înfăptuit. Învățații lor lucrau asiduu în această direcție, dar până acum nu ajunseseră la nici un rezultat.

Kunei recunoscu faptul că în mod expres ascunseseră de noi cea de a doua așezare minieră și energetică. Intrarea care ducea spre ea fusese foarte bine mascată. Recunoscu de asemenea că recepționaseră imediat semnalele noastre radio și stabiliseră cu locatoarele lor poziția lui *Aiax.* Nu le-a fost greu să-și dea seama că pe Tis sosiseră oameni de pe o planetă străină și îndepărtată. Pentru ei, aceasta a fost o uriașă surpriză. Potrivit cercetărilor lui Siri, o legătură directă între oamenii ce locuiau pe diferite planete era, în mod practic, irealizabilă. Și aceasta pentru că își dăduse foarte bine seama de uriașele distanțe dintre ele. Admisese teoretic că se puteau construi și aparate de zbor, fără să-i treacă prin minte că acestea ar putea să aibă acele extraordinare viteze prin care să învingă distanțele. Prezisese însă că se vor putea face legături între civilizațiile de pe alte planete prin posturi de radio extrem de puternice. Consiliul lor superior șovăise mult în problema de a intra sau nu în legătură cu noi. Amănunte în această privință vă voi da puțin mai jos. Dar, judecând

după experiența lor istorică, nu putuseră să admită că prin cosmos ar putea rătăci cine știe ce binefăcători trimiși în mod special sau echipe de salvare pentru planetele căzute în situații deznădăjduite. Nu puteau să-și închipuie oamenii veniți de pe alte planete decât în calitate de cuceritori.

După aceea a luat cuvântul Henk, care le-a expus în linii mari ultimele realizări ale științei noastre, și în special ale fizicii. Le-a explicat teoria particulelor elementare, esența și structura materiei și modurile ei de existență. A intrat în multe amănunte când a ajuns la ultimele descoperiri în problema timp-spațiu. Ultimele lui cuvinte au fost extrem de prudente și de măsurate.

— Vom studia cât mai conștiincios condițiile în care decurge viața dumneavoastră și pot, încă de pe acum, să vă asigur că vom face tot ce stă în puterile noastre pentru a vă salva planeta. Deocamdată însă nu vă pot spune nimic precis. Este vorba de cercetări serioase și îndelungate, în care-și vor spune cuvântul specialiștii noștri.

Spre mirarea mea, acest răspuns prudent îl satisfăcu întru totul pe Kunei. Am văzut cu câtă bucurie și mulțumire îi străluceau ochii. Desigur, minunile pe care le văzuse pe *Aiax,* descoperirea de noi superenergii îl făcuseră să fie foarte optimist. De altfel, el înțelesese că noi reușisem să facem față condițiilor climatice de pe Pământ. Nu mai aveam nici pustiuri și nici tundre veșnic înghețate. Dezghețasem o parte a Antarctidei și foloseam acum uriașele ei bogății naturale. Bineînțeles, toate acestea se petrecuseră pe Pământ în împrejurări total diferite și foarte favorabile. Mi-am dat seama imediat că optimismul lui Kunei, în legătură cu condițiile grele de pe Tis, era cel puțin exagerat.

Kunei luă din nou cuvântul și încheie cu următoarele afirmații, oarecum neașteptate:

— În semn de mulțumire pentru grija ce o nutriți pentru noi, vă rog să-mi permiteți să ofer excelenței sale, domnului Henk, președintele Consiliului dumneavoastră

superior, un mic dar.

Kunei s-a exprimat chiar așa: „un mic dar”. Acesta s-a dovedit însă a fi într-adevăr uimitor. Era un diamant admirabil șlefuit, mare cât pumnul unui om. Nimeni nu văzuse vreodată pe Pământ așa ceva. Era atât de frumos, arunca atâtea sclipiri, încât toți îl priveau vrăjiți. Nu văzusem până atunci un diamant. Citisem însă foarte mult despre această mare frivolitate a vechilor noastre civilizații. Totdeauna socotisem calitățile lor mult exagerate. Dar acest diamant era într-adevăr splendid, puritatea și frumusețea lui mă copleșeau.

Henk mi se păru foarte emoționat, ba chiar puțin încurcat:

— În nici un caz nu merit această cinste! zise el. Îl voi primi, ca să nu vă jignesc. El va fi însă darul planetei Tis făcut planetei noastre ce se numește Pământ. Îl vom numi și pe el *Aiax,* în amintirea expediției noastre... Dar permiteți-mi această curiozitate, care mă face să vă întreb, Excelență - spre uimirea mea Henk folosea exact acest cuvânt! - de unde aveți acest minunat diamant?

Kunei zâmbi aproape imperceptibil și răspunse:

— A aparținut lui Ghersi... constituind cea mai mare mândrie și cea mai mare vanitate a lui... Pe Tis nu a existat un alt diamant asemănător. De fapt, din toate bogățiile lui, Ghersi a adus în așezarea noastră doar câteva colecții, dintre care cea mai mare și cea mai scumpă a fost cea de diamante... Nu degeaba fusese el regele tuturor minelor de diamante de pe Tis...

Curând adunarea luă sfârșit și toți plecară. Henk mă reținu pe mine și pe Seymour; părea foarte mulțumit, foarte măgulit de cinstea care i se făcuse. Ochii săi, totdeauna reci, acum mi se părură plini de viață.

— Sim, vreau să-ți mulțumesc pentru tot ce ai realizat! zise el. Ai făcut față tuturor situațiilor și ai corespuns încrederii noastre. Cu toate că nu știam că poți juca și rolul de diplomat.

— Nici n-am încercat! i-am răspuns eu destul de stânjenit.

— Am să vă pun două întrebări, continuă Henk. Prima se adresează lui Seymour... Vreau să te întreb dacă, după toate cele întâmplate, consideri că au fost cu totul sinceri față de noi? Nu cumva joacă un joc foarte abil și viclean?...

Seymour stătu puțin pe gânduri.

— Pentru Kunei garantez! răspunse el simplu. Dar nu total și pentru ceilalți... Unii dintre ei îmi par destul de rezervați, ba chiar dușmănoși..

— La asta mă și așteptam! zise printre dinți Henk.

— Pentru noi important este Kunei! continuă Seymour. Dispune de o putere personală cu mult mai mare decât puteți presupune... Și este cât se poate de bine intenționat...

— Spune-mi, Sim, cum îți explici faptul că ne-a întrebat despre orice, afară de sistemul nostru social... Sau măcar despre cel etic.

— Pe mine m-au întrebat, i-am răspuns eu. Chiar dacă au făcut-o fără vreo deosebită curiozitate. Întreaga problemă constă în aceea că ei au trăit aproape șase secole fără să aibă probleme sociale. De aceea au și pierdut interesul față de ele, socotindu-le, pentru dânșii, ca fiind rezolvate.

— Da, înțeleg, dădu afirmativ din cap Henk.

— În general vorbind, ei trăiesc după principiile comunei, am continuat eu. Respectă însă foarte strict o oarecare ierarhie internă nescrisă... Firește, nu au clase sociale, dar e posibil să existe unele începuturi de stratificare... Sunt de aceeași părere cu Seymour... Putem să contăm întru totul pe Kunei... Iar el are dreptul să ia hotărâri de unul singur...

M-am convins de acest lucru chiar a doua zi, când ne-am întors pe Tis. Kunei mi-a dat procesul verbal încheiat după ședința cea mai importantă a Consiliului superior. Acolo se discutase dacă să te intre în legătură cu noi, sau să continue să rămână ascunși în lumea lor subpământeană.

Vi-l voi reda aici cu foarte mari prescurtări, cu toate că, în general, huarii nu aveau obiceiul să vorbească mult. Se exprimau totdeauna foarte logic și concis.

Iată cum se prezintă acest proces verbal, într-adevăr curios:

„KUNEI: Domnilor, trebuie să considerăm că toate îndoielile noastre sunt total înlăturate. În jurul lui Tis se învârtește într-adevăr o uriașă navă cosmică. Pe planeta noastră au coborât ființe raționale. Recepționăm necontenit legăturile lor prin radio. Evident, civilizația lor o depășește cu mult pe a noastră. Au putut înfăptui chiar și ceea ce nouă ni se părea, în mod teoretic, imposibil și anume, au ajuns aici venind de pe o planetă îndepărtată. Acum vă întreb, pentru ultima dată, dacă este cazul să intrăm în legătură cu ei. Să le răspundem, sau să rămânem ascunși?

HAAS: Trebuie să vă spun sincer că, în calitatea mea de fizician, îmi este cu totul dificil să-mi explic acest fenomen. Nici chiar energia nucleară n-ar fi putut, în mod teoretic, să dea acestei nave cosmice gigant o viteză atât de mare. După părerea mea, acești oameni au călătorit prin cosmos cinci sau șase secole... De ce?... Nu sunt în stare să vă dau un răspuns rațional. Cel mai probabil este că au de îndeplinit o misiune de cercetare... În afară de asta, trebuie să admitem că sunt nemuritori sau măcar că au o viață neobișnuit de lungă. Dacă judecăm după dimensiunile navei lor, au desigur o statură gigantică. Mi-e greu să motivez, dar nu pot să-mi dau o părere la întrebarea pusă.

LINI: Pentru mine, cea mai mare importanță o au cauzele acesta călătorii cosmice. Nava e uriașă și desigur a costat extrem de mult. Au călătorit secole întregi... De ce?... Ce scop urmăresc?... Știm din

istorie că totdeauna călătorii au plecat în locuri îndepărtate și necunoscute nu doar pentru a le vedea, ci pentru a pune mâna pe bogățiile lor.

KUNEI: Scuzați-mă, colega, dar ghețurile sau urșii albi de pe Tis nu reprezintă cine știe ce bogăție. Și cu toate acestea, ei sunt aici. Și continuă să rămână.

LINI: Ia închipuiți-vă că bogățiile lor naturale sunt total epuizate și au venit să caute noi zăcăminte. Nu trebuie să le arătăm că Tis ascunde în sânul ei bogății uriașe. După părerea mea, n-au călătorit secole întregi ca să se întoarcă de unde au venit, cu mâinile goale.

SEKAI: Nu sunt de acord cu colegul Haas că au călătorit secole întregi. E adevărat că acum știm multe, dar e posibil să nu cunoaștem toate felurile de energii. Cu cea nucleară n-ar fi putut nici să ridice de pe planeta lor un asemenea gigant, darmite să-i mai imprime viteze uriașe. Sunt sigur că dispun de o energie de tip nou. Și desigur sunt în stare să realizeze viteze uriașe, bineînțeles ceva mai mici decât cea a luminii. În acest caz e cu totul posibil ca drumul lor de la cele mai apropiate stele și până la noi să fi durat cinci-șase ani...

KUNEI: Dumneavoastră n-ați răspuns la întrebarea de bază, Sekai. Este bine să intrăm în legătură cu ei?

SEKAI: Mă tem să răspund la această întrebare. Dacă civilizația lor este de tipul aceleia care a dispărut de pe planeta noastră, atunci e extrem de primejdios. La ce ne putem aștepta de la dânșii? Pe de altă parte, posedă superenergii necunoscute, salvatoare pentru noi. Personal eu aș risca. De ce să nu încercăm să facem negoț cu ei? Presupun că diamantele lui Ghersi vor prezenta și pentru ei o oarecare valoare.

FINI: Ceea ce propune Sekai e o naivitate. Problema constă în faptul că niciodată cel puternic nu

face negoț cu cel slab. Îl jefuiește, pur și simplu. Sunt sigur că în nici un caz nu ne-ar împărtăși cunoștințele lor. Cine-i nebun să dea o asemenea armă puternică în mâinile unei lumi total necunoscute? Aceasta contravine unei judecăți sănătoase. În locul lor, n-aș face-o. Ce sens are să ai vecini puternici?... Ei pot totdeauna să-ți facă rău.

LUKAI: Am cântărit toate argumentele - și pro, și contra. După părerea mea, nici riscul de a nu reuși în scopul pe care-l urmărim nu este mai mic. Iar asta înseamnă moarte sigură. Călătorii noștri n-au distrus neamurile din teritoriile nou descoperite. În cel mai rău caz, le-au supus. Poate că vi se va părea oarecum rușinos, dar e mai bine să trăim ca vasali decât să murim.

KUNEI: După câte văd, Consiliul n-are o părere unitară. Aceasta mă pune în situația grea și plină de răspundere de a rezolva singur problema. Și hotărăsc să intrăm în legătură cu acești oameni necunoscuți.

În plus, vreau să vă spun că-mi dau seama, întru totul, de primejdia și riscul pe care ni-l asumăm. Dar în același timp văd și un alt lucru, pe care aici nimeni nu l-a spus. Și anume, de ce să nu admitem că acești necunoscuți sunt oameni la fel ca noi și că de mult și-au așezat comunitatea lor pe bazele dreptății și rațiunii?

HAAS: Onorate domnule Kunei, nu discut aici dreptul tău de a lua ultima hotărâre. Vreau însă să te previn de optimismul tău exagerat. Marele Siri a spus că lumea noastră care a murit a fost ursită pe vecie să trăiască în nedreptate. Acum lumea noastră e alta numai datorită catastrofei care i-a distrus pe asupritori și, odată cu ei, asuprirea.

KUNEI: Asta este adevărat, Haas. Dar Siri a mai spus și altceva, și anume că rațiunea naște dreptate, iar știința libertate. De ce să nu admitem că în univers

există o rațiune și mai înaltă decât a noastră, după cum evident există și o știință. Poate că undeva în univers rațiunea a învins asuprirea și a dat posibilitate științei să dea naștere adevăratei libertăți pentru oameni. Oare libertatea noastră s-a născut întâmplător? Asuprirea a fost înfrântă nu numai de catastrofa care ne-a lovit, dar și de rațiune. Oare Siri i-a regretat pe asupritorii care posedau toate bogățiile de pe Tis? El le-a ursit conștient pieirea și tot în acest fel a adunat aici o mică lume a rațiunii și științei, din care s-a născut libertatea noastră. În sinea mea, sunt convins că în cosmos există și alte lumi libere.

Cu toate acestea, pentru a-i liniști pe cei care se tem mai mult, propun să ascundem de ei a doua noastră lume. O vom izola total și, chiar dacă noi vom muri, această a doua lume va continua să existe. Și într-o bună zi ea va reuși, împotriva tuturor, să-și atingă scopurile.

Vă dau zece zile, Lini, pentru ca să ascundem ceea ce nu voim să afle străinii.

Închid ședința.

După ce am citit acest proces verbal, l-am trimis imediat lui Henk. Înțelegeam foarte bine că procedam corect. Desigur că aceasta era și dorința lui Kunei. Considera acest lucru ca o ultimă dovadă a loialității lui. Ba, mai mult, căuta în persoana noastră aliați împotriva prejudecăților celor mai apropiate ajutoare ale sale.

Două zile mai târziu, ne-am dus să vizităm lumea lor ascunsă. Într-adevăr, aceasta era mai largă și mai mare decât tot ceea ce văzusem până acum. Și mult mai primitivă, bineînțeles. Cuptoarele și topitoriile, ca și întreaga lor tehnică și producție, păreau în ochii noștri ceva dinainte de potop. Dar în același timp totul era și emoționant. Oamenii aceștia luptaseră cu greutăți de necrezut. Până și cele mai simple probleme, pentru noi cei

de pe Pământ, cum ar fi să zicem apa, reprezentau pentru ei un adevărat coșmar. Luptaseră metodic și cu o hărnicie de furnici și, ca și la acestea din urmă, opera lor, la prima vedere primitivă, se remarca prin armonie și desăvârșire. Și aici cea mai puternică impresie mi-au făcut-o oamenii. Mi s-au părut deosebiți față de aceia pe care îi cunoscusem până acum, de pildă față de Fini sau chiar de Kunei. Înainte de orice, mi s-au părut mai amabili și mai comunicativi, indiferent de faptul că ne vedeam pentru prima oară. Nu erau atât de concentrați în ei înșiși și mult mai senini. Munca lor fizică născuse în ei și o viață psihică mai activă. În atitudinea lor se simțea și o libertate interioară mai mare.

Și totuși, la baza caracterului și a rațiunii lor rămăseseră niște adevărați huari. Erau excepțional de disciplinați și atașați muncii lor. Cunoștințele lor practice erau ceva mai reduse decât ale celor mai de seamă învățați pe care îi aveau. Știau ce fac și o făceau cu toată conștiința, independent de faptul că prin forța împrejurărilor fuseseră puși în condiții de viață și mai nefavorabile.

Nu voi uita niciodată convorbirea pe care am avut-o cu unul din tehnicienii de la reactorul atomic. Se numea Sani. Ne-am adresat lui, deoarece ni s-a părut puțin mai altfel decât ceilalți - mai voinic, mai musculos, cu pomeții obrajilor mai scoți în afară decât la huarii obișnuiți. De fapt, convorbirea a fost condusă de Seymour.

— După câte văd, deocamdată aveți numai un singur reactor atomic, a zis el.

— Da. Într-adevăr, numai unul, răspunse Sani, foarte demn. Dar va veni timpul când vom construi mii... și anume, sus, pe suprafața lui Tis.

— Vă cred, răspunse serios Seymour. Asta e în puterile omului... Numai că aceasta se va întâmpla cel puțin peste 10 000 de ani!

— Mai curând! răspunse încrezător Sâni.

— Să zicem puțin mai repede... Și totuși, timpul acela

este nemărginit de departe...

— Numai prostul măsoară lungimea drumului. Cel deștept merge pur și simplu pe el.

— Nu este totuna cum va fi acest drum... Poate neted, poate plin de gropi...

— Niciodată mintea omului nu știe care drum e mai bun și care-i mai rău... Ba, câteodată chiar și atunci când îl vede în urma lui....

— Nu este așa, zise Seymour. Nu poate fi așa... Altfel, pentru ce veți construi aceste reactoare?

— Ca să pășim pe un drum, răspunse simplu Sant.

— Dar drumurile pot să fie foarte diferite și să ducă în toate direcțiile...

— Noi ne-am înțeles să mergem pe unul și același... Și asta ne ajunge....

— Dar dacă n-ați ales cea mai bună direcție?

— Cine poate ști care este cea mai bună direcție dintre toate?... Numai o minte care se află deasupra tuturor și vede totul. Dar așa ceva nu există pe lume. Pentru noi calea mai bună este cea aleasă de toți...

— Dumneavoastră judecați logic, zise Seymour. Dar în același timp și puțin limitat.

Clara nu a reușit să traducă cuvântul „limitat”, așa încât a fost nevoie să-l explicăm mai în amănunt. Sani ne privea puțin dus pe gânduri.

— Oare la voi nu este așa? întrebă el.

— Nu e chiar așa, răspunse Seymour. Direcția este aceeași pentru toți... dar drumurile nu sunt fixate dinainte și nu se merge orbește... iar la determinarea lor un mare rol îl joacă marile personalități creatoare...

— Noi nu ne putem permite așa ceva, răspunse tăios și puțin nemulțumit Sani. Am jurat să mergem pe drumul pe care ni l-a arătat Siri...

Împreună cu noi, în noua lume subpământeană, au venit și specialiștii noștri. Trebuiau să studieze până unde au ajuns acești oameni, de ce anume dispuneau și ce lucruri

noi îi puteam învăța.

7

Acum micul nostru grup nu mai avea o sarcină directă - trebuia doar să-i ajutăm la nevoie pe ceilalți, explicându-le ceea ce Clara nu le putea explica. Aveam multă vreme liberă și ne vedeam tot mai des. Vorbeam și discutam multe, dar mai ales așteptam. Și totuși, ne dădeam seama că din așteptarea asta nu avea să iasă nicio minune.

Ne strângeam de obicei în bibliotecă sau la restaurant. La noi în bibliotecă venea și Li. Mă miram de răbdarea și conștiinciozitatea ei, ba chiar de puterea ei de muncă. Dar trebuie să recunosc că glasul ei, totdeauna atât de plăcut, de liniștit și de egal, începuse și mă irite. Oare aceasta fată stranie nu avea nici un fel de sentimente, nu o emoționa nimic?... Asta era greu de admis... După toate, se părea că știe bine fie să le dirijeze, fie să le ascundă. Totuși nu era greu să se observe că în bibliotecă se învârtea mai ales în jurul meu. Poate că interesele noastre coincideau...

În acest timp, Castello se ocupa de animalele sălbatice de pe Tis, dispărute pentru totdeauna. Tolea studia flora și fauna marină, care, din fericire, încă mai exista. Eu mă ocupam de vechea arhitectură. Era într-adevăr măreață și puternică, prin formele ei simple și frumoase. Nici Li n-o cunoștea prea bine și împreună cu mine pătrundea în bogăția ei incomensurabilă. Toate monumentele vechi de pe Tis se păstraseră în perfectă stare până la îngheț. Pe planetă nu fuseseră niciodată războaie pustiitoare sau năvăliri ale unor neamuri barbare. Și palatele, și stadioanele și băile publice erau bine întreținute, iar unele din ele încă se foloseau. Dar pictura, cu toate că era monumentală, era la un nivel artistic mult mai jos decât cea de pe Pământ.

Li nu venea niciodată cu noi la restaurant. Se părea că acesta era destinat doar bărbaților și anume, pentru cei

din ierarhia cea mai înaltă. Era totdeauna liniștit și gol. Ne plăcea să ținem aici ședințe, și, nu știu de ce, când eram numai noi singuri, aveam impresia că suntem pe Pământ. Puteam să discutăm cât voiam, că nu avea cine să ne asculte. Nu vorbeam însă niciodată despre Pământul nostru, ci doar despre Tis și despre locuitorii ei subterani.

Odată Seymour zise:

— Li este într-adevăr o fată minunată... În locul tău, aș lua-o pe Pământ...

— Și eu aș lua-o, i-am răspuns eu, zâmbind. Dar crezi că ar veni?

— Nu mă îndoiesc nici o clipă, răspunse el cu multă siguranță.

— Eu n-am această impresie...

— Pentru că nu o înțelegi... Și nici nu încerci s-o faci... Și pentru că pornești de la premisele noastre pământene, te tulburi doar... Ba chiar chinuiești fata...

— Nu am observat acest lucru...

— Ba, eu am văzut-o foarte bine, răspunse Seymour pe un ton cam tăios.

Oare și de data asta avea dreptate, așa cum avusese totdeauna? Am început să mă port cu ea mai atent și mai delicat. N-am observat însă ca această schimbare a atitudinii mele să-i facă vreo impresie. Părea mereu aceeași. Poate totuși că Seymour se înșelase și el pentru prima oară.

Odată, cu totul pe neașteptate, Li îmi spuse:

— N-am văzut niciodată marea.

— Cum e posibil?

— După cum vezi, se poate.

— Asta nu-i nici o problemă... Cu *Aurora* vom fi acolo într-o jumătate de oră. Am văzut cum ochii ei s-au aprins, dar îndată această delicată flacără galbenă se stinse încet și ea dădu din cap.

— Tata n-o să-mi dea voie.

— De ce?

— Fiindcă noi evităm să ne arătăm în fața triburilor... Și nu voim ca acestea să afle și să se intereseze de noi...

Această atitudine a lor mă intrigase întotdeauna.

— Și totuși ei știu despre voi...

— Da, dar nu și unde locuim. Au aflat doar că undeva pe planetă trăiesc „oamenii triști”, cum i-ai spus o dată tatei... Și că vindem fier... Dar nu știu cine suntem.

— Oare într-adevăr vă temeți de dânșii?

— Nu, nu asta-i problema... Nici eu n-o înțeleg prea bine... Ne temem însă pentru liniștea noastră... Dacă triburile află unde locuim, atunci vor porni cu toatele încoace, la noi, ca să facă negoț... Și în jurul nostru o să fie o piața întreagă.

— Dar tribul care face negoț cu voi?

— Este unul singur... Și el ține totul în secret, deoarece este interesat... Într-un anumit fel, el are monopolul comerțului....

— Dumneavoastră îl stricați! am spus eu pe un ton serios.

— Așa se pare...

— Și totuși, întreabă-l pe taică-tău! am insistat eu.

— N-o să fie de acord...

— Atunci îl voi întreba eu...

Fața ei păru că se luminează iarăși. Într-adevăr, fusesem atât de prost încât nu înțelesesem ce voise să-mi spună.

Spre mirarea mea, Kunei nici nu se gândea să se opună. Desigur, înțelesese că lumea lui intrase într-o eră nouă, în care vechile reguli deveniseră cu totul inutile.

— Bine! zise el. Dar luați-l și pe Fini, îi sunt îndatorat.

Nu eram prea încântat să ne însoțească tocmai Fini, dar, ca să fiu politicos, am admis. Am hotărât să mergem cu *Aurora.* Bineînțeles că în acest fel călătoria noastră nu avea să dureze decât vreo câteva ore. Când Li află noutatea, întreaga ei făptură străluci de bucurie... Niciodată nu am văzut-o atât de veselă.

Am plecat pe la prânz. Afară era cu totul senin și

aproape cald. Circa zece grade sub zero. Eram numai noi trei în afară de Grani, care pilota. Am pornit într-un zbor vertical și îndată am luat-o spre răsărit, adică spre țărmurile oceanului. Tot timpul o observam în taină pe Li, iar ea abia își reținea exclamațiile de entuziasm, atunci când am zburat la mică înălțime pe deasupra tundrei albe. Și nu-și mai lua privirea de la priveliștea din fața ei - pe cât de măreață, pe atât de monotonă. Așa a trecut vreo jumătate de oră, până ce am zărit ceea ce căutam.

— Privește înainte! i-am spus eu. Drept înaintea noastră...

În depărtare, abia observându-se totuși, se ridica un zid albastru-închis, aproape negru, cu totul neted și fără sclipiri. În primul moment lui Li nu-i venea să-și creadă ochilor.

— Ce este asta? întrebă ea tulburată.

— Bineînțeles, marea.

Ea o privi îndelung, după care adăugă deodată:

— E cam înfricoșătoare.

Curând *Aurora* s-a lăsat lin în jos, oprindu-se chiar în apropierea țărmului... Li stătu multă vreme cu fața spre întinsul nemărginit al apelor. Desigur, în clipele astea, era mai mult uimită decât încântată. Iar marea era, într-adevăr, splendidă în această zi - lină, liniștită, măreață. Culorile ei treceau pe nesimțite în nuanțele gingașe ale albastrului, ba erau și unele fâșii a căror culoare semăna întru totul cu părul lui Li. Chiar eu, care o văzusem nu o dată, acum o priveam ca vrăjit. Respiră ușor, fără valuri, și izbiturile ei de malul înghețat abia le auzeam. Cât de neliniștite și de puternice erau oceanele noastre de pe Pământ, și totuși cât ne erau de cunoscute și de apropiate. Acest gigant al apelor ascundea în el pieirea. Fața lui Li se destinse treptat și acum ochii ei erau doar încântați și fericiți.

— Cât e de frumos! zise ea.

Și deodată dădu fuga spre țărm. Am zărit pentru o clipă

fața mirată și aproape indignată a lui Fini. După moravurile lor, această explozie de sentimente era cel puțin necuviincioasă. Li alerga ușor, de parcă abia atingea suprafața gheții. Puțin neliniștit, am pornit după ea. Locurile nu erau total lipsite de primejdii și nu-mi țineam degeaba arma la îndemână. Marele Zu dădea târcoale de obicei prin aceste golfuri mici și liniștite.

În cele din urmă am ajuns-o. Se oprise la mal și din nou privea marea. Când m-a văzut, fața i s-a luminat ușor.

— Sim, ce bogată a devenit viața de când ați venit voi! Și cât e de plăcută și de interesantă.

Vorbeam acum între patru ochi, fără blestemata aia de Clara, care avea obiceiul rău de a ține minte pentru totdeauna cele auzite.

— Asta este adevărat și pentru noi! i-am răspuns eu. Și noi eram îngrozitor de singuri pe nava noastră cosmică…

— Și o să rămâneți multă vreme aici?

— Nu știu, Li... Măcar până când vă vom face să cunoașteți tot ceea ce știm și de care aveți nevoie...

Ea mă privi atent.

— Marele Henk a spus că voi căutați în cosmos frați... Oare la voi frații se despart?

Știam că ei recepționează totul în mod precis și absolut și în sensul cel mai direct al cuvintelor.

— Se întâmplă și asta, i-am răspuns eu. Nu se despart doar cei care se iubesc cu adevărat...

Ea oftă foarte ușor, dar ochii ei erau neliniștiți:

— Să mergem, Sim... Fini ne așteaptă...

Într-adevăr, așa și era. Pe fața lui se vedea nemulțumire. Și deodată tresări și strigă spre mine:

— Atenție, Sim!...

Am întors imediat capul. Marele Zu, ieșit parcă din pământ, venea spre noi în patru labe. Nu mi s-a părut a fi unul din cei mai mari - desigur era vreunul tânăr. De fapt aceștia erau și cei mai primejdioși. Când a văzut că ne-am întors cu fața spre dânsul, se ridică pe labele din spate și-și

urmă drumul. Nu părea înfuriat și nu se grăbea. Se vedea că nu avea dorința expresă de a ne ataca. Și totuși mândria lui parcă nu-i permitea să se întoarcă. Nu aveam dreptul să risc mai mult - am ridicat arma și am apăsat pe trăgaci. Fusese probabil pregătită la o intensitate prea mare, deoarece ursul luă foc, și se prăbuși, pe jumătate ars, la țărm.

M-am uitat la Li și mi s-a părut mai degrabă amărâtă.

— Era un urs foarte frumos! zise ea. Pentru prima oară am văzut un urs viu.

Peste puțin timp ne-am urcat în *Aurora* și am pornit înapoi. Dar de astă dată Li nu mai privi tundra înghețată și nici nu mai scoase vreo vorbă. Mi s-a părut dusă pe gânduri și tristă. Până și Fini, totdeauna rece și indiferent, se uită la ea de mai multe ori mirat și îngrijat. Dar nici el și nici eu nu puteam ști în clipele astea ce era în inima ei. Acum nu mai semăna nici cu noi, nici cu dânșii.

8

Au trecut două luni de muncă asiduă. Și cu fiecare zi ce trecea, situația devenea tot mai limpede. Ne adunam foarte des și discutam până noaptea târziu. Dar și cele mai frumoase speranțe ale noastre, treptat, se prăbușiră. Acum îmi venea tot mai greu să dau ochii cu Kunei. Nici el nu ne întreba nimic, ci aștepta doar. Nu eram însă un actor chiar atât de bun, ca și mă pot preface pe cât ar fi trebuit.

Poate numai Li simțea, până la un punct, încotro merg lucrurile noastre. Pe fața ei se vedea o oarecare tristețe, mai ales când încerca să zâmbească. Încetă cu totul să mai pună întrebări, de parcă știa ce răspunsuri ar fi primit. În schimb, cele pe care ni le dădeau calculatoarele și mașinile noastre analitice erau clare și categorice.

În cele din urmă, într-o după-amiază, ne adunaserăm cu toții în camera mea. Eram, ca de obicei, noi patru - adică, afară de mine, se aflau aici Seymour, Castello și Tolea. Am

întocmit un document și l-am trimis personal lui Henk. Abia a doua zi s-a primit dispoziția ca toți pământenii să se înapoieze imediat pe *Aiax.* Lipseau orice alte indicații, chiar cele referitoare la partea materială. M-am dus la Kunei și i-am comunicat ordinul. Spre mirarea mea, el mă ascultă cu totul liniștit.

— După tine, ce înseamnă asta, Sim?

— Desigur vom analiza rezultatele muncii noastre, i-am răspuns eu. Și o să luăm o hotărâre ca să știm ce avem de făcut de acum înainte...

Când i-am spus și lui Li că ne întoarcem cu toții pe *Aiax,* mi-am dat seama că în sinea ei a tresărit. Și mi s-a părut că glasul fetei a sunat aproape ca o rugăminte și o speranță, când m-a întrebat:

— Te vei mai întoarce, Sim?

— Da, bineînțeles! i-am răspuns eu categoric.

Dar în sinea nea nu eram convins. Mă simțeam foarte neliniștit și apăsat. Însă făceam totul ca să-i ascund adevărata mea stare.

Transportarea noastră pe *Aiax* a durat două zile. Am plecat cu ultima cursă. Mi-am luat rămas bun de la Li, pe un ton liniștit și glumeț, și m-am urcat în *Fortuna*. Zverev ne numără atent, de parcă se temea că nu cumva să fi rămas vreunul dintre noi. Și mi s-a părut că privirea lui era mai insistentă și mai lungă, atunci când s-a uitat la mine. Primise vreo însărcinare specială în ceea ce mă privește? Nu, n-aveam această convingere. În timp ce ne îndreptam spre *Aiax* n-am întors niciodată capul să privesc spre Tis. Simțeam că n-am putere s-o fac.

Adunarea generală a întregului echipaj a avut loc în sala cea mare. După felul în care m-au întâmpinat, și Bezsonov, și ceilalți prieteni, am înțeles că mesajul nostru încă nu le fusese adus la cunoștință. Ședința a fost deschisă de Henk însuși, care a apărut abia în ultimul moment. Fața lui părea foarte serioasă și severă. Și mi-a făcut impresia că nu s-a uitat nici o clipă spre mine, de parcă n-aș fi existat. Nu era

un semn prea bun.

— Dragi prieteni și colegi! începu el. Acum câteva zile am primit un mesaj de la patru colegi de-ai noștri - vă citesc numele lor în ordinea în care l-au semnat - Seymour, Viktorov, Castello. Sim. Potrivit regulamentului nostru, trebuie să-l discutăm și să luăm o hotărâre. Cine dintre dumneavoastră îl va citi? căută el cu privirea prin sală.

— Vă rog! se oferi Seymour.

Se ridică, se îndreptă spre pupitru și începu să citească textul cu o voce liniștită și sigură:

— Stimate președinte!... Suntem dintre cei dintâi care am coborât pe planeta Tis. Și cu toate că nu suntem specialiști consacrați în problema pe care o ridicăm, considerăm că o cunoaștem suficient în esența ei. Nu este nici o îndoială că toate cercetările întreprinse până acum nu deschid nicio perspectivă. Orice am întreprinde, orice cunoștințe le-am transmite, orice instalații și utilaje le-am lăsa - scopul lor final, dezghețarea planetei, va rămâne irealizabil. În condițiile în care trăiesc, nu vor putea obține nici măcar energia terțiară. Pentru a o avea este nevoie de o bază tehnică uriașă, pe care ei singuri, în situația în care se află, nu vor putea niciodată s-o realizeze. Este cu totul evident că civilizația subterană a lui Tis va degenera treptat și va pieri.

În această situație, singura posibilitate de a-i ajuta în mod eficace este următoarea: să demontăm reactoarele lui *Aiax* și să le montăm pe planeta lor, potrivit schemei pe care o propunem - două la poli și unul la Ecuator. Forța lor este suficient de mare pentru a muta pe Tis pe vechea ei orbită. Planeta înghețată își va recăpăta din nou clima ei de odinioară și va fi salvată de la moarte. Bineînțeles că suntem conștienți ce înseamnă această propunere pentru noi înșine. După toate probabilitățile, vom consuma cea mai mare parte a energiei de care dispunem, așa încât *Aiax* nu se va mai putea întoarce. Rămâne deschisă problema termenului în care am putea primi ajutor de pe

Pământ. Dar oricare ar fi acesta, ca și posibilitățile de a revedea planeta noastră, pentru noi un lucru este clar: nu avem dreptul să nu ținem seama de cea mai înaltă datorie a noastră de oameni. Nu avem dreptul să lăsăm în această situație deznădăjduită pe niște oameni la fel ca noi și care au nevoie de ajutorul nostru. Nu există și nu poate exista o asemenea morală omenească, oricare ar fi obligațiile noastre față de Pământ. Nu putem să ne întoarcem acasă cu micul bagaj de cunoștințe pe care l-am câștigat aici și cu rușinea de a nu ne fi îndeplinit cea mai elementară datorie umană.

Rugăm adunarea generală să-și spună părerea asupra propunerii noastre. Numai ea poate lua această ultimă și crucială hotărâre. Dacă va fi negativă, atunci cerem adunării să satisfacă măcar concepția noastră personală despre ceea ce înseamnă conștiință și onoare. Rugăm să ni se permită să rămânem pe Tis. Au semnat Seymour, Viktorov, Castello, Sim.

Seymour termină și dădu să se întoarcă la locul său.

— Stați puțin! îl opri vocea rece a lui Henk. Aveți cumva de adăugat ceva personal la expunerea dumneavoastră comună?

Seymour șovăi o clipă. În sală era o tăcere de mormânt și aveam impresia că oamenii abia mai respirau.

— În esență, nimic nou! răspunse Seymour. De când mă știu, am trăit ca medic. Și am fost educat în tradițiile nobilei mele profesii. Nu pot să trec pe lângă un om ce zace în drumul meu și care are nevoie de ajutor... Aceasta ar fi mai presus de puterile mele, față de tot ceea ce reprezint ca om.

— Are cuvântul Viktorov! zise Henk.

Tolea trecu la pupitru. Fața lui bărbătească, uscățivă, mi se păru puțin palidă. Când începu să vorbească glasul lui răsună tăios și chiar puțin aspru.

— Dragi colegi, știți foarte bine că era gata să mor pe blestematul vostru *Aiax.* Și am renăscut pe această planetă

ferecată în gheață. Aici am găsit și sensul, și scopul vieții mele. Acum lupt și sufăr din nou, și aspir cu întreaga mea ființă spre ceea ce consider nu numai o datorie a mea, ci și o rațiune a existenței mele. Vă rog să-mi iertați lipsa de modestie, dar un îndepărtat strămoș al meu, pe care l-a chemat tot Anatoli Viktorov, a murit luptând în timpul Marii Revoluții din Octombrie. Vreau să fiu demn de numele și memoria lui. Nu doresc să mai trăiesc ca un privitor pasiv, ca un posesor privilegiat al înaltei științe omenești, ca un informator rece al unei omeniri prospere și curioase... Puteți să luați orice hotărâre veți voi, eu voi găsi mijlocul să-mi îndeplinesc datoria mea de om.

Cu un pas tot atât de ferm și de apăsat, Tolea se întoarse la locul său. Mi s-a părut și mai palid.

— Castello! zise Henk.

Spre deosebire de Tolea, Castello se îndreptă spre pupitru cu pas domol. Fața îi era liniștită.

— Vă voi spune ceva, care, mai mult ca sigur, vă va face o impresie neplăcută! începu el. Dumnezeul meu nu este omul, ci creatorul acestuia, adică natura... Poate că nu am dreptate, dar asta simt în sufletul meu. Nu pot să-mi închipui asemenea natură perfectă în îmbrățișarea rece a sloiurilor de gheață. Mă cutremur la gândul că asta depinde de voința unui pumn de oameni imperfecți!... Și vă întreb - ce veți pierde, dacă rămâneți aici? Viața, confortul de acasă? Nici pe departe. *Aiax* va rămâne totdeauna o minunată casă, de care eu, personal, nici nu am nevoie. Nu veți avea nimic de pierdut în afară de coșmarul unei întoarceri nesfârșit de lungi... Pe când aici, veți câștiga o lume nouă... Veți ajunge ca zeii și strămoșii din legende... Veți pune bazele unei noi civilizații omenești. Ce-și poate dori mai mult în viață un om obișnuit?...

Venise acum rândul meu și încă nu mă gândisem ce aveam să spun. Ultimele cuvinte ale lui Castello fuseseră parcă cele mai aproape de inima mea. Dar le spusese acest zurbagiu simpatic, așa încât trebuia să găsesc altceva.

— Dragi prieteni, nu e atât de greu să mă înțelegeți... Am fost cel mai apropiat de oamenii de pe Tis. I-am înțeles cel mai bine și i-am simțit într-adevăr ca pe niște oameni... Știu că mă iubesc, că așteaptă ceva de la mine și că toți cred în mine... Iertați-mă, dar eu nu pot să-i trădez. Aceasta nu este numai peste puterile mele, dincolo de rațiunea mea, așa cum a spus Seymour, dar și peste puterile inimii mele. Nu consider că aveți vreun drept moral să mă rețineți cu forța. Când am venit cu voi eram un copil, care încă nu era conștient de el însuși ca om... Nu mi-am luat nici un fel de angajamente. Acum, când sunt un bărbat matur, cred că am dreptul să-mi aleg singur și conștient drumul vieții mele.

În timp ce mă întorceam la locul meu, am auzit glasul lui Henk:

— Are cuvântul profesorul Müller.

Mic de statură și cu mișcări foarte iuți, profesorul își ocupă locul la pupitru.

— Dragi colegi, sunt dator să vă spun că proiectul celor patru este întru totul realizabil... Această idee, din pună de vedere pur tehnic, mi-a venit acum două luni și de atunci încoace m-am gândit mereu la ea... Așa cum v-am spus, este realizabilă, chiar dacă este legată de excepționale greutăți tehnice. La cei doi poli și la Ecuatorul lui Tis există suficiente suprafețe continentale pe care să putem monta reactoarele noastre. Dezghețarea solului nu este o problemă deosebită. Dar demontarea reactoarelor, transportul și montarea lor ne vor lua circa zece ani de zile. Aducerea lui Tis pe vechea ei orbită ne va consuma circa 60% din energia de care dispunem. Cu rezervele rămase l-am putea scoate pe *Aiax* din forța de gravitație a lui Tis și i-am putea imprima o anumită viteză. Dar aceasta va fi atât de redusă, încât operația ar fi total lipsită de sens.

Vreau să-i previn pe tinerii noștri entuziaști și de următoarea situație concretă. Mutarea lui Tis pe vechea ei

orbită nu ne va lua decât câteva luni de zile. Nenorocirea este alta. Dacă deplasăm planeta într-un termen atât de scurt, pe ea se va produce un adevărat potop din cauza topirii rapide a zăpezilor. Există pericolul ca întregul uscat să dispară sub apă și deasupra acesteia să rămână doar vârfurile munților. După calculele mele prealabile, va fi nevoie de vreo cincizeci de ani pentru o deplasare cât de cât normală a lui Tis. Vom da astfel posibilitatea ghețurilor să se transforme în acea atmosferă normală pe care Tis a avut-o mai înainte.

Aceasta este părerea mea, pe care am fost rugat să mi-o dau în calitate de specialist. În ceea ce privește punctul meu personal de vedere, pe acesta vi-l voi comunica mai târziu

— Are cuvântul profesorul Visoțki...

Visoțki se ridică la tribună și oftă aproape imperceptibil. Acest om, extrem de modest și de așezat, mi se păru acum emoționat ca un băiețandru.

— Vreau să previn adunarea că proiectul de salvare a planetei Tis, pe care l-am ascultat puțin mai înainte, nu este nici pe departe unicul... Există și unul cu mult mai simplu... Putem să ne întoarcem cu *Aiax* pe Pământ, să luăm reactoare și combustibil și să venim din nou aici. Presupun că cei patru colegi ai noștri au avut în vedere și această posibilitate cu totul realizabilă. Desigur, pentru ei proiectul are mai mult considerente morale decât practice... Nu pun în discuție seriozitatea lor... Iar, la urma urmelor, totul este o problemă de timp... Să mă întreb cât ne va lua a doua operație? Răspunsul e foarte greu de dat, deoarece relativitatea timpului, în legătură cu viteza sistemelor inerționale închise, s-a dovedit a fi o problemă cu mult mai complexă decât am presupus noi inițial. Dar, după calculele cele mai aproximative, *Aiax* se va întoarce la Tis după 600 de ani, socotind după anii de pe această planetă... Acesta nu este un termen prea lung... În 600 de ani oamenii de pe Tis nu vor muri... Nu sunt de altfel deloc

niște nefericiți care zac pe marginea drumului pe unde trece Seymour… Sunt oameni raționali, a căror viață este plină de semnificații…

— Are cuvântul profesorul Siedig…

— Am fost rugat să-mi dau părerea că specialist, începu el. Cei patru colegi ai noștri au dreptate. Deplasarea lui Tis este unicul mod de salvare a planetei.. Bineînțeles că aceasta se poate face și peste șase secole… Dar de ce să nu începem imediat?… Desigur, o să-mi spuneți că avem datoria să ne îndeplinim misiunea… Da! Sunt de acord… Dar vă promit că vom putea, cu restul de energie, să trimitem pe Pământ un scurt comunicat radio… Și atunci vom primi un ajutor real într-un termen cu mult mai scurt… Eu cred că cei mai fericiți dintre noi vor putea să vadă din nou Pământul… Nu țin prea mult să fiu printre dânșii… Va veni timpul când prin cosmos vor porni expediții fără speranța întoarcerii individuale pe Pământ. Omul trebuie să aibă forțe să-și rezolve singur problemele sale omenești…

Siedig se întoarse la locul său. Henk luă din nou cuvântul:

— Dragi colegi, după cum vedeți, problemele sunt foarte serioase și disputate… Vreau să vă dau timp să reflectați în liniște. Dezbaterile vor fi reluate mâine la aceeași oră.

Henk se ridică și ieși primul din sală. Fața lui părea de piatră și din nou nu privi nici spre mine și nici spre oricare dintre prietenii mei. Toți se îndreptară tăcuți spre cele două ieșiri. Am vrut să-l văd pe Bezsonov, dar l-am pierdut prin mulțime. Am simțit că cei care erau în jurul meu evitau să mă privească. Și pentru prima dată, mi-am dat seama nu numai de dreptul nostru, ci l-am simțit și pe acela al lor. Nu-i pusesem oare în fața unei dileme extrem de greu de rezolvat?… Nu le provocasem suferințe morale? Poate gândul de a nu mai vedea niciodată Pământul era pentru ei cel mai insuportabil dintre toate. Oare ei nu erau tot oameni vii, având și ei speranțele, dragostea și visurile

lor?... Puteam, desigur, să fim drepți, dar nu pe spinarea altora... Pentru ei eram nu numai nedrepți, ci pur și simplu cruzi... Acum, mai mult ca oricând, simțeam nevoia să-l văd pe Bezsonov și să aflu părerea lui sinceră. Spre mirarea mea, la el am găsit-o pe Ada. Mi s-a părut foarte agitată, obrajii îi erau în flăcări... M-am fâstâcit puțin, nu așteptam nimic bun de la această întâlnire. Ea mă privi un timp în tăcere, după care exclamă aproape exaltată:

— Așa-i că Tolea a fost minunat?

— Tolea a fost totdeauna așa, i-am răspuns eu.

Ada începu, pe neașteptate, să plângă. Mai bine-zis nu se putu abține să nu izbucnească în hohote de plâns. M-am chinuit să găsesc ceva, un cuvânt cu care s-o liniștesc, dar capul îmi era cu totul gol. Ba, și Bezsonov îmi făcu semn să nu intervin, ci să tac. Totdeauna e bine ca o femeie să fie lăsată să plângă în voie. Într-un târziu, Bezsonov îi mângâie ușor părul.

— Ridică-te, fata mea!... Trebuie să pleci... Tolea te așteaptă.

Ada se liniști puțin. Pe urmă își șterse încet lacrimile și spuse cu amărăciune:

— Nu mă așteaptă!... Nimeni nu mai așteaptă nimic de la mine!...

— Du-te, du-te! Acum totul va fi altfel... Totul va începe de la capăt..

Ada îl privi cu o rază de speranță, pe urmă se ridică și plecă. Am tăcut multă vreme și eu, și Bezsonov, neștiind cum să începem. Până la urmă a vorbit el:

— Știu foarte bine ce vrei să afli. Vrei să auzi părerea mea, nu-i așa?

Acum parcă nu mai voiam să știu nimic. De aceea am tăcut.

— N-am să votez pentru propunerea voastră, zise el.

— De ce, Volodea?

— Păi și eu, tot ca tine - din devotament... Nu pot să înșel, nu-l pot lăsa pe Henk singur... Pentru nimic în lume -

nici chiar pentru tine...

— Da, ai dreptate! am zis eu și m-am ridicat să plec.

— Nu mă înțelegi bine, zise el. Dacă totuși vom rămâne aici, aceasta va fi cea mai mare realizare a vieții mele... Voi face un film pe care nimeni altul nu l-a făcut până acum. Voi arăta cum se naște o lume nouă, cum iese din oceane... Va fi într-adevăr o operă nemuritoare.

— Va să zică, în ambele cazuri ai de câștigat! am spus eu cu ironie, după care am plecat

Acesta a fost primul și ultimul conflict dintre noi. Toată viața îmi va fi rușine că eu am fost cel care l-am provocat. Și totdeauna în sufletul meu va rămâne un pic de amărăciune.

A doua zi ședința începu exact la ora anunțată. Au luat cuvântul mulți. Argumentele celor două părți nu se deosebeau radical față de ceea ce se spusese în ședința anterioară. Au dominat cei care s-au exprimat în favoarea propunerii lui Visoțki, dar inginerul Kraicik a adus un nou argument care a dat de gândit la toți.

— Dragi colegi! zise el. Uitați un lucru care poate fi fatal. Într-adevăr, noi am ajuns cu bine până aici. Dar cine ne garantează că ne vom putea întoarce în condiții tot atât de bune? O asemenea garanție nu există și nici nu avem vreo posibilitate să apreciem adevăratele șanse. Dacă *Aiax* piere pe drum, va muri și Tis... Nu sunt deloc sigur dacă avem dreptul să riscăm...

Interesante și nu cu totul neașteptate au fost cuvintele lui Zverev.

— Îmi face impresia, zise el, că atunci când vorbiți despre oamenii de pe Tis, aveți în vedere doar pe cei din lumea subpământeană. Dar ei sunt un pumn de oameni, în comparație cu sutele de mii care alcătuiesc triburile. Am stat destul de mult printre ei și cred că-i cunosc bine. Sunt mult mai vii și mai inimoși... Și mai naturali... viața lor, independent de condițiile aspre în care decurge, este, prin simplitatea și naturalețea ei, cu mult mai fericită.

— Și ce vrei să spui cu asta? îl întrerupse, nervos, Tolea. Să lăsăm totul așa cum este?

— În ceea ce privește triburile, acesta este lucrul cel mai înțelept, răspunse liniștit Zverev. Și totuși, eu voi rămâne cu voi... Adică, mai bine zis, voi rămâne nu cu voi, ci cu aceste triburi. Cu proiectele voastre grandioase ați putea să-i ștergeți de pe suprafața planetei..

Ultimul care a vorbit a fost profesorul Newmann.

— Dacă rămânem pe Tis, zise el, pot să vă garantez că le vom încurca extrem de mult pe gazdele noastre... Pur și simplu, nu ne vor înțelege. Pentru ei numai ce este util este bun și frumos... Și pentru ce vom sacrifica pe minunatul nostru *Aiax?...* Nu vor înțelege asta. Vor crede, mai mult ca sigur, că rămânem pe Tis nu pentru ei, ci pentru noi... Și numai naiba știe dacă asta este așa sau nu, atât la propriu cât și la figurat... Ar trebui să fim niște proști, dacă n-am recunoaște că Pământul este interesat să aibă undeva în jurul lui o planetă vie și înfloritoare, cu oameni care să ne fie recunoscători pentru ceva... Trebuie să salvăm planeta Tis, cu aceasta sunt de acord. Dar prefer ca totul să se facă după proiectul lui Visoțki... Iar cei patru autori ai proiectului și rămână, dacă voiesc... Poate îi vor lecui pe locuitorii planetei de concepțiile lor exagerat de utilitare...

— Pe dumneavoastră n-are cine să vă lecuiască! interveni brutal Tolea.

În ziua aceea era nervos, iritat și agresiv. Am încercat să leg asta de atitudinea Adei, dar n-am reușit. Poate că ea îi dădea curajul să fie atât de extremist.

La pupitru se ridică Henk. Acum părea mult mai liniștit decât ieri, dar ochii îi erau tot atât de reci.

— Rămâne acum să auziți și părerea mea! zise el.

Privi în sală și continuă:

— De altfel, nu știu dacă aceasta va mira pe cineva. Sunt comandantul lui *Aiax,* nava este viața și soarta mea... Pentru mine ar fi un sacrilegiu să văd această desăvârșită

creație a geniului omenesc aruncată pe ghețuri, demontată și dărăpănată. Dar părerea mea personală n-are importanță, și, ca președinte al adunării, n-am dreptul să o impun. Sunt însă dator să vă amintesc de misiunea și datoria voastră. *Aiax* nu este al meu și nu este al nostru... N-avem nici un drept să dispunem de el. *Aiax* este creația oamenilor de pe Pământ. Lor le aparține, muncii lor, speranțelor și viselor lor... Știți cât de mult a trebuit să așteptăm până să-l construim... Și cu câte greutăți am făcut-o... Omenirea și-a pus în *Aiax* atât de multe speranțe! Și orice deziluzie va fi extrem de amară... Înțeleg foarte bine elanurile morale ale celor patru colegi ai noștri, dar oare nu există și ceva mai înalt decât acestea, și anume, datoria noastră față de omenire?

— Dar aceștia de aici nu sunt tot oameni? mârâi Tolea.

Henk îl privi rece și continuă.

— Vă voi propune procedura de votare cea mai dreaptă și cea mai democratică... Vom vota de trei ori în trei zile consecutive. Se ia o hotărâre crucială și ea nu trebuie să depindă de dispoziții ce pot apărea spontan... În acest fel, vom avea timpul și posibilitatea de a chibzui în mod matur și de a ne înțelege răspunderea pe care o avem... Ultima votare va fi hotărâtoare... Cine este de acord cu această propunere este rugat să ridice mâna.

Se ridică o pădure de mâini.

— Cine e contra?

Se ridică o singură mină - aceea a lui Tolea.

— Propunerea se admite! zise Henk. Votarea va avea loc aici peste o jumătate de oră precis...

Și, într-adevăr, exact după o jumătate de oră a avut loc prima votare. Henk anunță imediat rezultatul - propunerea lui Visoțki obținuse o majoritate de 7 voturi. Oamenii se îndreptară încet către ieșire. Pe chipul lor n-am văzut nici bucurie, nici amărăciune. Erau doar fețe serioase și îngrijorate.

— Sim, vino în biroul meu! zise Henk.

Numai la asta nu mă așteptam. Ce și-o fi pus în cap - să mă despartă de grup? Și mă influențeze într-un fel oarecare? Am intrat în biroul său cu inima strânsă. Mă aștepta în picioare, rezemat de masa lui, cu o față îngândurată.

— Aa, poftim, Brutus! zise el pe un ton glumeț.

M-am așezat, dar el, ca totdeauna, a rămas în picioare. Într-adevăr acesta nu era modul cel mai democratic de a sta de vorbă cu colegii.

— Am o rugăminte la tine, Sim! începu el îndată. Te rog, fii atent la Tolea... Mi se pare exagerat de aprins și de exaltat... Și este în stare să facă vreo prostie.

L-am privit uluit:

— Ce prostie?

— Pot să știu eu care anume? Dar după apatia în care căzuse, a ajuns acum la cealaltă extremă - la acțiuni necugetate...

— Nu va face nimic fără să se sfătuiască cu noi, am spus eu, puțin sec...

— Nu sunt prea sigur... Iată, de pildă, a votat împotriva propunerii mele referitoare la modul de votare. Asta, fără să se sfătuiască cu voi. Și, la urma urmei, împotriva voastră.

Într-adevăr, avea dreptate. Am tăcut, căci nu știam ce aș putea să mai spun...

— O să pierdeți această luptă! zise Henk.

— Sigur că așa va fi... Dar nu noi vom fi cei ce o vom pierde... Ci omenirea care ne-a trimis aici... Și asta, după atâtea speranțe...

— Ești nerușinat, Brutus! zise Henk. Și, totuși, după cum vezi, nu mi-am pierdut încrederea în tine.

Cu aceasta convorbirea noastră luă sfârșit.

Așa cum mă așteptam, i-am găsit pe cei trei în camera lui Castello. Desigur tocmai se strânseseră, deoarece Seymour zise:

— Nu te așteptam atât de repede. De ce te-a chemat

Henk?

— M-a numit „Brutus”! am spus eu pe un ton glumeț.

— Și numai atât? mă privi el iscoditor.

Nimic nu urăsc mai mult în lumea asta, decât faptul de a fi silit să mint.

— M-a rugat să fim loiali... Așa cum e și el însuți.

Seymour se liniști în mod vizibil. Și cu toate astea, toți păream foarte apăsați de ceva, neștiind ce să ne spunem, sau, mai bine zis, neîndrăznind s-o facem. În cele din urmă, Seymour fu parcă cel mai curajos.

— Votul tău, Tolea, împotriva propunerii lui Henk, a fost lipsit de tact…

— De ce? întrebă dușmănos Tolea.

— Pentru că te-ai separat de ceilalți fără nici un sens.... Și le-ai dat temei să creadă că, în general, procedezi fără să judeci...

Am tresărit în sinea mea - oare nu avea dreptate Henk?

— Nu pot să votez de trei ori un lucru care e atât de clar, zise Tolea. Pentru mine asta e înjositor...

— Dacă am fi votat o singură dată, acum totul ar fi fost terminat! zise Castello.

Tolea se îmbujoră ușor la față.

— Da, desigur, am fost lipsit de tact! mormăi el. Și cu toate astea, am dreptate... Dar mă calcă pe nervi cu rațiunea lor exagerată, în spatele căreia se ascunde poate și egoism... Cuvântul „vitejie” n-ar trebui să ne fie atât de străin... O comunitate ca a noastră nu poate trăi doar în prosperitate, rațiune și siguranță. Până la urmă va înceta să se mai respecte pe sine însăși.

— Da, ai dreptate! fu de acord Seymour. Dar nu e nevoie de asemenea vitejii chiar în sală…

Curând Castello și Tolea plecară. Eu am mai rămas dinadins câteva minute.

— Vreau să te întreb ceva, Jack... Crezi că Tolea este capabil și de alte acțiuni necugetate?

Seymour mă privi distrati.

— Aaa, de asta te-a chemat Henk? Și ce-și închipuie el - că Tolea va încerca să arunce în aer nava *Aiax*?... Ca să-i ia reactoarele?... Nu m-am așteptat la așa ceva din partea lui Henk... Se pare că l-am speriat foarte tare.

A doua zi, precis la ora fixată, a avut loc a doua votare. De astă dată am câștigat noi cu un avantaj de 11 voturi. Într-adevăr, nu mă așteptam deloc la acest rezultat atât de frumos. Seymour mi s-a părut destul de reținut, dar Tolea tresalta tot. Bezsonov se apropie de mine, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, și mă împunse cu degetul în coaste, spunându-mi în glumă:

— Tare mi se pare că veți câștiga și cel de al treilea scrutin! zise el. O să mă îngropați, bătrân, pe o planetă străină.

Ne mai rămânea a treia și ultima votare. Acum aveam mai mult decât speranțe, eram sigur. Și oamenii mi se păreau a fi altfel - cu mult mai naturali și mai liniștiți. Seara l-am văzut pe Visoțki la o masă cu niște prieteni de ai lui. Intraseră într-o discuție foarte vie și Visoțki zâmbea. Când mă văzu, îmi făcu un semn cu capul:

— Hai încoace, Sim!... Stai puțin lângă noi...

Îmi făcură loc, iar eu m-am așezat.

— Tocmai vorbeam despre voi, zise Visoțki.

— Vrei să spui - tocmai glumeați pe socoteala noastră?...

— Totuși nu este cuvântul cel mai nimerit! spuse Visoțki. Dar dacă veți câștiga și mâine, fapt de care nu mă îndoiesc, voi ăștia patru veți pierde o mare șansă... Una este să rămână întreaga navă și alta e să rămâneți numai voi... Ați fi avut șansa să fiți primii sfinți din istoria Cosmonauticei galactice... Vă aștepta nemurirea...

— Păcat, într-adevăr! am spus eu în glumă.

— Și nici măcar nu te-ai fi plictisit, zise Grani. Până să te aranjezi pe lângă fata cu ochi galbeni...

La al treilea tur de scrutin au votat împotriva propunerii noastre numai 37 de inși. Eram sigur că printre ei se afla și Bezsonov. Niciodată nu avea să-și trădeze pe vechiul său

prieten de luptă.

Și astfel, totul fu hotărât. Până și Henk, care anunță rezultatele cu o voce foarte calmă, nu mai părea atât de posomorât. Desigur, în ultimele douăzeci și patru de ore, reușise să înghită pilula amară a înfrângerii.

— Vino la mine cu Seymour, îmi spuse el scurt.

Abia când am intrat în biroul lui am văzut că era mai tulburat decât păruse în sală. Fața i se întunecase și avea ceva inert în mersul lui. Pentru prima oară mi-a părut cu adevărat rău de el și m-am simțit puțin ca Brutus din antichitate. Într-adevăr era o crimă ca omul acesta, liber și mândru, care poposea rar chiar în patria lui, să fie închis dintr-o dată în nu știu ce coclauri. Și el abia ne învrednici cu o privire și pentru prima oară se așeză la biroul său.

— Îl însărcinez pe Seymour să comunice noutatea lui Kunei! zise el vădit indispus. Și să încheie ceva, ca un fel de acord pentru colaborarea noastră reciprocă... Sunt sigur că în cuvintele lui Newmann este ceva adevărat... Le va veni greu să ne înțeleagă.

— În privința asta puteți fi liniștit! răspunse Seymour.

În cameră se așternu o tăcere apăsătoare.

— Frumoasă ispravă ați mai făcut! zise Henk cu amărăciune. Să uitați locurile unde v-ați născut...

Din prudență, am tăcut. În acest moment eram gata să înghițim cuvinte cu mult mai amare.

— Vă dau un termen de cincizeci de ani ca să dezghețați această blestemată planetă! continuă el. Și încă o sută ca să produceți energie terțiară... Veți reuși?

— Da, vom izbuti! am răspuns eu categoric, cu toate că nu credeam nici eu ceea ce spuneam.

Am simțit că Seymour mă privește cu recunoștință. Figura lui Henk se însenină într-un fel ciudat - comandantul nostru era, în anumite privințe, un adolescent.

— Trebuie să trăiesc și eu cu o speranță oarecare! zise el. Dacă nu vreți să mă îngropați în pământ noroios...

— Nu, nu vă veți plictisi! zise Seymour. Veți rămâne totdeauna comandantul nostru... Și ne așteaptă o muncă îndrăcită... Nu, vă făgăduiesc că nu vă veți plictisi.

Henk surâse.

— Nu sunteți băieți răi, zise el. Dacă mă gândesc cât de frumos m-ați lucrat... Însă eu voi zbura, o să vedeți... Voi zbura încă o dată cu *Aiax,* spre Pământ.

Am mai stat puțin și apoi am plecat. În timp ce mergeam pe coridor, Seymour mă luă de braț. O făcea pentru prima oară.

— Eram cât pe-aici să-l dăm gata pe bătrân! zise el cu ușurare. Noroc că are o inimă sănătoasă... Și bine că... În locul lui, nu te-aș fi iertat niciodată.

9

Când am coborât de pe *Fortuna,* prima ființă pe care am văzut-o a fost Li. Nu făcu nici un pas ca să mă întimpine. Nu ridică nici măcar mâna în semn de salut. Sta încremenită și mă privea cu niște ochi care-mi păreau nemișcați. Abia când m-am apropiat, am văzut că în ei lucea o mare bucurie. Asta mi-era de ajuns.

— Te-ai întors! zise ea încet.

— Păi, bineînțeles.

— Ați întârziat mult! continuă ea. Mi-a fost frică…

— Asta e frumos! i-am răspuns eu. Așa fac și fetele de pe Pământ...

— Vrei să semăn cu ele?

— Vreau să semeni numai cu tine însăți...

— Da, mi-a fost tare frică, dacă îți place să auzi asta... Cu toate că bărbaților noștri nu le place să li se spună asemenea lucruri...

Am pornit împreună spre ascensoare. Li nu se grăbea, de altfel ea nu se grăbea niciodată când trebuia să coborâm sub pământ.

— Noaptea trecută am privit cu ocheanul nava voastră!

zise ea. Știam că ești acolo.

— Erai singură?

— Nu, cu Fini.

Am simțit imediat care au fost motivele lui Fini să vină cu ea. Desigur că a avut sarcina să verifice dacă nu cumva am șters-o cu *Aiax* al nostru. Și nu eram foarte sigur dacă aceasta nu l-ar fi bucurat.

— Am privit și stelele! continuă Li. Am vrut să găsesc steaua ta... Eram sigură că voi simți care este...

— Și ai reușit?

— Nu! zise ea. N-am simțit... Și asta m-a amărât foarte mult...

— Dar zadarnic! i-am răspuns eu. Ea nu se vede aici cu ochiul liber, nici cu ocheanul vostru... Este îngrozitor de departe...

— E teribil numai să te gândești, oftă ea. Ați discutat foarte mult, Sim. Și ce hotărâre ați luat?

— Asta o vei afla de la taică-tău.

— Tu nu vrei să-mi spui tot! răspunse ea cu amărăciune. Multe lucruri importante nu mi le spui.

— Ca de pildă?

Ea mă privi foarte atent.

— Spune-mi, Sim, de ce toți oamenii de pe Pământ par atât de tineri? Și bărbații, și femeile... Știu ce mult timp ați călătorit... Și totuși sunteți atât de tineri...

Cred că tocmai asta nu trebuia să mă întrebe într-o asemenea clipă.

— Bărbații și femeile noastre nu îmbătrânesc, Li. Asta este una din realizările științei noastre pământene.

Ea mă privi speriată.

— Dar eu voi îmbătrâni... Ca toate femeile noastre.

— Nu, Li, nu vei îmbătrâni...

— Asta nu este posibil! zise ea.

— Ba, firește că este...

Dar nici eu nu știam în ce măsură va fi posibil, chiar dacă eram un specialist în acest domeniu. Mi-am dat

seama că nici ea nu mă credea întru totul. Dar se temea să întrebe mai mult.

Chiar în aceeași zi ne-am întâlnit cu Kunei. Așa cum ne înțelesesem, convorbirea a fost condusă de Seymour. El expuse în amănunt aprecierile specialiștilor noștri în toate problemele lui Tis. Oricât ar fi fost de atent și de delicat, le spuse totuși adevărul: singuri nu ar putea niciodată să scape planeta lor de îngheț. Fața lui Kunei devenea tot mai încordata și mai posomorâtă.

— Asta nu e adevărat! zise el în cele din urmă. După cum a spus Siri, omul poate totdeauna să supună natura... Oricât ar fi ea de puternică... E suficient să poată pătrunde cât mai adânc în tainele ei...

— Asta așa-i! răspunse Seymour. Și totuși, numai știința nu e de ajuns...

— Dar ce mai trebuie?

— Tocmai în asta constă problema. Voi trăiți în condiții anormale și nu puteți dispune de natură.

— O vom învinge pas cu pas...

— Din nefericire, specialiștii noștri sunt categorici... Vă lipsesc pentru aceasta condițiile obiective. Dar spuneți-mi, Kunei, nu puteți oare trăi ca până acum?...

Kunei îl privi mirat.

— Bineînțeles că nu este posibil! zise el. Cum poate omul să lucreze pentru un scop anume, dacă știe că nu-l va atinge niciodată?

— Omul își poate găsi întotdeauna un scop. Voi puteți să vă faceți viața voastră subterană mult mai frumoasă, mai comodă și mai plăcută...

— Nu, nu! exclamă Kunei. Nu putem avea alt scop decât acela pe care ni l-a trasat Siri.

— Să presupunem că l-ați realizat... Oare veți rămâne dintr-o dată fără țeluri?

— Asta este o altă problemă! răspunse Kunei. Atunci ne vom trasa un scop nou, poate mai dificil... De pildă, să restabilim viața planetei așa cum a fost... Să creăm o nouă

societate - dreaptă și adevărată...

— Astea sunt într-adevăr scopuri frumoase, zise Seymour.

Dar Kunei părea tot atât de apăsat și posomorât.

— Specialiștii dumneavoastră se înșeală! zise el hotărât. Dar, chiar dacă ar avea dreptate, dumneavoastră nu trebuie să ne vorbiți de concluziile la care ați ajuns... Lăsați-ne să lucrăm, așa cum am lucrat până acum. Eu cred că într-o zi vom reuși... Dar dacă ceilalți află ceva despre aprecierile dumneavoastră, totul se va prăbuși...

Am ascultat nemulțumit această convorbire. Poate că Seymour ar fi trebuit să-l scutească pe Kunei de aceste grele încercări?... Nu, nu, Seymour știa totdeauna ce face.

— Nu vreau să vă deziluzionez! zise el... Totuși, noi am găsit o oarecare soluție...

— O soluție? tresări Kunei. Care anume?

— După părerea noastră, nu este necesar ca planeta dumneavoastră să fie încălzită, continuă Seymour. Ea trebuie să fie deplasată și readusă pe vechea sa orbită... Și atunci își va recăpăta din nou vechea sa climă...

— Să fie deplasată?... Planeta? întrebă el uluit. Dar aceasta este absolut imposibil...

— Ba e cu totul posibil! replică Seymour liniștit.

Și îi expuse în amănunțime proiectul nostru.

Kunei îl ascultă copleșit și aveam impresia că nu-și credea urechilor. Și ochii lui, alungiți și galbeni, deveniseră parcă mai rotunzi de uimire.

— Dar asta este fantastic! zise el. Reactoarele voastre sunt chiar atât de puternice?...

— Mult mai puternice decât vă puteți închipui, zâmbi Seymour. Totul e calculat matematic...

După aceea îi vorbi de cele două proiecte și de gravele urmări pe care această operație le va avea pentru *Aiax* al nostru. Da, într-adevăr, *Aiax* era sortit pieirii.

— Dar de ce o faceți? exclamă Kunei neînțelegând. Va fi ceva foarte greu pentru voi...

Acum venea partea cea mai dificilă. În cuvinte foarte simple, Seymour îi explică etica lumii noastre și sensul existenței acesteia. Nu se putea ca și Kunei să nu-i priceapă măcar principiile. Și totuși parcă nu reuși să pătrundă în esența lor. De aceasta ne-a convins următoarea lui replică:

— Dar ceea ce faceți pentru noi este extraordinar de mult... Nu înțeleg cum am putea să ne revanșăm.

— De data asta va merge fără plată, zâmbi Seymour.

— Poate vreți să împărțim planeta Tis, întrebă Kunei cu speranța că vom fi de acord, și s-o stăpânim împreună?

Mi-am dat foarte bine seama că pentru el un asemenea lucru părea cel mai firesc. Nerațional și chiar nefiresc pentru el era să accepte acest serviciu ca un dar...

Seymour, însă, reuși să găsească o ieșire și din această situație.

— Da, avem și noi condiții de pus!zise el serios. După ce vom semna acordul, toți locuitorii de pe Tis vor fi egali în drepturi.

— Oare acum nu este așa? întrebă Kunei mirat.

— Nu vă grăbiți! îl preveni Seymour. Este vorba nu numai de dumneavoastră și de noi... Avem în vedere și triburile... Ba, și copiii care se vor naște în timp ce trăim împreună... Indiferent că aceștia sunt ai noștri, ai voștri, sau ai triburilor. Sau că provin din căsătorii mixte! continuă el cu un surâs abia perceptibil...

— Dar ce legătură au treburile noastre cu triburile de sus? întrebă Kunei nedumerit.

— Bineînțeles că au... Sunt sute de mii de oameni. Fără ajutorul și fără mâna lor de lucru nu putem face nimic.

Desigur că lucrurile nu stăteau chiar așa. Seymour avea însă dreptate. Problema triburilor trebuia rezolvată odată pentru totdeauna.

— Bine, sunt de acord! răspunse Kunei cu ușurare. Desigur că primesc.

În clipa asta părea cu adevărat fericit și fața îi strălucea

de mulțumire. La urma urmelor, cerusem și noi ceva de la dânsul, așa încât înțelegerea semăna cu un târg adevărat. Dacă noi eram de acord să schimbăm saci de aur pe un pumn de mărgele, la urma urmei, asta era treaba noastră. Fiecare face comerț așa cum își înțelege propriile interese.

— Când vom semna acordul? întrebă el

— Peste trei zile!... Din partea voastră veți semna dumneavoastră, iar dintr-a noastră - Henk...

— Henk?... Aceasta este într-adevăr o mare cinste pentru noi, zise Kunei sincer.

— După aceea vom lua masa împreună... Și vom bea câte o cupă de șampanie.

— Ce este aceea șampanie?

— Veți înțelege atunci când o veți gusta! zise Seymour în glumă.

— Dar pot să-i previn pe oamenii noștri de pe acum?

— Sigur că da! răspunse Seymour.

Știam că Li va fi cea dintâi care va afla noutatea. Tare aș fi vrut să-i văd fața în acea clipă. Dar nu am întâlnit-o decât a doua zi. Se pregătea expediția obișnuită pentru aprovizionarea cu alimente și aveam să mergem împreună. Și nu mi s-a părut chiar atât de fericită sau de emoționată. Era Li cea de totdeauna. Doar ochii ei aveau parcă o lucire aparte. În timp ce Fini încărca, am înțeles că acordul nostru, deși încă nesemnat, intrase în vigoare. Bătrânul negustor avar luase pentru schimb lucruri cel puțin de trei ori mai multe. Printre ele se numărau chiar o întreagă duzină de brichete obișnuite, cu benzină. Mi-am închipuit, încă de pe acum, grozava uimire a celor din trib. Și Fini mi s-a părut de astă dată, ca să zic așa, deosebit de bine dispus și de prietenos. Aveam impresia că era gata în orice moment să-mi zâmbească.

Ca de obicei, noi mergeam înaintea caravanei, cu sania mea. Timpul era frumos și calm. O liniște deplină, neobișnuit de adâncă, simțeam și eu în sinea mea. Eram gata să rămân tăcut până la capăt, dar, cu totul pe

neașteptate, Li începu să vorbească:

— Spune-mi, Sim, nu e așa că vei fi soțul meu?

— Da, draga mea...

— Și vom avea mulți copii?

Vă dau cuvântul meu că asta mi s-a părut exagerat.

— Firește, i-am răspuns eu.

— Sim, tu nu te bucuri...

— De ce crezi asta? am întrebat-o eu pe un ton glumeț.

— Pentru că nu râzi!... Voi râdeți foarte tare când sunteți veseli...

Atunci, într-adevăr, am râs și eu.

— Să-ți spun ceva, fetița mea... La noi lucrurile astea nu se petrec chiar așa. Normal este ca mai întâi fata să întrebe: „Sim, mă iubești?” „Da, va răspunde Sim, sunt nebun după tine!”... Și atunci urmează ca Sim și spună: „Li, vrei să fii soția mea?” Dar acum s-a întâmplat tocmai pe dos.

Oh, într-adevăr nu avea simțul umorului!

— Păi nu-i totuna? replică ea serios. Mie mi se pare că este absolut același lucru.

— Da, am spus eu. Totul este ca omul și aibă aceste sentimente în inima lui.

— Eu am totul, Sim!... Absolut tot! zise ea tandru...

După cât puteam vedea, acesta era purul adevăr. În schimb, treaba cu copiii nu-mi părea prea limpede. Acum însă nu voiam să mă gândesc la asemenea lucruri. Mergeam, mergeam mereu, alunecând ușor și fără zgomot pe albul imaculat al zăpezii. Cerul era tot atât de senin, iar în depărtare străluceau vârfurile munților lui Siri. Curând am zărit cu ochii mei puternici tabăra tribului. Am văzut atelajele de câini și siluetele bărbaților care așteptau, într-o tăcere demnă, nemișcați ca niște statui.

— Să oprim puțin! am spus eu.

— Da, să stăm un pic! fu de acord îndată Li.

Sania se afla pe vârful unei înălțimi. În fața noastră se întindea o vale largă de gheață, care se pierdea undeva în

infinitul albăstrui al oceanului. Aveam impresia că-l vedeam chiar, puternic și liniștit, nemișcat și veșnic, ca moartea. Nu, nu ca moartea - se apropia sfârșitul eternității lui neclintite. Am văzut soarele impetuos, care strălucea peste suprafața lui întunecată. Am văzut cum se nasc norii și cum merg, albi și uriași, spre cerul invizibil. M-am uitat la ei cum se adună și se îmbulzesc devenind plumburii-negri. După o liniște de șase veacuri, deasupra planetei aveau să înceapă din nou furtunile de zăpadă. Iar valurile grele ale oceanului vor începe să spargă ghețurile tari. Vor trece încă mulți ani și vor cădea primele ploi. Ghețurile se vor topi tot mai mult și pentru prima oară va apărea pământul - mici pete de noroi le Ecuator. Da, va apărea din nou pământul și, oricât va fi de noroios și de urât, aceasta va constitui pentru noi o mare sărbătoare.

Vedeam cum apele oceanului se ridică tot mai mult, inundând noi și noi ținuturi. Triburile vor fugi, amețite, tot mai spre nord, tot mai înăuntru, spre uscat. Cu ele vor fugi și urșii flămânzi și înfuriați, aruncându-se ca turbați asupra oamenilor. Apele inundă uscatul nou născut și se aruncă zgomotoase asupra stâncilor. Până și uriașii monștri marini sunt neliniștiți și se ascund speriați în adâncuri. Tot mai puternic și mai dogoritor încălzește soarele. Se nasc noi continente - încă sfârtecate și îmbucătățite. Nu există lacuri, nu sunt fluvii - totul e o apă. Numai munți urâți, noroioși se ridică din ea. Acum nici cerul nu se mai vede, ascuns de uriașele mase de aburi, ieșiți din apele ce se evaporă. Ploile se revarsă torențial și pare că totul va pieri - de astă dată sub apă.

Nu, nu va pieri... Am văzut lungile decenii în care soarele se luptă cu stihia apelor și cum o învinge pe fiecare zi ce trece.

Negru, pustiu și noroios, uscatul se naște din nou. Pădurile n-au reușit încă să putrezească. Am văzut cum se retrag apele și cum apar, ca niște vedenii, uriașele palate albe, vechile stadioane de marmură, orașele moarte. Încă

nu se vede nicăieri nici un petic de verdeață. Totul e gol, noroios și pustiu.

Și parcă l-am zărit pe Marele Sao pe vârful unui munte stâncos, orb ca Homer, dar Atoatevăzător, Atoateștiutor, Atotputernic. Fața lui inspirată e îndreptată spre cerul albicios, buzele lui abia se mișcă. Rânduiește liniștit cuvintele ultimului său poem - marele poem al Creației. El vede de pe acum noile păduri și câmpii. Își zărește printre ierburi și flori galbene, pe lângă focurile mari sau în liniștea tundrelor, vechiul său trib. Îi vede pe oameni cu noile lor instrumente și arme, treziți din amorțirea seculară, plini de viață și fericiți.

În clipa asta ne-a ajuns din urmă sania lui Fini.

— Să mergem, zise Li.

— Să mergem, i-am răspuns eu.

Și am pornit spre tribul care ne aștepta cu grămezile de carne înghețată.

C U P R I N S

Lector: Ecaterina Șișmanian
Tehnoredactor: Petre Stanciu

Dat la cules 10.XI.1981; Bun de tipar 4.III.1982;
Apărut 1982 Comanda nr. 1803: Coli de tipar 12.

Tiparul executat sub comanda nr. 248
Întreprinderea poligrafică Sibiu,
Șos. Alba Iulia nr. 44

Versiune electronică: v1.0 [*hunyade*]